

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Elli dördüncü birleşim

14 . V . 1945 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	54	yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarıları ve Bütçe Komisyonu raporu (1/429, 480)	56:57,58,59,84,88:91
2. — Havale edilen kâğıtlar	54	3. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/424)	57,58,59, 84,91:94
3. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	54	4. — Ankara'da Yenışehir - Maltepe sokağı 9 sayılı evde oturan Mihriban Özsoy'un, cezasının affına dair Adalet Komisyonu raporu (5/28)	57
1. — Siyasetimizin isabetli bir görüşle idare edilmesinden dolayı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye Türkiye Büyük Millet Meclisinin minnet ve şükranlarının sunulmasına dair verdiği karara karşılık Cumhurbaşkanı'nın cevabları	54	5. — İnebolu'nun Aşağıküde köyünden Keleşreisogullarından Abdullabegü Ahmet Kalyoncu'nun hükümlü olduğu cezanın affına dair Adalet Komisyonu raporu (5/29)	58
2. — Ankara Milletvekili Fevzi Dalal'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı kanunun 6 nci maddesinin (A) fıkrasının yorumlanmasına dair önergesinin geri verilmesi hakkında önergesi	55	6. — Millî Eğitim Bakanlığı merkez kuruluş ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanuna ek kanun tasarısı ve Bütçe ve Millî Eğitim Komisyonları raporları (1/384)	58:59
4. — Görüşülen işler	55	7. — Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386)	59:84
1. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/431)	55:56,58,59,84,85:88		
2. — Orman Genel Müdürlüğü 1944			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Avrupa'da zaferin kazanılmış olması münasebetiyle Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun yaptığı demec dinlenildi ve;

Avrupa harbinin sona ermesi vesilesiyle izhar edilen bazı dileklerle;

Siyasetimizin isabetli bir görüşle idare edilmesinden dolayı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ne Türkiye Büyük Millet Meclisinin minnet ve şükranlarının sunulmasına dair verilen iki önerge

oybirliği ile kabul edildi.

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair olan kanun da kabul olunarak;

Pazartesi günü toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili
Sivas
Ş. Günaltay

Kâtip
Malatya
N. Baydar

Kâtip
İsparta
K. Turan

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Türk - İngiliz Ticaret ve Ödeme ve Mali Anlaşmalarının birer ay uzatılması hakkında kanun tasarısı (1/433) (Dışişleri ve Ticaret Komisyonlarına).

Raporlar

2. — Mübadele ve teffiz işlerinin katı tasfiyesi ve intacı hakkındaki 1771 sayılı kanuna ek kanun tasarısı ve Maliye, Bütçe ve Adalet Komisyonla-

rından kurulmuş Karma Komisyon raporları (1/79) (Gündeme).

3. — Tahkimat işlerinde çalıştırılacak erlere verilecek gündelik hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Bütçe Komisyonları raporları (1/402) (Gündeme).

4. — Vakıflar Kanununa ek kanun tasarısı ve Maliye, Adalet ve Bütçe Komisyonları raporları (1/345) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — M. A. Renda

KÂTIPLER : Necmeddin Sahir Silan (Tunceli), N. Frat (Samsun)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — *Siyasetimizin isabetli bir görüşle idare edilmesinden dolayı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye Türkiye Büyük Millet Meclisinin minnet ve şükranlarının sunulmasına dair verdiği karara karşılık Cumhurbaşkanının cevapları*

BAŞKAN — (Ayağa kalkarak)

Aziz arkadaşlar;

Mayısın 11 nci cuma günü birleşimde verdiğiniz karar gereğince arkadaşlarla beraber Cumhurbaşkanını ziyaret ettik. Söylediklerimize karşılık olarak şu :

«Büyük Meclisin kararını pahası ölçülmez bir âliçenaplık örneği sayıyorum.

Memleketin iyi ve doğru istikametlerde idaresi ve ilerletilmesi ancak, milletimizin tek ve hakiki temsilcisi olan Büyük Millet Meclisinin eseri olabilir.

Yüreğimizin minnet ve şükranlarını engin saygılarımızla beraber Büyük Meclise ulaştırmanızı dilerim.»

cevabı verdiler. Yüksek Heyetinize arz ediyorum. (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

Gündeme geçmeden evvel 1945 yılı bütçesi hakkında kararımızı almak istiyorum.

Bütçe bugün geldi, tevzi ediliyor. Gelecek pazartesi gününden itibaren bütçeyi bitirinceye kadar bütçe görüşülmesi için, tensip ederseniz, hergün toplanalım. (Muvafık sesleri).

O halde gelecek pazartesi gününden itibaren hergün bütçe bitineye kadar toplanacağız.

Hangi saatte toplanalım? (14 de sesleri).

Bu ciheti de oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şu halde bütçe devam ettiği müddetçe hergün ve saat 14 de toplanacağız.

2. — *Ankara Milletvekili Fevzi Daldal'm, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin (A) fıkrasının yorumlanmasına dair önergesinin geri verilmesi hakkında önergesi*

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına
3656 sayılı kanunun bazı maddelerini değiştiren 5498 sayılı kanunun altıncı maddesinin (A) fıkrasının yorumlanması hakkında vermiş olduğum önergenin geri verilmesini sonsuz saygılarımla dilerim.

Ankara Milletvekili
Fevzi Daldal

BAŞKAN — Geri veriyoruz.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/431) [1]*

BAŞKAN — Tümü hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sesleri).

Maddelere geçilmesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun

MADDE 1. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında 59 400 liralık aktarma yapılmıştır.

CETVEL [1]

B.	Düşülen	Eklenen
2	Ücretler	9 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
5.	4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı	2 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
7	Kilometre uçuş parası	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
8	Büro giderleri	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
9	Matbu evrak ve defterler	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
10	Posta, telgraf ve telefon ücret ve giderleri	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

[1] 100 sayılı basımaçarı tutanağın sonundadır.

B.	Düşülen	Eklenen
18	Geri verilecek bilet ücretleriyle bilet satış komisyonları	40 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
22	Sigorta ücreti	50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

(Birinci madde tekrar okundu)

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (1 550 000) lira ek ödenek verilmiştir.

CETVEL [2]

B.	Lira
15	Havave yer nakil vasıtaları giderleri
	1 485 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
16	Meydanlar ve istasyon binaları atelye, hangar, inşa, tesis kamulaştırma ve onarma işleri
	65 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

[İkşnci madde tekrar okundu].

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa var mı? Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ikinci bölümünün (Hizmetliler ücreti) maddesinden (1 600) lira düşülerek ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

CETVEL [3]

B.	Lira
7/A	4598 sayılı kanun gereğince yapılacak yardımlar
	1 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

[Üçüncü madde tekrar okundu].

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler... kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin beşinci bölümünün adı (4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı) ve 14 ncü bölümün adı (4598 sayılı kanun gereğince yapılacak tedavi, yol vesaire giderleri) şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa var mı? Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir. Tasarının tümünü açık oyunuzaya sunuyorum.

2. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarıları ve Bütçe Komisyonu raporu (1/429, 430) [1]

BAŞKAN — Tümü hakkında söz isteyen var mı? Maddelere geçilmesini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun

MADDE 1. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (42 374) liralık aktarma yapılmıştır.

CETVEL [1]

B.	Düşülen	Ekleneu
38	Geçici tazminat	600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
41	Büro giderleri	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
43	Telefon ve diğer muhabere ücret ve giderleri	2000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

[1] 102 sayılı basmayan tutanağın sonundadır.

B.	Düşülen	Ekleneu
45	Yolluklar	3 900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
46	Muayyenat	42 374
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
47	Askerî levazım	34 374
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
49	Ecza ve sıhhi malzeme giderleri	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

(Birinci madde tekrar okundu).

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (115 451) lira ek ödenek verilmiştir.

CETVEL [2]

B.	Lira
11	Posta, telgraf ve telefon ücret ve giderleri
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
26	Yazı, neşir ve propaganda işleri
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
32	Geçen yıl borçları
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
33	Eski yıllar borçları
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
34	Hükme bağlı borçlar
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

(İkinci madde tekrar okundu).

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 46 ncü muayyenat bölümünün 1 ncü (Tayınat) maddesinden (47 626) lira indirilerek ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açıklan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

CETVEL [3]

B.	Lira
33/A	1943 yılı karşılıksız borçları
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.
60	1943 yılı karşılıksız borçları
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

(Üçüncü madde tekrar okundu).

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunu Maliye ve Tarım Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oyla oyunuzda sunuyorum.

3. — *Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/424) [1].*

BAŞKAN — Tasarının tümü hakkında mütalâa var mı? Maddelere geçilmesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun

MADDE 1. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik cetvelde gösterilen tertiplerine (1 527 400) lira ek ödenek verilmiştir.

CETVEL

	Lira
5/A 4598 sayılı kanunun 7 nci maddesi gereğince yapılacak doğum ve ölüm yardımları	50 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
9 Vilâyetler büro giderleri	100 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
10 Matbu kâğıtlar ve defterler	200 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
13 Nakil vasıtaları giderleri	150 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
14 Yolluklar	40 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
15 Melbusat	350 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
17 Posta hizmetleri	105 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
19 Bina, yapı onarma işleri	500 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
28 Pasif korunma giderleri	20 000
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
35 Müteferrik kesenek	12 400
BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

(Birinci madde tekrar okundu).

[1] 101 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (P. T. T. Sanatoryumunun tesisine ilişkin her türlü giderlerle ilân ücretleri) adıyla açılan 44 ncü bölüme (150 000) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

BAŞKAN — Mütalâa var mı? Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oyla oyunuzda sunuyorum.

4. — *Ankara'da Yenışehir - Maltepe sokağı 9 sayılı evde oturan Mihriban Özsoy'un, cezasının affına dair Adalet Komisyonu raporu (3/28) [1]*

BAŞKAN — İkinci görüşülmesidir.

Ankara'da Yenışehir - Maltepe sokağı, 9 sayılı evde oturan Mihriban Özsoy'un cezasının affına dair kanun

MADDE 1. — Ankara'da Yenışehir - Maltepe sokağı, 9 sayılı evde oturan Mihriban Özsoy'un, Ankara Millî Korunma Mahkemesince hükmedilip kesinleşen 845 lira 60 kuruş ağır para; cezası bütün hukuki sonuçlarıyla affedilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir

MADDE 2. — Bu kanun yayımında yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir

MADDE 3. — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kanun kabul edilmiştir.

[1] Birinci görüşülmesi 52 nci birleşim tutanağındadır.

5. — *İnebolu'nun Aşağıküde köyünden Keleşreisogullarından Abdullahoğlu Ahmet Kalyoncu'nun hükümlü olduğu cezanın affına dair Adalet Komisyonu raporu (5/29) [1]*

BAŞKAN — İkinci görüşülmesidir. *İnebolu'nun Aşağıküde köyünden Keleşreisogullarından Abdullahoğlu Ahmet Kalyoncu'nun hükümlü olduğu cezasının affına dair kanun*

MADDE 1. — *İnebolu'nun Aşağıküde köyünden Keleşreisogullarından Abdullahoğlu Ahmet Kalyoncu'nun İstanbul Asliye Beşinci Ceza Mahkemesince hükmedilip kesinleşen altı ay hapis ve 17 kuruş ağır para cezası bütün hukuki sonuçlarıyla affedilmiştir.*

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir

MADDE 2. — Bu kanun yayımında yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kanun kabul edilmiştir.

İlk tasarıya oy vermeyen arkadaşlar varsa lütfen oylarını versinler.

Oy toplama muamelesi bitmiştir.

6. — *Millî Eğitim Bakanlığı merkez kuruluş ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanuna ek kanun tasarısı ve Bütçe ve Millî Eğitim Komisyonları raporları (1/384) [2]*

BAŞKAN — İkinci görüşülmesidir, maddeleri okutuyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanuna ek kanun

MADDE 1. — Millî Eğitim Bakanlığı merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanunun yirmi altıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Millî Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin tâmininde aranacak vasıflar şunlardır :

- 1) Yaşı otuzdan aşağı olmamak;
- 2) Üniversite veya bir yüksek okuldan mezun bulunmak;
- 3) Orta veya yüksek dereceli okullarda en az beş yıl öğretmenlik etmiş bulunmak;

[1,2] Birinci görüşülmeleri 52 nci birleşim tutanağındadır.

4) Bilim, eğitim ve sanat işlerinin bir kolunda ihtisas sahibi olmak.

Müfettişler Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanının onamiyle tâyin edilirler.

Millî Eğitim Bakanlığ, bu müfettişlerden en çok dördünü; yabancı memleketlerin gerekli gördüğü merkezlerine özel kanunlarına göre, bölgelerindeki öğrenci işlerine bakmak, eğitim ve öğretim işleri dolayısıyla ilgili makam ve kişilerle temasta bulunmak, gerek bakanlıkça ve gerek kendilerince lüzum görülen konularda incelemeler yapmak üzere öğrenci müfettişi olarak göndermeye yetkilidir. Bu müfettişler buldukları merkezlerdeki elçilikler kurullarına atase olarak girerler ve Dışişleri Bakanlığının eşit derecelerdeki memurları için Dışişleri Bakanlığınca özel cetveline göre ödenen miktarları geçmemek üzere temsil ödeneği alırlar.

Sağlık, müzeler ve eski eserler, kitaplıklar ve güzel sanatlar işlerine bakacak müfettişlerde yukarıki 3 sayılı fıkranın beş yıl öğretmenlik etmiş olmak kaydı aranmaz. Uygun durumda aday bulunmazsa yabancı memleketlere öğrenci müfettişi olarak gönderilecekler de bu kaydı dışında tutulabilirler. Ancak bu fıkrada sayılan işler için bu yolda tâyin edilen müfettişler, bu görevlerinden ayrılınca kendilerine önceki durumlarına uygun iş verilir.

CETVEL

	Sayı	Ücret
Yabancı memleketlerdeki öğrenci müfettişlikleri kâtipleri [*]	4	25
» » » [*]	4	20

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 2773 sayılı ve 10 Haziran 1935 tarihli kanunun dokuzuncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 1944 yılı Genel Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 545 nci bölümünün birinci «Memurlar maaşı» maddesinin adı «Memur aylıkları ve temsil ödeneği» olarak değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — 1944 yılı Genel Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin Millî

[*] Yabancı olabilirler. Yerinden seçilenler müfettişin teklifi ve elçinin uygun görmesi üzerine Millî Eğitim Bakanlığınca tâyin olunurlar.

Eğitim Bakanlığı kısmının «Yabancı memleketlerde talebe müfettişliği kâtiplikleri» başlığı altındaki kadro yerine bu kanuna bağlı cetveldeki kadro konulmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarımın tümünü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Açık oya oy vermeyen var mı?... Oy toplama işi bitmiştir.

7. — Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386) [1].

BAŞKAN — Tümü için söz isteyen var mı? Müsaade ederseniz söz alanların isimlerini bir kere okuyayım. Yazılmamış olanlar varsa lütfen hatırlatsınlar.

Ali Rana Tarhan,
Cavid Oral,
Yavuz Abadan,
Refik Koraltan,
Hulûsi Orucoğlu,
Halil Mentese,
Recai Güreli,
Emin Sazak,
Damar Arıkoğlu,
Feyzi Uslu,
Hamdi Şarlan,
Emin Aslan Tokad,
Hüseyin Ulusoy,
Lütfi Ülkümen,
Ali Rıza Esen,
Ali Münif Yegena,
Adnan Menderes,
Osman Şevki Uludağ,
Şabit Sağıroğlu,
Emin Erişirgil,
Hıfzı Oğuz Bekata,
Hıfzırahman Raşit Öymen,
Dr. Sadi İrmak.
Söz Tarım Bakanımıdır.

TARIM BAKANI Ş. R. HATİPOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşlar; yüksek tetkikimize arzedilmiş bulunan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu uzun zamanlardanberi Büyük Meclisinizin ve Milletimizin beklediği kanun tasarılarından birini teşkil ediyor.

Bendeniz bu kanunun ihtiva ettiği dâvanın mahiyetini ve bu dâvanın memleketin hangi gerçeklerine dayandığını ve bu gerçeklerin bugün için, yarın için yarattığı zaruretlere kanun tasarısı yüksek himmetlerinizle kanuniyet kespettikten sonra memleket hayatında yapacağı tesir ve faydaları, mümkün olduğu kadar sabrınızı tüketmemeye çalışarak kısaca ana hatlarıyla izaha ve arza çalışacağım. (İşitmiyoruz sesleri).

Yüksek tetkikinize arzedilmiş bulunan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu uzun yıllardanberi Büyük Meclisin beklediği ve milletimizin gözetlediği kanunlardan birisini teşkil etmektedir.

Arkadaşlar; çiftçiyi topraklandırma dâvası Cumhuriyet rejimiyle köylüye çevrilmiş olan büyük hareketinin asıl dâvalarından birisidir. Biliyorsunuz ki, Cumhuriyet rejimi, milletimizin geçmiş devirlerindeki Devlet hayatında görülmemiş bir sıcaklıkla köylüye doğru yönelme prensibini kendisine daha başlangıçta mal etmiş bulunmaktadır. Bu prensibin iş halindeki mevzuunu köylünün kalkınması şeklinde, ifade edebiliriz. Bu memlekette köylünün kalkınması işini ana dâvalarından birisi köylüyü topraklandırma dâvasıdır. İşte Yüksek Heyetimize arzedilmiş olan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu bu dâvayı halledecektir.

Arkadaşlar; bu kanunun ihtiva ettiği öz prensip ise topraksız olan ve toprağı yetmiyen köylülere yeter toprak sahibi kılmaktır yani onları mülk sahibi etmek şeklinde, kanunun dayandığı temel prensip ifade edilebilir. Burada şunu da arzetmek isterim ki, bu dâvanın ortaya çıkışı ile onun memleket içindeki vakıalarının belirliği arasında uzun bir zaman mesafesi vardır.

Hepiniz çok iyi bilirsinizki memleketimizde, topraksız çiftçiler ve toprağı yetmiyen çiftçiler Cumhuriyet devrinde ortaya çıkmış değil, Osmanlı İmparatorluğu devrindenberi mevcut bulunuyordu. Bunu, biz tarihi vesikalarla gördüğümüz gibi yaşı o devrin hayatını yaşamak imkânını bulmuş olanların müşahideleri ile teyit edilmiş görebiliriz. Ancak bunun İmparatorluk devrinden sonra hayatımızda bir vakıa olarak belirmesi, o devrin zihniyetinin köylü hayatı ile yakından yakına İmparatorluğun alâkadar olabilmesi imkânlarını vermemesinde aramak lâzımdır. Yoksa bizim rejimimiz yanında ve yeni hayatımızın seyri içinde Türkiye'de topraksız çiftçi ve toprağı yetmiyen çiftçiler hâsıl olmuş değildir. Bu vakıa, milletimizin asırlardanberi sürüp gelmekte olan hayatının bir nevi tarihi seyri içinde teşekkül etmiş, fakat sonradan göze çarpan vakalardan birisidir. Yani Cumhuriyet devri, hayatını zirate vermiş olan ve toprakla boğuşmayı sanat olarak kabul etmiş insanların derterini dâva olarak ele almaya kadar memlekette bu gibi gerçekler açık olarak müşahade edilmiştir. Cum-

[1] 97 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

huriyet rejimi, biliyorsunuz arkadaşlar, tarihten devraldığımız birçok eksiklikleri, derhleri büyük bir cesaretle gözönüne almış ve onlara bütün çıplaklığıyla elkoyuştur. Bu itibarla diyebilirim ki bugün huzuruza sevk edilmiş olan kanun tasarısının mevzuu olan dâva memleketimizde Cumhuriyetten bir dâva halini almıştır.

Bir kere mesele dâva halini aldıktan sonra bunun benimsenişi şekli üzerinde de kısaca durmak isterim. Arkadaşlar, hakikaten yeni siyasi hayatımızın hüviyetine yaraşan bir sıcaklıkla memlekette topraksız veya toprağı yetmeyen çiftçilere toprak verip onları mülk sahibi etmek dâvası hepimiz tarafından benimsenmiştir. Bunun muhtelif organlara siyasi bünyemizin türlü müesseselerinde muhtelif şekillerde tezahürlerini tesbit edebiliriz. Bu benimseyişin yıllardanberi geçirdiğı safhaları kısaca arz edeyim. Her şeyden evvel şunu belirteyim ki, Cumhuriyet Halk Partisi, bu memlekette topraksız veya yeter toprağı olmayan çiftçilere toprak vererek onları mülk sahibi etme dâvasını kendisine maletmiştir. Parti, bunu kuruluşun ilk zamanlarındanberi millet işlerine ait program ve meseleleri tesbit gününden itibaren ele almış bulunmaktadır. Buna ait misalleri Parti kongrelerinde ve bütün parti dileklerinde birer birer bulmaya imkân vardır. Hattâ son parti kongrelerinde topraksız çiftçilere toprak vermek ve toprağı yetmiyen çiftçilerin toprağını yeter hadde çıkarmak dâvası bir defa daha âcil bir dilek olarak öne sürülmüştür.

Bundan başka arkadaşlar, yer yer, memleketimizin muhtelif köşelerinden gerek parti kanallarıyla, gerek doğrudan doğruya Hükümete müraعاتlar yapılmaktadır. Hatırlarsınız arkadaşlarım; çatı altında yapılan Parti Grubu müzakerelerinde de muhtelif vesilelerle birçok arkadaşlarımız bu kadar gecikmiş olan, Çiftçileri Topraklandırma Kanununun biran evvel çıkarılmasını Hükümetten istemiş bulunmaktadırlar.

Nihayet arkadaşlarım, bu memleketin yeni kuruluşunda ve milletimizin mutlak istiklâle kavuşmasında unutulmaz, tarihte ilelebet devam edecek ad bırakmış olan şeflerimiz de milletin bu öz dâvasını bizzat benimsemişlerdir.

Hatırlayacaksınız birinci Cumhurbaşkanımız Atatürk memlekette çiftiği toprak sahibi etmek ve toprağı yetmiyenlerin topraklarını yeter hadde çıkarılmasını muhtelif vesilelerle, türlü şekillerle ifade etmişlerdir.

Fakat asıl mühim olan ve tarihi vesika mahiyetinde bulunan eihet 1936 yılında Meclisi açış nutuklarında söyledikleridir. Bununla da iktifa etmiyerek 1937 yılında kezalik Meclisi açış nutuklarında aynı derde temas etmiş ve buna ait kanunun kısa zamanda çıkarılmasını Büyük Meclisten istemiştir.

Yine uzun uzadıya izah etmeğe lüzum yoktur

ki Millî Şefimiz ta Hükümet Reislikleri zamanındanberi memleketimizin bu büyük gerçeği üzerinde durmuştur. Keza bunun bir kanunla halledilmesini istilzam etmişlerdir. Muhtelif vesilelerle söyledikleri nutuklarda bu mevzu temas etmişlerdi. En nihayet 1941 ve 1943 yılı Meclisi açış nutuklarında memleketteki topraksız köylüleri topraklandırmak ve toprağı yeter olmyanlara toprak verilmesi meselesinin yakında Meclise sunulacak olan bir kanunla halledilmiş olacağını umduklarını tekrar etmişlerdir.

B. M. Meclisinin memleketimizin toprak dâvasını benimsediğı de muhtelif vesilelerle buradan beliren tezahürlerle sabittir. Hiç unutmuyorum; 1943 yılı bütçesinin müzakeresi esnasında burada muhterem arkadaşlarım bu derdin artık bir kanun lâyihasıyla çaresinin bulunmasını, mesul arkadaşımız olarak benden istemişlerdir. Şu halde arkadaşlar haddi zatında memleket içinde var olan realitelere dayanan bu dâva bizzat Partimiz, Parti Grubu tarafından, B. M. Meclisi tarafından benimsenmiş ve çarelerinin araştırılması üzerinde durulmuştur. İş bununla da kalmadı. Cumhuriyet Hükümetleri memleketin bu toprak derdini halletmek için muhtelif zamanlarda, muhtelif şekillerde çalışmıştır. Bir zaman Dahiliye Bakanlığımız da bu derde bir deva bulmak için bir kanun lâyihası hazırlamıştır, yine hatırlayacaksınız ki Sağlık Bakanlığı tarafından keza bu mevzuda bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Ondan sonra Ziraat Bakanlığı tarafından bu hususta memleketin bütün ziraatına ait reform tedbirlerini içine alan geniş bir ıslahat kanunu hazırlamıştır. Bunu müteakip aynı bakanlıkta bir kanun lâyihası hazırlamıştır. Netice şunu gösteriyor ki, arkadaşlar, bu dâva huzuruza sevk edilmiş olan tasarının dayandığı dâva, milletimize malolmuş, Partimize malolmuş ve Büyük Millet Meclisimizin arzuları arasında belirmiştir. Hükümetimiz de bunu halletmek için yıllardanberi bunun üzerinde durarak çalışmıştır. Ve bugün bu derdin çaresini, memleketimiz içinde gözetliyen birçok vatandaşlarımız bulunmaktadır. İşte tetkikinize arzedilmiş olan Çiftiği Topraklandırma Kanun lâyihası, böyle bir inkişaf takip etmiş olan dâvanın lâyihasıdır.

Bundan çıkacak neticeyi, müsaade ederseniz, şu şekilde izah edilebilir; toprak dâvası, yıllardanberi üzerinde durulmuş ve olgunlaşmış ve muhtelif safhalardan geçerek bugün huzuruza, kanun lâyihası şeklinde arzedilmiş bulunmaktadır.

Arkadaşlar, milletlerin hayatında büyük tesirleri olacak kanunların memleketin özel hayatında ve umumî hayatında mevcut muayyen gerçeklere dayanmış olması, bu kanunların hayatiyetini temin eder. Bizim çiftiği topraklandırma kanunumuz da memleketimizde mevcut gerçeklere dayanmaktadır. Bizim çiftiği topraklandırma kanunumuzun dayanlığı ilk ger-

çek, yurt içinde topraksız olan çiftçilerin varlığını, kezalik gene bu yurt içerisinde toprağı yetmiyen çiftçilerin varlığıdır. Buna sadece bir mntakada değil memleketin her yerinde bazan kesif, bazan seyrek olarak rastlıyabiliriz, müşahede edebiliriz. Bir defa bu gerçeğe dayanarak memleketimizde çiftçiliği sanat edinmiş, hayatını ondan kazanma yolunu nesilleri boyunca devam ettirmiş olan kimseleri kendi maaşlerini, kendi mülkleri üzerinde kazanacak bir şekle getirmek esas gözettiğimiz vazifelerden birisidir. Bütün toprağı yetmiyen ve topraksız olan çiftçiler bizzat kendi mülkleri üzerinde çalışabilmek imkânını bulmak için toprak istiyorlar.

İkinci gerçek, bu birinci gerçeğin yanında belirlemektedir. Bu da, memleketimizde topraksız, yeter topraksız çiftçilere kâfi derecede geniş toprakların var olmasıdır. Bunu mülkiyet ve aidiyet bakımından tasnif edecek olursak, Devletin elinde tapulu mülk olarak veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında, diğer âme teşekkülleri elinde, Evkaf elinde nihayet hususi şahıslar elinde büyük arazi vardır. Bunları hesaba katacak olursak topraksız çiftçilere verilebilecek arazinin varlığı hepimizce malûm bir keyfiyet demektir. Bu gerçeği diğer gerçeklerle yanyana getirecek olursak, memleketteki topraksız çiftçi ile yeter derecede toprağı bulunmayan çiftçinin dertlerinin halledilmesi dâvasının mesnetleri görülür. Fakat arkadaşlar, çiftçiyi topraklandırma kanunu memleketimizde müşahade ettiğimiz üçüncü bir gerçeğe daha dayanmaktadır. Bu da ötedenberi yurdumuzda birçok toprakların işlenememekte olmasıdır. Hakikaten eğer kültüre yarayışlı araziye, memleketimiz içerisinde tetkik edecek olursak hepimiz de teslim ederiz ki bugün kültüre yarayışlı arazinin hepsi de henüz kültür alanına sokulmuş değildir. Bir yanda toprak üstünde çalışmak isteyen ve fakat toprak bulamıyan insanların mevcudiyeti, öteyandan da henüz işlenmiş bulunan toprakların varlığı bizim hayatımızdaki gerçeklerdendir.

Nihayet arkadaşlarımız dördüncü bir gerçek üzerinde daha durmama izninizi dilerim. Memleketimizde bizzat toprağı sahip olmak isteyipte elinde onu bulunduramıyan ve başkalarının toprakları üzerinde çalışan insanlar var. Filhalka ortaklık, murabahaçlık ve sair adlarla anılan bir işletme sistemi tarihten devraldığımız şekilde hâlâ hayatımızda devam edip gitmektedir. Bu toprakları ötedenberi şahsan işleyen kenbuki çok iyi takdir edersiniz ki ortaklık ile dilerine mülk edinmeği çok istemektedirler. Halbuki çok iyi takdir edersiniz ki ortaklık ile muvakkat şekilde işletilen toprakları hakikaten benimseyip mamurlaştırmak muhtelif sebeplerle hem fert menfaatına, hem de milli iktisadın

lehinedir. Memleketimizde toprak dâvasının yani çiftçiyi topraklandırma dâvasının dayandığı vâkralardan birisi olarak da bunu almak gerektir. O halde bu yoldan hareket ederek diyebiliriz ki, toprağı hakikaten benimseyip mamurlaştırmak isteyenlerin toprak sahibi olmaları milletimiz ve yurdumuzun menfaatıdır. Bu o insanların inkişaf etmelerine imkân vermesinden dolayı da kezalik onların menfaatleri icabından bulunmaktadır.

Kanunun dayandığı dâvanın istinad ettiği gerçekleri böylece belirttikten sonra lûlâsa olarak Büyük Meclise şunu arz edebilirim ki, dâva; bizim zaruretlerimizden çıkmış bir dâvadır. Bugün huzurunuzda sevk edilmiş olan kanun tasarılarının bizim yeni hayatımızın zarureti ve hayatımızı düzenleme gayretlerimizin bize telkin ettiği bir kanun lâyihası olarak telâkki edilmesi icabeder. Bu zaruretlere, şüphesiz ki, arkadaşlar, bir bakımdan birazevvel arzettiğim gibi tarihten gelmektedir. Fakat tarihten devraldığımız bu zaruretlere yalnız günlük hayatımız için belki o kadar ehemmiyetli addedilmeyebilir. Fakat asıl mühim olan bu zaruretin memleketin yeni baştan yapılması ve memleketin âtisini sağlaması, emniyet altına alması bakımından da ve milletimizin geleceğine taallük eden zaruretlere birini teşkil etmesidir.

Arkadaşlar, Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun hedefleri, tâli olan kısımlarından sarfınazar edecek olursak, belli başlı şu noktalarda toplanabilir: Birazevvel gerçeklerini ifade ettiğim derde çare olmak üzere memleketimizde çiftçiliği kendilerine sanat edinenlerden topraksız olanlara toprak verme ve yine çiftçiliği kendisine sanat etmiş olanlardan toprağı yetmiyenlere kendilerini geçindirecek miktarda toprak vermektir.

İkincisi : Böyle toprağı yetmiyenlere toprak verip arazilerini yeter hadde getirmiş olanları veya topraksız olup toprak vermek suretiyle mülk sahibi ettiklerimizi aynı zamanda işletme kuracak şekilde takviye ve teşvik etmektir. Tasarıda, bunların tesis kredisi, onarma kredisi, ve donatma kredisi gibi kredilerle teçhiz ve takviye edilmesini gözetliyen hükümler de mevcut bulunmaktadır.

Nihayet arkadaşlar, bu iki hedefi temin edenken yurt topraklarının hepsini de sürekli bir surette işleterek verimli bir hale getirmek de amaçtır. Bilirsiniz arkadaşlar, memleketin kabiliyetli olan topraklarının işlenerek kıymetlendirilmesi, yalnız onu işleyenlerin menfaatleri icabından değildir; bu aynı zamanda milli iktisadın gelişmesi ve umumî hayatın yavaş yavaş genişlemesi ve ferahlanması bakımından da gerekli şartlardan birini teşkil etmektedir. Arkadaşlar, Çiftçileri Topraklandırma Kanunu bu memlekette ana hatlarıyla şu faydaları sağlayacaktır. Hemen şunu ilâve edeyim ki, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, ötedenberi devam edip gelen bir dâvanın

halledilmesini gözetdiği için esas itibariyle bizim eskidenberi benimsediğimiz bir parolanın gerçek haline gelmesini de temin etmektedir.

Biliyorsunuz arkadaşlar, bu rejim bu memlekette ilk temellerini atarken bize «köylü efendimizdir» parolasını vermiştir. Hakikati araştırarak olursak köylünün gerçek efendi olabilmesi kendi iktisadi hayatını istiklâl içinde kendisinin yürütebilmesine bağlıdır. Binaenaleyh çiftçiyi topraklandırmak bugün bizim umumî olarak ötedenberi benimsediğimiz ve hakikaten milletimiz için lâyük gördüğümüz bu hedefe ulaşmanın bir yoludur.

Arkadaşlar; çiftçiyi topraklandırma Kanunu esas itibariyle Devlete de, vatandaşa da bazı külfetler yüklemektedir. Kanunun muhtelif bölümlerindeki hükümlerden anlaşılacağı üzere Devlet çiftçiyi topraklandırmak için bazı malî yükler almaktadır. Gerek elindeki toprakları köylüye dağıtmak ve gerek çiftçinin kredi ile teçhiz edilmesi, onarılması ve tesis kredilerinin dağıtılması haddizatında topyekûn ifade etmek lâzımgelirse bu memlekette çiftçilik sahasına Devlet hazinesinden büyük bir malî kudretin akışına yol açılması demektir. Eğer bu malî kudret muhtelif yerlerde, plânlı surette memleket çiftçiliğine akıtılacak olursa bunun müspet tesirleri ve faydaları şüphesiz ki zamanla elle tutulacak şekilde görülecektir.

Arkadaşlar, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tatbik edilip gerçekleşikten sonra memleketimizde birçok ekonomik faydaları peşinden sürükleyecektir. Bunlardan biri; demin de temas ettiğimi gibi, işlenmeyen toprakların işlenmiş hale gelmesidir. Bu toprakların üzerinde birçok çiftçi ailelerinin kendi maaşlerini sağlamak imkânını bulabilmesi büyük bir faydadır. Binnetice millî ekonomide istihsal kapasitesinin yükselmesi memlekette umumî refah seviyesini yükseletecektir.

İkincisi; ortakçılıkla iş yapan bizzat kendi mülkleri üzerinde çalışmak fırsatını bulacaklardır. Bunlar kendi mülkleri olan topraklarda daha iyi çalışarak onları daha verimli hale sokacaklardır. Kendi mülkü üzerinde çalışan, iktisadi kudreti yükselmiş büyük kuvvetli bir köylü tabakasının memleket iktisadiyatının temelini teşkil etmesi sebebiyle bu ayrıca bir kazanç olacaktır.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, iktisadi faydalar yanında içtimai faydaları da yaratacaktır. Bir kere arkadaşlar, memleketimizin şurasında, burasında, fakat topyekûn cemiyet bünyesinde mülksüz birçok köylülerin bulunması, bugünkü telâkkilerimize ve âtidedeki inkişafımıza göre hiç de arzu edilmeyecek bir şeydir. Bu cemiyetin muvazeneli olabilmesi için hakikaten mülk edinmek isteyen kimselerin, mülk edinmesi içtimai selâmet ve muvazene bakımından çok hayırlı ve faydalı olur.

Diğer taraftan mümkün olduğu kadar toprak sahibi edilmiş çiftçilerin müstakil işletmeler kurarak böylece yurttaki çiftçi ailelerinin çoğalması ve köylü tabakasının genişlemesi, bizim cemiyetin köylüye dayanan temelini, daha ziyade sağlamlaştırılması demektir. Hakikaten bazı milletlerin hayatını müşahede ettiğimizde gördüğümüz ve gelecek zamanda müşahede edebileceğimiz içtimai dalaletlere ve ihtilâtları en kudretli en kuvvetli teminat kendi mülkü üstünde kendi hayatını koruyabilen bir köylü tabakasının mümkün olduğu kadar geniş ve kuvvetli olmasıdır. Bu bakımdan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu memleketimiz için aynı zamanda büyük, geniş içtimai faydalar sağlayan kanunlardan birisi sayılmalıdır.

Nihayet arkadaşlar, memleket nüfusunun çabuk üremesi, takdir edersiniz ki, köylü aileleri sayısının artmasına bağlıdır. Umumî surette milletlerin hayatında müşahade edilen vakıa şudur ki; ne kadar köylü ailesi fazla olursa o memleketlerde üreyiş kabiliyeti o nispette hızlı ve coşkundur. Bizim memleketimizde nüfusun kalabalıklaşması bakımından mümkün olduğu kadar köylü ailelerinin çoğalması bizim istikbalimiz zaviyesinden hedef alınacak ve ulaşılabilecek ve üzerinde durulacak mevzulardan birisidir.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu böylece çiftçi ailelerinin kendi mülkü üzerinde müstakil varlık olarak çalışmalarını gözetken kanunlardan birisidir. Bu itibarla kanun memleketimizin nüfus kaynaklarını takviye ve mümkün olduğu kadar bu kaynakları daha coşkun birhale getirme faydasını da peşinden sağlayacaktır.

İülâsa arkadaşlar; Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, bize yerleşik bir millet olmanın uzlaşık bir cemiyet olmanın memleketimizde ve hakiki hürriyetin ve demokrasinin kökleşmesi yollarını genişleten bir kanundur.

Arkadaşlar; muhtelif memleketlerin toprak reformlarının tarihini tetkik ederken, biliassâ şu nokta üzerinde hepimizin durması icabeder. Eski zamanlarda, geçen Harbi umumiye gelinceye kadar olan zamanda da, memlekette toprak reformu yapmış olan Devletlerin bu reformları selâmetle ve sükûnetle yapamadıklarını müşahade ediyoruz. Alekser bu memleketlerde toprak reformu veyahut çiftçilerin toprak alması büyük hâdiseler, büyük zorluklar ve ihtiyaçlar içinde olmuştur.

Umumî harpten sonra reform yapan, çiftçilerini topraklandıran birçok memleketlerde de keza bu dâvanın halledilişi pek o kadar kolay ve sükûnetli şekilde olmamıştır. Halbuki, bizim çiftçilerimizi topraklandırmak dâvamız, bildiğiniz gibi, demin de arzettiğim üzere, uzun yıllardanberi yavaş yavaş hepimiz tarafından benimsenen ve üzerinde uzun uzun dur-

duğumuz ve nihayet, Hükümet, Parti çalışmaları ile olgunlaştırdığımız ve B. M. Meclisinin kararına bağlanabilecek bir şekilde hallolmak yoluna ve yolunun eşğine gelmiş bulunmaktadır. Bu, hiç şüphesiz bizim milletimizin, bizim rejiminizin hâkikaten en çetin dâvalarını selâmetle hall etmek yolundaki bir nevi mazhariyettir. Bu kanun çıktığı ve tatbikat sahasına girdiği takdirde arzettiğim faydaları sağlıyacaktır. Bunun büyük şerefi de sizindir, bu başarı Büyük Millet Meclisinin 7 nci devresinin tarihi hizmetleri arasına girecektir.

Biz, bu dâvanın gerçekleştirilmesinde sadece vazife almış ve bunu yerine getirmenin itminanını arzılayan insanlarız. Şeref sizindir. Kanunu Yüksek tetkikânize arz ederim.» (Alkışlar).

A. RANA TARHAN (İstanbul) — Her Türk çiftesini yeter toprak sahibi yapmak gayemize bizi ulaştıracak olan bu kanunun görüşmelerine katılabilmekten Grup arkadaşlarımızın duymakta oldukları sevinçli beşirtmek için Huzuruza çıktım.

Arkadaşlardan istiyenler, tasarı üzerindeki görüşlerini ayrıca arz ederler.

Sayın arkadaşlarım; bir milletin nasıl bir rejime tâbi olduğunu aldatmaz miyarı, yürürlükte olan kanunları ve bu kanunların tatbikinde hâkim olan zihniyettir. Cumhuriyetimizin temelini attığı, bağımsız, sınıfsız ileri Türkiye abidesinin esas sütunlarından birini teşkil edecek olan bir kanunun yapıları arasında bulunmak, hepimiz için bahtiyarlıktır.

Sayın arkadaşlar; bu kanunu Meclise getirmeği, Partimizin bütün Hükümetleri emel edindiler. Çözülecek bir çok düğümlerin bulunması yıllarca çalışması gerektirdi. Nihayet bu şeref, Sayın Saracoğlu Hükümetine, kıymeli Tarım Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu'na müyesser oluyor. Keçdilerini tebrik ederim. Bundan daha büyük şerefi, kanunu isabetli ve verimli olarak tatbik etmekle kazanacaklardır. (Bravo sesleri). Bunun için bütün dikkat ve gayretlerini sarfedeceklerine eminim.

Sayın arkadaşlar; bu kanun tasarısı gelir gelmez Büyük Meclis, konunun önemine uygun, olağanüstü harekete geçti. Tasarıyı incelemek için hemen bir komisyon kürdü. Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına ara verme zamanına rastlamış bulunmasına bakmıyarak Komisyonun çalışmaya devam etmesine karar verdi. Değerli Milletvekillerimizden seçtiğimiz Komisyon aralıksız çalıştı. Bu çalışmalara Komisyon üyeleri kadar başka milletvekilleri de katıldılar çiftçilerimiz, hukukcularımız ticaretcilerimiz, idarecilerimiz arasında ateşli tartışmalar oldu. Aylarca süren incelemeler sonucunda bugün tasarı yüksek huzuruza gelmiş bulunmaktadır. İlk günden beri vermekte olduğumuz önemden hiç eksiltmeksizin görüşmelerimizi yapacağız.

Sayın arkadaşlar, Kamutay bugün günlük

olaylar üstünde, Türkiye Cumhuriyetini kurucu inkilâp havası içindedir.

Sayın arkadaşlarım; Kamutay bugün günlük olayların üstünde Türkiye Cumhuriyetini kurucu inkilâp havası içindedir. Temel yasalarımızdan birini teşkil edecek olan bu tasarımı görüşürken, gözlerimizin önünde: kendi tarlasını kendi emeğiyle ve ileri araçlarla işliyerek çeşitli ziraat yapan, tarlasından kalan vaktini ev sanatlerinde başarıyla kullanan, hali vakti yerinde, aydın, neşeli yurttaşların kesif kümleleri canlanacak ve hep beraber ülkü yolunda yürümek heyecanını duyacağız. (Bravo sesleri, alkışlar).

C. ORAL (Seyhan) — Muhterem arkadaşlar;

Büyük Meclise müzakere edilmek üzere sunulmuş bulunan Toprak Reformu Kanunu ile, Büyük Meclisin bu memleketin en mühim ve en hayati mevzularından birisini eline almış olduğuna hiç şüphe yoktur. Bu itibarla, köklü ve çok şümüllü ve memleketin mukadderatıyla ilgili bir toprak inkilâbı yapmak kararında olan Yüksek Meclis bugün gene tarihî günlerinden birisini yaşamaktadır.

Öyle zannederim ki Büyük Meclis tarihinde hiçbir kanun tasarısı, Toprak Reformu Kanun tasarısı kadar bir komisyonda, bu derece ne uzun bir müzakereye tâbi tutulmuş ve ne de bu derece sert, geniş ve etraflı müzakere ve münakaşalara mevzu teşkil etmiştir. Memlekete ait her mevzuu derin bir ilgi, yüksek bir hassasiyetle inceliyen Büyük Meclis bu kanun tasarısı üzerinde bilhassa titizlikle durmuştur. Geçici Komisyon üç ay süren çalışmasında 45 toplantı yapmıştır ve bu sayede Hükümetin getirmiş olduğu, bağı ve bahçeyi parçalayan, kültür ziraatını 30 dönümlük hadde kadar indiren toptancı bir zihniyetle ziraatimizi şekillendirmek ve memleket realitesine uymıyan bir ocak sistemi ihya etmek isteyen ve ziraatte hiç doğru olmayan mutaassıp bir müdahalecilik sistemine giden, haddizatında çok nazarı olan bir kanun tasarısını, oldukça zararsız ve faydalı bir şekle koymaya muvaffak olmuştur.

Eğer bu kanun tasarısı hakkında günlerce devam eden bir müzakerelerin gerek komisyon üyelerinin ve gerekse komisyon dışından müdahale eden milletvekillerinin Hükümetle ve kendi aralarında yaptıkları ciddi konuşmalar esaslı fikir tartışmaları ve ortaya koydukları ilmi mütalâalar nesredilmek imkânı bulunsaydı, bu neşriyatın memleket hesabına her bakımdan büyük faydaları olacaktı.

Fakat arkadaşlarım uzun ve çetin olan bu müzakereleri ve komisyonda hazırlanmış ve ikinci müzakerelerde katılmış bulunan mâkul, müspet ve mutedil tasarısının neticesi ne şekil almıştır?

Ne yazık ki bütün bu kıymetli emeklerden

sonra komisyonun, Hükümet tarafından 17 nei maddenin tadili hakkındaki teklifi esaslı bir tartışmaya tâbi tutmadan alelacele kabul edivermiş olması komisyonun üç aylık emeğini kökünden baltalamış, tasarımı tezatlarla düşürmüş ve maddeleri birbirini nakseder bir hale sokmuştur. Onun için bu kanun tasarısını Meclise gettirilmesinden sevinç duyan bir arkadaşımız olduğum halde bu tasarının en sonunda bu şekil almasından da acı duymakta olduğumu itiraf etmeliyim.

Toprak Kanununun mânası.

Arkadaşlarım,

Toprak Kanunu çeşitli zaruretlerin ortaya koyduğu bir mevzudur ve reform agrer şimdiye kadar birçok memleketlerin tecrübe ettikleri, tatlı veya acıklı, mesut veya yıkıcı tesirlerini gördükleri bir şeydir. Bu sebepten toprak reformu hakkında verilmiş olan müspet ve isabetli veya nazarı ve isabetsiz kararların her memleketin ekonomik ve sosyal hayatında hattâ politikasında büyük tesirleri görülmüştür. Şu halde bizim de vereceğimiz kararların memleket ölçüsünde büyük, mesut veya can sıkıcı neticeleri olacağına hiç şüphe etmemek gerekir.

Bendeniz şu hakikati itiraf etmek zorundayım ki bugün müzakeresine başladığımız bu Toprak Kanunu tasarısının, mevzuun mânâ ve ehemmiyeti derecesinde tatbikat sahasında nazarı kalacak ve bazı çok zararlı olacak maddeleri vardır ki, bu maddeler bendenizi memleket adına kaygılandırmaktadır. Bunun için bendenizce bu kanun tasarısının maddelerine geçmeden önce prensipleri üzerinde durmak kanunun evvelâ prensiplerini aydınlatmak, bu prensiplerde kararlara varmak ve bu kararlara göre de maddeleri incelemek lâzımdır.

Türkiye nüfus ve kesafeti:

Arkadaşlarım;

Bugün Türkiye'de 769 119 kilometre murabai üzerinde yerleşmiş ve çalışmakta olan nüfusun miktarı 20 milyondur. Bu miktara göre takriben kilometre murabbana 25 kişi ya düşmekte veya da düşmemektedir. Halbuki bu memleketin genişliğinin rahat rahat 75 milyon insanı barındıracağı bizzat Hükümetin tasarısında kaydedilmiştir.

Diğer taraftan bu memlekette işlenmekte olan arazi de işlenmeyen ve boş bir halde duran araziye nispetle yarından fazla değildir. Mubalâgasız olarak iddia olunabilir ki bugün Türkiye'de işlenmekte olan araziye yine o miktarda kültür arazisi katmak imkânları vardır. Ve bu bir gerçektir. Bugün Türk milletinin yurt olarak üzerinde yaşadığı arazi, muhakkak ki kalabalık bir cemiyete ve sağlam bir ekonomiye ve kuvvetli bir Devlete temel olabilecek bir derecede hem geniş ve hem de zengindir. Ve Türk toprakları, üzerinde yaşayan ve ebediyete kadar yaşayacak

olan Türk çocuklarına, çeşitli ve mütenevvi nebatlariyle, çeşitli ve zengin toprak formasyonu ile refahlı ve rahat bir yaşama sağlayacak bir durumda bulunmaktadır.

Şu halde Hükümet tasarısında da belirtildiği gibi nüfusumuz inşaallah yetmiş beş milyona çıkmış ve kilometre murabbana 97 kişi de düşmüş bulursa yine de Türkiye'de bir toprak darlığı olmayacaktır. Demek oluyor ki Türkiye'de toprak yanından ve yönünden bir darlık ve sıkıntı bahis mevzuu değildir ve olamaz da. Ve bu hakikatın bâriz misali de Hükümetin Devlet işletmelerine istediği miktarda ve istediği yerde bol ve müsait arazi sahalarını bulabilmesidir.

Ve yine Türkiye'de toprağın keyfiyeti bakımından da bir kötümserlik olamaz. Evet Türkiye'de bazı kıraç ve step halinde verimsiz yerlerimiz vardır. Fakat geride kalan ve ıslah edildiği ekilecek hale getirildiği takdirde istifade edilecek arazi de kat, kat fazladır. Fakat önümüzde saha bu kadar müsait ve bu kadar genişken, ne iktisadi bünyemiz, ne teknik seviyemiz ve ne de ziraat sistemimiz bu müsait, bu geniş ve zengin topraklardan bugüne kadar istediğimiz bir şekilde faydalanmak imkânlarını bulamamıştır.

O halde Türkiye ziraatının ve millet ekonomisinin bugün içinde bulunduğu kifayetsiz durum ne toprağın darlığından ve ne de topraklarımızın verimsiz ve kırsırlığından ileri gelme bir şey değildir. Bunu biraz da başka sebeplerde aramak ve her şeyden evvel ziraat siyasetimizin gayesi olması icabeden zeki, çalışkan Türk köylüsünün gerçek kabiliyetlerini inkişaf ettirecek ona teknik ve modern ziraat göreneklerini vermemiş, onu teknik vasıtalarla donatmamış ve Türk çiftçisinin büyük ekseriyetini halâ karasapandan pulluğa bile geçirememiş olmakta aramalıdır.

Toprak mülkiyeti

Arkadaşlarım, ancak bu hakikati tebarüz ettirirken bunlara ilâve edeceğim diğer mühim bir şey de her memleketin ziraat, iktisat ve sosyal bünyesinde büyük rolü olan toprak mülkiyeti rejiminin çoktan ortaya atılmış bulunmasına rağmen biraz geciktirilmiş olmasıdır. Çünkü bir memleketin toprak kapasitesi, iktisadi bünyesi, ziraat sistemi ve arazi rejimi ahenkleştirilmez, ve ahenkli ve düzenli bir kaynaşma sağlanamazsa, o memleket ziraat siyasetinin istediği gayeyi tahakkuk ettirebilmesi pek güçtür.

Bu bakımdan bir memleket ziraatinin gelişmesinde ve iktisadiyatının gümrahlaşmasında toprak mülkiyeti rejiminin büyük rolü olduğu gibi yine bir memleketin ziraatının gerilik ve iptidailikte kalmasında ve körleşmesinde de arazi rejiminin önemi bâriz bir hakikat olarak belirir.

Bu ehemmiyet o derece büyüktür ki, iyi ve müttekâmil ve millet hayatına, memleket realitesine uygun bir arazi rejimi bir milletin ekono-

mik ve sosyal hayatını ne kadar kuvvetlendirmeye muktedirse, kötüsüne, tersine ahenksiz ve yalnız bir tarafı düşünce ile ve yalnız hissiyatla tatbik edilmeğe kalkışılan bir toprak rejimi de o milleti didişmeden, sosyal nifak ve nizalardan kurtaramaz ve o memleketin iktisadiyatını sarsıntılara uğratar ve gelişi güzel bir toprak rejimi bir Devleti felâkete sürüklemekten de alakoyamaz. Çünkü bir memleketin ziraatı olduğu kadar iktisadiyatı olduğu kadar sosyal hayatı, sosyal hayatı olduğu kadar politikası da toprak mülkiyeti rejimiyle sıkı sıkıya alakadardır. Bunun içindir ki, toprak mülkiyeti rejimi davasında ilk önce gözönünde tutulması gereken şeyin bir memleketin kül halinde, umumî vaziyeti, iktisadi ve içtimai bünyesi ve umumî seviye durumu olduğu anlaşılır. Yoksa toprak rejimi yalnız bir yönden ve sırf hukukî bakımdan, yahut politika icabı gözönünde tutulamaz.

Arkadaşlarım; arazi mülkiyeti rejimi değişikliği : Bugüne kadar birçok memleketlerde tatbik edilgelmiştir. Ve eğer İngiltere ve Sovyet Rusya gibi iki ekstremitayı teşkil eden liberal ve kollektivist zihniyetli toprak reformu yapan memleketleri bir tarafa bırakırsak, bugün dünya milletlerinin kendi bünyelerine uyan makul ve mutedil bir toprak rejimi kabul ettiklerini görürüz.

Bizde,

Bize gelince; Osmanlı İmparatorluğunun İslâm dininden mülhem olarak rekabesi Devlete ve tasarrufu şahsa ait olan arazi mülkiyeti rejimi ve yine timar ve zaamet sistemi ve sonraları yer bulan hususi mülkiyet rejimi yüksek heyetinizce malûmdur.

Fakat Cumhuriyet Türkiyesi Medeni Kanunu kabul etmekle herşeyde olduğu gibi, arazi mülkiyeti rejiminde de bir değişiklik yapılmıştır. Daha doğrusu Osmanlı Devletinde timar ve zaametten sonra kuvvet bulan hususi mülkiyet rejimini daha çok takviye etmiştir Zira Medeni Kanunla kabul ettiğimiz arazi mülkiyeti rejimi tamamiyle individualist - liberal bir hareket arzeder.

Bununla beraber bugün dahi Osmanlı Devletinin toprak rejiminin zihniyeti içinde yaşayan az da olsa bazı mntakalarımız vardır. Tiftikâri, hâhnöbet usulleri bunun bâriz bir misalini teşkil eder. Tabiatıyla bir Medeni Kanunu İsviçreden aldığımız için liberal rejimde mutlak bir mânâsı olan hususi mülkiyeti aynı mâna ve ruh içinde kabullenmiş oluyorduk.

Halbuki Medeni Kanundan sonra memleketimizin çabuk yükselmesini hayırlı inkişafını temin için zaruri gördüğümüz etatizmi de Anayasa aldı,

Bu suretle memleketin menfaati bakımından kabul ettiğimiz Devletçilik sistemi âmmenin ve memleketin menfaatlerini ferdin menfaatlerine

üstün gören Devletçi sistemi icabına göre mülkiyet işlerine karışıp ve mülkiyette bir hudut tayin edecek müdahaleci bir sistemdir. Şuhalde arazinin rasyonel bir şekilde işlemesi, memlekette müstakil iktisadi varlıkların ihyası için Türkiyenin arazi mülkiyeti strüktüründe bir değişiklik yapmak zarureti de bu suretle ortaya çıkmış bulundu.

Demek oluyor ki, tasarıda tebarüz ettirildiği gibi, esasen köylü ziraatına dayanan Türkiye'de ziraat sistemimizi daha uygun ve ahenkli bir şekilde düzenlemek ve bu sistemi kuvvetlendirmek için bir arazi mülkiyeti rejimi değişikliğine ihtiyaç vardır.

Sonra bu cemiyetin sosyal sarsıntılardan korunması ve Türk milletinin süratle çoğalması ve memleketteki göçebe halinde yaşayan insanları birleştirmek için de bu bir zarurettir.

Ve keza bugün toprak mülkiyeti rejiminin şuradan buradan gelecek propağanda ve tesirlerle spekülâtif bir mevzu yapılmasına fırsat vermemek bakımından da bu bir zarurettir.

Ohalde bütün bu hakikatler bize Türkiye'de rasyonel bir ekonomi, düzenli bir cemiyeti kurmak için yeni bir arazi strüktürü meydana getirmek zarureti göstermiştir ve göstermektedir.

Ancak bu zarureti karşılarken Parti programının tarif ettiği mutedil Devletçilik zihniyetiyle ve makulât dairesinde bu işi ele almak doğru olacağını da unutmamak lâzımdır.

Otarşi :

Arkadaşlarım; bugün elimizde bulunan toprak tasarısı acaba bu ihtiyaçları karşılayacak, memleket bünyesine ve realitesine cevap verecek bir mahiyette midir?

Ve acaba bu tasarının açık ve hakikatı ifade eden mucip sebepleri ile maddeleri arasında büyük bir tezat ve büyük bir uygunsuzluk gözlerimize çarpmamakta mıdır?

Evet arkadaşlarım, bendeniz bu tasarımı mühim bazı çok muğlak maddeleriyle ve bu tasarıda yer almayan mühim bazı işletme şekilleriyle bu memleket realitesini karşılamıyacak ve memleketin iktisadiyatını sarsıntılara uğratacak, sosyal nizamın da hiç yoktan çatlaklıklar doğuracak bir mahiyette görmekteyim.

Eğer bu kanun tasarısı dünya ekonomik ve sosyal nizamının başka türlü ve şekillenmekte olduğu, otarşinin ifrata doğru gittiği bir devirde getirilmiş olsaydı, dünya iktisadi nizamından hiç bir zaman tecerrüt edemeyecek bulunan Türkiye'nin dünyanın bu türlü iktisadi bir nizamına da uymasını pek tabii bulabilirdim.

Halbuki bugün demokrat rejimlerin zafetinin katileştiği ve onların kurmakta oldukları bol istihlal ve rekabet dünyasının yeni ve serbest sisteminde bizim bu kanunun zihniyetiyle ortaşık bir rejime taassup göstermemizin nasıl

bir mânası ve ne gibi bir neticesi olacağını doğrusu kestiremiyorum.

Çünkü bu kanun bizi geniş topraklar üzerinde daralarak eski zamanın ve iktisadiyatına götürmektedir. Halbuki bugünkü Türkiye mümkün olan kuvvetiyle çok ekmeğe, çok yetiştirmeye, çok ucuza maletmek ve bol bir istihisalle dünya pazarlarına çıkmak, çok mal satmak ve memleketeye çok döviz getirmek iktisadi zaruretleriyle karşılıklıdır. Fakat bu tasarı ise bilâkis işleyecek, istihsal yapacak kaynakları huzursuzluğa sevk etmekte ve düzenli işletmeleri de ortadan kaldırmak gayesini gütmektedir ve tamamıyla bir zaviyeden hareket etmektedir. Halbuki fazla istihsalın Türkiye iktisadiyatındaki manasını anlayabilmek için bu harbin ilk yıllarından ziraat memleketi Türkiye'nin açlık tehlikesini hatırlatmak bile aei bir hakikati değil de nedir?

Evet arkadaşlarım, bugün Türkiye'de ziraatimizi plânlaştırmak, ziraat sistemimizi düzenleştirmek için mülkiyet rejiminde bir değişiklik yapmak bir realite şeklini almıştır. Bu memlekette çalışan ve fakat topraksız türk köylüsünü topraklandırmak da bize düşen bir vazifedir. Buna karşı hiç bir kimsenin ne bir şey demeye ve ne de itiraz etmeye hakkı yoktur. Fakat bu arzu ve gaye yerine getirilmek istenirken aşırı fikirlere kapılmak ve bir ekstremiteye gitmek, memleketin zirai ve sosyal hayatını zedelemekten ziraatimizi ve istihsal kaynaklarımızı bozmaktan çekinmek de icabeder.

İşte arkadaşlarım, itiraf etmeliyim ki, 17 nci madde korktuğumuz bütün bu şeyleri yapmaktadır. Çünkü büyük işletmeyi tamamiyle ortadan kaldıran, büyük işletmeyi sırf Devlete ve iktisadi teşekküllere maleden tasarı, 17 nci madde ile de orta işletmeyi ortadan kaldırmaktadır.

Arkadaşlarım, bu asrın en bâriz vasıflarından birisi de Devletçiliktir ve bizde bu sistemin çok faydalarını gördük. Zamanımızda Devletin elkoymadığı, müdahale etmediği birşey yoktur. Fakat Devletin elkoymadığı, müdahale ettiği hiç iyi olmıyan birşey de ziraattir. Devlet bir memleket ziraatini düzenleyebilir. Devlet bir memleket ziraatini gülümlü bir ekonomi sistemi ile kontrol edebilir. Keza Devlet nümine çiftliği yapar, üretme çiftliği yapar, fakat Devlet bizzat çiftçilik yapamaz ve Devlet çiftçilik yaptığı zaman zarardan kurtulamaz. Halbuki tasarı şahsa büyük ziraati menederken kendisi büyük ziraat yapmağı üzerine almaktadır ve hem de bazı mıntakaların bizzat toprak dağıtacağı köylülerin aleyhine olarak bu işi yapmaktadır. Bu hatalı bir şeydir arkadaşlarım. Devlet çiftçiliğinin maliyeti tasavvur edemiyecğiniz derecede yüksektir. Buna emin olunuz. Geçirdiğimiz harp devresi içinde bu Devlet işletmeleri doğru görülebilir. Fakat artık bundan

sonra zararlı ve hattâ günün birinde Devletin başında tehlikeli bir şey olacaktır. Onun için tasarı bu Devlet işletmelerini ve içine almalı ve bu işletmeleri istihsal kooperatifleri meydana getirerek köylülere dağıtmalıdır.

Orta ziraat :

Orta ziraate gelince; orta işletmeye ziraat bakımından bir lüzum vardır. Çünkü bilhassa küçük köy işletmeleri arasında bu işletmelerin yenilik, teknik ve küçük işletmelere ellerindeki traktör ve saire ile yardım bakımlarından çok fayda sağladıkları ziraat ilminin de tesbit ettiği bir hakikattir ve hattâ bu hakikati Türkiye ziraatini islah için getirilen Prof. Kristiyonzen de raporunda (eğer bir memlekette orta işletme yoksa icad etmelidir) sözleriyle ifade etmiştir. Amma Hükümet diyecek ki Mersin ovasında, kimsesiz Van ovasında orta işletme kovalsun. Ona denecek bir şey yoktur. Bir kere böyle kenarda köşede kalan bir orta işletmenin matlup faydası olamaz. Farzımuhal böyle bir yerde dahi olsa, amele getirip yerleştirmek mecburiyetinde kalacak, bu orta işletme de günün birinde dağılmaya mahkûm edilecektir.

Orta işletmeye iktisadi bakımdan da ihtiyaç vardır. Çünkü nispeten daha teknik çalışan ve makine ziraati ile hem bol ve hem de ucuza mal eden orta işletme bu vasıflarıyla memleket iktisadiyatına çok faydalı olmaktadır. Bu sözlerin bir realite olduğunu Toprak Ofisi mubayaa cetvellerinden de tetkik etmek kabildir.

Orta işletmeye sosyal bakımdan da ihtiyaç vardır; çünkü nüfusun % 80 i topraktan geçinen bu memlekette orta işletme bir çok insanların iş yeri ve geçim kaynağı olmaktadır. Mesele Çukurova'da bu orta işletmeler sayesinde her sene 90 - 100 bin kişi iş bulmakta, faydalanmakta ve hattâ Devletin vergi mükellefiyetini de bu işletmelerden temin etmektedirler.

Keza bir memlekette arazinin entanzif veya ekstanzif işleme sisteminin de tesiri büyüktür. Henüz ekstanzif bir sistem içinde bulunan Türkiye'de bu bakımdan da orta ziraat işletmesi bir zaruret halindedir. Halbuki 17 nci madde bu güzel ve faydalı dağıtmaktadır ve topraktan hiç bir had ve hudut tanımyarak ve çok ifrata giderek memlekette toprak emniyetini sarsmakta ve toprağını değersiz bir hale getirmektedir. Müstahsilin nazarında toprağı soğuk ve sevimsiz bir hale koymaktadır ve bu hüküm şimdiden yalnız arazi sahibini değil, bu memlekette toprakla ilgisi olan kredi müesseselerini, bizzat amele, tüccarı, esnafı, avukatı ve doktoru bile endişeye düşürmektedir.

17 nci maddenin hükümleri yalnız toprakla uğraşanları değil, bütün iş hayatını felee uğratabacak bir durum yaratmaktadır ve hattâ bu huzursuzluk ve endişe şimdiden başlamış bulunmaktadır.

Sebebi şudur:

Toprağa hiç bir hudut tanımayan bu maddeye göre, memleketin bir ucunda kamulaştırma başladığı zaman diğer ucuna gelinceye kadar, yıllara oradaki toprak sahibi ne olacağını bilmiyerek ve daimi bir emniyetsizlik içinde kıvrınıp kalacaktır. Bu yüzden tarlaları imar etmeyecektir. Bu yüzden işine kredi bulamayacaktır. Bu yüzden kıymetsiz bir hale gelen tarlasını satamayacaktır.

Halbuki Geçici Komisyonun ikinci müzakeresinde kabul etmiş olduğu madde hem emniyet bakımından ve hem de adalet bakımından daha iyidir. Çünkü Komisyon, Hükümetin teklifine uyarak 5 000 dönümden fazla araziyi orta işletmenin dışında bırakmış ve kamulaştırılmasına muvafakat etmiştir. Hatta komisyon dar topraklı verlerde ve makina ziraatına az olmasına rağmen 2 000 dönüm kadar kamulaştırmayı da kabullenmiştir.

Komisyon bunu yaparken hem ehemmiyet ve hem adalet ve hem de işin psikolojisi tarafından hareket etmiştir ve bir insanı toprağından tamamı ile ayırmannın güçlüğüne takdir etmiştir.

Halbuki üçüncü defa olarak müzakere ettirilen 17 nci madde hiçbir hudud tanımadığı için 100 dönümle 200 dönüm arasındaki arazi sahiplerini bile endişelendirmektedir.

Şimdi arkadaşlarımız enaz bir rakamla bu memlekette 80 - 100 bin ailenin hazine durumunu ve bunun memleketin sosyal ve ekonomik durumunda yaratacağı huzursuzluğu bir tasavvur buyurunuz.

Bugün Romanya gibi hangi şartlar içinde bulunduğu hepimizce malum olan bir memlekette bile bin dönümlük bir had tanınmış bulunmaktadır.

İstatistik.

Sonra bu derece ekistereye giden bu madde ile Hükümet kendisini haklı gösterecek bize hiç bir kanaat verici rakam da getirememiştir. Bu gün ne Hükümet ve ne de biz memlekette mevcut ne arazi miktarını, ne dağıtılacak arazi nispetini ve ne de toprağa muhtaç çiftçinin adedini kati olarak bilemiyoruz.

Hepsi de bu'du mücerrette kalıyor. Hepsi de bir gayri malum içindedir. Fakat buna rağmen Hükümet ifrata gitmekten de çekinmiyor.

Arkadaşlarımız;

Bir memlekette toprak reformu yapabilmek için önce kadastro işlerinin tanzimi lâzımdır. Bu işte istatistikler esastır. Halbuki bu kadar sâmil bir reform yaparken ortada sahih hiç bir rakam bile mevcut değildir. Şu halde işi esberden ve bir iş yapmak için mi yapıyoruz demektir.

Fakat Hükümet bu reformunda ifrata gitmekten ise, işi biraz tevazu ile ele alsaydı Devlet elindeki araziye, hususi muhasebelerdeki araziye, boş araziye ve keza 5000 dönümden fazlasını yerine göre 2000 dönümden fazlasını ka-

mulaştırırsa, bu arazileri elinde vesaiti olupta ortakçılık yapan, elinde vesaiti olupta icarcılık yapan insanlara, köylülere dağıtsa ve bunları muvaffakiyetle başarsa ve o zaman bu başarılı neticeyi büyük Kamutaya bildirse de ondan sonra bizden daha toprak istese olmaz mı?

Fakat sayın Hükümet böyle yapmak istemiyor. Elinde hiçbir hazırlığı olmadığı halde muazzam bir davayı ortaya atıyor. Mülkiyette bir hudut tanımıyor. Bu hareketin memleket hayatında doğuracağı neticeleri de hesap etmiyor.

Arkadaşlarımız; kanaatimce Hükümetin bu hareketi hatalıdır, yanlışır, ifrata gitmektedir ve memleketin istihsaline ve sosyal hayatına büyük zararlar getirebilir. Çünkü bir memleketin mülkiyet rejiminde ilk esas emniyettir. Bu 17 nci madde ise bu emniyeti tamamiyle sarsmaktadır. Bu yalnız toprak sahiplerini değil, sair mülk sahiplerini de sarsmaktadır ve hiç kimse bu memlekette yarı içten malının, mülkünün emniyet olduğuna inanamayacaktır.

Bunun için bendeniz memleketin tabii, iktisadi, kredi ve sosyal şartlarının ortaya koyduğu ve kendi emekleriyle yaşamakta olan bu orta işletmelerin yine memleket bakımından güvenlerinin bozulmasına değil, bilâkis nizamlanmasına gidilmesinde çok büyük fayda olduğu kanaatindeyim.

Hükümetin yapması lâzımgelen şeyler:

Arkadaşlarımız, iktisadi işlerde her şeyleri, kanuni müeyyidelerle, nizamnamelerle, yapılabileceğine inanmak doğru olamaz. Bu hakikati kabul etmek lâzımdır ve bir memlekette de küçük veya orta veyahut da büyük işletmenin kanuni müeyyidelerle yaşatılabileceğine inanmak da doğru olamaz. Bu işletmeler daima iktisadi zaruretlerin ve şartlarının tesiri altındadır.

Onun için Hükümetten bu işte memleketin iktisadi bünyesini gözönünde tutmalıdır. Bu memlekette ıslah edilebilecek birçok arazi mevcutken nüfusu muayyen mntakalarda teksif etmekten ve araziye çok parçalamaktan çekinmelidir. Son Hükümetin millet ekonomisini kuvvetlendirmek için ziraat siyasetinin ana vâsıtalarından birisi de iç iskân siyaseti olmalıdır. Hükümet doğrusu şimdiye kadar iyi bir iç iskân siyaseti takip edememiştir. Bunu bundan sonra yapmalıdır.

Ve sonra sermayeyi, krediyi topraktan kaçırmamalıdır. Bu memleket ziraati için bundan tehlikeli hiçbir şey olamaz.

Ve sonra 17 nci maddenin mağdur edeceği seksen ilâ 100 bin ailenin yeni bir iş hayatına katılmaları ve onların ellerine verilecek bonolarla müstehlik hayatına icar edilmemelerini zararlarını da gözönünde tutmalıdır.

Şimdi Hükümetten soruyorum; aile geçimini bu toprakta temin eden bir ailenin elinden top-

rağr alınıp ve kendisine sermaye yapacak bir para verilmezse bu ailenin durumu ne olacaktır? Bu insanlar karşımıza çıkmışta bu memlekette toprak sahibi olmak bir kabahat midir? derlerse ne demeye hakkımız olacaktır?

Bunun için Hükümet bu inkânlarla bu vatandaşlara daha mâkul ve munsifane bir şekilde bir bedel vermeği göze almalıdır.

Adalet şiarı:

Arkadaşlarım; Cumhuriyet rejiminin en büyük şiarlarından birisi de vatandaşlar arasında ayrılık gözetmiyen hak ve adalete mefhumudur. Bu rejimin ilelebet dayanacağı en büyük kudretlerinden ve mesnetlerinden birisinin bu olduğuna hiçbir şüphe yoktur.

Ortaklık ve icarcılık:

Bir Toprak reformu kanunu hazırlanırken bu tasarıda ortaklık ve icarcılık hakkında en ufak bir fikir, en basit bir hüküm bulunmayışından nazarı dikkati çekecek bir hâdisedir.

Arkadaşlar:

Ortaklık ve icarcılık nihayet iktisadi bir iş anlaşımıdır ve böyle olduğu için de ziraat âleminde esaslı bir yer almakta ve hattâ bütün dünyaya memleketlerinde bir usul edilegelmektedir.

Evet bir memlekette feodalite devri zihniyetiyle idame ettirilen bir ortakçılık varsa, bunu yıkmak icabeder. Fakat bunu yıkarken bunun yerine de medenî memleketlerde ve hattâ bizim bazı mıntakamızda çok iyi şekillerde tatbik edilen ortaklık ve icarcılık şekillerini alıp ve hattâ daha ve istihsal sahasında daha verimli usullere, nizamlara bağliyerek ihya etmek gerekir. Bu ortakçılığa bilhassa bizim gibi kredi teşkilâtları inkışaf edememiş ve zirai kredi müessesesi yalnız Ziraat Bankasına dayanan bir memlekette pek çok ihtiyaç vardır. Bu hakikatı ve kredinin mâna ve ehemmiyetini ancak benim gibi iş hayatında bulunmuş insanlardan nasıl müşkülâtla temin edildiğini anlıyabilirler ve bugün de istihsal sahamızdaki sermayenin şahsi kredilere dayandığını bilmek icabeder. Ortaklık memleketteki kredi darlığının bir neticesidir. Yoksa mal sahibi için çok kârı bir iş değildir. Eğer ortaklık hakkında sarıh hükümler konulmazsa bu yüzden de memleketin ekonomik ve sosyal hayatında zarar görmesi muhakkak bir şeydir.

Arkadaşlarım, yine bu tasarinin 54 ncü maddesinde kendisine arazi verilecek kimseinin 25 sene müddetle bu araziyi satmaması şart konmuştur. Bendenize bu müddet hem memleket bakımından ve hem de müstahsil bakımından çok farklıdır. Memleket bakımından fazladır. Çünkü arazi verilecek insanı seçmekte daima isabetle hareket edileceği şüphelidir ve sonra bazı kabiliyetsiz insanlar da arazi edinmek imkânını bulacaklardır. Bunlar arazisinin bedelini ödemek imkânını buldukları takdirde arzuya uygun bir tarzda işliyeemeleri ihtimali de vardır. O-

nun için bu gibi insanların elinde arazi, uzun müddeti on beş seneye indirmek daha muvafikten on sene sonra satabilmelerine imkân vermek daha faydalı bir şey olur.

Keza müstahsil bakımından da müddeti daraltmak faydalıdır. Çünkü ziraat etmek istemiyen bir adamı zorla icbad etmek onu zarara sokmaktan ve faydasız bir hale getirmekten başka bir şey değildir. Bu sebeplerden 25 senelik müddeti on beş seneye indirmek daha muvafiktir.

Hulâsa:

Şimdi değerli arkadaşlarım; Yüksek Heyetinizden istirham ettiğim noktaları şu şekilde hulâsa etmek mümkündür.

1. — Bu kanun tasarısı altıncı maddesiyle beş yüz dönümle beş bin dönüm arasındaki araziyi orta işletme kabul ettiği ve 16 ncı maddesiyle bu orta işletmeyi tarif ve izah eylediği halde 17 ncı maddesiyle bu hükümleri sıfıra indirmiş ve memleket ziraati ve ekonomisi için hayati bir ehemmiyeti olan orta işletmeyi değersiz bir hale düşürmüştür.

2. — Aile düzeni, çocuklarının geçimi ve tahsili mülkiyet ve tasarrufundaki toprağa bağli olan bir adamın arazisi elinden alınırken o kimseye yeni bir geçim tarzı için yeni bir sermaye verilmekte ve ne de araziye değer bir kıymet verilmektedir.

3. — Bu memleket ziraatında gerek ferdi bakımdan ve gerekse istihsal bakımından çok önemli olan ortaklık ve icarcılık bahisleri bu kanunda yer almamış ve bunlar doğrudan doğruya feshedilmemiş de dolayısıyla her arazi sahibi için korkulu bir sekile konulmuştur.

4. — Verilecek arazinin 25 sene satılmaması hususunda 54 ncü maddenin hükümleri çok uzun müddetlidir. Bu müddeti de mâkul bir hadde indirmek lâzımdır.

5. — Büyük işletmeye de bir şekil vermek ve ve bu işletmeleri bir istihsal kooperatifi şekline koymak lâzımdır.

Bendeniz bu maddeler düzeltildiği takdirde kanunun daha iyice bir şekle gireceğine kani bulunuyorum. Büyük Heyetinizin yüksek şuurundan ve yüksek vicdanından bu memlekete en hayırlı ve bu memlekette hiçbir yurttaş mağdur etmiyecek yüksek ve adilâne kararların çıkacağına katiyetle inanıyorum (Alkışlar).

Y. ABADAN (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar; Yüksek huzurunuzda çok kısa sürecek mâruzatım kanuni hükümlere ait mütalâalara değil, daha ziyade bu kanunun kabulü vesilesiyle bu kürsüden belirtilmesi gerektiğine inandığım bir iki esasın izahına inhisar edecektir.

Hepinizin malûmu olduğu gibi tasarı Geçici Komisyonunuzun didişken ve çetin incelemeleri neticesinde huzurunuzda gelmiş bulunuyor. Bu kanunun sosyal ayrılıklardan temizlenmiş millî

bünyemize aksettiren bir ahenk ve birlik içinde cümlemizin arzusuna ve millî menfaatlere uygun şekilde çıkmasını sağlayacak olan yüksek heyetiniz, şüphesiz ki, her madde üzerinde ayrı ayrı duracaktır. Yüksek hakemliğinizle şimdiden belirmeğe başlayan ihtilâflı görüşlerin müspet kararlara varacağına güvenimiz kesindir. Benim bu kanunun müzakeresi dolayısıyla belirtilmesini ilk evvel şahsan temenni ettiğim bu mazbataya girmiş olmasını da arzu ettiğim en esaslı nokta, kanunun herhangi bir ideolojik temayülden uzak olarak hazırlanmış olduğu esastır. (Bravo sesleri).

Çünkü toprak rejimi, daima ideolojik telâkilerle birlikte mütalâa edilmek itiyadı vardır. Bu itiyadın neticesi olarak belki de kanunumuzu mütalâa edenlerden sağ veya sol gözlüğü takanlar, kanun hükümlerinin kendi görüşlerine nazaran prensipsizlikler içinde bulunduğunu da ifade edebilirler. Biz böyle bir vaziyete katî şekilde cevap vermiş olmak için mazbatamızda bu kanunun, bu tasarının; Türk halkçılık suurunun millî meseleler üzerine çevrilmiş gerçekçi görüşünden ileri geldiğini, doğduğunu açıkça belirtmeli idik. Bu belirtme zaruretinin ifade etmemek için bir noktaya temas etmek lüzumunu huzurunuzda şiddetle duyuyorum.

Kanunda, bilhassa gerekçesinde sık sık yeni bir mülkiyet stürüktüründen veyahut yeni bir mülkiyet rejimi değişikliğinden bahsedilmiyor. Bu tâbirlerin kullanılması - velev ki edebi mahiyette de kalsa yanlış anlaşılmaya yol açabilir. Hakikatte arkadaşlar, biz yeni bir mülkiyet stürüktürü, yahut bir mülkiyet rejimi değişikliği yapmıyoruz. Mülkiyeti sayan ve mülkiyeti müdafaaya esas tutan bir memleketin, yine kamu menfaati ile mülkiyete ait tahditleri ihtiva eden ve çiftçiye topraklandırma esasını güden bir kanun tasarısı huzurunuzda gelmiş bulunuyor.

Bu kanun tasarısının kaynağını teşkil eden Anayasamızın 1937 tadilinde 74 ncu maddeye konan ikinci fıkrasının gerekçesindeki bir iki düşünceyi huzurunuzda tekrarlamayı faydalı buluyorum.

Hepiniz biliyorsunuz ki, bu değişiklik yani bugünkü kanunun esasını teşkil eden Anayasamızın 74 ncu maddesinin ikinci fıkrası; bugün Devletimizin başı İnönü ile 153 arkadaşının imzasını taşımakta olan bir tekliften mühlendir. Bu tekliste açık olarak Türkiye Devletinin mülkiyet haklarını masun bulundurmaya ve bütün kanunlarda bu hakları korumaya sağlaştırma hedefini vazgeçilmez bir esas diye daima güttüğü belirtilmektedir. Yalnız özel menfaatlerin, özel ihtirasların kamu menfaatlerini ihlal ettiği nispette müdahalelere cevaz veren umumî prensip de orada açığa vurulmak suretiyle doğrudan doğruya köylüyü topraklandırma mevzuunun esasen mülkiyet hakkını koruma düşüncesinden mühlhem ifade edilmiş bulunmaktadır. Ben temenni eder-

dim ki, mazbatamız bir dereceye kadar bu unsurları ihtiva etsin ve bizde vâkı olan bir zihniyet değişikliği neticesinde bir üstrüktür tahavvülünün bahis mevzuu olmadığı, bilâkis bu tasarının başlangıçtan beri sadık olduğumuz millî inkilâpçılık prensibinin tabii neticesi ve millî gereklerle yerekerin bir tezahüründen ibaret olduğu açık bir şekilde belirtilsin.

Bu kanun vesilesiyle huzurunuzda belirtmek istediğim ikinci nokta da: tasarının bulunduğu dünya şartları içinde ifade ettiği mânâdır.

Muhterem arkadaşlar; yeni bir dünyanın kurulması dâvasını güdenler, şimdi devamlı bir barış yapısı ancak ekonomik bir refah dînvasında gerçekleştirilebilir kanaatinin müdafaacılarıdır ve onun içindir ki, insan haysiyetine yararsız bir vasama seviyesini yaratmak, yarıncı barış ve dînva nizamının temeli olacaktır. Kanun bu bakımdan bir ilk adımdır. Vâkıa bizim inkilâbımız bakımından biraz gec kalmış bulunmaktadır. Çünkü aradan yirmi sene geçmiştir. Fakat dînvanın bugünkü girmekte bulunduğu vaziyet bakımından ilk adım olarak mütalâa edilmeğe değer mahiyeti haiz bir tasarı karşı sında bulunuyoruz. Benim anladığıma ve muhterem Tarım Bakanımın buradaki bevanlarından çıkardığına göre, kanunun bütün hedeflerini prensiplere iera aedecek olursak bunları iki esasta toplayabiliriz. Bunlardan biri sosyal adaleti gerçekleştirmek.

İkincisi de bu yoldan iktisadi refahı sağlamak, sosyal adaleti gerçekleştirmek, kevfiyeti, şüphesiz ki, burada sadece çiftçiye münhasır olmak üzere bir tatbikat sahasına kavuşacaktır. Binaenaleyh sosyal adaleti gerçekleştirmek bakımından daha başka muvazi ve tamamlayıcı kanun ve tedbirlere ihtiyaç vardır. Bu arada bilhassa tatbikat bakımından unutulmaması icabeden nokta, sosyal adaletin, emniyet faktörüne istinat ettiğini hiç bir zaman hatırdan çıkarmamak zaruretidir. Ancak emniyet faktörüne istinat eden bir sosyal adalet bu yoldan giderek iktisadi istihsali arttırmak ve refahı sağlamak neticesini doğurabilir. İktisadi refahı sağlamak bakımından kanunu bir dereceye kadar güdük telâkki etmekte olduğumu Huzurunuzda açıkça söylemek isterim. Kanun daha ziyade toprak dağıtma meselesini ön plânda mütalâa etmiş, ekonomik faktörler üzerinde lâ-yık olduğu ehemmiyetle durmamış görünüyor.

Muhterem arkadaşlar; iyi bir kanun kötü bir uygulama neticesi kötü neticeler doğurabilir, kötü bir kanun da iyi bir uygulama ile bir çok mahzurlarını göstermiyecek bir şekle girebilir. Bunun içindir ki bu kanunla birlikte Tarım Bakanlığının omuzlarına belki nesillerin omuzlarını çökertecek kadar ağır bir yük yükletilmiş bulunuyor. Bu yükü taşımak için şüphe-

siz ki, idare âmirleri ile ahenkli bir işbirliği yapma fırsatını bulacaklardır. Esasında Sayın Tahsin Balta arkadaşımın mazbatada da işaret ettiği bir noktayı ben de burada işaret etmek istiyorum; idare âmirlerinin rolü, kanunun tatbikatında çok ehemmiyetlidir. Tatbikiyle bu kanunda tebarüz ettirilmemiştir. Fakat elbetteki Tarım Bakanlığı faydalı ve muvaffakiyetli, bir tatbik için sırf kendisine ayırmış olduğu salâhiyetleri kendi teşkilâtı vasıtasıyla kullanmağa kalkmıyacak daha ziyade idare âmirlerinin yardımından istifade edecektir.

Bu kanunun müzakeresi vesilesiyle sayın arkadaşlarımı yani ihtisas sahibi arkadaşlarımı dinlemeden evvel belirtilmesinde fayda hattâ zaruret gördüğüm noktalara işaret etmiş bulunuyorum.

Yüksek Meclisinizin tarihî rolünü ve mesuliyetini müdrik olarak bu kanunu milletin menfaatlerine en uygun bir şekle koyacağına kanaatiniz katidir.

R. KORALTAN (İçel) — Muhterem arkadaşlar, Muhterem Tarım Bakanımın ve sonra arkadaşlarımın değerli düşüncelerini dinledikten sonra çok önemli bulduğum bu dâvanın bir defa da hukuki kaideleri bakımından tetkikinde fayda gördüğüm için sözlü bulunuyorum.

Arkadaşlar T. B. M. M. kendi varlığını yaratan çok esaslı, kökleri geçmişte olan büyük dâvalardan birisini daha ele almış ve kendi tarihine yaraşan kudretle adaletin ve hakiki ihtiyaçların icaplarına uyarak o dâvayı da halletmek yoluna girmiştir.

Konu açıktır. Önemi de kendi yapısındadır. Topraksız veya az topraklı çiftçiyi yeter toprağa sahip kılmak.

Bir başka deyimle bu aziz yurttan oturan yurt çocuklarının hepsine çalışmak, refah ve saadet içinde yaşamak kolaylıklarını vermektir.

Yapısında bu kadar geniş anlam taşıyan bir kanunun esasına taraftar olmamak mümkün değildir.

O halde bu önemli işi nasıl düzenlemeli? ve en mühim olan tatbikat işini nasıl kolaylaştırmalı?

Arkadaşlar her şeyden evvel kimlere ve nelerde toprak verileceğini kesin olarak bildirmek lâzımdır.

Eğer ihtiyacın hakiki miktarını bilemezsek ve hangi bölgelerden toprak dağıtılacağını söylemezsek toprağı alacaklar ve diğer taraftan da toprak verecekler bu mühim durumdan müteessir olurlar ve giderek endişe şeklini alacak bu halde zirai istihsal de müteessir olur.

Her gün toprağından bir parçanın alınabileceği endişesi altında kalan çiftçinin istihsal alanında verimli, faydalı bir unsur olmasını beklemek güçtür.

Verilecek miktarın da bilinmesi esastır. Ni-

tekim tasarısı ehemmiyetle bu konuyu gözönünde bulundurmıştır.

Tasarının en çok üzerinde durulmasını gerekli gördüğüm hükümlerine geliyorum. İhtiyacı anladık, yerini söyledik, miktarını belirttik. Şimdi bu yerinde ihtiyacı nasıl karşılayacağız, kimden ve nasıl alacağız? Arkadaşlar bunu cevandırmadan önce binlerce yıllardanberi üzerinde işlenilerek kurulmuş, kökleşmiş hukuk kaidelerini kiskançlıkla elde tutmak zorundayız.

Önemli bir konuyu halledeceğiz, bir yarıyı saracak, ona ilâç koyacak ve o acıyı dindireceğiz. derken bütün bünyeyi ve o bünyeyi dim dik yaşatan asıl temeli de sağlamak ve daima sağlam tutmak zorundayız. Medenî bir topluluğun her şeyden önce ve her şeyin üstünde ve büyük bir dikkatle üzerinde duracağı konu düşünmek, söylemek, yazmak, toplanmak, fikirlerini yaymak ve nihayet oturmak ve temellük etmek teminatının sağlanmasıdır.

Tarih boyunca insanların savaşı hep bu esasların teminata bağlanması üzerinde toplanır. Eğer bir kimse yaşadığı yerde serbest düşünemez, söyleyemez, toplanamaz, oturamaz, vicdanî duygularını serbest işletemez, mal edinemez, edindiği malı elinde tutacak ve ondan sürekli olarak faydalanmak teminatından mahrum kalırsa öyle bir topluluğun devamlı olacağını sanmak güçtür.

Halbuki arkadaşlar, Türk Milletinin bugün her bakımdan kurduğu müessese medenî camiaların bile dikkatini çekecek, saygısını toplayacak durumdadır. Eksiklerimiz varsa, oluyorsa tek düşüncemiz, ileri görüşlerimizin hudud ve vüsati içinde tertipleme kararındayız. Ben bu bakımdan bu tasarıda en mühim bir eksiğe işaret ederek onu tamamlamasını içtimaf adalet namına demokrasi esaslarına ve Türkiye Devletinin temel taşı olan ana yasa hükümlerine dayanarak isteyeceğim.

Arkadaşlar, bu tasarının ruhu, kim ne derse desin, Ali'nin malını alıp Veli'ye vermektir. Bir vatandaş babasından ve ecdadından kalan bir mülkünü şahsi emekleriyle de arttırdıktan sonra büyük bir gayret ve fedakârlıkla ve yıllar boyunca işlemiş, ilerletmiş ve böylece çocuklarına ve yuvasına, dolayısıyla içinde yaşadığı camiaya faydalı olmuş. Günün birinde bu adamın mülkünün bir kısmını elinden alıyorsunuz, yani hâzıra konuyorsunuz. Böyle bir hareketin başka bir deyimle bu yolda yapılacak bir ameliyenin o vatandaşın hayatında, durumunda ve bütün ailesi efradı üzerinde yapacağı depremi düşünmek bile insanı içinden sarsmaz mı? Bu sarsıntılardan hüddunu genişletiniz. O insanların kurduğu cemiyetin bünyesine sağlam olarak bakılabilir mi? Meseleyi toplu olarak şöylece ifade etmek doğru olur; bir tarafta bir yığın ihtiyaç içinde bulunan insanlar, diğer yanda hayatını genişletmiş müreffeh ve varlık içinde insanlar. Meşhur sözdür,

biri yer, biri hakar, kıyamet ondan kopar.

Biz Devlet olarak Millet olarak ve nihayet bütün ihtiyaçlara cevap vermek yetkisinde Milletvekili olarak ne yapacağız?

Şimdi : - ferdle cemiyetin sosyal hukuk bakımından menfaatlerini denkleştirmek gibi bir zaruret karşısında bulunuyoruz. Bu zarureti nasıl karşılayacağız?

Eski bir hukuk kaidesidir; zaruretler miktarınca takdir olunur ve olunmalıdır. Aksi halde bir derdi tedavi edeyim bir yarayı kapayayım derken bütün bünyeyi tehlikeye koymak gibi bir duruma girilmiş olur ki, esasen hürriyet haklarını telif mevkiinde bulunan Devletin böyle bir ameliyeyi yapmağa hakkı ve salâhiyeti yoktur. Böyle bir düşünce her şeyin ve bütün hak hürriyetlerin temeli sayılan emniyeti sarsar. Ne ferdde ve nede ferdlerin muhassalası olan camiada yaşamak ve baka hakkı teminatı bırakmaz.

Demek oluyor ki, hak ve menfaatleri telif ölçüsünü kullanırken çok titiz ve çok dikkatli olmak zorundayız. Bu mülâhaza ile evvelâ toprağı kimlere vereceğiz? Filhal bunların takribi sayısı nedir? Bu bilinişse, kanuni olarak konacak ölçüde yanılmamak mümkün olur ve yine verilecek toprakları nerelerde ve hangi bölgelerde vereceğiz? Bunu kesin olarak söylemeliyiz ki, vatandaş sağlam bir teminat altında toprağını ıslah etmeye, işletmeye cesareti olsun ve böylece de umumî istihsal gelişmesinde bir durgunluk ve sarsıntı olmasın. Toprağının günün birinde elinden alınacağı tehdidi altında kalan bir vatandaşın istihsal alanında faydalı bir unsur olmasını beklemek güçtür ve nihayet arkadaşlar, bir vatandaşın babasından ve ecdadından miras yolu ile gelen ve alınteri ile edindiği toprağını kamu menfaati mülâhazasıyla elinden alırken ölçümüz ancak şu olacaktır : Değer pahasını vermek. İşte asıl yararın üzerine parmağımızı koymuş bulunuyorum.

Biliyorsunuz ki, bu kanun tasarısı aylarca Komisyonunda incelendi ve uzun tartışmalara yol açtı. Bu tartışmaları toplarsak şunları görürüz.

1.— Verilecek toprağı vatandaşın alınırken ölçümüz ne olacaktır?

2. — Ayrılacağımız toprağı kamulaştırırken, kamulaştırma karşılığı olarak ne ödeyeceğiz?

Fikrimce zorluğun asıl düğüm noktası buradadır. Bir defa Anayasamız vatandaşın mülkünün hiç bir suretle elinden almamaz. olduğunu tesbit etmiş bulunuyor. Ana prensip budur. Mutlak olan bu hükmü şu kayıtlarla kayıtlandırmıyoruz.

Anayasanın 74. nci maddesi : Kamu faydasına gerekli olduğu usulüne göre anlaşılmadıkça ve özel kanunları gereğince değer pahası peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı ve mülkü kamulaştırılmaz.

Demek ki, bir vatandaşın mülkü elinden alınabilmesi için 1 - Bir zaruret ve ihtiyaç olacak,

2 - Bu zaruret ve ihtiyaç umumî menfaati mülâhazasından doğacak, 3 - Özel kanunlarına göre değer pahası peşin verilecek.

Uzun yıllar kaynağını değişmez hukuk kaidelelerinden alan bu mefhumlar böylece devam edip giderken 1937 Şubat ayının 5. nci günü o zaman Başvekil bulunan Sayın Cumhurbaşkanımız İnönü ve 153 arkadaşı taraflarından yapılan bir kanun teklifiyle Anayasanın 74. nci maddesine şöyle bir fıkra konulması isteniliyor : (Çiftiye toprak sahibi kılmak ve ormanları Devletleştirmek için alınacak toprak ve ormanların kamulaştırma karşılığı ve bu karşılıkların ödeneşi özel kanunlarla gösterilir). Teklif edilen bu fıkranın mucip sebeplerinde görülen esasları birlikte okuyalım :

İsmet İnönü ve 153 arkadaşı tarafından verilen taktir Umumi Heyette 5 Şubat 1937 de müzakere edilmiştir.

Bu taktirin esbabı mucibesinden : Yurddaşların, mülkiyet haklarını masun bulundurmamak ve bütün kanunların bu hakkı korumasını sağlamak Türkiye Devletinın önemle takibettiği bir esas olmakla beraber özel bir menfaatin korunması düşüncesiyle halkımızın çokluğunu teşkil eden ve genlikleri ulusun ilerlemesi bakımından en lüzumlu olan çiftçilerimizin geçmiş devirlerde olduğu gibi hizmetkâr durumunda kalması inkılapçı Türkiye'nin ana siyasasına uyamıyacağından bu büyük menfaatin elde edilmesi emrinde hususi hakları da göze alarak (Menafii umumiye için) belediyelerin ve Hükümetin tatbik ettikleri istimlak kanunlarında o kanunlardaki şartlardan başka hükümlerle hususi istimlak kanunları yapılmasının Ana Kanunumuzda yer tutması lüzumlu olduğu düşünülmüştür.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası : 3. II. 1937 yurddaşları mülkiyet haklarını tamamiye masun bulundurmamak ve bütün kanunların bu hakların korunmasını sağlamlaştırmak Türkiye Devletinın önemli takip ettiği bir esas olmakla beraber özel bir menfaatin korunması düşüncesiyle halkımızın çokluğunu teşkil eden ve genlikleri ulusun ilerlemesi bakımından en lüzumlu olan çiftçimizin geçmiş devirlerde olduğu gibi hizmetkâr durumunda kalması inkılapçı Türkiye'nin Ana yasasına uyıyacağından ilâ...) Menafii umumiye için belediyelerin ve Hükümetin tatbik ettikleri istimlak kanunlarından ve o kanunlardaki şartlardan başka hükümleri muhtevi olmak üzere çıkarılacak ve saire...

Hükümet namına tasarıyı müdafaa eden Dahiliye Vekili ve Genel Sekreter Sükrü Kaya geniş izahatı arasında şöyle konuşuyor : Çiftiye toprak sahibi kılmak hakkındaki kanunun tatbikini kolaylaştırmak için Teşkilâtı Esasiye Kanununa bir kayıt koyduk. Bu kayıt büyük Başvekilimin de söylediği veçhile hiç kimsenin hu-

kuku tasarrufiyesiyle taaruz teşkil etmez. Biz işlemiyen toprakları işlemek için işsiz kalan topraksız köylüyü topraklandırmak için kanun yapıyoruz.

Elbette toprağıni işliyen ve işletebilen çiftçi bizim en büyük yardımcımıza ve himayemize mazhar olacak bir elemandır. (Bravo sesleri).

Gümrük kanunlarımızın, ekonomi kanunlarımızın hedefleri hep budur. Eğer biz çiftçinin yüksek istihsal kabiliyetinden istifade ederek aynı zamanda müstehlik vaziyete koymazsak ekonomide yaptığımız işler dahili pazarda müşterisiz kalır. Biz de köylünün ocağı tütmezse bacası söner. Yaptığımız ekonomik hareketlerin verimli olabilmesi için behemehal Türk köylüsünü ve Türk çiftçisini müstahsil olabildiği kadar müstehlik vaziyetede koyabileceğiz. ilâ....) Koyduğumuz kayıt bundan ibarettir. Aynı celsede Halil Mentеше uzun beyanatı arasında şunlara işaret ediyor : Teşkilâtı Esasiyede yapılacak olan bu tadilât değer şeye parasını peşin vermek cihetinden bir tadili istilzam edecek kadar büyük bir mesele değildir. Yine Halil Bey devam ediyor; tasarruf emniyetinin inkişaf etmesi çok lâzım olan bu memlekette emniyetsizlik ve istikrarsızlık tevlit edecek vaziyetleri düşünmek lâzımdı. Arzettığım gibi terakki yolunda hızlı yürümeğe mecbur olan bir milletiz. Tasarruf ve mülkiyette emniyetsizlik ve istikrarsızlık verebilecek işlerden tevakki etmek lâzımdır. Zira bu emaiyet her terakkinin hem kaynağı, hem de temelidir.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni Reisi Şemsettin Günaltay; arazi meselesinde bir emniyetsizlik, bir itimatsızlık meselesi zannetmiyorum ki olsun. Memleket hakkının kutsiyeti Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzda tasrih edilmiştir. Burada teklif edilen, bir adaletin icabının yerine getirilmesidir. Memlekette çalışan ve bu milletin asırlardanberi bârını çeken asıl halkın hakiki malına sahip olmasıdır. Bu iş yapılırken bugün birtakım şerait altında bu mallara malik olanların hukuku payımal. edilecek değildir. Burada Teşkilâtı Esasiyede yapılan iş, bu malların çiftçilere tevzii için kanuni bir müsaade vermektir. Bu kanun yapılacak, buraya gelecektir. O zaman mal sahibinin hukukunu temin edecek esaslar tabiatı ile derpiş edilmiş olacaktır.

Şükrü Kaya; muhtelif hatiplerin sözlerine cevap vererek tekrar toprak mevzuuna temas ederek mütalâasına aşağıdaki şekilde devam ediyor.

Toprak, çiftçiye toprak, esbabı mucibesinde söylendiği gibi bu bir defasında söylenecek iş değildir. Topraksızlık hissedildikçe de verilecektir. Kanun geldiği zaman esasları müzakere edilecektir. Bir taraftan bu iyilik yapılırken diğer taraftan hiç kimsenin hukuku tasarrufiyesine tecavüz etmek niyetinde değiliz. Hukuku

tasarrufiyenin en mahfuz olduğunu bilhassa tekrar etmek isterim.

Hukuku tasarrufiyenin en çok mahfuz kaldığı yer Türkiye'dir ve bunu böyle tutmak mecburiyetinde olduğumuzdan Toprak Kanunu tatbik edilirken getirilecek kanunla da muhafaza edilecektir.)

Görülüyor ve anlaşılıyor ki, bu ek kanunla istihdaf edilen tek düşünce hususi surette temellük edilen bir mülkü bir başka ferde temlik edilmesini kamu menfaati prensipine yaklaştırmaktadır.

Bu esası biraz daha tafsil edeyim; biliyorsunuz ki; istimlâk dediğimiz kamulaştırma işi, gerek bizim Anayasamızda gerek muasır Devletlerin mevzuatında ancak kamu menfaati bahis mevzuu olduğu zaman, ortaya sürülebilecek bir esastır. Bir gayrimenkulde mevcut bir fert mülkiyeti yerine diğer bir fert mülkiyetini ikame etmekte kamu menfaati dediğimiz esas bulunmayacağı için, Anayasada mevcut kamu menfaati için ileri sürülmüş oluyor. Zaten 74 ncü maddenin ikinci fıkrası olarak teklifin esasını teşkil eden hükümlerde yalnız bu esastan bir ayrılış bütün çıklaklığıyla görülmektedir. İşte bu düşünce ile ileri sürülen bu tadil teklifi böylece kabul edilmiş ve Anayasada yer almıştır. Ancak yine değışmez hukuk esaslarından temel bir kaide vardır ki her ne mülâhaza ile ve hangi ihtiyacı karşılamaya yararlı olursa olsun bir kimsenin mülkünün yalnız ve yalnız değer pahası verilerek elinden alınacağı umdesidir. Bu umdeyi ve esası hiçbir şekil ve surette tadil eden bir fikri huzur ortaya konmamıştır. Bir de yine eklenen fıkrada peşin verilmesi kaydı: Yeni getirilecek kanunda ödeniş, tediye kelimesiyle tâyin edilmiştir ve nihayet istimlâk karşılığı kamulaştırmada yine ileride getirilecek bir kanunda şu şekilde temin edilmiştir diye sarahat bulunacak denilmiştir.

74 ncü maddeye eklenen ikinci fıkranın ruhu da, metni de, muhtevası da budur. Bir kanun getirilecek, sonra söz ve hakem yine millet iradesinin temsilcileri olan sizlerin olacaktır ve böyle bir hüküm konması da yukarıdanberi arz edilen esası hukuk kaidelerine uygun olacak bir yağm formalitelerden kurtularak işin intizamla yürümesi, çabuk yürümesi nam ve hesabına istenilen bu salâhiyet hiçbir zaman alınacak toprağın değer pahasının verilmemesi mânasına almaz. Buna hukukan imkân yoktur. Böyle bir mânayı kabul etmek vatandaşların mülkü üzerindeki tasarrufunu ihlâl eder. Değerinden az bir para ile almak demek o vatandaşı yıkar, mahveder. Bir kısım vatandaşı koruyalım, müstahsil bir hale getirelim derken yüz yıllardır toprağı kendisini vermiş, hayatını ve ailesini geçindirmek yoluna girmiş, işini düzenlemiş olan milyonlarca vatandaşı mutlak bir aciz ve isti-

raba sevketmeye kimsenin hakkı yoktur. Yukarıda söyledik; zaruretlere, miktarınca takdir olunur. Fazla varsa kendi geçiminden, çalışmasından fazla toprağı kalıyorsa kabul edilecek, adilâne ölçü içinde o kısmı ancak değer pahasını vermek suretiyle alabiliriz.

Değer paha söylenmesi dahi bu mefhum tasarrufun bünyesinde mevcuttur. Filân zamanda vatandaş bir mülk edinmiş, aradan yıllar geçmiş, o zamanki paranın satınalma kudreti değişmiş, istihsal ve istihlak kıymetleri artmış. Şimdi siz vatandaşın elinden diğer bir vatandaşın hususi hayat ve menfaati ve giderek cemiyet nizamı için emekle meydana getirdiği toprağının değer pahasını vermeden dilediğiniz formüllerle ve meselâ bilmem ne zamanda ve hangi şartlarla tahakkuk ettirilen vergi kıymetleri üzerinden almağa kalkarsanız bunun adı zoralm olur.

Demokrasi esasları üzerine kurulan ve kuruluşunun esas ve mebnası halk için halkçı olan bir Devlet bünyesinde bu gibi telâkkilere zaten yer yoktur.

Olsa olsa değer pahanın tayin ve tesbitinde bazı sistemlere ve meselâ tarafların tayin ve intihap edecekleri ehli-vukuf tarafından veya otoritenin seçeceği bitaraf bir heyet tarafından yapılması usulüne gidilebilir ve hiç şüphesiz bu usulde dahi değer paha ruhu daima mahfuzdur. Bu mefhumu değiştirmeye salâhiyetimiz yoktur. Anayasamıza ve Medeni Kanunumuzla kabul edilen hukuk kaidelerine aykırı olarak müekkilin aleyhine bir hareketi vekile vermiş oluyoruz. Bú iş üzerinde milletin ârâyi umumiyesine git-tiğimizi ve şöyle bir intihap beyannamesini yaptığımızı farzedelim ve millete şunları açık söyleyelim, diyelim ki; bize salâhiyet veriniz, biz gidecek, Büyük Millet Meclisinde toplanacak, elindeki toprağını değer paha mevzu bahis olmaksızın alacak, topraksız vatandaşlara vereceğiz. Ne yapalım, siz de vatandaş hesabına fedakârlık yapınız. Zannetmem ki, gönül hoşluğu ile böyle bir salâhiyeti verecek hattâ tek bir vatandaş bulunsun. O halde hangi ve hangi içtimali adalet düşüncesidir ki, elinden malını aldığımız bir vatandaşa değer pahasını vermek için size müsaade etmiş ve mesâğ vermiş olsun.

Cumhuriyetin fazilet ifade eden ana prensipleri ve demokrasi ruhunun şaşmaz hükümleri böyle bir fikri reddeder. Biz milletvekili olarak bizi seçenlere değer paha vermeden malınızı vereceksiniz, meselâ değer bedeli bir dönümün on lira iken bunu yüz kuruşa vereceksiniz, fedakârlık yapınız diyemeyiz. Vatandıktan kamunun selâmeti için mütesaviyen herşeyi, her hizmeti, her fedakârlığı isteyebiliriz. Yurdun selâmeti, hayat ve beka hakkı uğrunda hattâ can vergisi ve kan vergisi isteyebiliriz. Amma bunu şu şekilde söyleyemeyiz : Muayyen bir kısım vatandaş askere gidecek, yurda saldıranları

karşılacak ve bu uğurda kanını dökecek, canını verecek diğer bir kısım vatandaş, şu veya bu mülâhaza ile bu fedakârlıktan istisna edilecek. Saadeti müşterek, hayatı müşterek, varlığı müşterek bir yurtda Türk yurdunda kimseye bu yolda bir teklif yapılabilir mi? Biliyorum muarızlarımız bana şunları söyleyecekler : Yeni kurduğumuz millî Devletin ve câmianın iktisadi, malî, ticari, içtimai ve siyasi her sahada gelişmesi için milletin bütün olarak Devletle elbirliği, işbirliği yapması zaruridir. İyi ya, bunun aksini söyleyen kim? Hizmette birlik, fedakârlıkta birlik ve tam bir müsavat. Topraksız vatandaşlara ve yeter toprağı olmıyan çiftçilere toprak vereceğiz. Nerede ve kimde fazla bulursak onu alacağız. Çok güzel. Bu, bir yurt ve insanlık boreudur. Pekâlâ, toprağı olanlara yüklediğimiz bu yüzden hiç toprağı olmayan yüzbinlerce ve milyonlarca liralara sahip olan bankalarda paraları yığılı duranlara han, apartman sahibi olanlara hisse yok mu? Neden bu kalkınma ve ilerleme hamlesini yaparken onlara da bir vazife ve bir fedakârlık yüklemiyoruz? Asıl içtimali adalet, asıl Devletçilik alman ölçüleri bu fikirlere dayanarak almayı gösterir. Tâki câmianın vicdanında yapacağı akisler uygun olsun.

Arkadaşlar, herşeyde müsavat, ya hep, ya hiç. Bu ölçülerdir ki, tatbik kudretini taşıyor.

Ve yine biliyorum ki, muarızlarımız vaktiyle bana almış bazı hükümlerden ve meselâ Devlet Demiryollarına, Orman Kanununa, Askerî düşüncelerle bazı istihlak işlerine ait konulan hükümlerden bahsedecekler. Onlar da değer baha mahfuz tutulmuştur. Meselâ 1505 numaralı kanunla da toprakların kamulaştırılması salâhiyeti verilmiştir. Arkadaşlar, bu kanunlarda dahi, söylediğim gibi, kamulaştırma muameleleri yapılırken değer baha hükmü titizlikle gözönünde tutulmuştur. Değer baha mevzuunda şöyle bir itirazın da yer alacağını sanırım : Alınması gereken toprak tasarı gerekçesinde de işaret edildiği gibi 10 - 15 milyon dönümdür. Beher dönüme, değer baha verilmesi icabetse en az yüz veya 150 milyon lira vermemiz lâzımdır. Ortalama 20 lira üzerinden tutsak on milyon dönüm toprak vereceğimiz faraziyesine göre 200 milyon, 15 milyon dönüm toprak vereceğimiz hesabına görede 300 milyon lira tutar ki, bu mühim parayı nereden alacak ve hangi bütçeye yükliyeceğiz nereden alacak ve ne şartlarla ödiyecek onu maliyeci arkadaşlar, ihtisas ve salâhiyet mevkiindeki Maliye Bakanı düşünsün, formülünü bulsun, Bu mülâhaza elinden toprağını bu tasarının düşündüğü zorlama yani cebri istihlak yolu ile almak istediğiniz çiftçi vatandaşı âlâkadar eder mi? Madamki Devlet adına ve Devlet görüşü ile cemiyet namına böyle bir kamulaştırmayı faydalı buluyorsak, bu mülâhazamızı gene Devlet eliyle kamuya müteveccih malî formüllerle telif ve kökünden halletmek elinizde değil mi?

Arkadaşlar, ben bu işin böyle astrenomik bir rakam ve yekûn olacağına da inananlardan değilim. Eğer elde hakikate yakın bir istatistik bulunsaydı ve meselâ batı bölgesinde şu kadar ihtiyaca şuralardan şu miktar toprağa muhtacı, güneyde şuralarda bu miktar toprak alacağız, hulâsa doğuda, kuzeyde şuralardan bu kadar toprak alacağız. diye elde bir hesap ve bir rakam olsaydı, bilfarz 15 milyon dönüm dağıtılacağı ihtiyacına göre her bölgenin değer pahasını ortalama bir hesapla daha güvenilecek ve elbet böyle büyük rakamların altında bizleri ürktümiyecek bir yekûn ifadesi kolaylaştırırdı. Böyle mühim bir konuda bundan da mahrum bulunuyoruz. kaldı ki, yukarıda tahmini olarak karşılaşacağımızı söylediğim 150 veya 300 milyon gibi oldukça mühim bir para tutsa dahi bunu 20 senede ödeyeceğimize ve gene bu parayı toprağı vereceğimiz çiftçilerden alarak ödeyeceğimize göre korkacak bir şey yok demektir. ve bu mühim mevzu böylece halletmek adaletin, Anayasa hükümlerinin icabıdır. Câmia menfaati daima ve kiskançlıkla umumî hayatın nizam ve bakası namına arınan teminat bunu emreder.

Arkadaşlar, belki sizleri yordum. Dinlemek müsaadenizi iyi kullanmadım. Fakat yurdun ve yurttaşların bir derdine derman ararken daima ve çok titizlikle, kiskançlıkla gözönünde tutmağa ödevli ve borçlu bulunduğumuz millî bütünlüğü ve millî nizamı koruyan rejimin anaperensiplerinin sarsılmamasına büyük bir önemle dikkat edilmesi düşüncesi beni bu yolda konuşmaya mecbur etti. Hiç şüphesiz hepimizin emeli ve amacı budur. Bu sonucun gereği gibi korunacağına ve bu tasarrımın bu esaslar içinde tamamlanacağına emin olarak sözlerime son veriyorum. İsbet yüce takdirinizdir.

H. ORUCOĞLU (Sinob) — Efendim; toprak işinin halledilmesi ve memlekette topraksız köylü bırakılmaması ötedenberi benim de idealim olan bir iştir. Buna şiddetle taraftar ve lüzumuna kailim. Bunda hiç birimizin tereddüdü olmasa gerek. Ekseriyetimizi teşkil eden ve bütün ağırlığımızı çeken köylümüzün büyük bir kısmının halâ topraksız yurtsuz kalmaları hiç bir suretle teviz edilemez. Bu hususta ne kadar fedakârlık yapılırsa yerinde olur.

Elimizdeki tasarıya gelince bu tasarı bazı kusur ve noksanlarıyla beraber bu işi az çok temin ediyorsa da tam ve mütekâmil değildir. Gönül isterdi ki bu tasarı ile beraber dahilî iskân işi de birlikte yürüsün. Zira bu tasarıya göre dağıtmalar mahalli oluyor. Bu cümleden olarak meselâ Karadeniz sahilleri gibi toprağı dar ve dağıtmaya kâfi gelmeyen bölgelerin köylüleri maalesef eskisi gibi yine topraksızdır.

Dahilî iskân işlerinin güçlüğüne takdir ediyorum, fakat her ne olursa olsun bu işi tamamlamak için ona doğru gitmek zarureti vardır. Bu eksiklik ancak bu suretle tamamlanabilir.

Şu halde bu tasarı da mevzu bahis olan toprak reformunu bu iş için bir başlangıç ve bir adım atış sayarım. Temenni edelim ki, bu işi ileride daha iyi sağlamak için tam ve mütekâmil bir kanun getirilsin.

Mâruzatın bu kadardır. (Alkışlar).

H. MENTEŞE (İzmir) — Arkadaşlar; tasarı iki mühim hükmü ihtiva ediyor :

1. Topraksız çiftçiye toprak dağıtmak;
2. Memlekette Kanunu Medeninın tesis etmiş olduğu mülkiyet rejimini tasfiye edip bunun yerine yeni bir rejim koymak ve memleketin bünyesinde yeni bir mülkiyet rejimi ihdas etmek.

Ben mülâhazalarımı bu iki esaslı hüküm üzerinde umumî olarak söyledikten sonra esas mesele hakkında fikrimi arzedeceğim. Sonra da zaruret hududunu çok aşmış olan bu meselede zaruret hududunu rakamlarla tesbit ettikten ve hakikate yakın bir surette nazarımızda tebarüz ettirdikten sonra bu zarurete uyan yeni bir tektekli kanuni yapacağım.

Arkadaşlarım; meselenin önemi hepimizce takdir edilmiştir. Netekim hatipleri çok dikkatle dinlemek sabrımı ve müsaadesini gösteriyorsunuz. Bendeniz de hepimizden bu müsama-hayı kendihakkımda rica ediyorum. Çünkü mâruzatın belki uzun olacak, sonra rakamlara dayanacağı için belki sizleri biraz sıkacaktır.

Evvelâ çiftçiye toprak dağıtma hükmü üzerinde söze başlayacağım :

Refik Bey arkadaşımızın hatırlattığı gibi ilk Anayasanın 74 ncu maddesine, 1937 senesinde çiftçiye arazi dağıtmak hususunda yeni bir ilâve yapılırken hakikaten ben söz aldım ve o sözlerimin de şimdi söyleyeceğim sözlere faydası olacağı için lüzumlu kısmını burada tekrar edeceğim.

O zaman demiştim ki; Müslümanlık mülkiyeti akaidi diniye olarak kabul ettiği için bizim memlekette, başka memleketlerde olduğu gibi, Kanunu Medeni haricinde Çarlık Rusya'da olduğu gibi bir mir sistemi kabul etmemiştir. Feodal zamanlardaki sarf sistemi de yoktur. Yani şahsi ve mameleki başkasının hakkı tasarrufuna tâbi insan tipi yoktur ve bizde, cebinde parası olan herkes dilediğini satın almakta hür olduğu için arazinin halk arasında yayılışı nizamı teessüs etmiştir. Tarihen de bu böyledir. Şükrü Kaya o vakit bana verdiği cevapta çiftlikler vardır, bir insanın, bir ailenin mülkiyetindedir, onun içinde köyler vardır, köylüler ortakçı olarak çalışırlar, onlara ortakçı olarak çalışanlara, tarla vermek istiyoruz dedi, bu esasa ben de mutabıkım dedim, o vakit verdiğim cevapta. Yine o vakit verdiğim cevapta nitekim ben dört bin dönüm arazimi köylüye devretmiş bulunuyorum, Ziraat Bankası vasıtasıyla, demiştim. Sonra ilâve ettim, dedim ki hızlı yü-

rüme mecburiyetinde olan bir millet olduğu-muz için terakkinin temeli de kaynağı da tasarıfta emniyet olduğu için bunu haleldar edecek tedbirlerden mümkün olduğu kadar tevakkî et-meliyiz.

Arkadaşlar, o zaman elimde rakamlar yoktu. Bugün iki cepheden rakamlar vardır. Biri Hükümet, o zamandan bu zamana kadar bu işi üzerinde durmuş, Hükümet yer yer komisyonlar göndererek arazinin halk arasında dağılışı nispetini hakikate yakın bir surette tetkikatı neticesinde tesbit etmiştir. Diğer taraftan 1938 senesindenberi muhtelif kanunlarla büyük mık-yasta arazi tevzii yapmıştır ve büyük çiftlikler-den bilhassa bizim garp ve Orta Anadolu'dan; şarkın hususiyeti vardır. Malûmu âliniz sos-yal, ekonomik, siyasi birtakım düşüncelerle ha-reket zarureti vardır. Zannedirim, Hükümet de bunu kabul etmiştir. Benim düşüncem, batı, güney ve Orta Anadolu'ya taallük eden kısımlardır. Buralarda 1938 denberi büyük çiftlikler ve arazi parçaları büyük mık-yasta tasfiye edil-miştir. Şimdi bütün dairelerde, Millî Emlâk-ten, İskândan, Ziraat Bankasından, Evkaftan ve Ziraat Vekâletinden bu hususta aldığım rakam-ları arzedeceğim. Bu rakamları arzettikten sonra meselenin zaruret hududu, Yüksek Heyetinizin gözlerinde, hakikate yakın bir surette tebarüz edecektir. Ondan sonra da tedbiri ona göre alıp memlekette büyük bir rahatsızlık, huzursuzluk tevli edecek böyle tehlikeli bir yoldan belki sa-vuşmuş oluruz.

Şimdi evvelâ Hükümet, 37 vilâyette, encüme-nin raporunda da vardır, Ziraat Enstitüsü öğret-menleri ve talebeleriyle yer yer tetkikat yaptı-rmıştır. Onun neticesinde 1 073 000 çiftçi ailesi-nin vaziyetini tetkik etmiştir, rakamlar şun-lardır: Hiç toprağı olmıyan 1 073 000 küsur içinde 61 008 kişiden ibarettir.

40 dönüme kadar toprağı olan (10 20, 30, 40 a kadar) 1 073 000 nin içinde 663 000 tutuyor ki, aşağı yukarı yarısı demektir. Bundan yukarısı, 40, 50, 100, 1000 dönüme kadar gidiyor, bu 1000 dönümden fazlası da yalnız 1876 dan ibarettir.

Diğer taraftan Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, heyetleriyle Trakyada 1300 köyde tetkikat yaptırmış, onların vardıkları netice de şudur:

Çiftçinin % 87 si yeter derecede toprağı sa-hiptir. % 8 i yarı toprak sahibidir. % 5 i de hiç toprak sahibi değildir. Bununla da görülüyor ki, benim ilk müzkarelerde söylediğim hakikata uygun bir mülâhaza imiş. Bu yaptıkları tet-kikat ile de Hükümet bu rakamları benim elime vermiş oluyor. Bu rakamlar gösteriyor ki köylü mülkü hâkimdir.

Şimdi dairelerden aldığım malûmatı bütün taferruatiyle değilse de, Heyeti Celilenizi yor-mıyacak şekilde arzedeceğim.

Millî Emlâkten aldığım: Maliye Bakanlığı-nın mahsus heyetleri bugün arazi tevziyle meş-gul oldukları anlaşılmaktadır. Tevzi edilen ara-zi miktarı 801 361 dekadır. 51 269 çiftçi aile-sine 10 847 192 lira borçlandırılmak suretiyle tevzi yapılmıştır. Bu tevziat, İstanbul, Bursa, Kocaeli, Konya, Seyhan, Samsun, Ordu, Trab-zon, Giresun, ve Gümüşane illeriyle, bunlara bağlı ilcelerde olmuştur. 1930 da illerden alınan malûmat Maliye vergi kayıtlarına istinaden 9487 köyde Devlette kabili ziraat 13 725 583 dön-üm arazi olduğu anlaşılıyor.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının ra-kamları:

1924 - 1933 senesi Kasım ayına kadar Sağlık Bakanlığından yapılan umumî toprak tevziatı aile 99 709, verilen arazi dekarı 4 741 473. 21 Ka-sım 1933 tarihinden 1944 senesi sonuna kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı İskân Umum Müdürlüğüne tevzi olunan toprak muhacir ve mültecilere, aile, 56 689. 2 577 875, yerli çiftçi-lere 84 164 aileye 2 588 842. Mecmuu, yekûn. 159 589 aileye 5 691 799 tevzi edilmiştir.

Evkaftan, 35 büyük parçada hepsini birer birer okuyup yormıyayım, halka dağıtmış, bunun için-de 173 000 dönümlük çiftlikler de var. 571 802 liraya halka devretmiş.

Şimdi alt tarafında bu cetvelde yazılı gayri-menkullerden maada muhtelif yerlerde büyük kıtada 75 parça gayrimenkul arazi satılmış olup hangi köylerde kimlere tevzi edildiğine dair merkezde kayıt yoktur.

Nitekim Milâs'ta, benim kazamda, iki büyük vakıf çiftliğı halka tevzi edilmiştir. Halk 100 bin lirasını yatırmıştır. Çünkü, orası hayvan yeridir. Hayvanlar çok pahalı olduğu için hay-vanlarını satmışlar, parasını vermişlerdir. Daha borclu kalanlar da vardır. Şimdiye kadar yalnız Milâs'ta iskân müdiriyetinden beş çiftlik tev-zi etmişlerdir.

Şimdi Ziraat Bankası:

Ziraat Bankası güzel bir sistem tutmuştur. Arazi istira etmek şartıyla ikraz seksiyonu diye bir seksiyon açmıştır. O arazi istira ediyor, halka veriyor, onları borçlandırıyor, ipotek ediyor. Bu suretle halk aldığı arazinin bazan yarısının parasını, bazan üçte birisinin parasını veriyor. bazan da tamamen bedelini Ziraat Bankası veriyor. Bu rakamlar küçüktür. Fakat okuyayım; çünkü Ziraat Bankasının hattı hare-keci sayan dikkattir. İstanbul'da Cumhuriyet Çiftliğı, bedeli 89 674 lira. Bankadan alınan 31 bin lira. Dekarı 9998 dir. Büyükçekmece'de 159 çiftçiye 4 binden 40 bine kadar daha yirmi kü-sur bin kare arazi tevzi etmiş ve bunların bedeli 1 200 738 lira tutuyor. Daha 1 210 871 liralık küçük arazi borçlandırılmak suretiyle alınmış, halka verilmiştir. Ziraat Bankasına ipotek edil-miştir. Şimdi arkadaşlar bir taraftan da hususi surette Ziraat Bakanlığı halka tevzi edilmek tize-

re birtakım çiftlikler almaktadır. Meselâ İsparta'da, Burdur'da, daha birçok yerlerde bu gibi çiftlikler alınmış halka dağıtılmıştır. Binaenaleyh bu gösteriyor ki, memlekette büyük miktarda büyük arazi tasfiyesi devam etmektedir.

Ziraat Bankası bu işe devam ediyor. Efendim, iskân bir tarafta devam ediyor, bir taraftan Hükümetin 13 milyon küsur arazisi - ki beş yüz bin aileye yetecek bir arazi demektir - taksim edilmektedir. Arazi durumu böyledir. Ben suna eminim ki Hükümet benim şu topladığım rakamları gözönüne alarak vaziyeti tetkik etseydi şimdi tehlikelerini arzedeceğim büyük, ağır ve tehlikeli bir teklifiyle Büyük Millet Meclisi huzuruna gelmezdi. Zaruretler kendi miktarlarıncaya ölçülür derler. Zaruretlerin icabı kadar bir kanun tasarısı düşünülmüştü. Bu suretle de Hükümete bu takip edilen gayeye dair memlekete zarar vermeyecek surette yapılabileceği bir imkân verebilirsem hakikaten çok bahtiyar olacağım.

Şimdi, diğer cepheye geliyorum. Hükümet mülkiyet rejiminin memleketin sosyal ekonomik ve politik vaziyetiyle sıkı sıkıya alakasını uzun boylu izah ettikten sonra esbabı mucibesinde şöyle devam ediyor, kısa bir şeydir, okuyayım:

«Cumhuriyet devrinde Türkiye'de arazi mülkiyeti rejiminin karakter itibarıyla yeni bir safhaya girdiği malumdur. Bu safha Medenî Kanununun kabul ve tatbik edilmesiyle başlar. Medenî kanunun getirdiği arazi mülkiyeti rejiminde hususi mülkiyet asıldır. Bugünkü Türk cemiyeti hususi mülkiyet prensipleri üzerine kurulmuştur. Şüphesiz arazi mülkiyeti-rejiminin temeli de hususi mülkiyet prensipidir. Bu, milletimizin zaruretlerine uyduğu gibi, gelecek zamanlarda inkişafının şartlarını ve imkânlarını da vermektedir. Bu bakımdan bugün memleketimizde bir arazi mülkiyeti meselesi yoktur.» Yok dediği halde aşağıda mülkiyet rejimi tasfiyesinden bahsediyor. «Fakat bugün Türkiye'de varolan arazi mülkiyeti bünyesi rejimimizin ruhuna, milletimizin zaruretlerine uymadığı gibi, gelişmesini de hızlandıracak bir durumda değildir. Gerçekten memleketimizde şimdi varolan arazi mülkiyeti bünyesinde bazı büyük arazi mülklerinin bulunduğu göze çarpar.»

Neticede işte bu sebeplerden bugünkü var olan arazi mülkiyeti bünyemizin . . . ve saire devam ediyor.

Şimdi iki kusur buluyor, biri büyük mülkiyet; ikincisi; ortakçılıktır. Bizim memleketimizde minelkadem, başka memleketlerde olduğu gibi dev malikâneler yoktur. Nihayet 30 000, 40 000, 50 000 dönümlük arazi helki vardır. Fakat beş yüz bin dönüm, bir milyon dönüm gibi büyük arazi yoktur.

Sonra şimdi arzettiğim rakamlarla da sabit oluyor ki; mevcut büyük araziler büyük miktarda tasfiye edilmiştir. Ben o kanaattem ki

Orta ve Garbi ve Canup Anadolu'da bugün tasvir edilen şekilde büyük arazi yoktur. Olsa olsa bunların mevcudu 40 - 50 yi aşmaz. Binaenaleyh önde bulunan mesele Anayasanın da tarif ettiği gibi çiftçiye toprak verilmesi o günkü kararda tebarüz ettiğine göre. Bu çiftçilikleri ortakçı suretiyle işlemekte olan halkı toprak sahibi yapmak istemek, önünde bulunduğumuz meseledir. Ortakçılık meselesine gelince, bu sistem hakkındaki önce bugün daha evvelki mahzurları Cumhuriyet Hükümetinin terakkiperver, nizamperver otoritesi karşısında yani iktisadi ve sosyal tazyik meselesi mevzu bahis değildir. Binaenaleyh bu sistem bugün ve yarın için muhafazası lâzım olan ve tarihimizin çok iyi olarak bize hazırladığı bu sistemi idame etmek lâzımdır.

Şimdi fikirlerimi söyleyeceğim: Deniliyor ki bu sistem iptidaidir. Hayır arkadaşlar, bu sistem bizim hususi zaruretlerimizden doğmuştur. Arazisi geniş, nüfusu az, sermayesi kit olan bu memlekette işle sermaye iştirak halinde çalışmışlardır, bugüne kadar böyle olmuştur ve elân da çalışmaktadır. Avrupa'da amele - patron kavgasının esası nedir? Ameleyi ecirlikten kurtarıp fabrikanın menfaatına iştirak ettirmek, fabrikanın idaresine iştirak ettirmek kavgasıdır. Bizde bu menfaat iştiraki, idare iştiraki bu suretle güzel bir şekilde teessüs etmiştir. Bunu neden bozmak istiyoruz? Çiftlik meselesi başka, arzettiğim gibi ben de oradaki ortakçılara toprak vermek taraftarıyım. Amma ortakçılığı bertaraf edecek surette husumet göstermenin yeri yoktur.

İptidailikten bahsediliyor. Halbuki en müterakki Avrupa memleketlerinde bile bu rejim yaşamaktadır. Su İngiliz çiftçisi kitabı İngiltere'de tabedilmiş. Gayet mükemmel tarlalar falân. Sanki bizim toprak sevimiz de görsünler diye tabedilmiş. Tanesi 150 kurusa imiş, bir tane aldım. Bundan bir noktayı okuyorum.

«Çiftçi kendisine has olan bu vasıfları şirket halinde yapılabilmesine imkân vermemektedir ve birkaç aile arası teşekküller istisna edilirse büyük surette şirketler tarafından çiftçilik yapıldığı iştirakçilerdir. Buna mukabil toprak sahibi ile çiftçinin ve çiftçi işçisinin arasında bir nevi üçlü, anlaşma vardır, bu anlaşmanın en basit şekline göre toprak sahibi çok ucuz bir faiz veya amortismanla başlıca demirbaşları, yani binalarının, çiftlik yollarının, su hendeklerinin ve sairenin bakımını temin ettiği gibi hayvanlarının ıslahına yardım etmeyi, ziraat metodlarını, mahsul vaziyetlerini veyahut da kendi topraklarında faydalı olabilecek ziraat sistemlerini tecrübe etmekte kullanır. Çiftçi de alât ve edevatla çalışır. Fakat toprak sahibi ile yapılan ve ekseri hususları yazılı olan mukavele ahkâmında dilediği mahsulü ekmekte serbesttir.»

Arkadaşlarım, binaenaleyh, bu sistemi arzettiğim gibi müterakki memleketlerde sosyal ve ekonomik tazyik meselesi mevzu bahis değildir. Türkiye Cumhuriyetinde de böyle bir tazyik mevzu bahis olmadığına göre bu iştirak sistemi ne karşı husumet göstermeyi reva bulmuyorum. Muhafaza etmeli, yalnız toprak sahibi ile çiftçi ve çiftçi amelesi arasındaki münasebetleri nizamlandırarak tedbirler alınmalıdır.

Arkadaşlar; Cumhuriyettenberi Ziraati modernize edemedik. Asıl müsbet tedbirleri alamadık. Yani Ziraat işletmesini rasyonalize edecek tekniği köylere kadar götürmek ve köylüyü teşkilâtlandırarak, kendi menfaatlarını kendileri görmek üzere müsbet bir şekilde koyamadık. Ama şu da sâbittir ki, Cumhuriyette, İmparatorluğa nispetle büyük bir inkişaf vardır. Nitekim harp başlamadan evvel evvele 300 küsur bin ton hububat ve bakliyat ihraç ediyorduk. Bugün ise; Hükümetin ve halkın elinde bulunanlarla beraber bir milyonluk bir istokla yeni seneye çıkmış bulunuyoruz. Memleketin ekmeğini temin ettikten ve ordusunu besledikten sonra. Halbuki İmparatorluk zamanında büyük şehirlerimiz, başlıca büyük şehirlerimiz hariçten gelen unlarla tagaddi ederlerdi.

Gümrük istatistiklerinde artık gıda maddelerini görmez olduk. Diğer taraftan pirinç, pancar, pamuk, tütün, meyvecilik ve saire de hakikaten bir inkişaf vardır. Bunun en büyük âmili Medeni kanunumuzdur. Kanunu Medenin ferdi teşebbüse verdiği emniyet ve ağırlığı büyük inkişaf imkânlarıdır. Binaenaleyh, arzettiğim gibi böyle hafif sebeplerle Kanunu Medenimizin tesbit ettiği mülkiyet ve hürriyet rejimini tasfiye edip yeni mülkiyet rejimini memlekette kurmak bence bir eürrettir. ve çok tehlikelidir.

Güya müstakil çiftçi ailesini kurmak emeli ile ocak diye bir şey kurulmuş neyse Komisyonea o bertaraf edilmiş amma maalesef biraz daha tahdit edilmek sureti ile hükümler muhafaza edilmiş. Binaenaleyh, Kanunu Medenin bünyesinde esaslı bir tadil yapılmış.

Arkadaşlar, ben çiftçiler içinde yaşayan bir arkadaşımızım. Ben onların içinde baba gibi evlat gibi yaşamış bir arkadaşımızım. Çiftçilik çok zor bir iştir. bir kerre düşünün yağmur yağar kar yağar. Damın içinde bütün kış kasvetli hayat geçirmek lâzımdır, bir şehirli için buna tahammül mümkün değildir. Sonra çiftçi görürüz, yağmur yağarken yağmur altında çiftini sürer. Ve çiftçiliğin diğer iktisadî faaliyetlere nisbetle verimi azdır. onun kendisine meslek yapmak herkesi ona bağlamak bîlhassa küçük çiftçi için yani toprağın bulunduğu köyünde yaşamak için buna tahammül etmek için köy damının ocağının başında doğmak o muhitte yaşamak, sonra toprağını sevmek kö-

yünün havasını çevreleyen ufukları bir sair ruhla seyreden bir insan olması lâzımdır. İşte bu tip bizim köylümüzün tipidir. yamama çiftçi yapamazsınız. Yaparsanız köye ve çiftliğine bağlı duramaz.

Nitekim birçok insanları şarktan naklettik. İçlerinden çoban vesaire gibi toprağa bağlı olmayan unsurlar tarlasını, yüzüstü bırakıp kaçtılar ve kasabada amelelikle uğraştılar. Bu muhacirlerden yalnız çiftçi olanlar toprakta çalıştılar. Çiftçi olmayanlar ne kadar varsa tarlalarını bırakıp kaçtılar ve daima alışmamış olanlar böyle kaçmaktadırlar. Binaenaleyh hukukunu, hüviyetini ve mülkiyetini takyit edecek zoraki tedbirlerle çiftçi tarlasında zaptedilemez. Bizim çiftçi bir kere tarlasına sahip olan çiftçi katiiyen çiftçi ise tarlasını satamaz. Çünkü o onun aşığıdır. Çünkü o onun sairidir. Satmaz, binaenaleyh böyle başka memleketlerden ariyet şeylerle memleketimizin şeraitini nazarı dikkate almayarak birtakım tehdidi; zoraki işlerle ova düzenimizi bozmıyalım.

Şimdi bu kanunun esas tehlikesine geliyorum: 17 nci maddeden bahsettiler, bu madde ile bütün umumileşmiştir. Bütün memleketin toprakları kamulaştırma tehdidi altına girecektir. Fakat ne kadar müddet? Bayrımüayyen . . . maddeleri burada. Ziraat Bakanlığı kamulaştıracağı araziye ölçecek, genişliğini, evsafını tâyin edecek, bina ve tesisatını tesbit edecek, krokilerini yapacak, valiyeye verecek, vali de ilân edecek . . . Arkadaşlar, senelerce parasını vererek kadastro yapıyoruz. Şimdiye kadar neler oldu acaba? Bunlar kolay işler değildir. Bir ayda mı bitecek, beş ayda mı bitecek, bir senede mi bitecek? Bunlar bittikten sonra beş senede kamulaştırma da bitecek. Ondan sonra da Tarım Bakanlığı iki sene serbest kalacak. İki seneye kadar alıcı bulupta veremezse o zaman sahibi alacak.

Sonra maddelerde bir kayıt gördük. Mesele burada da kalmıyor. Yani olağanüstü zaman için yapılmış olan bu tasarı memleketin normal kanunu haline gelecektir. Demin Refik Koralan'ın söylediği gibi, o zorlama dedi, açık söyleyeyim. nevama müsadere tehdidi altında bu memleketin arazisi namütenahi kolabilir mi? Tarım Bakanlığında arkadaşların bilmesi lâzımgelir. bu memlekette kredisiz senelik işini gören çiftçi yok gibidir. Varsa da gayet mahduttur. Netice ne olacaktır? Kredi duracak, istihsal çok kısılacaktır. Sonra arazi alım satımı da duracaktır. Çünkü kamulaştırma tehdidi altında bulunan araziye kim alır, kim satar? Onun için ikinci tehlike, büyük tehlike, son tadil ile 50 dönüme kadar istimlak hakkı verildiğine göre buradadır. Yani elinde yüz dönümü olan yanında ihtiyaç sahibi bunun 50 dönümü alımı kamulaştırılacaktır.

Arkadaşlar; memleketimizde bilhassa kasabalarımızda ufak işini tarlasına bağlamış memurlar vardır, halk vardır. Bunlar memleketin burjuva sınıfıdır, orta sınıfıdır. Bu halk menfaatiyle, kafasıyla gönlü ile Devletin nizamına bağlıdır. Bu tasfiye edilir mi? Bir kere şahsi hukuk itibarıyla geçimini yüz dönüme, iki yüz dönüme ve işine bağlanmış bir ailenin 50 dönüm toprağını alacakmış, onu sefaletle mahkûm edeceksin. Bu bir zulümdür. Sonra arzettiğim gibi bu sınıf tasfiye edilmez. Devletin âme menfaati namına bu sınıf tasfiye edilmez. Bu sınıf, orta sınıf her demokrasi memlekette Devlet nizamının oturduğu temeldir. Bu, kuvvetlendirilir, tasfiye edilmez. Nasıl olur bu iş?

Onun için size arzettim arkadaşlar; rakamlar şunu gösteriyor: 120 - 130 bin, şu yaptığım tetkikata göre, arazisiz halk var, nitekim 36 vilâyette 61 bindir, ona göre encümen demistir ki, 130 bin. Bunları toprak sahibi yapmak için efendiler, bu tarzda tedbirlerle memleketin üstüne çökmek doğru bir şey olur mu? Bence doğru bir şey olmaz. Ziraat Bankası güzel bir şey açmıştı, muntazaman devam etse, Ziraat Bankasına yardım edilse daha güzel bir netice alınır. 100 - 200 dönüme hayatını verenleri istisna edince geriye büyük çiftlikler kalır. Bu da muazzam bir şey tutmaz. Ziraat Bankasına yardım edenek, Hazineden bir para vererek, onu da teklif ediyorum.

Senede, bu muameleyi yapmak için, iki milyon lirayı vererek, şunu da teklif ediyorum, Hükümet elindeki 13 milyon küsuru da Ziraat Bankasına bilâbedel devredelim, bu suretle sermayesi artar. Sonra Hükümetin verdiği şey ipotekli olduğu için istihsal kredisi bulamazlar. Onun için, arkadaşlar söylediler, arazilerini bırakıp kaçıyorlarmış, kredisiz iş yürümez. Ziraat Bankasına bunu devredersek, kredi verilir ve krediden istifade ederler.

Sonra arkadaşlar, daha hayati ve daha önemli bir mesele üzerinde nazarı dikkatinizi ve Hükümetin nazarı dikkatini celbederim. Bu harp bir kadastroik halinde dünyanın büyük bir kıtasını, Londra da dâhil olmak üzere bütün Avrupa'yı harabiye sürükledi. Hududumuzdan başlayarak, bütün Avrupa, bütün âlem bu harabileri temizlerken ve yerlerine mamûreler kurmakla uğraşırken biz bu memleketi diriltmeliyiz ve buna dair diriltmek tedbirleri süratle almalıyız. Alınacak tedbirler ne olabilir? Bizim hangi kaynağımız ve servetimiz vardır ki, diriltilebiliriz ve memleketi zengin edebiliriz? Tabiidir ki topraklarımız, endüstrinin aleyhinde değilim, yalnız endüstri bizde dahilî bir ihtiyaç içindir, iktisadî düzen işidir. Fakat beynelmîl grant endüstri bizim harcımız değildir. Ne nüfusumuz, ne de kabiliyetimiz müsaittir. Amma topraklarımızı işleyeceğiz. İşlenecek topraklarımız vardır. 40 milyona yakın çayır, mera vardır bu memleket-

te. Bunların 20 milyon hektarı hiç şüphesiz ziraate kabiliyetli topraklardır. Onun için işlenecek topraklarımız vardır. Bunları işlemeliyiz. Bunu nasıl yaparız, nasıl olur? Arkadaşlar, müterakim sermayeyi memleketteki bütün kudretlerin hepsini topraklarımıza kanalize etmeliyiz. Bu kanalizasyonu yapabilmek için birinci şart tasarruf emniyetidir. Müsadere tazyiki altında memleketin en büyük serveti mahvolabilir. Çünkü tasarruf emniyeti yoktur ve olamaz, istihsal düşer, memleket fakirleşir, felâketli neticeler verebilir. Ben bu kanaatteyim.

Bu mesele, demin de arzettiğim gibi şeyden ibarettir. Çiftliklerdeki çiftçileri toprak sahibi yapmak meselesidir. Bunun için Ziraat Bankasına 2 milyon lira yardım yapalım. Ziraat Bankası açmış seksiyonunu. Bunlara Devlet arazisini de verelim.

Hulâsatan teklifim şudur. Müsaade buyurunsanız madde madde okuyayım :

Yüksek Başkanlığa

Toprak satın almak şartıyla ikrazat kanunu

Madde 1. — Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere Ziraat Bankası senelik muayyen taksitlerle 15 senede yüzde üç faizle ödenmek üzere arazi satılmak şartıyla ikrazda bulunur.

Madde 2. — Devletin hüküm ve tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılmıyan arazi Ziraat Bankasına bedelsiz devir ve ferâğ olunur.

Madde 3. — Banka kendisine devredilen Devlet arazisini birinci maddedeki şart dairesinde arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere borçlandırma suretiyle tevzi eder.

Madde 4. — Bu görevleri başarmak için bankaya yardım olmak üzere her sene bütçeye iki milyon lira tahsisat konulur.

Madde 5. — Arazi satılmak arzu eden çiftçilerle arazi sahipleri arasında ihtilâf varsa banka uzlaştırma tavassutunda bulunur.

Madde 6. — Uzlaştırma yoluyla ihtilâf halledilmezse banka bölge yargıcına müracaat eder.

Madde 7. — Bankanın talebi vukuunda yargı değer bahayı tesbit etmek üzere yeminli dört ehli-vukuf tayin eder ve bunların bildirecekleri bedel ile arazinin talip olan çiftçilere devir ve ferâğna hükmeder. Bu hüküm kadidir.

Madde 8. — Çiftçiler arazinin yalnız bir miktarını satın almak isterlerse kalacak parçayı seçmekte mal sahibi serbesttir.

Madde 9. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bunu teklif ediyorum. Takdir yüksek heyetinize aittir.

BAŞKAN — Recai Güneli.

H. MENTEŞE (İzmir) — Bir noktaya daha müsaade buyurunuz.

Arkadaşlar; kanunu niçin Komisyona teklif etmedim fikri gelebilir. Bu kanunun mesnedi olan rakamdan öncek Cumartesi günü devairden alabildim. Onun için şimdi teklif ediyorum.

R. GÜRELİ (Güntüşane) — Sayın arkadaşlarım; ben den evvel söz alan değerli arkadaşlarımız kıymetli mütalâalarını kemali dikkatle dinledik. Bendeniz Komisyonda çalışmış bir arkadaşımız sıfatı ile mâruzatta bulunmak istiyorum.

Konuşan arkadaşlarımızdan bazıları çiftçiye toprak vermek safhasında mutabık olduklarını tebarüz ettirdiler. Bazı arkadaşlarımız Yüksek huzurunuzda sunulan toprak tasarısının bazı maddeleri üzerinde durarak bunların zor şeraiti haiz oldukları için kabiliyeti tatbikiyesinin güç olacağını ileri sürdüler.

Arkadaşlar; ben den söz değil fakat tarihi bir hâdiseden bahsedeceğim. Bu tarihi hâdiseye şudur: İdare hayatında geçirdiğim bir Muğla ili vardır. Muğla ilinde gördüğüm bazı hâdiseleri yüksek huzurunuzda anlatmağa çalışacağım.

Bazı arkadaşlar, Devlete ait topraklar geniştir. Bu topraklarla belediyelere, vakfa hususi idarelere ait topraklar vardır, buyurdular. Ve evvelâ bunları dağıtmaya başlayalım. Ondan sonra gerekirse çiftliklere geçelim diye mütalâa ettiler. Şimdi ben deniz bu noktaya biraz ilmek istiyorum. Arkadaşlar, Muğladan, Fethiyeden itibaren sahili takip eden son noktaya olan Küllük lirasına kadar olan topraklar tamamen çiftliktir. Bu çiftlikler nasıl elde edilmiştir. Bunları da arz edeyim. Bu çiftliklerden yalnız Köyceğiz kazasının topraklarını ele alacağım. Köyceğiz kazası 43 köydür. Bu 43 köy 18 çiftlik içinde oturmaktadır. Bu çiftlikler içinde oturan köylünün bir santim dahi toprağı yoktur.

Bu arazi çiftlik sahiplerinin ellerine nasıl geçmiştir? Zemaç ve Timur zamanında bu çiftlikler arazisi Dalaman çiftliği de dâhil, Bekir Ağa isminde bir mütesellime padişahlar tarafından hediye edilmiştir. Bu adam Devlete isyan etti. Bundan dolayı öldürüldü. Öldürüldükten sonra tabiatıyla arazi padişaha intikal etti. Bu sefer ahfadı İstanbulda başlarını şuraya buraya vurdular. Eski tabirle arz ediyorum. Süreyya Paşa isminde bir zati buldular. Bu Süreyya Paşa Serkarını Padişahi idi. Bu adam Padişaha iltimasta bulunarak öldürülen Bekir Ağanın ahfadının bu topraklardan istifade ettirilmesini temin etti. Topraklar şu şekilde verildi. Evvelâ Mirişah Sultan isminde bir kadına verildi, yani temlik edildi. Temlik edildikten sonra icare vakıf diye ahfada verildi. Ahfad böylece araziye aldıktan sonra orada kırk üç parça köyün ki nüfusu o zaman fazlaydı yüz bin nüfushu halka tahakküm ettiler. Arka-

kadaşlar bu tahakküm şudur. Yakinen şahit oldum, tahakküm o kadar ileri gitmiştir ki bu toprakta ötedenberi sazdan yapılmış topraklar içinde oturan bu hayli kalabalık nüfus ağaç dahi dikemez vaziyettedir. Evinin akan damını çiftlik sahibine müracaat etmeden ve onun müsaadesini almadan yaptıramaz. Dahası var, fakat yüksek huzurunuzu rahatsız etmek istemem. Binaenaleyh Toprak Kanunu tasarısını gerek Komisyonda çalıştığım zamanda ve gerekse ondan sonra okuduğum vakit bunun biran evvel çıkarılmasını son derece lüzumlu buldum. Köylü, çiftçi bunu dört gözle beklemektedir. Bu bakımdan bu kanun tasarısının maddeleri üzerinde herhangi bir suretle rötüş yapılacak yerler varsa yapılabilir. Mâruzatım bundan ibarettir.

E. SAZAK (Eskişehir) — Arkadaşlar, bir Toprak Kanunu diye hayli zamandır matbuatta, şurada burada konuşulup en son resmî lisanslarda böyle bir şey yapılacak dedikten sonra bu kanunun çıkması zaruret haline geldi ve o kadar ısrırap verdi ki elinden toprağı giden adamlar da ne olacaksa biran evvel çıksın demmiştir. Toprak Kanununun çıkmasına bugün ben deniz de taraftarım. Komisyonda da âza olarak bulundum, Komisyon şöyle çalıştı: Memlekete bir Toprak Kanunu lâzımdır. Kanunun şekli tanzimi vazifesini üzerimize alsaydık başka bir sahada, başka düşünce ile memleketin mali ve bilgi kudretini hususi şartlara göre bir şey düşünecektik. Ben deniz şahsen orada uğraştım. Çok zararlı gelen Hükümet teklifinin zararını azaltmak için uğraştık. Encümenin âzalarının üzerine hâkim olan zihniyet de bu idi. Zararı azaltarak hakkı tasarrufa hiç olmazsa kısmen riayetkâr zannını dahi hazmedecek bir kabiliyette olabilmesi ve bunda Hükümetle mutabık olarak huzuru âlinize gelmesi için çok çalışan arkadaşlarımızdan biri de benim. Bütün Encümen arkadaşları da bunun için çok uğraştı.

Fakat arkadaşlar zihniyetin aslı iyi değildi ve o kötü olan zihniyetten Hükümeti ayırmak imkânını bulamadık. Zihniyet şu idi: Ne yaparsa yaparsın, 30 dönümden fazla; şehirde, kasabada oturan, başka iş tutan adama vermemek. Emegi varmış, sermayesi varmış, şusu varmış, husu varmış nazara alınmıyordu. Bir de ocak kuruyordu. İçinde haerediyordu insanları, veraset hakkı yok; şu yok; bu yok. Yani Türk ruhuna uymayan bir şekilde bizi ürkün bu şekillerden kurtarıp zararı hafifletmek için uğraştık, didindik ve ümit etmiştik ki kanunun zararı hiç olmazsa % 60 hafiflemiştir.

Arkadaşlar, herşeyden evvel bazı arkadaşların hatırlama gelebilir, toprak sahibidir, mâltîdür, elinde toprağı alınacak. Nerede idin, şimdiye kadar, feryat etmedin? Şu veya bu gibi şeyler.

Arkadaşlar, Heyeti Muhtereme gibi, bu memlekete faydalı olacağına kani olsaydım, nasıl arkadaşlarımız gibi, memleketin selâmeti için

canlarını, varlıklarını vermekten çekinmezlerse ben de hiç çekinmezdim. Şahsi bir endişe ile söz söyleyemeyeceğime inanmanızı rica ederim. Şahsi bir endişe ile söylediğimi zannederseniz, iyi tarafımı alır, kötü tarafını atarsınız.

Arkadaşlar, eski bir tâbir vardır, leş atlamış adamlarıdır. Padişah devirdik, halife kovduk, şapkayı giydik, lâtîn harflerini kabul ettik, tekkeyi kapattık. En sonra bazı esbabı mucibelerle varlık vergisini de kabul ettik. Fakat bunu kabul edemiyorum. Sebebi ne? Beni üç ay rahatsız etti. En nihayet arkadaşlar; başkumandan devrini hatırlarsınız. Garp cephesinde, İzmir cephesinde gücümüzün yettiği kadar bütün varlığımızı verdik, ondan sonra artan şeyimizle buraya geldik. Bir, iki vagon mal kaçırdık. Bunları da başkumandanlığın emri yevmisiyle verdik.

Arkadaşlar, bu iktisadi işler şakaya gelmez. Kendi kafasını yormalı, şefim böyle emretti diye böyle gelinmez. Şefe hürmet etmesini Türk milleti bilir, hepimiz de biliriz. Amma biraz kendi kafasını yormalı, bu lâzım mıdır, değil midir? Ben Ziraat Bankamızın bundan 8 - 10 sene evvelki mütalâasını isterlerse huzuru âlinizde okurum ve zaten neşrettireceğim. O vakit tamamen tersine gördüğü şeyleri memleket için fena gördüğü şeyleri bugün şeflerine, büyüğüne gidipte bu yanlışır, bu kötü olur demiyor. O vakit kötü olur diyen de kendisi idi.

Kusura kalmayın, ihtiyar adamım ve 64 e basmışım. (Daha çık sesleri). Yegâne mesul de kendimi addediyorum. Çünkü çarık giyerek, kafa yorarak, vücut yorarak bu işte uğraşmışım. Böyle Recai Bey arkadaşımın dediği gibi topraklar şuradan, buradan uydurma değildir. Ben ne mevkiimi suiistimal etmiş, ne de bir şey yapmışımdır, almanın teri ile, kafamın çalışmasıyla elde ettiğim toprakları verirken acı duymaz değilim. Hissim vardır. Herhangi biriniz böyle bir şeye uğrarsa ne yaparsınız? Tesadüfen Türk Milleti beni de aranıza koymuş. Burada hakkımı müdafaa edebilecek vaziyete koymuş. Amma araya bana benzer insanların menfaati giriyor. Bir tâbir vardır, el başından saç yolmak kolay, derler arkadaşlar. Başından saç yolunmayan bunun acısını bilmez ki. Bu teklifi yapan arkadaşlar, 25 sene nısıf maaşla çalışacaklarını bilselerdi böyle bir teklif yapmazlardı ve hiç olmazsa benim duyduğum acının biraz hafifini onlar da duyardı. Amma onlara bir şey yok. Vur abalya.

Arkadaşlar esas meseleye gireceğim amma, biraz müsaade buyurun, vallahi çok derin gördüğüm için biraz konuşacağım ve tafsilât vermeden esas meseleye giremeyeceğim. Sonra kötü gördüğüm şeyleri ayrı ayrı, madde madde arzedeceğim.

Arkadaşlar bazı büyük çiftlikler vardır. Bü-

yük de değil, orta çiftlikler. Halk; Hükümetin nümune tarlalarına bakmaz. Çünkü oradaki ihtişamı görür, onu kendinin beceremeyeceğini bilir. Hayata daha uygun, mütevazî bir örnek varsa onlara bakar. Bence orta çiftlikleri kaldırmak memleket için muzırdır. Bu böyle olmakla beraber bilerek karar verirsiniz, siz de gidin daha iyi olur dersiniz o başka. Yalnız ben istiyorum ki; Şef böyle istedi, falân bey böyle istedi diye deggîl. Hepimiz vicdanımıza müracaat ederiz, bu haktır, mülkü almak lâzımdır deriz ve bunu yapar, çıkarız.

Kötü zamanlar; buhranlı zamanlar oluyor, buhranlı zamanda bir parça yüzü gülen çiftçi yeni pazara intibak etmesinin çarelerini bulur. Gece sabaha kadar uğraşır durur, mevsime göre vaziyetleri karşılar ve bu halleriyle halka da çalışmakta örnek olur. Şimdi diyoruz ki bunları kaldıralım, bunu yerine koyalım. Şurada hangi arkadaş isterse beraber gideriz, Çubuk'a kadar Maliköyün'e kadar, hiç olmazsa 30 köyü ölümden kurtaracak şekilde sulama işi vardır. Beş parasız yapılabilir. Hangi arkadaş isterse yarın götrür gösteririm. Şimdiye kadar bunu yapmış değiliz.

Ne bileyim? Benim içim istemiyor amma böyle derdini açık konuşan bir milletin kendisi ne hâkim olduğuna ve bu milletin muhakkak selâmete çıkacağına kani olduğum için bildiğimi açık söylemekte bir beis görmüyorum. Şimdiye kadar bir adam gösterin ki, Ziraat Vekâleti ona, oğlum şu işi yapma da şu işi yap ve karnını doyor demiş olsun ve karnını doyumuş bir fert gösterin bana, ben kendimi şuradan atarım.

Arkadaşlar; malî kudret, ben Eneümünde de arzetmiştim. burada da arzetmeden geçemiyeceğim. Bizim köye civar köyde bir komşumuz var. Askerden gelmiş, 30 dönüm de tarlası var. Sulu da. Karısı nadas etmiş, bu adam askerden geliyor, tohumu yok, Kaymakam Lütfi Beye rica ettik, askerden gelen bir adama da yardım etmezsen olmaz dedik. Buna bir çare bulun dedik. Kaymakamın cevabı, bana gelen tohumlar dolu vuran köylere tahsis edilmiştir, veremem şeklindedir. Bu adama askerden geldi orada tohum aradı, bulamadı. İşlerin iyi olacağını umuyorum. Fakat bir tarafta buğdaylarımız çürürken obir tarafta halkımız ihtiyaç içinde.

Şimdi arkadaşlar bendenizin asıl halledilmesini istediğim şey şudur : Bir ana prensip var. Bu meseleyi başka memleketler çeşitli yollardan hallettiler. Bir kısmı, toprak sahibinin evlâdü ahfadını yok ederek taksim etmiş. (İşitmiyoruz sesleri). Efendim, bu topraklar başka yerlerde iki şekilde halledilmiş. Bir kısmı kestirme gitmiş - Bu tasarı geleli âlim de olduk - Evet kestirme gitmiş, toprak sahibinin evlâdü ahfadını yoketmiş, emlakını alıp istediği gibi dağıtmış. Bir kısmı da ben medeni insanım, hak tanıyorum demiş, vermiş parasını, almış. Bizim yolumuzsa üçüncü bir

yoldu. Bunun adını koymak lâzımdır. Çünkü bütün dünyadan hariç bir şey. Biz hak diye bir şey tanıyorsak, tasarruf diye bir şey tanıyorsak, bunlar bütün Anayasamızda, kanunlarımızda vardır. Şu halde toprak hakkı, evlât hakkı, para hakkı, tasarruf senetleri hakkı diye ayrı ayrı bir birinden üstün hak düşünülemez. Hak varsa haklar aynıdır. Bundan sonra elinizi vicdanınıza koyunuz ve ne kadar verirsiniz ona göre veriniz. Bu, şimdiye kadar yaptığımız kanunlar gibi değil.

Bu, toprağa husumet. Aklım ermiyor, bu husumete. Ben memlekette toprak dağıtılması mümkün yerleri de arzedeceğim. Mevcut toprak sahiplerinin vaziyetine tâ eskidenberi gördüklerimle şöyle bakıyorum, tâ Çanakkale muharebesinden İstiklâl harbimize kadar, gördüğüm şunlardır : Çanakkale harbi sırasında bir telgraf geldi, Topal İsmail Hakkı Paşadandı, aman ordu, açtır, erzak yetiştirin diyordu. Çıktık, dolaştık, sen bir vagon, sen şu kadar ver, dedik ve o günkü ihtiyacı temin ettik, yolladık. Millî mücadele oldu. Millî Şefimiz Garp cephesi kumandanı idi, henüz Ankara'da Hükümet te taazzuv etmemişti, elimizden geldiği kadar çabaladık ve ihtiyacı karşılayacak miktarı yolladık.

Şu kadar elbise, bu kadar zahire istendi, birader hiç acı duymadan toprak sahipleri istenilenleri hem verdiler hem de gönüllü olarak bunun bekçiliğini yaptılar.

Ben diyorum ki; evet Devlet teşkilâtı içinde bir zümre bir sınıf olabilir, Devletin kanununa itaat etmez. Devletin sıkı zamanlarında Devlete yardım etmez. Böyle olsa dahi bu, imha edilmez, islahına çalışılır. Toprak sahibini Devletin yaşatması, koruması lâzımdır. Bir Varlık Vergisi çıktı, bunu verdiler. Şimdi de hergün zarar ver-gisi veriyorlar. Nasıl olur da insan Allahtan korkmadan bunların aleyhine böyle bir tasarı getirir.

Şimdi bu kanunun zararlı yerlerini arzedeceğim. Komisyon mesaisini bitirdikten sonra Hükümetten son bir ilâve geldi. Toprak dağıtılması bu yerde oturan ameleye de kabul edildi. Ben havsalama sığdıramadım. Orada rica ettim, bu kötüye varır dedim. Çünkü çiftçi kanun çıktık-tan sonra yanındaki ameleye izin verir.

Çünkü Hükümet ta bilmem ne yapasıya kadar çiftlik sahibi onu bedava besleyecek, Hükümet toprağı elinden alacak, o adama verecek, hem nasıl adama toprağı veriyor? En âciz, en miskin ve beceriksiz bir adama. Toprak sahibi ona orada iyi bir hale getirmiş, yaşatmış, ailesini barındırmış, olgun bir hale getirmiş, falan tarlayı sür deyince emniyetle sözünün yerine geleceğine, sula deyince sulayabileceğine inanılabilir bir hale getirmiştir. Buna fazla bir şey vererek refahını temin etmiştir. Bir arkadaşımız Muğladan bilmem şöyle imiş böyle imiş diye bahsetti. Allah rızası için, Meclisi Âli buradan Eskişehir kadar - Konya da böyledir zannederim -

baksınlar, kim efendi, kim toprak sahibidir? Yarımlıkla çalışanlar, bir bakın, daha müreffeh değil midir?

Şimdi burada ameleye toprak verelim diyoruz. Bu iş nereye varır? Bizzat Sayın Başbakanımıza dedim, tatbikat nereye varır diye? Yalvardım, yakardım, olmadı, çıktım. Bir köy var ki yüz hanelidir. Bu köyde 20 kişi vardır ki iyi çiftçidir. Köyde bir de binden beş yüz dönüme kadar toprağı olan 20 kişi vardır. 20 kişi de 200 den 500 e kadar toprak sahibidir. Diğer % 20 - 25 kadarının da toprağı yoktur, hizmetkâdır.

Arkadaş, meselâ senin dört oğlun vardır, birisi kendi kendine şef olur, patron olur, diğerleri de ameleliğe bile lâyük oluyabilir. Yaradılış bu, ne yaparsın. - Koskoca Amerika, bütün malî kudretiyle bile harp sonunda beş, on milyon işsiz kalacak diye düşünüyor; İngiltere bu kadar kudreti maliyesiyle ve sairesiyle şimdiden terhis edilecek askerlere iş yeri hazırlamakla meşguldür. Rusya da öyle. İnsanların çamurunu değiştiremeyiz ki. Birisi kumandan olur, marşal olur, öbürü de nefer olur. Hepisini marşal yapamayız.

Arkadaşlar, bu amele işi bütün köyleri altüst eder. Çiftçiler kendisini nispeten kurtarır. Ama bu prensip kabul edilince yarın amele şu apartmanın bir odasını da istemek hakkı olacaktır. Böyle bir prensip kabul ediyoruz birader. Ben zannetmiyorum ki, bilerek, düşünerek gidiyoruz. Bilerek, düşünerek yapılmış bir şey değildir. Çünkü bu memlekette ne kadar toprak var, kime vereceğiz? Bunu, biz de bilmiyoruz, Hükümet de bilmiyor.

Arkadaşlar, Encümen bir şey yapmıştı. Onu arzettim ya, bu bir dâva değildir. 5 000 dönüme kadar bir misli, 2 000 dönüme kadar iki misli, 2 000 den 500 e kadar peşin para vereceğim diye. Bu kayıt bizim biraz vicdanımızı tatmin ediyordu, Anayasaya mugayir bir iş yapmadık diye. Hiç olmazsa 5 000 dönümünü filân aldık, oraya kadar geldik, orada da Devletin takati şudur, budur deriz diye içimizde az çok bir ferahlık duyuyorduk. Fakat şimdi bu kalkınca ve 50 dönüm gibi bir şeye inince, benim gibi acaısını duyup da deli olmamanın imkânı yoktur. (Gülüşmeler), (Allah korusun sesleri). Deli olmamanın imkânı yoktur. Fakat diyor-um arkadaşlar, hiçbir şeyde tereddüt etmedik. Halife işi vardı, hocalar bizi iğfale başladılar, aman dediler; ileride bu bize lâzım olur falan diye iğfale başladılar. Atatürk'ü dinledikten sonra çevirdik hocaları, Şeriye Encümeninde, işi hallettik. Çok büyük işler yaptık.

R. KORALTAN (İçel) — İşitmiyoruz, biraz mikrofona yaklaşınız.

E. SAZAK (Eskişehir) — Kardeş ne umarsın benden, işte o kadar olur.

R. KORALTAN (İçel) — Daha iyi duyar, faydalanırız.

E. SAZAK (Devamla) — Şimdi Hükümetin tasavvur ettiği gibi; bu köylüye de sirayet edince ne oluyor? Şöyle oluyor; yani bir köyde berber var, nalbant var, amele var. Bunlar toplasa toplasa 3 000 - 5 000 dönüm toprak. Bunu bir tahsime etssek arkadaşlar, hepsi bir kuşa döner. Böyle gördüğü ışık deliğine Hükümet elini uzattı mı orada; o köyde yarıncı bir adam varsa bunları da sipsivri bir kuşa döndeririz. Arkadaşlar, benim arzetmek istediğim bu iş, memleketin bütün toprağını kalkayım, dağıtayım dersek; bu dağıtma müttekâmil memleketlerde dahi % 50 - 60'ı geçmez, bizde de nüfus başına 5 ilâ 8 dönümü geçmez. Zaten mevcut paramız da hepsini dağıtayım desek adam başına bir ayakkabı parası düşmez. Toprak da öyledir.

Arkadaşlar, benim asıl zihnimde dokunan yer, fert varlığıdır, Devlet varlığıdır. Teşebbüsü şahsi denilen şey dünyada hiçbir kuvvetin yetiyeceği bir şey değildir. Misal isterseniz gösteririm. Devlet vazifesinde çalışan ile kendi işinde çalışan arasında her sahada fark vardır. Çünkü, o, kâr ve zarar kamçısı altındadır. Dâima fikri inkişaf halindedir. Öteki memur vaziyetindedir.

Hükümet cevap verir, hata ettiğim yer varsa dönerim, estâğfurullah derim, fikrimi ıslah eder, minnettar olurum, kötü yaparsa seni istemeyiz deriz.

Amma arkadaşlar bugün görülen manzara bizde varlık düşmanlığıdır (Gürültüler). Bunun memleket için zararlı olacağına ve hattâ olduğuna kanım. Sanayi sahamızı teşebbüsü şahsiye bırakmadık. Ticaret sahamızı da öyle. Dikkatli baktığımız zaman bunların hatalı işler olduğunu görürüz. Yarı daha kötü göreceğiz. Yoktan bir memleket yaratılmış, büyük hizmetler olmuş, şimdi niye bu yola gidiyoruz? Akıl erdiremiyorum; neden bu emniyetsizliğe doğru gidiyoruz? Allah rizası için emniyeti kırdık mı, kırmadık mı?

İngilizce bir kitap çıkmış, okudum. İngiliz çiftçiliği, Buhran senelerinde diyor; büyük çiftlikler işlerini bıraktılar, işçilere geçti. Derhal zekânın ve sermayenin yokluğu bu toprak üzerinde belli oldu diyor. İngiltere'de sermayenin ve zekânın yokluğu belli olur da biz buna arzı iftikar etmez miyiz?

Arkadaşlar, ben aklımın erdiği kadar ve çoğunuzdan fazla kendimi alâkalı addettiğim için arzedeceğim. Çünkü çarık giyerek. Akıl seliminiz ve Türk milletinin viedanr neyi emrediyorsa muhakkak hakkımızda hayırlısı o olacaktır. Allah eneamımızı hayretsin. Bir şey daha hatırlatayım. Hükümet te bu işin fena netice vereceğini tahmin ederek Ziraat Kombinalarını 10 milyon dönüme kadar çıkardığını işittim. Bu başka memleketlerde tatbik edilmiştir. Fakat iyi netice vermemiştir. Bazı fedakâr insanların çalışmasıyla bir şeyler olabilir, amma iyi zamanı, sulh zamanını düşünün; buğdayı getirdi, yüz

paraya dayadı; o zaman bu çiftçi kütlesi ne hale gelecek? Acaba haklı, haksız birçok arazi alınarak ve Devletin yardım ve kuvveti teksif edilerek vücuda getirilen kombinalara yapılan masraflar fertler üzerine teksif edilseydi neler olmazdı? Ben fazla arzede miyeceğim, şu kadarını söyleyeyim: Ben Hükümete siyasi sahada yaptığı işlerden minnettarım. Ancak son zamanda iktisadi sahada aldığı tedbirler kötüdür. Bu gidilen yolda yürünemez. Hükümet bu yolda devam ederse ben şahsan ona inamam, itimat edemem.

D. ARIKOĞLU (Seyhan) — Aziz arkadaşlarım; tasarının heyeti umumiyesi hakkında söz söylemezden evvel yüksek heyetinize şu mâruzatı bulunacağım:

Arkadaşlar, toprak sahibiyim, makineli teknik ziraat yapmaktayım. Bu ziraat bana ecdadımın mirastrı. Çocukluğumdan itibaren bununla meşgul olmuş ve bunun en ince teferruatını yakinen görmüş bir arkadaşınızım. Bu tasarının müzakeresi esnasında Komisyonunda gönüllü olarak bulundum. Âza değildim. Aklımın yettiği kadar, dilimin döndüğü kadar bildiğim noktalar üzerinde Komisyonu tenvire çalıştım. Bugün de yüksek huzuruza çıktım; bildiklerimi arzedeceğim.

Karar sizindir, hüküm sizindir. Verdiğiniz kararlar en doğru karardır.

Yalnız arkadaşlar, üzüldüğüm bir nokta vardır; müsaade buyurursanız onu da zikredeceğim. Bu tasarı müzakere edilirken güya ben mevcut toprağımı gitmişim, çocuklarımın üzerine ferag etmişim. Aziz arkadaşlarım, sizi temin ederim ki bu tamamiyle hilâfi hakikattir. Bugün değil geçmişte değil, ömrümün iptidasından bugüne kadar çocuklarımın üzerine bir dönüm toprak bile vermiş değilim. Bu Devletin resmî tapu kayıtlarıyla müsbettir arkadaşlar.

Yine arkadaşlar burada aklımın yettiği kadar, fikrimin yettiği kadar Yüksek Heyetinize bildiklerimi arzedeceğim.

Toprak bizim memleketimizde hakikaten müşkül bir şeydir, arkadaşlar. Zordur, sonra hiçbir garantisi yoktur. Ancak bu toprakla uğraşanlar toprağa âşık olan insanlardır. Bu âşık olmasa toprakla uğraşılmaz, arkadaşlar. Çok zor bir iştir. Aziz arkadaşlarım geçmişte olduğu gibi bu gün de memleketimizin yüksek menfaati uğrunda değil yalnız toprağın bütün servetini bütün evlâtlarını, canını dahi vermeye hazırım. Arkadaşlar, Memleketimizin yüksek menfaati her şeyin fevkindedir. Arkadaşlar; Türk milletinin millî savaşta yaptığı fedakârlıkları hepiniz bilirsiniz. Bir meyanda cenup vilâyetlerimiz de istilâya, işgal bethahthğma uğruyan cenup vilâyetlerinin nasıl çalıştığını nasıl döğüşüğünü hatırlayınız arkadaşlar. Senelerce çalışmışlar, boğuşmuşlar, ölmüşler ve öldürmüşlerdir. O vakitte hiç kimse malına, mülküne, toprağına kıymet vermedi. Ye-

gâne emelleri memlekettен düşmanı kovmak ve millî hâkimiyete hâkim olmaktır arkadaşlar.

Arkadaşlar bu yakın maziyi hatırlamaktan maksadım, memleketimin, vatanımın yüksek menfaati karşısında Türk milletinin göstermiş olduğu o yüksek fedâkârlıkları gözönüne aldıktan sonra onun naçiz bir ferdi olmak sıfatıyla bu tasarı üzerindeki söyliyeceğim sözlerimi, şahsi mütalâalar, şahsi hislerden çok uzak olduğunu lütfen kabul buyurmanızı rica ederim.

Aziz arkadaşlar; bu Toprak Kanunu aleyhinde değilim, heyeti umumiyesi bence lâzımdır ve böyle bir Toprak Kanunu memleket için çok faydalıdır, hattâ genç kaldığımızı kani olanlardanım. Yalnız aziz arkadaşlar, bazı maddeler var ki, memleketin yüksek menfaatine uygun değildir. Bunu da huzurunuzda arzetmek bir vîcdan borcu, bir vazifedir. Arkadaşlar, kanunun sert kısımlarını yumuşatacak olursak pekâlâ bir kanun olur. Aksi takdirde memleketin yüksek iktisadiyatını, yüksek bünyesini belki de belki değil, benim kanaatime göre rahnedar eder arkadaşlar.

Arkadaşlarım, 16 ncı madde ile 17 ncı madde arasında büyük tezatlar vardır. 16 ncı madde ortak çalışan bir araziye müsaade ettiği halde, 17 ncı madde bunu kökünden kaldırıyor. Arkadaşlar, orta çalışma ne demektir? Orta çalışma demek, verimi fazla, teknik, makineli, traktörlü ziraat demektir. Eğer şimdiye kadar biz bunu yapmamışsak kabahati başka yerlerde aramak lâzımdır. Bu makineli ziraat, sabit olmuştur ki arkadaşlar, sabanla, pullukla çalışan kollardan çok fazla mahsul kaldırıyor, dönüm başına randımanı çok yüksektir. Bizim gibi paraya çok ihtiyacı olan, bilhassa gece gündüz çalışmak mecburiyetinde bulunan kimselerin paraya çok ihtiyacı olduğu meydandadır. Millî iktisadiyatımızı rahnedar edecek şekilde tedbirlere tevessül edecek olursak, bilmiyerekten bizi fena yollara götürmez mi arkadaşlar? Orta arazinin işletmesinin arzettiğim gibi bu şekilde gerek randımandan, gerek bol istihsal bakımından mevkii olduğu gibi memleketin müdafaasında da büyük mevkii vardır. Bugün görüyorsunuz arkadaşlar topyekûn harp oluyor. Makineyi bilmeyenler, makinesi olmayanların hali hepimizin gözümüzün önündedir. Bizde makineyi kullanmak zaruretindeyiz. Bunu muhakkak millete vermek lâzımdır, Köylü makineye ülfet peyda etsin, makineye alışsın arkadaşlar. Bundan başka da bunun daha büyük menfaati vardır. Bugün Genel Kurmayla bizim Tarım Bakanlığı birleşerek memlekete girecek olan traktör yahut yapacağımız makine tipleri üzerinde bir tesbit yapsa millî savunma noktai nazarından da bir harp vukuunda şoförü hazır, 15 günlük akaryakıtı var, memleketin içinde millî savunma emrine binlerce kuvvet gelir. Bu noktadan

dahi orta ziraatin memleket için faydalı olduğuna kani olanlardanım.

Şimdi muhakkak surette orta ziraatin çalışmasına müsaade edilmelidir. Arkadaşlarım tasarıdan gayemiz, topraksız köylüye toprak tevziidir. Orta arazinin çalışmasına müsaade edersek topraksızlara verecek toprak bulabilir miyiz? Bulamaz mıyız? Böyle bir endişe hatıra gelebilir. Benim kanaatim odur ki katiiyen böyle bir endişe vârit değildir. Çünkü benden evvel söz söyliyen arkadaşlar, Devletin elinde milyonlarca dönüm toprak bulunduğunu, Evkâfın elinde toprak bulunduğunu ifade ettiler. Beş binden yukarısı kamulaştırmağa tâbi tutulmasını encümen kabul etmiş, hepimiz de kabul ediyoruz. Buradan hâsıl olacak topraklar, meralar, bataklıklar ve saire ve saire milyonlarca dönüm toprak vardır.

Arkadaşlar, evvelâ bu toprakları tevzi edelim bakalım netice ne olacak? Müspet mi, menfi mi? Yalnız bir insana yalnız toprak vermekle bu iş sökmez. Toprak vereceksin, tohum vereceksin, ökülü vereceksin, inek vereceksin, adamı müstahsil bir hale sokacaksın. Aksi takdirde yalnız toprak işe yaramaz; onun için toprak davası kolay bir dâva değildir. Bunun üzerinde çok durmak lâzımdır. Memleketin millî iktisadi bünyesini rahnedar eder diye korkarım.

Bugün ortada tesbit edilmiş katî, müsbet netice yokken bu toprakların birdenbire bütün şeyleri altüst edecek yola gitmesi memleketin menfaatine muvafık değildir arkadaşlar. Aziz arkadaşlar: 17 ncı maddede o kadar karışık ki bunun içinden çıkmaya imkân yoktur. Zenci saç gibi birbirine girmiştir. Okuyorsun, okuyorsun bir neticeye varamıyorsun. Meselâ bir kari koca toprakları var, ve ikisi beraber çalışırsa kamulaştırmanın içinde midir, dışında mıdır? İki kardeş bir arada çalışırsa ve topraklarını ortaya koyarlarsa bu kamulaştırma dışındadır mı, değil mi? Bilmiyorum. Meselâ iki kimse arka arkaya verir, sermaye koyar ortak iş yaparlarsa bunların yaptıkları günden itibaren bu kanuna göre vakasına yapılacaktır. Mademki ben ortaklık yapıyorsun... Eğer böyle değilse maddeyi ona göre düzeltmek lâzımdır.

Sonra arkadaşlar, öyle şeyler yapmalı ki şahsi teşebbüslerin çalışmasına behemehal imkân vermeli. İki adama toprak veriyoruz. Birisi çalışan, öteki değildir. Birisi zekâsını, kafasını işletiyor, büyük randımanı alıyor. Ona diyoruz ki, verdiğimiz topraktan ilerisine gitmiyeceksin. Arkadaşlar, bunlar düşünülecek meselelerdir. Nihayet memleketin menfaati hususunda hepimiz vîcdanen mesulüz. Buna iyi bir düzen, şekil verecek olursak netice daha hayırlı bir duruma girer. Bundan hiç şüphe etmiyorum.

Arkadaşlar, malî hükümlerde adalet yoktur. 45 ncı madde malî hükümleri muhtevîdir. Adamın elinden toprağı alıyoruz ve ondan sonra

toprak tahvili veriyoruz. Toprak tahvili % 4 faizlidir. Halbuki Devletin çıkardığı diğer tahviller % 7 faizlidir. Bu ne demektir? Tabii piyasaya çıktığı zaman % 7 hesabıyla alınacak ve derhal aşağıya düşecektir. Bu da düşünülecek bir meseledir.

Arkadaşlar; bu toprağın değer kıymetinde vergi kıymeti esas tutulmuştur. Bu da doğru değildir. Hangi vergi kıymeti 1939 senesindeki kıymet. O zamanki para kuvvetini, iştirak kabiliyetini gözönüne alınacak olursa aradaki fark kendiliğinden ortaya çıkar. Komisyonda bulunan arkadaşlardan bazıları dediler ki; madem ki toprak fiyatları yükselmiştir, neden mal sahipleri gidip vergi kıymetlerini yükseltmediler. Biz bir toprak vergisi yaptık ya, öyle zannediyorum ki bunun yekünü 20 milyon lira tutuyor. Eski toprak vergisinin yekünü, tam hatırımında değil, 16 - 17 milyon lira idi. Hiç olmazsa bu hesap üzerinden yapalım. Nihayet bunlar da bu memleketin evlâdıdır. Bir taraftan topraksızlara toprak dağıtırken, toprak sahiplerini sızlatmak sizin vicdanınızın kail olacağına kani değilim. Değer pahasını bunlara verelim.

Eğer Muhakkak surette bu toprak sahibinden bir fedakârlık istiyorsak % 10 - 20 noksan verelim. Hiç olmazsa bu adamların topraklarını aldığımız zaman mallarının bedellerini peşin verelim. O yok bu yok. Onun için bunu sizin yüksek vicdanınıza havale ediyorum arkadaşlar.

Arkadaşlar bizden başka toprak tevzi eden milletler olmuştur. Bu milletlerin bir kısım insafsız hareket etmiştir, bir kısmı da adalet bayrağını çekmiştir. Bunların ismini saymak memleketin yüksek menfaatına uygun olsaydı burada birer birer zikrederdim. Fakat geçiyorum arkadaşlar. Çünkü eminim ki Türk Milletinin asil ve necib mümessilleri olan sizler ikinci şıkkı kabul edersiniz.

Arkadaşlar bu kanuna inkılâp kanunu diyoruz. İnkılâp milletçe yapılır arkadaşlar. Millet içinde bir sınıf adamlar üzerine bütün külfet yükletilmez. Neden bir toprak vergisi kanununu Hükümet getirmemiştir? Herkes versin, iştirak etsin, nüfus başına asgari iki liradan 100 liraya kadar vergi isteyelim. Senede en aşağı

60 - 70 - 80 milyon lira eder. Bununla Tarım-bakanı istediği kadar toprak bulabilir ve herkes de seve seve toprağını verebilir. Kendisi, bu senede, 20 senede, 30 senede yapabileceğini kani değildir, ben de kani değilim. Yavaş, yavaş yapacaktır. O zaman toprak sahipleri de teminat altında olur, toprağını alacaktır amma paramı da peşin verecektir diye. Yok böyle yapmazda toprak sahibi olduğun için mesulsün derse ve bunu kabul ederse vallahi ben bilmem. Onun için vereceğiniz karar en doğru karardır. Vereceğiniz kararın önünde hürmetle eğilirim. İnsanlar kendi noktai nazarlarının en doğru olduğuna kani olurlar. Fakat yanlılırlar. Fakat Yüksek Heyetiniz bu mesele üzerinde ittifak edip de karar verdikten sonra en doğru karardır o.

Arkadaşlarım, memleketimizi alâkadar eden bu meselede dünyaya karşı, milletimize karşı, tarihe karşı elimizi vicdanımıza koyarak vereceğimiz kararın en doğru karar olduğunu tekrar tekrar arz ederim.

En son temennim arkadaşlar; Tanrı bizleri verimli işğindan uzaklaştırmasın. Bununla sözüme nihayet veriyorum.

BAŞKAN — Açık oyla oyunuzda arzedilen kanunların sonuçlarını arz ediyorum.

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanuna (339) arkadaş oy vermiştir. Kanun (339) oyla kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanuna (347) arkadaş oy vermiştir. Kanun (347) oyla kabul edilmiştir.

Posta-Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesine değişiklik yapılmasına dair kanuna (333) arkadaş oy vermiştir. Kanun (333) oyla kabul edilmiştir.

Görüşmekte olduğumuz kanun hakkında daha 14 arkadaş söz almıştır. Görüşmeye devam edelim mi? (Hayır Çarşamba günü görüşelim sesleri) O halde Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 19,20

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmama dair olan kanuna verilen oyların sonucudur

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	: 455
Oy verenler	: 339
Kabul edenler	: 339
Kabul etmeyenler	: 0
Çekinseler	: 0
Oya katılmayanlar	: 111
Boşlar	: 5

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR	N. GÖKTEPE	A. M. ERHAN	O. OCAK
M. GÖNENÇ	A. MENDERES	M. F. GERÇEKER	Dr. İ. T. ÖNGÖREN
Dr. A. H. SELGİL	BALIKESİR	Dr. R. GÜRAN	Gl. K. SEVÜKTEKİN
B. TÜRKER	M. AKPINAR	F. CÜVENDİREN	EDİRNE
S. YURDKORU	O. N. BURCU	Dr. M. T. SİMER	M. E. AĞAOĞULLARI
AĞRI	H. ÇARIKLI	Gl. N. TİNAZ	M. N. GÜNDÜZALP
H. BAYRAK	P. ETÇİOĞLU	ÇANAKKALE	Dr. F. MEMİK
AMASYA	H. KARAN	S. T. ARSAL	ELÂZİĞ
N. AKTİN	H. KÜÇÜKLER	S. BATU	H. KIŞIOĞLU
Z. TARHAN	H. ONAT	R. BULAYIRLI	S. SAĞIROĞLU
E. URAS	S. ÖRGEEVREN	H. ERGENELİ	ERZİNCAN
A. K. YIĞITOĞLU	F. TİRİTOĞLU	R. N. GÜNTEKİN	B. K. ÇAĞLAR
ANKARA	Y. S. UZAY	ÇANKIRI	A. FIRAT
M. AKSOLEY	BİLECİK	Dr. A. ARKAN	F. KALFAGIL
Gl. N. ANILMIŞ	M. Ş. ESENDAL	A. İNAN	A. S. İLTER
B. BAYKAN	Dr. M. SUNER	T. ONAY	Ş. SÖKMENSÜER
A. BAYTIN	BİNGÖL	M. A. RENDA	ERZURUM
H. O. BEKATA	T. BANGUOĞLU	ÇORUH	A. AKYÜREK
R. BÖREKÇİ	F. DÜŞÜNSEL	A. R. EREM	S. ALTUĞ
A. ÇUBUKCU	BİTLİS	A. TÜZÜN	Gl. P. DEMİRHAN
F. DALDAL	M. ERTAN	A. US	N. DURLU
M. ERİŞ	B. OSMA	ÇORUM	N. ELGÜN
M. KAYAOĞLU	BOLU	E. S. AĞGÖL	M. H. GÖLE
H. N. MIHÇIOĞLU	H. Ş. ADAL	N. ATALAY	Ş. KOÇAK
Z. YÖRÜK	H. C. ÇAMBEL	Dr. M. CANTEKİN	Gl. Z. SOYDEMİR
ANTALYA	H. R. ÖYMEN	M. ÇAĞIL	ESKİŞEHİR
N. AKSOY	C. ÖZÇAĞLAR	N. KAYAALP	Y. ABADAN
M. ÇANKAYA	C. S. SİREN	Dr. C. KAZANCIOĞLU	İ. ARUKAN
H. T. DAĞLIOĞLU	Dr. Z. ÜLGEN	DENİZLİ	İ. U. AYKURD
Dr. G. KAHRAMAN	BURDUR	F. ASAL	İ. ÖZDAMAR
N. E. SÜMER (Bakan)	Ş. ENGİNERİ	A. EGE	E. SAZAK
Dr. C. TUNCA	Dr. A. R. YEŞİLYURT	H. GÜNVER	GAZİANTEP
AYDIN	BURSA	N. KÜÇÜKA	Dr. M. A. AĞAKAY
Dr. H. ALATAŞ	A. AĞGÜÇ	E. A. TOKAD	Ö. A. AKSOY
Gl. R. ALPMAN	Gl. A. ATLI	DIYARBAKIR	C. S. BARLAS
Dr. M. GERMEN	A. DURU	R. BEKİT	Dr. M. CANBOLAT

B. KALELİ
Ş. ÖZDEMİR
M. ŞAHİN
GİRESUN
M. AKKAYA
İ. GÜRAK
İ. SABUNCU
A. SAYAR
N. OSTEN
A. ULUS
GÜMÜŞANE
H. F. ATAÇ
Ş. ERDOĞAN
R. GÜRELİ
C. SELEK
E. S. TÖR
HAKKARİ
A. R. GÖKSİDAN
HATAY
Gl. E. DURUKAN
H. ILGAZ
H. SELÇUK
İÇEL
T. C. BERİKER
F. C. GÜVEN
R. KORALTAN
Ş. TUGAY
Gl. Ş. TÜRSAN
İSPARTA
K. AYDAR
M. KARAAĞAÇ
K. TURAN
C. TÜZEMEN
İSTANBUL
C. E. ARSEVEN
Dr. G. ATAÇ
A. BAYINDIR
A. H. DİKMEN
Dr. H. DİKER
İ. A. GÖVSA
Dr. Gl. N. İ. GÖZCÜ
Gl. K. KARABEKİR
Z. KARAMURSAL
Ş. A. ÖGEL
F. ÖYMEN
İ. H. ÜLKEMEN
A. R. TARHAN
İZMİR
Ş. ADALAN
B. ARIMAN

C. BAYAR
E. ÇINAR
S. EPIKEMEN
R. KÖKEN
H. MENTEŞE
H. ONARAN
Dr. K. ÖRS
Ş. YUNUS
H. A. YÜCEL
KARS
E. DEMİREL
C. DURSUNOĞLU
Gl. H. DURUDOĞAN
Ş. KARACAN
F. KÖPRÜLÜ
Dr. E. OKTAY
Z. ORHON
E. ÖZOĞUZ
KASTAMONU
A. BİNKAYA
T. COŞKAN
H. ÇELEN
H. ÇORUK
Dr. F. ECEVİT
R. SALTUĞ
N. TAMAÇ
T. TAŞKIRAN
KAYSERİ
A. H. KALAÇ
R. ÖZSOY
M. K. ŞATIR
M. TANER
Ö. TAŞÇIOĞLU
N. TOKER
C. TÜZEL
KIRKLARELİ
Z. AKIN
Korgrl. K. DOĞAN
N. A. KANSU
Ş. ÖDÜL
Dr. F. UMay
KIRŞEHİR
F. SELER
Ş. TOGGUT
İ. TURAN
KOCAELİ
S. ARTEL
Dr. F. Ş. BÜRGE
A. DİKMEN
R. FENMEN

İ. TOLON
S. YARGI
İ. S. YİĞİT
KONYA
V. BİLGİN
M. A. BİNAL
Gl. A. F. CEBESoy
S. ÇUMRALI
Ş. ERGUN
Dr. S. IRMAK
H. KARAGÜLLE
K. OKAY
N. H. ONAT
A. R. TÜREL
Dr. O. Ş. ULUDAĞ
KÜTAHYA
Dr. A. S. DELİLBAŞI
M. ERKMEN
S. KUTMAN
H. PEKCAN
R. PEKER
A. TİRİDOĞLU
V. UZGÖREN
MALATYA
E. BARKAN
N. BAYDAR
M. ÖKER (İ. A.)
Dr. C. ÖZELÇİ
M. S. ÖZPAZARBAŞI
M. PEKTAŞ
H. SAĞIROĞLU
O. TANER
M. N. ZABCI
MANİSA
Korgl. A. R. ABTUN-
KAL
H. BAYUR
R. N. EDGÜER
İ. ERTEM
Ş. R. HATİPOĞLU
Dr. S. E. KAAATÇILAR
F. KURDOĞLU
Y. ÖZEY
H. SARHAN
F. USLU
MARAS
Dr. K. BAYİZİT
H. R. TANKUT
A. YAYCIOĞLU

MARDİN
Gl. S. DÜZGÖREN
E. ERGİN
R. ERTEN
H. MENEMENCİOĞLU
Dr. A. URAS
MUĞLA
C. KARAMUĞLA
H. KİTABCI
F. O. MENTEŞEOĞLU
MUŞ
K. KOTAN
NİĞDE
A. G. BODRUMLU
R. DOLUNAY
H. MENGİ
F. SOYLU
H. ULUSOY
ORDU
Ş. AKYAZI
İ. ÇAMAŞ
Dr. V. DEMİR
Dr. Z. M. SEZER
H. ŞARLAN
H. YALMAN
M. YARIMBIYIK
RİZE
T. B. BALTA
Dr. S. A. DİLEMRE
F. SİRMEN
SAMSUN
Z. DURUKAN
Amiral F. ENGİN
S. ERBAY
İ. EZGÜ
N. FIRAT
N. ÖZTUZCU
M. A. YÖRÜKER
SEYHAN
D. ARIKOĞLU
K. ÇELİK
Gl. N. ELDENİZ
Ş. İŞCEN
C. ORAL
Dr. K. SATIR
H. URAN
A. M. YEGENA
SİRT
A. R. ESEN
E. KILIÇCIOĞLU

Ş. TUNÇAY
B. TÜRKAY

SİNOB
C. ATAY
C. K. İNCEDAYI
H. ORUCOĞLU
İ. H. SEVÜK

SİVAS
M. Ş. BLEDA
E. DİZDAR
A. ESENBEL
Ş. GÜNALTAY
H. IŞIK
Amiral H. GÖKDALAY

R. Ş. SİRER
İ. M. UĞUR
A. YURDAKUL
TEKİRDAĞ
R. APAK
E. ATAÇ
F. ÖZTRAK
E. PEKEL
C. UYBADIN
TOKAT
S. ÇELİKKOL
G. PEKEL
H. N. KESMİR
C. KOVALI
TRABZON
M. S. ANAMUR

F. A. BARUTCU
D. EYİBOĞLU
R. KARADENİZ
L. YAVUZ
TUNCELİ
N. S. SILAN
H. ÜÇÖZ
URFA
K. BERKER
R. SOYER
A. K. TECER
E. TEKELİ
S. E. YETKİN
VAN
N. BERKER

YOZGAD
M. ALLIOĞLU
C. ARAT
Z. ARKANT
S. İÇÖZ
Y. D. KARSLIOĞLU
S. KORKMAZ
A. SUNGUR
ZONGULDAK
Dr. R. BARKIN
E. ERİŞİRGİL
A. GÜREL
Y. Z. ÖZENÇİ
Ş. TANSAN
R. VARDAR

[Oya iştirâk etmeyenler]

AFYON KARAHİSAR
İ. H. BALTACIOĞLU
H. ÇERÇEL
A. ÇETİNKAYA (İ.)
A. TAŞKAPILI
AĞRI
R. R. PASIN (İ.)
H. TUGAÇ
ANKARA
F. R. ATAY (İ.)
İ. İNÖNÜ (Cumhur-
başkanı)
M. ÖKMEN
ANTALYA
T. SÖKMEN (İ.)
AYDIN
A. S. LEVEND
Dr. R. LEVENT
BALIKESİR
M. DEMİR (İ.)
Gl. K. ÖZALP
İ. H. UZUNÇARŞILI
BİLECİK
K. GÜLEK
K. SUN
BOLU
Korgl. A. ALPTOGAN
BURSA
R. CANİTEZ (İ.)
Dr. S. KONUK (Bakan)
M. B. PARS

ÇANAKKALE
A. KAMÇIL
ÇANKIRI
B. ERKİN (İ.)
ÇORUH
M. M. KANSU
ÇORUM
H. AKDOĞAN
İ. EKER
DENİZLİ
Y. BAŞKAYA (İ.)
Dr. H. BERKMAN
Dr. B. UZ
DIYARBAKIR
K. ŞEDELE
Ş. ULUĞ
EDİRNE
F. BALKAN
E. DEMİRAY
ELAZIG
F. AĞRALI (İ.)
F. A. AYKAÇ (Ö.)
İ. YALÇIN
ERZURUM
R. DİNÇ
GAZİANTEP
Dr. A. MELEK
GİRESUN
Gl. İ. SÖKMEN (Has-
ta)
F. YÜZATLI (İ.)

HATAY
A. Ş. DEVRİM (İ.)
B. S. KUNT
A. TÜRKMEN (İ.)
İÇEL
Dr. M. BERKER
H. S. TANRIÖVER
İSPARTA
H. ÖZDAMAR
İSTANBUL
Gl. R. BELE
Dr. K. C. BERKSOY
(İ.)
S. CİMCOZ (İ.)
A. Ş. ESMER (İ.)
G. B. GÖKER
F. HAMAL
H. KORTEK
V. SARIDAL
H. C. YALÇIN (İ.)
İZMİR
M. BİRSEL
Dr. H. H. CURA
E. ORAN
Ş. SARACOĞLU (Baş-
bakan)
KASTAMONU
Z. ORBAY (İ.)
KAYSERİ
F. BAYSAL

S. H. ÜRGÜBLÜ (Ba-
kan)
KIRŞEHİR
F. ÇOBANOĞLU
KOCAELİ
Gl. M. BAKÜ
S. PEK
KONYA
S. ARIKAN
A. H. DİKMEN (İ.)
F. GÖKMEN (İ.)
T. F. SİLAY
KÜTAHYA
B. ATALAY
H. BENLİ
Ö. B. UŞAKLI (Hasta)
MALATYA
K. SAYIN (İ.)
T. TEMBLİ
MANİSA
O. ERÇİN
K. KARAOŞMAN
MARAŞ
R. KAPLAN
A. H. TANPINAR
MARDİN
İ. F. ALPAYA (İ. Ü.)
L. ÜLKÜMEN
MUĞLA
Orgrl. İ. ÇALIŞLAR
S. GÜNEY (İ.)

MUŞ H. KILICOĞLU (İ.) NİĞDE Dr. R. F. TALAY (İ.) H. TEPEYRAN (İ.) ORDU S. S. TARCAN (İ.) RİZE H. C. BELÜL K. KAMÜ A. ZIRH	SAMSUN C. BİLSEL (İ.) H. ÇAKIR SEYHAN S. ÇAM (İ.) SİNOB Dr. B. KÖKDEMİR SİVAS K. KİTAPÇI N. SADAK	TEKİRDAĞ N. TRAK R. ERİŞKEN TOKAT M. DEVELİ R. ERİŞKEN N. POROY TRABZON S. ABANOZOĞLU M. AYDIN H. N. BOZTEPE (İ.)	S. DAY (Bakan) T. GÖKSEL H. SAKA (Bakan) URFA H. S. COŞAR (İ.) VAN İ. ARVAS M. BOYA ZONGULDAK Ş. DEVRİN (İ.) H. A. KUYUCAK (İ.)
---	--	--	--

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanuna verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	: 455
Oy verenler	: 347
Kabul edenler	: 347
Kabul etmeyenler	: 0
Çekinseler	: 0
Oya katılmayanlar	: 103
Boşlar	: 5

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR İ. H. BALTACIOĞLU M. GÖNENÇ Dr. A. H. SELGİL B. TÜRKER S. YURDKORU AĞRI H. BAYRAK AMASYA N. AKTIN Z. TARHAN E. URAS A. K. YIĞITOĞLU ANKARA M. AKSOLEY Gl. N. ANILMIŞ B. BAYKAN A. BAYTIN H. O. BEKATA B. BÖREKÇİ A. ÇUBUKÇU	F. DALDAL M. ERİŞ M. KAYAOĞLU H. N. MIHÇIOĞLU M. ÖKMEN Z. YÖRÜK ANTALYA N. AKSOY M. ÇANKAYA H. T. DAĞLIOĞLU Dr. G. KAHRAMAN N. E. SUMER Dr. C. TUNCA AYDIN Dr. H. ALATAŞ Gl. R. ALPMAN Dr. M. GERMEN N. GÖKTEPE A. S. LEVEND Dr. R. LEVENT A. MENDERES	BALIKESİR M. AKPINAR O. N. BURCU H. ÇARIKLI P. ETÇIOĞLU H. KARAN H. KÜÇÜKLER H. ONAT S. ÖRGEEVREN F. TİRİTOĞLU Y. S. UZAY BİLECİK M. Ş. ESENDAL Dr. M. SUNER BİNGÖL T. BANGUOĞLU F. F. DÜŞÜNSEL BİTLİS M. ERTAN B. OSMA	BOLU H. Ş. ADAL H. C. ÇAMBEL H. F. ÖYMEN C. ÖZÇAĞLAR C. S. SİREN Dr. Z. ÜLGEN BURDUR Ş. ENİNERİ Dr. A. R. YEŞİLYURT BURSA A. AKGÜÇ Gl. A. ATLI A. DURU A. M. ERHAN M. F. GERÇEKER Dr. R. GÜRAN F. GÜVENDİREN Dr. M. T. SİMER Gl. N. TINAZ
---	--	--	---

ÇANAKKALE

S. T. ARSAL
S. BATU
R. BULAYIRLI
H. ERGENELİ
R. N. GÜNTEKİN
ÇANKIRI

Dr. A. ARKAN
A. İNAN
T. ONAY
M. A. RENDA

ÇORUH

A. R. EREM
A. TÜZÜN
A. US

ÇORUM

E. S. AKGÖL
Dr. C. ALPER
N. ATALAY
Dr. M. CANTEKİN
M. ÇAĞIL
N. KAYAALP
Dr. C. KAZANCI-
OĞLU

DENİZLİ

F. ASAL
A. EGE
H. GÜNVER
N. KÜÇÜKA
E. A. TOKAD
Dr. B. UZ

DIYARBAKIR

R. BEKİT
O. OCAK
Dr. İ. T. ÖNGÖREN
Gl. K. SEVÜKTEKİN

EDİRNE

M. E. AĞAOĞULLARI
E. DEMİRAY
Dr. F. MEMİK

ELAZIĞ

H. KİŞİOĞLU
S. SAĞIROĞLU

ERZİNCAN

B. K. ÇAĞLAR
A. FIRAT
F. KALFAGİL
A. S. İLTER
Ş. SÖKMENSÜER

ERZURUM

A. AKYÜREK
S. ALTUĞ
Gl. P. DEMİRHAN
N. DUMLU
N. ELGÜN
M. H. GÖLE
Ş. KOÇAK
Gl. Z. SOYDEMİR

ESKİŞEHİR

Y. ABADAN
İ. ARUKAN
İ. U. AYKURD
İ. ÖZDAMAR
E. SAZAK

GAZİANTEP

Dr. M. A. AĞAKAY
Ö. A. AKSOY
C. S. BARLAS
Dr. M. CANBOLAT
B. KALELİ
Ş. ÖZDEMİR

GİRESUN

M. AKKAYA
İ. GURAK
İ. SABUNCU
A. SAYAR
N. OSTEN
A. ULUS

GÜMÜŞANE

H. F. ATAÇ
Ş. ERDOĞAN
R. GÜRELİ
C. SELEK
E. S. TÖR

HAKKARİ

A. R. GÖKSİDAN
HATAY
Gl. E. DURUKAN
H. ILGAZ
H. SELÇUK

İÇEL

T. C. BERİKER
F. C. GÜVEN
R. KORALTAN
Ş. TUGAY
Gl. Ş. TÜRSAN

İSPARTA

K. AYDAR
M. KARAAĞAÇ

K. TURAN
C. TÜZEMEN

İSTANBUL

C. E. ARSEVEN
Dr. G. ATAÇ
A. BAYINDIR
A. H. DENİZMEN
Dr. H. DİKER
İ. A. GÖVSA
Dr. Gl. N. İ. GÖZCÜ
Gl. K. KARABEKİR
Z. KARAMURSAL
Ş. Â. ÖGEL
F. ÖYMEN
İ. H. ÜLKEMEN
A. R. TARHAN

İZMİR

Ş. ADALAN
B. ARIMAN
C. BAYAR
E. ÇINAR
S. EPİKMEN
R. KÖKEN
H. MENTEŞE
H. ONARAN
Dr. K. ÖRS
Ş. YUNUS
H. Â. YÜCEL

KARS

E. DEMİREL
Gl. H. DURUDOĞAN
Ş. KARACAN
F. KÖPRÜLÜ
Dr. E. OKTAY
Z. ORHON
E. ÖZOĞUZ

KASTAMONU

A. BİNKAYA
T. COŞKAN
H. ÇELEN
H. ÇORUK
Dr. F. ECEVİT
R. SALTUĞ
N. TAMAÇ
T. TAŞKIRAN

KAYSERİ

A. H. KALAÇ
R. ÖZSOY
M. K. ŞATIR
M. TANER

Ö. TAŞCIOĞLU

N. TOKER
C. TÜZEL
S. H. ÜRGÜBLÜ
KIRKLARELİ

Z. AKIN
Korgrl. K. DOĞAN
N. A. KANSU
Ş. ÖDÜL
Dr. F. U MAY

KIRŞEHİR

F. SELER
Ş. TORGUT
İ. TURAN

KOCAELİ

S. ARTEL
Dr. F. Ş. BÜRGE
A. DİKMEN
R. FENMEN
S. PEK
İ. TOLON
S. YARGI
İ. S. YİĞİT

KONYA

V. BİLGİN
M. A. BİNAL
Gl. A. F. CEBESOY
S. ÇUMRALI
Ş. ERGUN
Dr. S. IRMAK
H. KARAGÜLLE
K. OKAY
N. H. ONAT
A. R. TÜREL
Dr. O. Ş. ULUDAĞ

KÜTAHYA

Dr. A. S. DELİLBAŞI
M. ERKMEN
S. KUTMAN
H. PEKCAN
R. PEKER
A. TİRİDOĞLU
V. UZGÖREN

MALATYA

E. BARKAN
N. BAYDAR
M. ÖKER
Dr. C. ÖZELÇİ
M. Ş. ÖZPAZARBAŞI
M. PEKTAŞ

H. SAĞIROĞLU
O. TANER
M. N. ZABCI
MANİSA
Korgl. A. R. ARTUN-
KAL
H. BAYUR
R. N. EDGÜER
İ. ERTEM
Ş. R. HATIPOĞLU
Dr. S. E. KÂATÇILAR
F. KURDOĞLU
Y. ÖZEY
H. SARHAN
F. USLU
MARAS
Dr. K. BAYİZİT
H. R. TANKUT
A. YAYCIOĞLU
MARDİN
Gl. S. DÜZGÖREN
E. ERGİN
R. ERTEN
H. MENEMENCİOĞLU
Dr. A. URAS
MUĞLA
C. KARAMUĞLA
H. KİTABCI
F. O. MENTEŞEOĞLU
MUŞ
K. KOTAN
NİĞDE
A. G. BODRURLU

R. DOLUNAY
H. MENGİ
F. SOYLU
H. ULUSOY
ORDU
Ş. AKYAZI
İ. ÇAMAŞ
Dr. V. DEMİR
Dr. Z. M. SEZER
H. ŞARLAN
H. YALMAN
M. YARIMBIYIK
RİZE
T. B. BALTA
Dr. S. A. DİLEMRE
F. SİRMEN
SAMSUN
Z. DURUKAN
Amiral F. ENGİN
S. ERBAY
İ. HZGÜ
N. FIRAT
N. ÖZTUZCU
M. A. YÖRÜKER
SEYHAN
D. ARIKOĞLU
K. ÇELİK
Gl. N. ELDENİZ
Ş. İŞCEN
C. ORAL
Dr. K. SATIR
H. URAN
A. M. YEGENA

SİİRD
A. R. ESEN
E. KILIÇCIOĞLU
S. TUNCAY
B. TÜRKAY
SİNOB
C. ATAY
C. K. İNCEDAYI
H. ORUCOĞLU
İ. H. SEVÜK
SİVAS
M. Ş. BLEDA
E. DİZDAR
A. ESENBEL
Ş. GÜNALTAY
H. İŞİK
Tuğamiral H. GÖKDA-
LAY
R. Ş. SİRER
İ. M. UĞUR
A. YURDAKUL
TEKİRDAĞ
R. APAK
E. ATAÇ
F. ÖZTRAK
E. PEKEL
N. TRAK
C. UYBADIN
TOKAD
S. ÇELİKKOL
H. N. KEŞMİR
C. KOVALI
G. PEKEL

TRABZON
M. S. ANAMUR
M. AYDIN
F. A. BARUTCU
S. DAY
D. EYİBOĞLU
R. KARADENİZ
L. YAVUZ
TUNCELİ
N. S. SILAN
H. ÜÇÖZ
URFA
K. BERKER
R. SOYER
A. K. TECER
E. TEKELİ
S. K. YETKİN
VAN
N. BERKER
YOZGAD
M. ALLIOĞLU
C. ARAT
Z. ARKANT
S. İÇÖZ
Y. D. KARSLIOĞLU
S. KORKMAZ
A. SUNGUR
ZONGULDAK
Dr. R. BARKIN
E. ERİŞİRGİL
A. GÜREL
Y. Z. ÖZENÇİ
Ş. TANSAN
R. VARDAR

[Oya katılmayanlar]

AFYON KARAHİSAR
H. ÇERÇEL
A. ÇETİNKAYA
A. TAŞKAPILI
AĞRI
R. R. PASİN (İ.)
H. TUGAÇ
ANKARA
F. R. ATAY (İ.)
İ. İNÖNÜ (Cumhurbaş-
kanı)
ANTALYA
T. SÖKMEN (İ.)

BALIKESİR
M. DEMİR
Gl. K. ÖZALP
İ. H. UZUNÇARSILI
BİLECİK
K. GÜLEK
K. SUN
BOLU
Korgl. A. ALPTOĞAN
BURSA
R. CANİTEZ (Başkan-
vekili) (İ.)
Dr. S. KONUK

M. B. PARS
ÇANAKKALE
A. KAMÇIL
ÇANKIRI
B. ERKİN (Hasta)
ÇORUH
M. M. KANSU
ÇORUM
H. AKDOĞAN
İ. EKER
DENİZLİ
Y. BAŞKAYA
Dr. H. BERKMAN

DİYARBAKIR
K. ŞEDELE
Ş. ULUĞ
EDİRNE
F. BALKAN
M. N. GÜNDÜZALP
ELAZIĞ
F. AĞRAÇI
F. A. AYKAÇ (Ö.)
İ. YALÇIN
ERZURUM
R. DİNÇ

GAZIANTEP

Dr. A. MELEK
M. ŞAHİN
GİRESUN
Gl. İ. SÖKMEN (Hasta)
F. YÜZATLI (İ.)

HATAY

A. Ş. DEVRİN (İ.)
B. S. KUNT
A. TÜRKMEN (İ.)

İÇEL

Dr. M. BERKER
H. S. TANRIÖVER

ISPARTA

H. ÖZDAMAR

İSTANBUL

Gl. R. BELE
Dr. K. C. BERKSOY (İ.)
S. CİMCOZ
A. Ş. ESMER (İ.)
G. B. GÖKER
F. HAMAL
H. KORTEK
V. SARIDAL
H. C. YALÇIN (İ.)

İZMİR

M. BİRSEL
Dr. H. H. CURA
E. ORAN
Ş. SARACOĞLU (Baş-
bakan)

KARS

C. DURSUNOĞLU

KASTAMONU

Z. ORBAY (İ.)

KAYSERİ

F. BAYSAL

KIRŞEHİR

F. ÇOBANOĞLU

KOCAELİ

Gl. M. BAKÜ

KONYA

S. ARIKAN
A. H. DİKMEN (İ.)

F. GÖKMEN (İ.)

T. F. SİLAY

KÜTAHYA

B. ATALAY

H. BENLİ

Ö. B. UŞAKLI (Hasta)

MALATYA

K. SAYIN (İ.)

T. TEMELLİ**MARİSA**

O. ERÇİN
K. KARAOĞMAN

MARŞ

R. KAPLAN
A. H. TANPINAR

MARDİN

İ. F. ALPAYA (İ. Ü.)

L. ÜLKÜMEN

MUĞLA

Orgl. İ. ÇALIŞLAR
S. GÜNEY (İ.)

MUŞ

H. KILICOĞLU (İ.)

NİĞDE

Dr. R. F. TALAY (İ.)

H. TEPEYRAN (İ.)

ORDU

S. S. TARCAN (İ.)

RİZE

H. C. BELLİL

K. KAMÜ

A. ZİRİ

SAMSUN

C. BİLSEL (İ.)

H. ÇAKIR

SEYHAN

S. ÇAM (İ.)

SİNOB

Dr. B. KÖKDEMİR

SİVAS

K. KİTAPÇI

N. SADAK

TOKAD

M. DEVELİ

R. ERİŞKEN

N. POROY

R. A. SEVENGİL

TRABZON

S. ABANOZOĞLU

H. N. BOZTEPE (İ.)

T. GÖKSEL

H. SAKA (Bakan)

URFA

H. S. COŞAR (İ.)

VAN

İ. ARVAS

M. BOYA

ZONGULDAK

Ş. DEVBİN (İ.)

H. A. KUYUCAK (İ.)

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkındaki kanuna verilen oyların sonucudur.

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 455

Oy verenler : 333

Kabul edenler : 333

Kabul etmeyenler : 0

Çekinseler : 0

Oya katılmayanlar : 117

Boşlar : 5

[Kabul edenler]**AFYON KARAHİSAR**

İ. H. BALTACIOĞLU

M. GÖNENÇ

Dr. A. H. SELGİL

B. TÜRKER

S. YURDKORU

AĞRI

H. BAYRAK

AMASYA

N. AKTİN

Z. TARHAN

E. URAS

A. K. YİĞİTOĞLU

ANKARA

M. AKSOLEY

Gl. N. ANILMIŞ

B. BAYKAN

A. BAYTİN

H. O. BEKATA

R. BÖREKÇİ

A. ÇUBUKÇU
 F. DALDAL
 M. ERİŞ
 M. KAYAOĞLU
 H. N. MIHÇIOĞLU
 Z. YÖRÜK
ANTALYA
 N. AKSOY
 M. ÇANKAYA
 H. T. DAĞLIOĞLU
 Dr. G. KAHRAMAN
 N. E. SUMER
 Dr. C. TUNCA
AYDIN
 Dr. H. ALATAŞ
 Gl. R. ALPMAN
 Dr. M. GERMEN
 N. GÖKTEPE
 Dr. R. LEVENT
 A. MENDERES
BALIKESİR
 M. AKPINAR
 H. ÇARIKLI
 P. ETÇIOĞLU
 H. KARAN
 H. KÜÇÜKLER
 H. ONAT
 S. ÖRGEEVREN
 F. TIRİTOĞLU
 Y. S. UZAY
BİLECİK
 Dr. M. SUNER
BİNGÖL
 T. BANGUOĞLU
BİTLİS
 M. ERTAN
 B. OĞMA
BOLU
 H. Ş. ADAL
 H. C. ÇAMBEL
 H. R. ÖYMEN
 C. ÖZÇAĞLAR
 C. S. SİREN
 Dr. Z. ÜLGEN
BURDUR
 Ş. ENGINERİ
 Dr. A. R. YEŞİLYURT
BURSA
 A. AKGÜÇ
 Gl. A. ATLI

A. DURU
 A. M. ERHAN
 M. F. GERÇEKER
 Dr. R. GÜRAN
 F. GÜVENDİREN
 Dr. M. T. SİMER
 Gl. N. TINAZ
ÇANAKKALE
 S. BATU
 R. BULAYIRLI
 H. ERGENELİ
 R. N. GÜNTEKİN
ÇANKIRI
 Dr. A. ARKAN
 A. İNAN
 T. ONAY
 M. A. RENDA
ÇORUH
 A. R. EREM
 A. TÜZÜN
 A. US
ÇORUM
 E. S. AKGÖL
 N. ATALAY
 Dr. M. CANTEKİN
 M. CAĞIL
 N. KAYAALP
 Dr. C. KAZANCIOĞLU
DENİZLİ
 F. ASAL
 A. EGE
 H. GÜNVER
 N. KÜÇÜKA
 E. A. TOKAD
 Dr. B. UZ
DIYARBAKIR
 R. BEKİT
 O. OCAK
 Dr. İ. T. ÖNGÖREN
 Gl. K. SEVÜKTEKİN
EDİRNE
 M. E. AĞAOĞULLARI
 Dr. F. MEMİK
ELÂZİĞ
 H. KİŞİOĞLU
ERZİNCAN
 B. K. ÇAĞLAR
 A. FIRAT
 F. KALFAGIL
 A. S. İLTER

Ş. SÖKMENSÜER
ERZURUM
 A. AKYÜREK
 S. ALTUĞ
 Gl. P. DEMİRHAN
 N. DUMLU
 N. ELGÜN
 M. H. GÖLE
 Ş. KOÇAK
 Gl. Z. SOYDEMİR
ESKİŞEHİR
 Y. ABADAN
 İ. ARUKAN
 İ. U. AYKURD
 İ. ÖZDAMAR
 E. SAZAK
GAZİANTEP
 Dr. M. A. AĞAKAY
 Ö. A. AKSOY
 C. S. BARLAS
 Dr. M. CANBOLAT
 B. KALELİ
 Ş. ÖZDEMİR
GİRESUN
 M. AKKAYA
 İ. GÜRAK
 İ. SABUNCU
 A. SAYAR
 N. OSTEN
 A. ULUS
GÜMÜŞANE
 H. F. ATAÇ
 Ş. ERDOĞAN
 R. GÜRELİ
 E. S. TÖR
HAKKÂRİ
 A. R. GÖKSİDAN
HATAY
 Gl. E. DURUKAN
 H. ILGAZ
 H. SELÇUK
İCEL
 T. C. BERİKER
 F. C. GÜVEN
 R. KORALTAN
 Gl. Ş. TURSAN
İSPARTA
 M. KARAAĞAÇ
 K. TURAN
 C. TÜZEMEN

İSTANBUL
 Dr. G. ATAÇ
 A. BAYINDIR
 A. H. DENİZMEN
 Dr. H. DİKER
 İ. A. GÖVSA
 Dr. Gl. N. İ. GÖZCÜ
 Gl. K. KARABEKİR
 Z. KARAMURSAL
 Ş. A. ÖGEL
 F. ÖYMEN
 İ. H. ÜLKEMEN
 A. R. TARHAN
İZMİR
 Ş. ADALAN
 B. ARIMAN
 C. BAYAR
 E. ÇINAR
 S. EPİKMEN
 R. KÖKEN
 H. ONARAN
 Dr. K. ÖRS
 Ş. YUNUS
 H. A. YÜCEL
KARS
 E. DEMİREL
 Gl. H. DURUDOĞAN
 Ş. KARACAN
 F. KÖPRÜLÜ
 Dr. E. OKTAY
 Z. ORHON
 E. ÖZOĞUZ
KASTAMONU
 A. BİNKAYA
 T. COŞKAN
 H. ÇELEN
 H. ÇORUK
 Dr. F. ECFEVİT
 R. SALTUĞ
 N. TAMAÇ
 T. TAŞKIRAN
KAYSERİ
 A. H. KALAÇ
 R. ÖZSOY
 M. K. ŞATIR
 M. TANER
 Ö. TAŞÇIOĞLU
 N. TOKER
 C. TÜZEL
 S. H. ÜRGÜBLÜ

KIRKLARELİ

Z. AKIN
Korgrl. K. DOĞAN
N. A. KANSU
S. ÖDÜL
Dr. F. UMAV

KIRSEHİR

I. SELER
Ş. TOBKU
İ. TURAN

KOCAELİ

S. ARTUĞ
Dr. F. Ş. BÜRGE
A. DİKMEN
R. FENMEN
S. PEK
S. YARCI
İ. S. YİĞİT

KONYA

V. BİLGİN
M. A. BİNAL
Gl. A. F. CEDESOY
S. ÇUMRALI
Ş. ERGUN
Dr. S. IRMAK
H. KARAGÜLLE
K. OKAY
N. H. ONAT
A. R. TÜREL
Dr. O. Ş. ULUDAĞ

KÜTAHA

Dr. A. S. DELİBAŞI
M. ERKİMEN
S. KUTMAN
H. PEKCAN
R. PEKER
A. TİRİDOĞLU
V. UZGÖREN

MALATYA

E. BARKAN
N. BAYDAR
M. ÖKER
Dr. C. ÖZELÇİ
M. Ş. ÖZPAZARBAŞI
M. PEKTAŞ

H. SAĞIROĞLU
O. TANER
T. TEMELLİ
M. N. ZADCI

MANİSA

Korgl. A. R. ARTIN
KAL
H. BAYUR
R. N. EDGÜER
İ. ERTEM
Dr. S. E. KAAATÇILAR
F. KURDOĞLU
Y. ÖZAY
H. SARHAN
F. USLU

MARAS

Dr. K. BAYIZIT
R. KAPLAN
H. B. TANKUT
A. YAYCIOĞLU

MARDİN

Gl. S. DÜZGÖREN
E. ERGİN
R. ERTEN
H. MENEMENCİOĞLU
Dr. A. URAS

MUĞLA

C. KARAMUĞLA
H. KİTAPÇI
F. O. MENTEŞEOĞLU

MUŞ

K. KOTAN

NİĞDE

A. G. BODRUMLU
R. DOLUNAY
H. MENÇİ
F. SOYLU
H. ULUSOY

ORDU

Ş. AKYAZI
İ. ÇAMAŞ
Dr. V. DEMİR
Dr. Z. M. SEZER
H. SARLAN

H. YALMAN
M. YARIMBIYIK
RİZE

T. B. BALTA
Dr. S. A. DİLEKRE
F. SİRMEN
SAMSUN

Z. DURUKAN
Amiral F. ENGİNİ
S. ERBAY
İ. EZGÜ
N. FİNAT
N. ÖZTUZCU
M. A. YÖRÜKER

SEYHAN

D. ARIKOĞLU
K. ÇELİK
Gl. N. ELLENİZ
Ş. İŞCEN
C. ORAL
Dr. K. SAİR

H. URAN
A. M. YEGENAL
SİRD

A. R. ESİN
E. KILIOĞLU
S. TUNCAY
D. TÜRKAY

SİNOB

C. ATAY
C. K. İNCEDAYI
H. ORUÇOĞLU
İ. H. SEVÜK

SİVAS

M. Ş. BLEDA
E. DİZDAR
A. ESENBERLİ
Ş. GÜNALTAY
H. İŞİK
Tuğamiral H. GÖK
DALAY
R. Ş. SİRER
İ. M. UĞUR
A. YURDAKUL

TEKİRDAĞ

R. APAK
E. ATAĞ
F. ÖZTRAK
E. PEKEL
N. TRAK
C. UYBADIN

TOĞAN

S. ÇELİKKOL
R. ERİŞKEN
H. N. KEŞMİR
C. KOVALI
G. PEKEL

TRABZON

M. S. ANAMUR
M. AYDIN
F. A. BARUTCU
D. EYİBOĞLU
R. KARADENİZ
L. YAVUZ

TUNCELİ

N. S. SILAN
H. ÜÇÖZ

URFA

K. BERKER
R. SOYER
A. K. TECER
E. TEKELİ
S. K. YETKİN

VAN

N. BERKER

YOZGAD

M. ALIHOĞLU
C. ARAT
Z. ARKANT
S. İÇÖZ
S. KORKMAZ
A. SUNGUR

ZONGULDAK

Dr. R. BARKIN
E. ERİŞİRGİL
A. GÜREL
Y. Z. ÖZENÇİ
Ş. TANSAN
R. VARDAR

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHISAR

H. ÇERÇEL
A. ÇETİNKAYA (İ.)
A. TAŞKAPILI

AGRI

R. R. PASİN (İ.)
II. TUGAÇ

ANKARA

F. R. ATAY (İ.)
İ. İNÖNÜ (Cumhur-
başkanı)
M. ÖKMEN

ANTALYA

T. SÖKMEN (İ.)

AYDIN

A. S. LEVEND

BALIKESİR

O. N. BURCU
M. DEMİR (İ.)
Gl. K. ÖZALP

İ. H. UZUNÇARŞILI

BİLECİK

M. Ş. ESENDAL
K. GÜLEK
K. SUN

BİNGÖL

F. F. DÜŞÜNSEL

BOLU

Korgl. A. ALPTOĞAN

BURSA

R. CANİTEZ (Başkan
(V.) (İ.)

Dr. S. KONUK (Ba-
kan)

M. B. PARS

ÇANAKKALE

S. T. ARSAL

A. KAMÇIL

ÇANKIRI

(B. ERKİN (İ.)

ÇORUH

M. M. KANSU

ÇORUM

H. AKDOĞAN

İ. EKER

DENİZLİ

Y. BAŞKAYA (İ.)

Dr. II. BERKMAN

DIYARBAKIR

K. ŞEDELE

Ş. ULUĞ

EDİRNE

F. BALKAN

E. DEMİRAY

M. N. GÜNDÜZALP

ELAZIĞ

F. AĞRALI (İ.)

F. A. AYKAÇ (Ö.)

S. SAĞIROĞLU

İ. YALÇIN

ERZURUM

R. DİNÇ

GAZİANTEP

Dr. A. MELEK

M. ŞAHİN

GİRESUN

Gl. I. SÖKMEN (Has-
ta)

F. YÜZATLI (İ.)

GÜMÜŞANE

C. SELEK

HATAY

A. Ş. DEVRİM (İ.)

B. S. KUNT

A. TÜRKMEN (İ.)

İÇEL

Dr. M. BERKİR

Ş. TUGAY

H. S. TANRIÖVER.

İSPARTA

K. AYDAR

H. ÖZDAMAR

İSTANBUL

C. E. ARSEVEN

Gl. R. BELE

Dr. K. C. BERKSOY
(İ.)

S. CİMCOZ (İ.)

A. Ş. ESMER (İ.)

G. B. GÖKER (İ.)

F. İLAMAL

H. KORTAL

V. SARIDAL

H. C. YALÇIN (İ.)

İZMİR

M. BİRSEL

Dr. H. H. CURA

II. MENTEŞE

E. ORAN

Ş. SARACOĞLU (Baş-
bakan)

KARS

C. DURŞUNOĞLU

KASTAMONU

Z. ORBAY (İ.)

KAYSSERİ

F. BAYSAL

KIRŞEHİR

F. ÇOBANOĞLU

KOCAELİ

Gl. M. BAKÜ

İ. TOLON

KONYA

S. ARIKAN

A. II. DİKMEN (İ.)

F. GÖKMEN (İ.)

T. F. SİLAY

KÜTAHYA

B. ATALAY

H. BENLİ

Ö. B. UŞAKLI (Hasta)

MALATYA

K. SAYIN (İ.)

MANİSA

O. ERÇİN

Ş. R. HATİPOĞLU

(Bakan)

K. KARAOŞMAN

MARŞ

A. H. TANPINAR

MARDİN

İ. F. ALPAYA (İ. Ü.)

L. ÜLKÜMEN

MUĞLA

Orgl. I. ÇALIŞLAR

S. GÜNEY (İ.)

MUŞ

H. KILICOĞLU (İ.)

NİĞDE

Dr. R. F. TALAY (İ.)

H. TEPEYRAN (İ.)

ORDU

S. S. TARCAN (İ.)

RİZE

H. C. BELÜL

K. KAMU

A. ZİRİİ

SAMSUN

C. BİLSEL (İ.)

II. ÇAKIR

SEYHAN

S. ÇAM (İ.)

SİNOB

Dr. B. KÖKDEMİR

SİVAS

K. KİTAPÇI

N. SADAK

TOKAT

M. DEVELİ

N. POROY

R. A. SEVENGİL

TRABZON

S. ABANOZOĞLU

II. N. BOZTEPE (İ.)

S. DAY (Bakan)

T. GÖKSEL

H. ŞAKA (Bakan)

URFA

II. S. COŞAR (İ.)

VAN

İ. ARVAS

M. BOYA

YOZGAD

Y. D. KARSLIOĞLU

ZONGULDAK

Ş. DEVRİM (İ.)

H. A. KUYUCAK (İ.)

Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 71 - 302, 6/143

17 . I . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında Ziraat Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun Yüksek Meclise arzını kararlaştırdığı kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Çiftçiye Toprak dağıtılması ve Çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı gerekçeleri

1. Aslında arazi bir tabiat varlığıdır. Onun değeri, Millet için barınma alanı olmasından ve Millet iktisadının kuruluş yerini, anâ istihsal unsurlarını vermesinden doğar.

Fakat bir millet için arazi sadece mekân olarak büyük bir şey ifade etmez. Bir milletin benimseydiği arazi, genişliği, çeşitliliği ve yarayışlılığı ile ehemmiyet kazanır. Zira bir milletin üremesi, iktisatça gelimesi ve kuvvetlenmesi, her şeyden önce, o milletin vatan olarak benimsediği arazinin genişliğine; çeşitliliğine ve yarayışlılığına bağlıdır.

Gerçekten, bir milletin vatan edindiği yerin, önce, o milletin üremesine ve büyümesine yeter genişlikte olması şarttır. Geniş araziye sahip olan milletlerin gelişme imkânları da çoktur; arazisi dar olan milletler için, ne de olsa bu imkânlar hudutludur. Arazisi dar olan milletlerin çoğalan nüfuslarını barındırmak için çektikleri zorluklar dün olduğu kadar bugün de göze çarpmaktadır. Bundan ötürü arazi, millet hayatı üzerinde önce genişliği ile önemli olur.

Arazi tabiat maddelerinin ve tabiat kuvvetlerinin kaynağı olması itibariyle, genişliğinden başka çeşitliliği ile de milletin yaşayışı üzerinde derin tesirler yapar. Arazinin çeşitliliği millet hayatının türlü yönlerden birden inkişafını sağlar. Çeşitli bir arazi üzerinde kurulmuş olan bir millet iktisadi, türlü istihsal bölümlerini içinde toplar ve kendi kendine yetme imkânlarını içinde saklar. Buna karşılık arazisi az çeşitli olan memleketlerde Millet iktisadi bir çok yönlerde birden gelişemez, daha ziyade dışarıya bağlı kalır.

Bu sebeple arazinin çeşitliliği milletin gelişmesini sağlayan desteklerden birini verir.

Arazinin genişliği, çeşitliliği yanında yarayışlılığı da Millet hayatı için önemlidir. Arazinin ihtiva ettiği cevherlerin çeşit ve miktar bakımından çokluğu toprakların veriminin fazlalığı millet iktisadının dayanaklarıdır. Bugün, nasipsiz araziye sahip olan milletlerin yaşayışlarında çektikleri zorluklar, buna karşılık zengin toprakları bulunan milletlerin yaşayışlarındaki kolaylıklar gözlerimizin önündedir. Bütün bunlar, millet hayatı için arazinin yarayışlılığının, büyük değerini pek güzel canlandırır.

İşte bu sebeplerden bir milletin üreme, büyüme, kuvvetlenme imkânları her şeyden önce o mil-

letin vatan olarak benimsediği arazinin genişliği, çeşitliliği ve yararlılığı ile ölçülür.

II - Fakat bir milletin sahip olduğu arazinin geniş olması, çeşitli bulunması, yüksek verim kudreti göstermesi, yalnız başına, o milletin hayatının mutlaka gümrahlaşmasını sağlayamaz. Bunu gerek tarihteki, gerek zamanımızdaki realiteler ispat etmektedir. Geçmiş zamanlarda bazı milletlerin geniş, çeşitli, zengin arazi üzerinde daima rahat ve ferah yaşayamadıklarını biliyoruz. Zamanımızda da bunu müşahade etmek mümkündür. Bu bakımdan arazinin genişliği, çeşitliliği ve yararlılığı, milletin gelişmesi için, sadece birer malzemedir, arazi bu halleri ile yalnız ve yalnız bir imkân ifade eder. Bu imkânların gerçekleşmesi büyük ölçüde, arazinin millet kişileri arasında paylaşılması şekline, daha doğrusu elverişli bir mülkiyet rejiminin ve bünyesinin varlığına bağlıdır.

Gerçekten, yukarıda da söylendiği üzere arazi bir tabiat varlığı olarak sadece bir mekân ve imkândır, bu tabiat varlığı ancak benimsendikten sonra iktisadi, içtimai, siyasi ve idari bir mahiyet kazanır. Bundan ötürü arazi mülkiyeti rejiminin ve bünyesinin millet hayatına uygunluğu veya uygunsuzluğu, milletin yaşayışının kolaylığı, rahathğı üzerinde büyük bir rol oynar. Başka bir deyimle bir milletin benimsediği arazinin genişliği, çeşitlerinin bolluğu, verim kudretinin yüksekliği o milletin gelişmesinin imkânlarını verir, lâkin bu gelişmenin şekli, mahiyeti ve şiddeti arazi mülkiyeti rejiminin ve bünyesinin elverişliliğine veya elverişsizliğine bağlıdır. Haddizatinde geniş, çeşitli ve yüksek keyfiyetli arazisi bulunan milletlerin sırf elverişsiz bir mülkiyet rejimi yüzünden bu geniş, çeşitli ve kuvvetli arazinin vadettiği imkânlardan faydalanamadıkları tarihte ve zamanımızda görülen vakialardandır.

Bir memlekette arazi mülkiyeti rejiminin ve bünyesinin tesirleri bir yanlı ve tek yönlü de değildir. Arazi mülkiyeti rejimi millet hayatını toptan tesiri altına alır. Elverişli bir arazi mülkiyeti rejimi milli hayatın hemen her yandan ve her yönden gelişmesini kolaylaştırdığı halde, uygunsuz bir arazi mülkiyeti rejiminin de millet hayatını türlü şekillerde zâfa uğrattığı inkâr edilmez bir gerçektir.

Arazi mülkiyeti rejiminin bir memlekette meydana getirdiği mülkiyet istrüktürü o memleket arazisinden modern teknikçe ve ilmî usullerle faydalanılmasını ya kolaylaştırır veya zorlaştırır. Elverişsiz bir arazi mülkiyeti rejimi ziraatte güçlü bir tekniğin yerleşmesine engel olabilir. Bu sebepten ziraat tekniği değişmekte olan memleketlerde mülkiyet rejiminin de bu yeni tekniğe uygun bir hale getirilmesi zaruridir. Yani yeni şartlara uygun bir mülkiyet rejimi ziraat tekniğinin ilerlemesini de sağlar.

Arazi mülkiyeti rejimini yalnız bir hukuk sistemi olarak görmemelidir; onu daha evvel bir iktisat düzeni saymak doğru olur. Çünkü arazi mülkiyeti rejiminin asıl tesirleri iktisat alanında belirir.

Bir kere, millet iktisadının geniş bir parçasını teşkil eden ziraat ekonomisi doğrudan doğruya arazi mülkiyeti rejiminin tesiri altındadır. Şüphesiz kolektif mülkiyet rejiminde ziraat başka bir bünyede, hususi mülkiyet rejiminde de başka bir yapıdadır. Bizzat hususi mülkiyet temelleri üzerine kurulu bir arazi mülkiyeti bünyesinde büyük arazi mülkiyetleri geniş bir yer aldıklarında ziraat işletmeciliği başka bir yönde, köylü mülkleri üstün bulduklarında iş daha başka bir istikamette yürür.

Arazinin iyi ve koyu bir şekilde istismarı, memleket içinde müstakil çiftçi ailelerinin çoğalmalarını şart koşar. Memlekette müstakil çiftçi ailelerinin çoğalmaları arazi mülkiyeti rejiminin şekline ve mahiyetine bağlıdır.

Arazi mülkiyeti rejiminin millet iktisadı üzerindeki tesirleri yalnız ziraat alanında belirlemekle kalmaz, bunlar bütün iktisatça çalışma alanlarında da tepkilerini gösterir, böylece millet iktisadı bölümlerinin tümünde kendini belli eder. Bu itibarla bir millet iktisadının bünyesi, büyük ölçüde memlekette hüküm süren arazi mülkiyeti rejimine göre taazzuv eder. Şüphesiz bu bünyenin işleyişi de ona göredir.

Bütün bunlar bize arazi mülkiyeti rejimine verilecek mahiyet ve temayüllerle millet iktisadının şekillendirilebileceğini anlatıyor. Bu sebepten de yeni bir iktisadi kuruluş eski arazi mülkiyeti

rejiminin tasfiyesini zaruri kılar denebilir.

Bir memlekette arazi mülkiyeti rejiminin iktisadi tesirleri yanında, içtimai tecellileri de az ehemmiyetli değildir. Umumî surette her memlekette varolan içtimai bünye, az veya çok o memlekette hüküm süren arazi mülkiyeti rejiminin damgasını taşır. Kollektif arazi mülkiyeti rejiminin doğurduğu topluluk başka, hususi mülkiyet rejimine göre kurulmuş cemiyet büsbütün başka birer yapıdadır. Sonra büyük arazi mülkiyetlerinin üstünlüğüne dayanan bir hususi mülkiyet bünyesinde görülen içtimai tezahürler, köylü mülkiyetlerinin baskın olduğu hususi mülkiyet bünyelerindeki tezahürlere benzemez. Yurtta içtimai sükûn, içtimai huzur bir bakımdan da arazi mülkiyeti rejimi ile ilgilidir. Uygunsuz bir arazi mülkiyeti bünyesi içtimai rahatsızlıklar doğurur. Buna karşılık elverişli bir mülkiyet bünyesi uzlaşık bir cemiyet yaşatır. Bunlardan çıkan neticelere göre her içtimai bünye kendine yaraşan bir arazi mülkiyeti rejimi ve bir arazi mülkiyeti istirüktürü ister, cemiyetleri değişikliğe uğrayan memleketler, bundan ötürü de, eski mülkiyet bünyesini tasfiye etmek zorundadır.

Nihayet arazi mülkiyeti rejiminin ve onun doğurduğu mülkiyet istirüktürünün bir memleket iç politikası ile de ilgisi vardır. Elverişsiz bir arazi mülkiyeti bünyesi kişilerin münasebetlerinde ahenksizlikler meydana getirdiği gibi kişiler ile Devlet arasında anlaşmazlıklara uğır açabilir. Büyük arazi mülkiyetine dayanan mahallî nüfuzların Devlet otoritesinin zayıflamasını intaç ettiği çok görülmüştür. Bu bakımdan her memleket yerleştirdiği Devlet zihniyetine yaraşır bir arazi mülkiyeti bünyesi yaratmak zorundadır.

Hulâsa arazi mülkiyeti rejimi ve onun yarattığı mülkiyet bünyesi türlü yanlardan ve türlü yönlerden millet ve Devlet hayatı ile sınıksız bağlı bulunmaktadır. Bu itibarla her yeni Devlet, kendi cemiyet ve iktisadının hususi karakterine uyar bir arazi mülkiyeti rejimi ve ona göre bir mülkiyet bünyesi edinmek zorundadır. Ancak bundan sonradır ki, temel varlık olan arazinin kendinde sakladığı inkânlar kolaylıkla gerçekleşebilir ve milletin üremesi, büyümesi, Devletin kuvvetlenmesi sağlanabilir.

III - Maamafih bir memlekette, elverişli bir arazi mülkiyeti rejimi ve yaraşık bir mülkiyet bünyesinin kurulmasıyla de herşey bitmiş olmaz. Bunların yanında bir de kurulan arazi mülkiyeti rejimine ve bünyesine uygun bir işletme rejiminin varlığı gerekir. Zaten arazi mülkiyeti rejimi ve bünyesi ile arazi işletilmesi rejimi birbirlerine sınıksız bağlıdır. Hattâ denilebilir ki mülkiyet rejimi ve mülkiyet bünyesi işletme rejiminin temellerini verir. Bu sebeptendir ki arazi mülkiyeti rejimini düzenleyen ve yeni bir mülkiyet bünyesi yaratan memleketlerin işletme rejimlerini de düzenledikleri görülür.

Burada işletme rejiminden kastedilen mâna arazinin kullanılması şekli ve usulleridir. Herşeyden evvel arazinin millet için faydalı olması onun işlenmesine bağlıdır. Arazinin iktisadi bir tarzda işlenmesi için de bazı düzenlerin konması ve böylece bir işletme rejiminin yaratılması gerektir. Arazinin işletilmesi rejiminin şöyle veya böyle olmasının tesirleri yalnız teknik alanda değildir. Arazinin işletilmesi rejiminin sınıksız bağlı bulunduğu arazi mülkiyeti rejimi ve mülkiyet bünyesi gibi teknik, iktisadi, içtimai, siyasi alanlarda önemli tesirleri vardır.

Herşeyden evvel, arazinin işletilmesi rejimi ziraat tekniği üzerinde kendini gösterir. Teknik şartların değişmesi, işletme rejiminde de değişmeleri zaruri kılar. Meselâ işletme beraberlikleri usullerinin bir zamanlar ziraatte teknik usullerin yerleşmesine engel olduğu bilinen bir şeydir. Arazinin doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesini esas alan bir işletme rejiminde ziraat tekniği daha çabuk inkişaf eder. Halbuki ortakçılık sisteminin hüküm sürdüğü yerlerde topraktan iyice faydalanılamaz. İcar ile işletme şeklinin galip bulunduğu yerlerde bu sistemin teknik tesirleri de kendine göre olur. Hele bir memlekette türlü işletme şekilleri karmakarışık ve hukuki temellere istinadettirilmeksizin hüküm sürerse ziraatin teknik bakımdan ilerlemesi büsbütün zorlaşır.

Gerek doğrudan doğruya işletme şekli gerek ortakçılıkla veya icarla işletme şekillerinin iktisadi tesirleri de başka başkadır. İktisat bakımından her şeyden önce arazinin işletilmesi şarttır. Şüphesiz arazinin doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesi en yüksek iktisadi menfaat yaratır. Buna karşılık ortakçılıkla işletme şeklinin bâriz iktisadi zararları vardır. Bazı şartlar altında ara-

zinin icarla işletilmesi faydalı ise de bundan doğan hukukî münasebetlerin düzenlenmesi hallerinde bu biçim işletme de zararlı neticeler verir.

Arazinin işletilmesi rejiminin içtimai tesirleri de gözden ırak tutulmıyacak kadar büyüktür. arazinin sahipleri tarafından işletilmesini ana prensip sayan bir işletme rejimi toprağna bağlı, köklü, kendi mülküne dayanır müstakil bir çiftçi kalabalığı yaratır. Bu çiftçi kalabalığı her çeşit içtimai sapkınlıklara karşı durur. Buna karşılık ortakçılıkla arazi işletilmesine büyük ölçüde yer veren bir işletme rejimi ise cemiyet içinde mülksüz, köksüz bir kalabalık doğurur. Sonra başkalarının mülklerini işleyen bu çiftçi kalabalığı, içtimai bakımdan mülk sahiplerine bağlı da olurlar. Hele ortakçılıkla arazi işletilmesinden doğan münasebetler hukukî temellere dayanmaz da, itiyatlara, göreneklere istinadederse, daha elim içtimai âkibetler belirir.

Elverişsiz işletme rejimlerinin meydana getirdikleri iktisadi ve içtimai bağılıklar siyasi vasilikler bile doğurur. Bu çeşit bağılıklar mahallî nüfuzların, mahallî tahakkümlerin desteğini verir. Bu itibarla muvazenesi yerinde, barışık bir cemiyet uygun bir işletme rejimini şart koşar.

Hulâsa bir millet için geniş, çeşitli ve zengin arazi üreme, büyüme ve gelişme imkânlarıdır. Bu imkânların gerçekleştirilmesi şartları ise yarayışlı bir mülkiyet rejimi, mülkiyet bünyesi ve işletme rejimidir. Bunlarla, kudretli Devlet zengin millet ve başarılı uzlaşık, rahat bir cemiyet gerçek olabilir.

IV - Türkiye'nin bugünkü arazisi; genişliği, çeşitliliği ve yarayışlılığı bakımlarından bütün bir millet iktisadına, kalabalık bir cemiyete temel olabilecek bir varlıktır.

Gerçekten vatanımız, genişlik bakımından milletimizin üremesine büyümesine yetecek büyüklüktedir. Bilindiği üzere, bugünkü sınırlarımız içinde kalan arazi (767 119) kilometre karedir. Bu genişlik şimdiki nüfusumuza nispet edilirse, Türk milletinin mezkûr varlığının uzun zamanlar için yeterliği anlaşılır. 1940 yılı istatistiklerine göre bizim nüfusumuz (17 820 950) dir. Bunun bütün vatan genişliği nispetinde kilometre kare başına (23) kişi düştüğü anlaşılır. Bu nispet şimdiki iktisadi bünyenin değişmesi ve teknik şartların iyileşmesiyle mekânın nüfus barındırma takatının arttığı malûmdur. Bu bakımdan da yurdumuzun nüfus alm akabiliyeti çok büyüktür. Meselâ nüfusumuz 50 milyonu bulduğunda kilometre kareye (65) kişi 75 milyona vardığında (97) kişi düşecektir. Kilometre kareye (97) kişi düşmesi, insanlığın bugünkü medeniyet seviyesinde bile çekilmez bir nüfus kesafeti değildir. Şu halde Türkiye gerek hal, gerek gelecek için arazi genişliği bakımından sevin-dirici bir durumdadır.

Bizim yurdumuz yapılış bakımından da çeşit çeşit araziye içinde toplamış bulunmaktadır. Memleketimiz toptan gözönüne getirilirse hemen hemen her çeşit arazinin bulunduğu anlaşılır. Türkiye dağları, yaylaları, geniş veya dar vâdileri, yamaçları, tepeleri ve bir çok ovaları ile sonsuz bir arazi çeşitliliği gösterir. Arazi teşekküllerinin bu tenevvüü iktisaden kullanılabilir arazinin de çeşitliliğini doğurmuştur. Bundan ötürü ziraata yarayışlı arazi çeşitlerinden tarla arazisi, bağ arazisi bahçe arazisi, orman arazisi, çayır arazisi, mer'a arazisi gibi kültür arazisi çeşitlerine Türkiye'nin her yakasında rastlanır. Bunlardan başka da kurutulup kültür arazisi haline getirilecek bataklıklar ve ıslah edilecek daha başka arazi de memleketimizde vardır. Vâkıa Anadolu'da çorak arazi çeşitlerine de rastlanır. Fakat bu çeşit arazi Türkiye genişliği içinde büyük bir yer tutmaz ve bizi yerindirmez.

Tahminlere göre memleketimizde tarla, ve bahçe kültürlerine yarayışlı arazinin genişliği (15 929 095) hektar tutmaktadır. Bunun bütün memleket genişliğine nispet % 24.3 tür. Memleketimizin teknik seviyesinin yükselmesi ve Millet iktisadının gelişmesi ile bugün ziraata yaramaz saydığımız bazı arazi parçalarının da ziraata yarayışlı hale getirileceği, böylece ilerde kültür arazisinin biraz daha genişliyeceği düşünölmelidir.

Halihazırda Türkiye'deki işlenen arazinin (13 465 000) hektarı tarla arazisi, (1 225 315) hektarı bağ bahçe arazisidir. Öteyandan bugün mer'a arazisi olarak kullanılan arazinin büyük bir kısmının ilerde teknik inkişafın, nüfus çoğalması ve iktisadın gelişmesiyle tarla veya diğer arazi çeşitlerine intikal edebileceğine işaret etmek gerekir.

Bunlar bize yurdumuzun arazi çeşitliliği bakımından elverişli durumunu anlatır. Bu çeşitlilik ziraatımıza bir çok istihsal yönlerinde inkişaf ettirilmesi imkânlarını veriyor.

Memleketimizin orasında burasında rastlanan verimsiz topraklara rağmen, umumiyetle bizim topraklarımızın verim kudretleri üzerinde kötümser bir hüküm verilmemelidir. Bizde varolan kısır topraklar da memleket genişliği içinde büyük bir yer tutmaz. Memleketin geniş parçalarında topraklar bizi sevindirecek bir verim kuvvetine maliktir. Bizim topraklarımız emek ve teknikle mamurlaştıktan sonra verim takatları daha ziyade yükselecektir. Budüşüncelerle topraklarımızın yarayışlılığı da bizim inkişafımızın ayrı imkânlarını saklıyor diyebiliriz.

Buraya kadar arzedilenlerden anlaşılacağı üzere memleketimizin arazi genişliği, çeşitliliği, topraklarının verim kabiliyeti zengin bir millet iktisadının ve bunun içinde de gümrak bir ziraatın, kalabalık ve rahat bir cemiyetin varlığını mümkün kılmaktadır. Fakat itiraf etmek lâzımdır ki, bugün Türkiye’de ne cemiyet, ne de iktisat arazi varlığının vadettiği bir bünyede ve kuvvettedir. Bunun sebeplerini arazi varlığımızın eksiklerinden ziyade başka yerlerde aramak gerekir.

V - Memleketimiz arazisinin genişlik, çeşitlilik ve yarayışlılık bakımlarından ifade ettikleri imkânların henüz gerçekleştirilmemiş olmasının ve ziraatımızın özlediğimiz kıratla gelişmemesinin başlıca sebeplerini önce bizdeki arazi mülkiyeti şartlarında ve bugünkü mülkiyet bünyesinin elverişsizliğinde görmek lâzımdır. Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğunun arazi mülkiyeti rejiminde Devlet mülkiyeti kişi mülkiyetine daha üstün bir vaziyette bulunuyordu. Sonradan İmparatorluğun arazi mülkiyeti rejimi Devlet mülkiyetinden hususi mülkiyete doğru inkişaf etmiştir. Bu inkişaf tımar ve zeamet sisteminin çözümlenmesinden sonra hızlanmıştır. Bu yönde muhtelif zamanlarda yapılan kısmi reformların da tesiri olmuştur. Yalnız bu reformlar temelli ve kaplayıcı bir surette yapılamadığından İmparatorluk devrinde katî surette hususi mülkiyetin lehine bir tasfiye yapılamamıştır.

Cumhuriyet devrinde, Türkiye’de arazi mülkiyeti rejiminin, karakter itibarıyla yeni bir safhaya girdiği malumdur. Bu safha medeni kanunun kabul ve tatbik edilmesiyle başlar. Medeni kanunun getirdiği arazi mülkiyeti rejiminde hususi mülkiyet asıldır.

Bugünkü Türk cemiyeti hususi mülkiyet prensipleri üzerine kurulmuştur. Şüphesiz arazi mülkiyeti rejiminin temeli de hususi mülkiyet prensibidir. Bu, milletimizin zaruretlerine uyduğu gibi gelecek zamanlarda inkişafının şartlarını ve imkânlarını da vermektedir. Bu bakımdan, bugün memleketimizde bir arazi mülkiyeti rejimi meselesi yoktur.

Fakat bugün Türkiye’de var olan arazi mülkiyeti bünyesi, rejimimizin ruhuna, Milletimizin zaruretlerine uymadığı gibi, gelişmesini de hızlandıracak bir durumda değildir.

Gerçekten, memleketimizde şimdi var olan arazi mülkiyeti bünyesinde bazı büyük arazi mülklerinin bulunduğu göze çarpar.

Büyük arazi mülkleri başta Devlete, sonra bazı hükmi şahıslara, nihayet kişilere ait bulunmaktadır. Öteyandan geçimini toprağa bağlamış olan büyük bir kalabalık da topraksız veya geçinmeye yeter ölçüde topraktan mahrumdur. Büyük arazi mülkiyetini elinde bulunduranların çoğu yaşayışlarını toprağa bağlamadıkları halde, geçinmelerini toprağa bağlamış olanların hepsinin de elinde toprak bulunmamakta veya arazi mülkleri kâfi gelmemektedir.

Ellerinde büyük arazi mülkü bulunanların mühim bir kısmı hayatlarını ziraattan kazanmadıkları için topraklarını işletmemektedir. Bunlardan ziraatla uğraşanları da, mülkiyetlerinde bulunan arazinin hepsinden faydalanamamaktadır. Öteyandan maiyetlerini ziraatten çıkaran fakat arazi mülkü olmadığından veya yetmediğinden başkalarının topraklarını işleyenler, bu topraklara iyice sarılamaktadır. Halbuki Türkiye ziraatının hızla geliştirilmesi memleket topraklarının gerçekten benimse-nip imar edilmesine bağlanır. Bu sebepten toprağı işleyenlerin ona sahip olması, toprağa sahip olanların, topraklarını işlemesi prensibi üzerinden Türkiye yürümek zorundadır.

Bundan başka, milletimizin üremesi, kendi arazi mülküne dayanan müstakil ailelerin çoğalmasını şart koşuyor. Bu da yetecek arazi mülkleri üzerinde yeni yeni aile varlıklarının doğmasıyla kabildir.

Nihayet, rejimimizin karakterlerinden biri de halkçılık prensiplerinden gelmektedir. Ziraat alanında halkçılık prensibi, Türkiye’nin arazi mülkiyeti bünyesinde köylü mülklerinin geniş temeli teşkil etmesini gerektirir.

İşte bu sebeplerden bugünkü varolan arazi mülkiyeti bünyemizin, milletimizin zaruretlerine, gelişme şartlarına ve rejimimizin ruhuna yaraşır bir şekilde değiştirilmesi lâzımdır.

VI - Memleket arazisinin sakladığı imkânların özlediğimiz derecede gerçekleştirilmemesinin ve ziraatımızın hızla geliştirilmemesinin âmilleri arasında bizdeki arazi işletilmesi rejiminin elverişsizliği de bulunmaktadır.

Gerçekten Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğundan devraldığı ortakçılıkla arazi işletme şekli bugün de sürüp gitmektedir. Ortakçılıkla arazi işletme şekli kısmen tımar ve zemet sistemlerinden azma bir sistemdir. Bunun yurdumuzda türlü tipleri vardır. Bu şekil işletmeye en ziyade büyük arazi mülklerinde rastlanmaktadır. Haddizatında ortakçılıkla işletme şekli iptidai bir işletme şeklidir. Bu şekil işletmede arazi onu benimseyenler tarafından işletilmez, başkaları tarafından işlenir. Diğer bir ifade ile arazi işleyenler, işledikleri araziye temellük etmezler. İşte ortakçılıkla işletme şeklinin bu mahiyeti arazinin cidden benimsenip imar edilmesine büyük bir engeldir. Halbuki, arazinin hakkiyle işlenip mamur bir hale gelebilmesi için, ona onu işleyenlerin temellük etmeleri gerektir. Türkiye'de geniş toprakların bakımsız olmalarının, iyice istismar edilememelerinin sınırlarından biri de işte bu ortakçılık sisteminde gizlidir. Memleketimizde ortakçılıkla işletme sistemi hukuki esaslara dayanmadığından bu işletme şeklinden doğan iktisadi ve içtimai münasebetler de teamüllere göre yürütülmektedir. Bu yüzden de sayısız ihtilâtlar meydana gelmektedir. Ortakçılıkla işletmenin halihazırdaki şekli hem mülk sahipleri, hem ortakçılar, hem de millet iktisadi menfaatleri bakımından zararlıdır. Bu sistem kendi içinde, Türkiye ziraatının teknik, iktisadi ilerlemesini köstekleyen bütün engel kuvvetleri toplamaktadır.

Türkiye çiftçiliğini kalkındırabilmek için, herşeyden önce yurt topraklarının işlenip mamurlaştırılmasını gözetmek şarttır. Bunun için de gittikçe doğrudan doğruya arazi sahiplerinin arazilerini işletmesi prensiplerine yönelmek gerektir. Topraklarımıza emek, bilgi, zekâ ve sermaye ancak bu prensip üzerinden yürüdüğümüz takdirde akacaktır.

VII - Şüphesiz, arazinin rasyonel bir şekilde kıymetlendirilmesi ve sakladığı bütün imkânların gerçekleştirilmesi dâvasında ziraatımızda göze çarpan vâkıalar sâdece bunlardan ibaret değildir. Bunlardan başka, memleketimizde arazi mülklerinin tapulaştırılması, arazi mülklerinin sınırlandırılması, arazi mülklerinin tescili işlerinin yeni baştan düzenlenmesi, arazinin teknik bakımdan ıslâh yollarının açılması gibi her biri kendine göre ehemmiyetli diğer meseleler de vardır. Fakat hepsi birden zirai reformun küllünü teşkil eden bu meselelerin sıra ile çözümleri daha doğru görülmüştür. Zaten bu dâvalardan birinin gerçekleştirilmesi, diğerlerinin başarılması şartlarını ve imkânlarını doğuracaktır. Bundan ötürü; önce çiftçilere toprak dağıtılması ve müstakil çiftçi ocaklarının kurulması dâvası öz olarak ele alınmıştır. Bu maksatla da ilişik « çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı » hazırlanmıştır.

« Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı » sekiz bölümü ihtiva etmektedir.

VIII - Tasarının birinci bölümünde « Umumî hükümler » toplanmıştır. Umumî hükümlerin başına da, bu kanunun gözettiği hedefler konmuştur. Kanunun gözettiği hedeflerin hüküm halinde tedvini, bu kanunun ruhunu belirttiğinden tatbikatta aydınlatıcı tesiri olacağı düşüncesiyle doğru görülmüştür. Kanun topraksız olanlara veya toprağı yetmiyenlere yetecek ölçüde toprak verilmesini amaçlıyor. Bununla geçimini çiftçiliğe bağlayanların veya bağlyacakların toprak sahibi olmalarını, sonra da bu toprakları üzerinde işletme kurarak kökleşmelerini, yurdda müstakil çiftçi ailelerinin çoğalmasını gözetmektedir. Bunun yanında arazi mülklerinin mahdut ellerde toplanacak surette aşırı derecede büyümelerini veya yetersiz hadde küçülmemelerini de hedef olarak almıştır.

Gene umumî hükümler arasında çiftçilik ve çiftçi tarifinde bulunmaktadır. Tasarı çiftçiliğin gelişmesini ve çiftçilerin kalkınmasını gözettiğine göre, ihtiva ettiği hükümlerin yerlerini bulmaları iltibasları önlemeleri için buna lüzum vardır.

Umumî hükümler arasında arazinin ve çeşitlerinin tarifleri de bulunmaktadır. Bu tarifler teknik ve meslekî tâbirlerin hayatımızda gelişigüzel kullanılmasının, kanunun isabetle tatbikını güçleştireceği düşünülerek yapılmıştır.

Sonra umumî hükümler arasında mülk olarak arazi boylara ayrılmıştır. Bu madde ile memleketimizin arazi mülkiyeti bünyesinde dört boyda mülkiyet bulunabileceği esası konmaktadır. Bun-

lardan küçük arazi mülkiyeti çiftçilik için aslı bir mülkiyet büyüklüğü değildir. Bu biçim mülkler maiyetlerini başka mesleklerden kazananların edineceği mülklerdir. Bununla işçilerin, esnafın ve serbest sanat erbabının ve diğer mesleklerde çalışanların toprakla alâkası sağlanmak istenmiştir. Bundan başka büyük arazi mülklerinin de Devlet elinde bulunacağı tasrih edilmiştir. Böylece memleketimizde hususi ellerde büyük mülklerin iktisadi, içtimai eziciliği önlenmiş olacaktır. Buna karşılık da teknik ve iktisadi faydaları sağlanmış olacaktır. Buna göre memleketimizde köylü mülkleri asıl olacak, orta mülkler de mahdut kalacaktır. Bu biçim bir mülkiyet bünyesinin milletimizin üremesini, cemiyetin temelleşmesini ve yurt topraklarının daha ziyade mamurlaşmasını emniyet altına alacaktır.

Umumî hükümler bölümünde arazinin işlenmesi işi de aydınlatılmıştır. Çünkü işlenmeyen topraklar kamulaştırılacaktır. Yurt topraklarının sürekli işlenmesini sağlamak için toprakların üç seneden fazla boş bırakılmaması prensibi konmuştur.

IX - Tasarımın ikinci bölümü «dağıtılacak arazi» yi belli eden hükümleri ihtiva etmektedir. Topraksızlara ve toprağı yetmeyenlere dağıtılacak araziye tedarik işinde ölçü birinci plânda işletme ölçüsü olmuştur. Bundan sonra mülklerin genişliği gözönünde tutulmuştur.

Bunlardan hareket edilerek Devlete ait kullanılmayan arazi, hususi idare, belediyelere ve köylere ait olupta kıymetlendirilemeyen arazi dağıtılacak arazi arasına alınmıştır. Şahıslara ait araziye de işletilmeyen ve orta mülk büyüklüğünden yukarı kısımlardan da dağıtılacak arazi tedarikinde faydalanılması gözönünde tutulmuştur. Bununla yurt topraklarının onu işleyecek, mamurlaştırılacak ellere geçmesi, hususi arazi mülklerinin haddinden aşırı büyümemeleri sağlanmıştır.

İkinci bölüm memlekette muhtelif mülkiyetlere ait arazinin tesbitini sağlayacak hükümleri de ihtiva etmektedir.

Arazi sınırlarının, yüz ölçülerinin, mülk sahiplerinin belli edilmesi bugünkü durumumuzda en çok muhtaç olduğumuz bir iştir. Bu yapılmadan diğer toprak dâvalarını çözmeğe imkân yoktur. Nihayet bu bölüm güdülen hedeflere ulaşmak için arazinin bir elde toplanıp dağıtılması gerekli olduğundan bunu sağlayacak hükümleri de içine almıştır.

X - Tasarımın üçüncü bölümünde «arazi kamulaştırılması» nı düzenleyecek hükümler toplanmıştır. Bu bölümde kamulaştırılacak arazinin tâyini, tesbiti, kamulaştırma şekilleri, kamulaştırma bedelleri ve ödenmesine ait hükümler bulunmaktadır.

Bu kanundaki arazi kamulaştırılmasına ait hükümlerin ana dayanağı Anayasamızın 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasıdır. Kamulaştırma prensipi de gene toprağın işlenmesi ve arazi mülklerinin büyüklüğü noktalarına dayanmaktadır. Kamulaştırma işlerinin çok çabuk bitirilmesi gerekli görüldüğünden buna ait hükümler de konmuştur.

XI - Tasarımın dördüncü bölümünde «arazi verilecekler» in tâyin ve tesbitiyle sıraya konmasını sağlayacak hükümler bulunmaktadır.

Bu bölümdeki hükümlerin gözettiği başlıca hedef arazinin gerçekten onu benimseyeceklerin, mamurlaştıracakların eline geçmesidir. Bunun yanında memleket nüfusunun üremesini sevkendirmek maksadı da güdülmüştür. Onun içindir ki, bulunduğu yerde ötedenberi çiftçiliği zanaat edinen topraksızların ve toprağı yetmeyenlerin önce ele alınması doğru görülmüştür. Bunun arkasından gerçekten çiftçiliği yapabilecek ve ona mal olacak kişiler düşünülmüştür. Bu bölümdeki hükümler dağıtılan arazinin lâyıık olanlar ve araziye hemen kullanabilecekler eline geçmesini sağlama ya çevrilmiştir.

XII - Tasarımın beşinci bölümü «Arazi dağıtılması» hükümlerini ihtiva eder. Bu bölüme arazi istenmesine, verilecek arazi miktar ve çeşitlerine, arazi bedellerine, bedellerin ödenmesine ait işleri düzenleyen prensipler konmuştur.

Arazi isteyenlerin isteklerinin yerinde olup olmadığı ve muhtaç olduğu arazi miktar ve çeşitlerini tesbit ehemmiyetlidir. Verilecek arazi miktar ve çeşitleri kesin olarak tâyin edilmemiştir. Çünkü bu, işletme çeşitlerine, istihsâl yönlerine, iklim ve toprak şartlarına göre değişecek bir şeydir. Yalnız verilecek arazi genişliği için bir had konmuştur. Bu da «Çiftçi ocağı» haddidir. Bununla memleketin mülkiyet bünyesinde köylü mülklerinin geniş bir temel teşkil etmesi gözetildiğindedir. Her böl-

gede, iklim, toprak, teknik ve iktisat şartlarına göre işletme çeşitleri ve istihsal yönlerine uygun olarak verilecek arazinin tesbit ve ilanı Ziraat Bakanlığına bırakılmıştır.

Kamulaştırma bedellerini ve masrafları karşılamak için bedel mukabili toprak verilmesi uygun görülmüştür. Bu kanunun amaçladığı toprak dağıtımını memleket ölçüsünde çok sayıda vatandaş ilgilendiren bir iş olması dolayısıyla bedelsiz toprak verme yoluna gidilememiştir. Ancak bedellerin uzun zaman içinde taksitlerle ödenmesi yolu tutulmuştur.

XIII - Tasarımın altıncı bölümünde «Kuruluş ve donatım» işlerinin prensiplerini veren hükümler vardır.

Bu bölümdeki hükümlerin gözetildiği amaç çiftçiye verilen toprakları işleyecek hale getirmek, dağıtılan arazi üzerinde işletmeler kurulmasını sağlamaktır. Çünkü topraksızlara ve toprağı yetmeyenlere yalnız toprak verilmekle kalmırsa, onların bu toprakları işleyememek tehlikesi vardır. Bu halde de verilen toprakların ellerinden çıkması bir netice halinde belirir.

Bundan ötürü toprak verilenlerin arazileri üzerinde gerekli yapıları, onarmayı meydana getirmeleri ve işletme vasıtaları edinmeleri kolaylaştırılmaya çalışılmıştır.

XIV - Tasarımın yedinci bölümü «Çiftçi ocakları» na ait hükümleri muhtevlidir. Bu bölümde çiftçi ocağının mahiyetine, bünyesine, kuruluşuna, işletilişine ve intikaline ait hususları düzenleyen hükümler vardır.

Çift ocağı memleketimiz için yeni bir tesistir. Bununla mülkünde köklü, emeği ve mülkü ile rahat geçinebilen müstakil çiftçi ailelerinin yaratılması, çoğaltılması hedefine ulaşmak gözetilmektedir. Çiftçi ocağının bölünmezliği ile de, ziraatta müstakil ailelerin, iktisadi bir varlık olarak sürüp gitmesi sağlanmak istenmiştir. Bunun için de çiftçi ocağının ancak toptan intikal etmesi prensibinin konması yoluna gidilmiştir. Çünkü çiftçi ocağının şuveya bu yoldan parçalanabilmesine imkân vermek, memlekette kökleştirilmek istenen topraksız veya toprağı yetmeyen çiftçi ailelerinin bir müddet sonra yeniden meydana gelmesini kabul etmek demek olurdu. Bu itibarla çiftçi ocaklarının parçalanmasını temin mevzuu esasen Medeni Kanunumuzun 597 ve müteakip maddelerinin zirai malların bir elde toplanması prensibini koymuş olduğu da gözönünde tutularak bu tasarının güttüğü amaçların önem ve genişliği içinde mütalâa edilmiş ve gerekli hükümler konmuştur.

XV - Tasarımın sekizinci bölümünde türlü hükümler toplanmıştır. Adından da anlaşılacağı gibi bu hükümler çeşitlidir.

Bu hükümlerden bir kısmı, bu kanunun yayınlanmasından itibaren Ziraat Bakanlığının izni olmadan işgal, ihya, açma gibi yollarla arazi edinilemeyeceğine ve kültür arazisi kamulaştırma ve dağıtım işlerinin yalnız Ziraat Bakanlığına yapılabileceğine dair toprak işlerinde zaptüraptı sağlayacak hükümlerdir. Bu hükümler olmadan toprak işlerinin istenilen sürat ve selametle yürütülemeyeceği düşünölmüştür.

Bir madde ile de dağıtılacak toprak ve demirbaşların yerini, çeşidini ve sayısını belli etmede Ziraat Bakanlığına takdir hakkı verilmektedir. Tasarımın diğer bölümlerde toprak verileceklerin yaşadıkları iklim ve yaşayış tarzlarının nazara alınacağı hükmü konulmuş olduğuna göre bu çerçevede Ziraat Bakanlığına takdir hakkı vermekte işin sürat ve isabetle yürütölmesi bakımından ancak fayda umulmuştur.

Memleket ölçüsünde toprağın kamulaştırılması ve dağıtılması işlerinin ve bununla ilgili diğer işlerin önem ve genişliği yalnız bu işlerle uğraşmak üzere bir toprak işleri dairesinin kurulmasına lüzum gösterecek durumda görölmüş ve böyle bir dairenin kurulmasını sağlayacak hüküm de bu bölüme konmuştur.

Bu tasarı hükümlerine göre yapılacak müracaat ve işlemlerin vergi ve resimlerden muafiyeti de mevzuun amacı bakımından lüzumlu görölmüş bunun için bir madde eklenmiştir.

Bu kanun ana kanun olduğundan bu kanunun içine girmiş olan hükümlere aykırı bulunan diğer kanunlardaki hükümlerin kaldırılması tabii görölmekle bunu sağlayacak bir madde bu bölüme konmuştur.

Yukarıdaki düşüncelerle hazırlanan kanun tasarısı ilişik olarak sunulmuştur.

Adalet, Anayasa, Bütçe, Ekonomi, İçişleri, Maliye, Tarım ve Ticaret Komisyonlarından seçilen
4 er üyeden kurulmuş Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 1/386
Karar No. 2

3. V. 1945

Yüksek Başkanlığa

Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 17. I. 1945 tarihli tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Topraksız köylüye toprak dağıtılmasına ve çiftçi ocakları kurulmasına dair kanun tasarısını incelemek üzere Adalet, Bütçe, Ekonomi, Tarım, Maliye, Ticaret, Anayasa ve İçişleri Komisyonlarından dörder âza seçilmek suretiyle bir Geçici Komisyon teşkili ve bu Komisyonun Meclisin kış tadili esnasında da çalışması hakkındaki Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun teklifi Kamutayın 19. I. 1945 tarihli toplantısında kabul olunmuş ve bu karar gereğince kurulan Komisyonumuz üç aya yakın bir zaman çalışarak 45 toplantı yapmıştır.

Bu toplantıların hepsinde Tarım Bakanı, bazı toplantılarda Adalet ve Maliye Bakanları, son iki toplantıda da Başbakan hazır bulunmuşlardır.

Ödevinin büyük önemini gereği gibi kavrayan Komisyonumuz, tasarının iki defa müzakere edilmesini ve müzakerelerde zabıt tutulmasını kararlaştırmakla beraber tasarının pek çok maddelerini bir de su komisyon da ayrıca derin incelemelere tâbi tutmuştur. Bundan başka ikinci müzakerenin sonlarına doğru Başbakanın teklifi üzerine bazı maddeler tekrar incelenmiş ve bunlar üzerinde değişiklikler yapılmıştır.

Toprak dağıtımı

Hükümet gerekçesinin özü :

Hükümet tasarısı, gerekçesinde gösterildiği üzere şu mucip sebeplere dayanmaktadır:

Bir milletin üreme, büyüme, kuvvetlenme imkânları herşeyden önce o milletin vatan olarak benimsediği arazinin genişliği, çeşitliliği ve yararlılığı ile ölçülür. Fakat geniş, çeşitli ve verimli toprak varlığına sahip olmak millet olarak gelişmenin ancak imkânlarını verir.

Bu gelişmenin hızı, mahiyeti ve şiddeti toprak mülkiyeti rejiminin elverişli olup olmamasına bağlıdır. Çünkü millet iktisadiyatının geniş bir parçasını teşkil eden ziraat ekonomisi arazi mülkiyet rejiminin tesiri altındadır. Bu itibarla arazi mülkiyet rejimi millet hayatını toptan tesiri altında bulduğundan bu rejime verilecek yön ve mahiyet ile Millet iktisadi şekillendirilebilir.

Yine Hükümet gerekçesine göre yalnız münasip mülkiyet rejiminin kurulmasıyla herşey bitmiş olmaz; bir de münasip işletme rejimi kurmak zaruridir. Bunlar bir birine sıkı sıkıya bağlıdır. Toprağın doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesini esas alan bir rejimde ziraat tekniği daha çabuk gelişir; ortakçılık ve icar sistemlerinin tesirleri ise menfidir. Hele bir memlekette bu üç sistem karmakarışık ve hukuki temellere dayanmaksızın hüküm sürüyorsa ziraatın teknik bakımdan ilerlemesi büsbütün zorlaşır.

Hükümet gerekçesinde toprak mülkiyet ve işletme rejimleri hakkında bu genel mütalaa-ların böylece tesbitinden sonra Türkiye toprakları genişlik, çeşitlilik ve verim bakımından zengin bir millet iktisadının ve bunun içinde gümrah bir ziraatın ve kalabalık ve rahat bir cemiyetin varlığını mümkün kılacak kabiliyettedir; Fakat itiraf etmek lâzımdır ki, bugün Türkiye'de ne cemiyet ne de iktisat arazi varlığımızın vadettiği bir bünye ve kuvvette değildir, denilmekte; ve bunun sebeplerini arazi varlığımızın eksikliklerinden ziyade bizdeki arazi mülkiyeti ve işletme rejimlerimizin elverişsizliğinde görmek lâzımdır, neticesine varılmaktadır.

Hükümet gerekçesi karşısında komisyonun genel görüşü:

Görülüyor ki Hükümet gerekçesinde toprak

mülkiyet ve işletme rejimlerimizin elverişsizliği, zirai ve iktisadi bakımdan özlediğimiz bünye ve kuvvette olmayışımızın başlıca sebepleri olarak gösterilmekte, kalkınmamızın ana şartı olarak da bittabi bu elverişsizliğin giderilmesi ileri sürülmektedir. Komisyonumuz gerekçedeki bu temel görüş üzerinde uzun uzadıya durmuştur.

Gerçekten zirai kalkınmamız bakımından bugünkü toprak mülkiyet rejiminin ıslahına ve işletme usullerinin nizamlanmasına ihtiyaç bulunduğu açıktır. Böyle olmakla beraber toprak mülkiyeti ve işletmesi rejiminde yapılacak ıslahlarla zirai kalkınmamızın, önemli de olsa, ancak bir iki proplemini çözmüş olacağımızı ve uzun asırların ihmalinin önümüze yığıldığı büyük zorlukların yine yenilenmemiş kalacağını da kabul etmek zaruretindeyiz.

Birçok memleketlerde tatbik edilmiş bulunan ve bilhassa Birinci Cihan harbinden sonra yeni bir hız ve mahiyet alan toprak reformları, tatbik eden memleketlerin siyasi kuruluş ve temayüllerine o memleketin içtimai adalet telâkkisinin ve iktisadi ve zirai düzen ve bünyesinin isteklerine muvazi olarak yürütülmüş ve bu tatbikat, mülkiyet musavatsızlıklarını kaldırmak, istihsalı arttırmak, toprak sahipleri sayısını çoğaltmak, toprağı yabancı milletten olanların ellerinden almak, bilhassa önceleri servaji ve feodaliteyi tasfiye etmek gibi türlü maksatların tesiri altında bir memlekten diğerine oldukça önemli farklar arzettekte bulunmuştur.

Memleketimizde toprak mülkiyeti durumu:

Türkiye'de yapılacak toprak ıslahatı, bir taraftan başka memleketlerdeki bütün tatbikat ve tecrübeler diğer taraftan memleketimizin realiteleri gözönünde bulundurulurak yapılmak gerektir.

Tarım Bakanlığınca 35 vilâyette yapılan etüdler neticesinde bulunan rakamların aynı nispetler dairesinde diğer vilâyetlere de teşmili suretiyle varılan sonuçlara göre Türkiye'de 128 690 hiç toprağı olmıyan ve 872 830 az topraklı aile mevcuttur. Bir çiftçi ailesinin az topraklı sayılması hususunda kullanılan ölçünün bölgelere, toprağın verimine ve nevine ve o çiftçi ailesinin elindeki çift sayısına ve işletme imkân ve vasıtalarına göre değişmesi tabiidir.

Orta ve büyük arazi mülkleri:

Topraksız veya az topraklı çiftçilerin mevcu-

diyeti ve sayısı Devletin ve kişilerin ellerindeki büyük ve orta mülkiyetin miktarı ve genişliği ile ilgili sayılabilir. Bu itibarla bir de Türkiye'nin bugünkü toprak mülkiyetinin dağılımını süratle gözden geçirmek yerinde olur. 1940 yılından önceye ait rakamlardan anlaşıldığına göre memleketimizde beş bin dönümden aşırı büyük toprak mülklerinin sayısı 418 ve bunların kapladıkları saha 6 400 000 dönüm olup her büyük mülke ortalama 15 bin dönüm; genişlikleri 500 - 5 000 arasında bulunan orta toprak mülkleri sayısı 5 764 ve kapladıkları saha 17 200 000 dönüm olup her orta mülke ortalama üç bin dönüm ve beş yüz dönümden aşağı olan küçük mülklerin sayısı ise 2 493 000 dönüm ve her küçük mülke düşen ortalama 60 dönümdür.

Bu tablo Türkiye'nin bugün dahi diğer memleketlerin reform yapmadan evvelki durumlarından çok müsait bir durumda bulunduğunu gösterir. Meselâ reform arifesinde Romanya'da dört bin kişinin 40 milyon dönümden fazla araziye sahip bulunmalarına karşı bir milyondan fazla çiftçinin sahip oldukları toprak yekûnu 30 milyon dönümü bulmakta idi. O zamanlar Romanya'da gayet geniş işletmelerin mevcut bulunduğunu ve bir zirai tröstün iki milyon 670 bin dönümlük bir dev işletme kurmuş bulunduğunu da görmekteyiz.

Biraz yukarıki izaha göre Türkiye'de beş yüz dönümden yukarı olan orta ve büyük mülklerin kapladıkları saha 23 milyon dönüm radde-sinde bulunuyor. Bu rakamlar 1940 yılından evvele ait olduğu için büyük ve orta arazi çeşitli âmillerin tesiri altında ötedenberi dağılmak istikametinde olduğundan orta ve büyük arazi yekûnunun hâlâ bu miktarın da aşağısında bulunduğu kabul olunabilir. Diğer taraftan Devlet topraklarının yüz ölçüsü, varidat kayıtlarına göre, gerek tasarıdaki, gerekse Komisyonumuzca kabul olunan hükümlere göre büyük arazinin tamamına yakın bir miktarı, orta arazinin de önemli bir kısmı kamulaştırılıp dağıtılabilecektir. Bu suretle, kabul edilmekte olan hükümlere göre orta ve büyük araziden 10 - 15 milyon dönüm dağıtılabileceği tahmin olunabilir. O takdirde bu topraklar da küçük arazi kategorisine girecek ve bu kategori ortalaması 60 dönümden takriben 65 dönüme yükselecek demektir. Hususiy-le hiç toprağı olmıyan çiftçiler ile ziraat amelesine ve çiftçilik yapmak isteyen köylülere ve

saireye verilmesi gerekecek topraklar bu hesabın dışında kaldığına göre büyük ve orta arazi tamamen kamulaştırılıp dağıtılsa dahi önemli bir netice elde edilmiş olmayacaktır. Halbuki kişilere ait orta arazi mülklerinin belli hadlerde ve kayıtsız şartsız dağıtılması da mümkün olmayacaktır. Nitekim sahipleri tarafından işletilen bilhassa iki bin dönümden küçük orta araziye gerek Hükümet tasarısında, gerekse Komisyonca kabul edilen hükümlerle bazı kayırt ve şartlar altında baka hakkı verilmiş bulunuyor.

Orta işletme:

Gerçekten asıl pazar için istihsal yapan, ziraat tekniğine daha çabuk uyma kabiliyetinde olan, teknik vasıtaları elde etmekte, kullanmakta ve kredi bulmakta daha müsait durumda bulunan orta işletmelerin kuvvetlenmesini ve çoğalmasını istemek toprak ıslahatında ekonomik mülâhazalara gereği gibi yer vermek durumunda olduğumuz için, isabetli bir görüş sayılmak icabeder. Çünkü sermaye her türlü teçhizat ve teknik zirai istihsalde düne nispetle çok daha önemli rol oynamaktadır. Bir çift hayvanla daha ziyade zâti istihsal yapan küçük işletme esasına göre bütün yurt topraklarını küçük, hattâ çok küçük parçalara bölmek topraklarımızın susamış bulunduğu sermaye ve tekniğin ziraat alanına gereği gibi yönelmesini geciktirebilir ve tarım üretim alanını her kudret ve kabiliyetteki ehliyetin ulaşabileceği saha olmaktan çıkarır.

Kamulaştırılacak toprak bulunmayan bölgeler:

Topraklandırma dâvasında memleketimizde karşılaşılan bir hususiyete ve önemli bir güçlüğü de burada işaret etmek yerinde olur. Karadenizin belli vilâyetlerinde nüfusa nispetle işlenebilecek toprak miktarı çok az ve kamulaştırılabilecek orta ve büyük arazi hemen hiç yok gibidir. Onun için sözü geçen vilâyetlerimizde elimizdeki kanunla topraklandırma konusunda yapılacak esaslı bir iş yok demektir. Esefle kaydelelim ki, bu durum yalnız belli karadeniz vilâyetlerine de münhasır değildir. Nüfusun çoğalıp toprak darlığının duyulmasının ve bu yüzden toprağın kıymet kazanmasının büyük mülklerin parçalanmasındaki tesiri neticesi olarak asıl ihtiyaç olan yerlerde dağıtılacak orta arazi bulmakta zorluk çekilecektir.

Memleketimizde nüfusu çok ve dağıtılabilecek arazisi olmayan kazalarımız pek çoktur. Orta Anadolu'da yapılan ve Ziraat Bakanlığınca yayınlanmış bir etüde göre iki yüz dönümle bin dönüm arasındaki mülklerin yüz ölçüsü bazı kazalarda mevcut bütün toprak mülkleri yüz ölçüsünün % 6.9 unu 1000 dönümden yukarı mülkler ise % 01 ni teşkil etmektedir. Bu hesaba göre iki yüz dönümden yukarı mülklerin yüz ölçüsü genel toplamın % 7 si demektir. Develi, Balâ, Kütahya merkez, Çubuk kazalarında yapılan incelemelere göre iki yüz dönümden az topraklı çiftçi nispeti yüzde 94.1 ve iki yüz dönümden fazla topraklı çiftçi nispeti de % 5.9 dur. Binaenaleyh kamulaştırma ve arazi dağıtma tedbirlerinin bu gibi bölgelerde büyük tesirleri görülmeyecektir.

İç iskân:

Buna mukabil nüfusu az olan vilâyetlerimizde çok mümbit toprakların boş yatmakta olduğu, topraksız çiftçi olduğu gibi çiftçiye ve insana muhtaç geniş toprakların mevcudiyeti de bir hakikattir.

Bu vaziyet topraklandırma dâvasında daha esaslı tedbirler alınmasının gerektiğini göstermektedir. Bu durum karşısında ilk akla gelen bir iç iskân politikasıdır. Şüphe yok ki böyle bir politikanın tatbikinde büyük mali külfetler yanında bir de, yerleştirdikleri yerlerden bu maksatla naklolunacak halkımızın şiddetli mukavemetine mâruz kalmak gibi yenilmesi güç zorluklar da vardır; fakat durum odur ki toprağı çok dar bölgelerde darlık içinde bunalan yurttaş kütlelerinin dertlerine çare bulmak için bütün bu zorlukları göze almak zaruridir. Çünkü bu gibi yerlerdeki yurttaşlarımız buldukları yerlerde ortakçılık veya ziraat ameliğiyle olsun geçim ve iş alanı bulamamakta ve pek çoğu nafakalarını uzak yerlerde aramaktadırlar.

İşlenen ve işlenmiyen topraklar nispeti:

Toprak darlığının asıl mühim sebebi işlenmiyen toprakların çok önemli bir yekûna varmasıdır. Türkiye'nin yüz ölçüsüne nispetle işlenen toprakları çok azdır. Bu hal ile Türkiye, teknik tâbiri ile âdeta «vaha ziraati» memleketi manzarasını arz etmektedir. Türkiye'nin yüz ölçüsü ile işlenen toprakları arasındaki nispet Balkan mem-

leketlerindekinden de çok düşüktür. Bu nispetler Yugoslavya'da yüzde 30.3, Bulgaristan'da yüzde 35, Romanya'da yüzde 46 olmasına karşı Türkiye'de yüzde 10.4 dür. Macaristandaki nispet ise yüzde 62 dir. Türkiye topraklarının genel olarak durumu şu manzarayı göstermektedir:

Hektar

13 465 000	İşlenmekte olan tarla arazisi
1 107 500	Boş duran tarla arazisi
1 225 315	Bağ, bahçe arazisi
39 120 062	Çayır ve mera arazisi
10 563 400	Ormanlar
12 231 023	Ziraate elverişsiz arazi

77 712 300 Yekûn

Bu rakamların incelenmesinde 77 712 300 hektar yüz ölçüsü içinde işlenen toprakların, bağ ve bahçe arazisi ve nadaslar dâhil, 14 buçuk milyon hektar civarında bulunan ve çayır ve mera arazisinin ise kırk milyon hektar gibi memleket yüzölçüsünün yarısını aşan önemli bir nispette oluşudur. Türkiye'de kültüre alınabilecek çok geniş topraklar bulunduğu açık bir hakikattir. Tereddütsüz kabul etmek icap eder ki mera ve çayır arazisi adı altında boş yatmakta olan bu toprakların önemli kısmı, hayvancılığımıza zarar vermeden ve hemen hiç bir ıslah külfet ve mesrafına ihtiyaç hâsıl olmadan ekim ve dikime açılabilir. Bu suretle ekilen sahayı belki bir misli kolayca genişletmek mümkün sayılabilir. Bu bir taraftan çok sevindirici bir hakikattir, ve nispeten az masrafla ziraata elverişli hale getirilebilecek geniş topraklarımız bulunduğunu gösterir. Bütün bunlar hakkında esaslı tetkikler ve istatistik rakamları mevcut değilse de müşahedeler bu kanaatları teyit etmektedir. Devletin kombinalarla yapmakta olduğu ziraatta milyonlarca dönüm münbit toprakları kolaylıkla bulabilmesi ve ilerisi için de çok geniş sahaların kombinalarla ziraata açılmasının derpiş edilmekte bulunması bu müşahedelerin inandırıcı delillerindendir.

Sulama işleri:

Diğer taraftan bilhassa topraksızlıktan sıkıntı çekilen bölgelerde sulama işlerinin başlaması ve hızlandırılmasının ferahlatıcı tesirler yapacağı aşîkârdır. Bataklıkların kurutulması, yarı batakl-

lık halinde olan toprakların ıslahı ve nihayet tabiatı itibariyle su olmadan ziraate elverişli olmayan arazi parçalarının ziraata elverişli hale getirilmeleri, toprak darlığına kolay çareler bulunamayan bölgelerde geniş imkânlar yaratabilir. Dar topraklı bölgeler durumlarının su siyasetinde, bilhassa küçük sulama ve kurutma işlerinde, bu bakımdan gözönünde tutulması gerektir. Çünkü su işleri ziraatin emrine yeni topraklar verebileceği gibi esasen işlenmekte olan toprakları daha verimli yapmak ve daha entansif bir işletmeye götürmek bakımından da âdetâ yurt topraklarının bir nevi genişlemesi ferahlığını yaratabilir.

II

Zirai kalkınma

Tarım Bakanı Komisyonumuza verdiği tamamlayıcı izahatta geniş mânasiyle zirai kalkınma dâvası üzerine de durmuştur. Halbuki çiftçi ocakları kurulmasına dair hükümler de kaldırıldıktan sonra eldeki tasarrufların muhtevası büyük ve orta arazinin konulan hadler ve şartlar içinde dağıtılmasına ve bu dağıtılacak toprakların belli bir müddet için bölünmemesi ve satılmamasına dair hükümlerle kanunun tatbikına ait malî hükümlerden ibaret kalmaktadır. Zirai kalkınma dâvasında sâdece toprak dağıtmakla çok şey yapılmış olmaz. Bu mevzuda, bilhassa memleketimiz için, önde gelen diğer ihtiyaçlar bulunduğu açıktır. Çiftçimizin her türlü donatımı ve zirai kredi dâvası bunların başında gelenlerdendir.

Donatım kredî :

Zira donatım durumumuz çok zayıftır. Türkiye'de iki milyon çift öküz mevcut olduğuna göre işletme başına bir çift öküz dahi isabet etmemektedir. İki üç ve daha ziyade çift sahibi çiftçiler bulunduğu da hesaba katılınca bir çift öküzü sahip olmıyan işletmelerin sayısının epey önemli olduğunu kabul etmek gerektir. Memleketimizde 432 071 pulluğa karşı iki milyon kara sapan bulunduğu ve karasapanın insanın tanıdığı en iptidai âlet olduğu düşünülünce donatım bakımından ne halde bulunduğumuzu ölçmek kolaylaşır. Harman işleri de en iptidai aletlerle yapılmaktadır. Köylünün elindeki kağını ise dün-

yanın en iptidai nakil vasıtasıdır.

Diğer ziraat aletlerine gelince :

6 099	Milzer
10 927	Orak makinesi
682	Biçer bağlar
552	Harman makinesi
7 240	Tımaz makinesi
139 463	Tırmık
2 744	Kültivatör ve benzerleri

Görülüyor ki, Türkiye'de kara sapan ve pulluktan maada toprağı işleyecek alet olarak 139 000 tırmık ile 2 744 kültivatörden başka alet yoktur. Tırmık da aşağı yukarı yirmi işletmeye bir aded düşüyor demektir. Biraz yukarıki cetvelde görülen diğer aletlere gelince, bunların bir kısmı Kombinalara ait olmak üzere Devlet malıdır, diğer kısmı da hemen Eskişehir, Adana gibi çiftçiliği nispeten ileri üç dört vilâyetlerimizde toplanmış bulunmaktadır. Donatım bakımından bu yoksul durumumuz zirai ve iktisadi takatsizliğimizin sebebi olduğu kadar Türk köylüsünü ve çiftçisini yoksul bırakan bütün âmillerin de bir neticesidir. Bu vaziyet gözönüne alınarak son yıllarda donatım işi Hükümetçe önemle ele alınmış ve bir zirai donatım kurumu teşkil edilmiş bulunmaktadır. Türkiye'de zirai kredinin kifayetsizliğini ve maksada yönelmemiş bulunduğunu, zirai donatım durumumuzun şu arzettiği tamamen elverişsiz manzara zaviyesinden de müşahede ve tesbit mümkündür. Tasarıdaki malî hükümlerin müzakeresi münasebetiyle Komisyona verilen izahata göre kredi ve finansman mevzularının Hükümetçe esaslı olarak ele alınmak kararında bulunduğu memnunlukla öğrenilmiştir.

Fiyat meseleleri ve pazar :

Bunların belki hepsinden de mühimi fiyat meselesidir. Çiftçi mahsulünü ihtiyacı olan maddelere nazaran daima ucuza satmaktadır. Tabiidir ki, son harp senelerinin hususi bir durum arzettiğini kabul etmek lâzımdır. Fiyat maksadının daima aleyhine işlemiş olması Türk çiftçisinin yoksulluk ve takatsizliğinin başta gelen sebeplerindedir. Türkiye'de çiftçinin, yaptığı istihsalin % 80 kadarının kendisi tarafından istihlak edildiğini ve ancak % 20 etrafında bir miktarın da pazar için yapılabildiği düşünülürse zirai istihsalimizin takatsizliği bir kere daha belirmiş olur.

Bu hal memleketin büyük parçalarında henüz zirai iktisat devrinde bulunmamızın bir neticesi olduğundan pazar için geniş ölçüde istihsal devrine geçmemiz ve bu yönde ekonomik ve zirai bütün çarelere başvurmamız zaruretinin de bir işaretidir. Bu takatsiz zirai bünye üzerine kurulacak sanayi iyi kalitede, bol ve elverişli fiyatla hammadde bulmakta zorluk çekecek bu sebepten dış pazara karşı ağır himayelere muhtaç olacak mamullerinin sürümü de büyük kütlelerin zayıf iştirak kuvvetinin tesirleri altında mahdut kalacaktır. Başlıca zirai istihsal alanlarında Türkiye'yi dünyadan ayrı tasavvur etmek mümkün olmadığından ve Türkiye ziraati de dünya istihsal şartlarının ve fiyatlarının külli tesiri altında bulunacağından memleket ekonomisinin dayanağı olan ziraat bünyemizde yapılacak bütün ameliyelerde bol, ucuz ve kaliteli istihsal hedefinin ve bu gayeyi sağlayacak ekonomik mülâhazaların ve Türk çiftçisinin kalkınmasında istihsal, pazar ve mahreç meseleleriyle başarılı bir fiyat politikasının ön plânda tutulması gerekir.

Maliyetler:

Bu mülâhazalarla birlik olarak Türkiye ziraatında maliyet meselesine ve maliyetlerimiz üzerinde menfi tesir yapan diğer âmirlerden bir ikisine biran dokunmak uygun olur. Bu konuda vergi sistemimizin zirai bünye üzerindeki tesirleri kaydedilmeden geçilemez. Bir memleketin zirai ve ekonomik gelişmesinde söz götürmez önemde olan ulaştırmanın bizdeki pahalılığı ve güçlükleri de çiftçi gelirinin mühim bir kısmını yemekte ve maliyetleri yükselmekte olduğu da açıktır. Bizde zirai istihsal alanında çalışan büyük kütlelerin yaşama standardı çok düşük olmasına rağmen maliyetlerimizin dünya piyasasına nazaran daima yüksek olması müstahsilin geçici ve kazanç payını daraltmakta diğer taraftan istihsalimizi hudutlamak ve gelişemiyen iç pazara inhisar ettirmek tehdidini göstermektedir.

Tabiat güçlükleri ile savaş:

Bu iktisadi ve malî faktörler yanında Türk ziraatinin diğer bir çok memleketlerden farklı olarak tabiat güçlükleriyle büyük ölçüde savaş zorunda bulunduğunu da hesaba katmak

lâzımdır. Tabiat kuvvetlerini yenmek ve onlardan faydalanmak yönündeki bu savaşın henüz başlangıcındayız. Kurak iklimlere uygun tohum çeşitlerini ve ziraat metodlarını bulup yaymak, tabiat şartlarımıza uygun tekniği yaratmak ve ayrıca kuraklıklar ve su taşkımları gibi âfetlerle mücadele etmek için esaslı teşkilât kurmak ve tedbirler düşünmek gerekir. Bu saydıklarımız ve bilhassa su işleri Hükümet tarafından önemle ele alınmış bulunuyor. Su derdi bir taraftan kuraklık diğer taraftan taşkımlar, seller ve sıtmalık birikintiler halinde Türk çiftçisinin asırlardanberi belini büken bir âfetdir. Bu derdin memlekette ne acı neticeler doğurduğunu herkes bilir. Burada vaziyeti yalnız iki misalle kısaca kaydedeceğiz : Eskişehir vilâyetinin yıllık ortalama buğday istihsalı 80 - 100 bin ton arasında iken 1932 de bu miktar 25 bin tona ve 1928 yılında ise 6 800 tona düşmüştür. Keza Konya vilâyetinin yıllık buğday istihsalı 400 bin tona kadar çıktığı halde 1928 kurağında 54 bin tona düşmüştür. Normal istihsalimizin dahi az çok daima kurağın tesiri altında düşük bir ortalama gösterdiğinde şüphe yoktur. Ayrıca normal üstü kuraklıklar tesiriyle bölge bölge istihsalin bazı yıllar onda bire kadar hattâ daha aşağı düştüğünü yukarıki misaller belirtmektedir.

Toprak hakkındaki mevzuat:

Tapulandırma ve sınırlandırma işlerinin toprak reformlarına esas teşkil ettiği malûmdur. Bu itibarla Komisyonumuz memleketimizde bu problemi seri ve kifayetli usullerle çözecek bir kanunun lüzumu üzerinde durmuş ve bu işe Toprak Dağıtım Kanununun ilk tatbik edileceği yerlerde ve mevcut eleman ve vasıtaların bu bölgelere teksifi suretiyle başlanması lüzumunu belirtmiştir. Bundan başka Komisyonumuz kooperatifler ve zirai sigortalar konusunu da içine alan zirai teşkilatlanma, içişkan, arazi toplatırılması ve işletme şekil ve normlarını tesbit eyleyen kanunları da toprak mevzuatını tamamlayıcı mahiyette telâkki ettiğini açıklamıştır. Hükümetçe verilen izahlara göre bu yolda çalışılmakta olduğu memnunlukla öğrenilmiştir.

Hulâsa ve sonuç:

Böylece kısa olarak yalnız en esaslı bazı me-

selelerine temas ettiğimiz toprak ve zirai kalkınma dâvamızın ne mahiyette ve hacimde bir memleket işi olduğunu tebarüz ettirdiğimizi sanıyoruz. Zirai kalkınma dâvamız bu perspektifden görülünce onun mülkiyet ve işletme rejimlerinde yapılacak operasyonlar yanında daha ne mahiyette çalışmalar istediği de açıkça belirmiş bulunmaktadır. Yukarıda da işaret edildiği gibi memleketimizdeki gayrimüsait mülkiyet rejimi (bazı bölgelerdeki arazi dağılımı) ve bir orta çağ bakıyesi olan belli işletme şekilleri; yoksul ve asırlarca mühmel kalmış bir ziraat ekonomisinin sebepleri değil ancak neticeleridir. Başka memleketlerde de mevcut olmuş bulunan bu ve benzeri müesseseler o memleketlerde ekonomik hayatın inkişafı ve düzenlenmesi, ziraat tekniğinin ilerletilmesi, pazar, mahrec ve fiyat politikalarının iyi ayarlanması ve işlemesi gibi ekonomik ve teknik yöndeki tedbir ve gelişmelerle tasfiye edilebilmiş ve bu gelişmeler kanunlarla da tanzim edilmiştir.

Bugün Türkiye'de ortakçılık, yarıcılık, marabacılık adı altında gördüğümüz geri işletme şekillerinin yalnız büyük arazi mülklerinde ve yoksul köylünün iş kuvvetinin istismarı şeklinde belirmeyip bilâkis bütün memlekette yaygın bir işleme şekli halinde bulunması ve toprak sahibi köylülerin dahi, iktisadi ve teknik yoksulluktan dolayı, birçok vaziyetlerde toprağını bırakarak ortakçılıkla başkasının taprağında çalışmak zorunda kalması, bu konudaki sebeplerin geniş ve yaygın ekonomik sahalarda yattığını gösterir. Fikrimizce, bu sebepler ortadan kaldırılmadıkça sadece toprak mülkiyet ve işletme rejimlerinde yapılacak değişiklikler bu müesseseleri kökten tasfiyeyi sağlayamayacak ve bunlar şekil değiştirerek yine devam edebileceklerdir.

Komisyonumuz mevcut mülkiyet rejiminin islahını hedef tutan elimizdeki tasarıyı bu görüşlerle ve esas itibariyle uygun bulunmuştur.

Maddelerde yapılan değişikliklerin önemlilerini aşağıda arz ediyoruz.

III

Maddelerde yapılan değişiklikler

1. — Hükümet tasarısının birinci maddesinde kanunun başlıca gayeleri arasında arazi mülklerinin aşırı derecede büyümelerini ve hadden aşı-

ğr küçülmelerini önlemek maksadı da zikredilmekte idi. Komisyonca mülkiyet takyidi kabul edilmediği, arazinin parçalanmaması hakkında çiftçi ocağı dışında bir hüküm mevcut olmadığı ve çiftçi ocağı müessesesi de kabul edilmediği cihetle bu hüküm tasarıdan çıkarılmıştır.

2. — Tasarıda yapılan değişikliklerden biri de çiftçi tarifidir. Hükümet tasarısında (Madde - 3) çiftliği asıl iş edinip geçim ve kazanımı bu yoldan sağlıyanlara çiftçi denilmekte, bu tarifi dışında kalanlar ancak otuz dönüme kadar arazi sahibi olabilmekte ve dördüncü madde hükümlerine göre de bu kanunla diğer kanunlarda çiftçilere tanınmış olan haklardan mahrum edilmekte idi. Memleketimizde iş bölümü herkesin tek bir işle hayatını temin edecek kadar ilerlememiş bulunması sebebiyle bu tarif memleket realitelerine uymamakta idi. Bu suretle bilhassa kasabalarda oturup tarımla uğraşan büyük bir vatandaş kitlesinin çiftçiliği korumaya müteallik birçok hak ve menfaatlerden mahrum bırakılarak, bu hak ve menfaatler özünü çiftçi ocağı teşkil eden belli ve mahdut bir çiftçi zümresine inhisar ettirilmekte ve bu tarif, tarımı değil, tarımla uğraşan muayyen bir zümreyi korumak neticesini doğurmaktadır. Bu sebeplerle tarif Komisyonumuzca uygun görülmiyerek tasarıdan çıkarılmış, ikinci maddeye eklenen ibare ile maksat temin olunmuştur.

3. — Hükümet tasarısındaki (Madde : 5) Arazi tarifleri üzerinde durularak memleket ihtiyaçlarına göre bazı değişiklikler yapılmış, bu arada mera tarifine memleket ihtiyaçlarına uygun bir şekil yerildiği gibi kavak ve okalıptüs yetiştirilmesine cevaz verecek hüküm de ilâve olunmuştur.

4. — Arazi boyları hakkındaki Hükümet teklifinden (Madde - 7) çiftçi ocağı ve mülkiyet takyidinde ait olan kısımlar yukarıda arz olunan sebeplerle çıkarılmıştır.

5. — Komisyonumuz, yapılacak kamulaştırmalarda dar topraklı bölgelerde beş bin dönüm haddinden aşağı inilmesini esas itibariyle kabul etmekle beraber orta arazinin kamulaştırılabileceği endişesiyle imardan kalması tehlikesini gidermek için hangi bölgelerin dar, hangi bölgeleri geniş topraklı sayılacağı Hükümetçe bir an evvel tesbitiyle ilânını lüzumlu görmüş ve 15 nci maddeyi bu esasa göre tedvin etmiştir. Bundan

başka yurt topraklarının iyi ve sürekli bir şekilde işlenmesi, bu kanunun birinci maddesiyle tesbit olunan ana gayelerinden biri olduğu için dar topraklı bölgelerde düzenli işletmelere ilişilmiyeceğine dair olan Hükümet teklifi uygun görülmüş, şukadar ki her türlü itilâfları önlemek ve işletmesini düzenleme imkânını sahibine vermek üzere kanuna gerekli vuzuh verilmiştir.

6. — Üç yıl arka arkaya işlenmiyen arazinin kamulaştırılmasını derpiş eden maddeyi komisyonumuz makbul mazeret kaydiyle kabul etmiştir.

7. — Hükümetin sözle yaptığı teklif üzerine 14 ncü maddeye muvazaaları önlemek maksadiyle (E) fıkrası eklenmiştir.

8. — Kahve, han, dükkân ve fabrika gibi zirai işletme ile ilgili olmayıyan tesislerle bağ ve bahçelerin kamulaştırma dışı bırakılması Hükümetin de muvafakatiyle uygun görülerek 14 ncü maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir. Zeytinlikler bahçe mefhumuna dâhildir.

9. — Komisyon tasarısındaki 17 nci maddede kamulaştırılmalarda beş bin ve iki bin dönüm haddini en aşağıya inilmesini derpiş eden hükme gelince:

Bu maddenin ihtiva ettiği esas, bidayeten Komisyonumuzca derpiş olunmuştur. Gerçekten Hükümet tasarısı dağıtılabilecek arazinin yetmediği yerlerde orta arazinin o yer için Tarım Bakanlığınca belli edilen çiftçi ocağı haddinden fazlasının kamulaştırılmasını derpiş etmekte idi. Bu hüküm, Komisyonumuzca yapılan uzun müzakereler neticesinde, lüzumu Hükümetçe de kabul edilen orta işletmeleri sona erdirecek bir şumulde görüldüğünden dar topraklı bölgeler için dahi düzenli işletmeler dışında asgari bir orta arazi haddi kabul edilmesi uygun görülmüş ve bu hat 16 ncü maddede iki bin dönüm olarak tesbit edilmiştir. Şu kadar ki, bazı orta arazi mülklerinin bizzat sahibi tarafından değil de üzerinde meskûn topraksız veya az topraklı ortakçı veya kiracılar tarafından işletilmekte olduğu, bunların ise toprak sahibi kılınmalarına bu kanunun güttüğü esas gayeler bakımından zaruret bulunduğu, ve başka bölgelere nakillerine de çok kerre imkân bulunamayacağı mülâhazasıyla şayet civarda bu çiftçilere verilecek toprak yoksa bu mülklerin beş yüz dönümden fazlasının kamulaştırılması, fakat sahiplerinin başka sahalarda geçim im-

kânları aramak zorunda kalacakları düşünülerek bu şekilde iki bin dönüm haddi içerisinde yapılacak kamulaştırmalarda değer bahanın nakten verileceğine dair bir hüküm konmuştu. Hükümetin teklifiyle yapılan müzakerede maddeye topraksız ve az topraklılarla beraber bu arazi üzerinde meskûn ziraat işçileri için de kamulaştırma ve tevzi yapılabileceğine dair bir kayıt eklenmesi, sahibine elli dönümden aşağı olmamak üzere o bölgede dağıtmıya esas tutulan miktarın yeri sahibi tarafından seçilebilmek şartıyla üç katmın bırakılması kabul edilerek madde ona göre değiştirilmiş ve bu hadler dahilindeki arazide değer bahanın nakden ödeneceğine dair olan hükümden, değer bahanın takdirinde ve nakden ödemedeki zorluk ve bu kanunda kabul edilen kıymet kıstasına göre farklılık dolayısıyla vazgeçilerek bunun yerine vergiye esas olan kıymetin üç mislinin toprak tahvilleri ile ödeneceğine dair bir hüküm 21 nci maddeye eklenmiştir.

10. — Orta arazide yapılacak kamulaştırmalarda sahibine kalacak kısmın seçilmesinde arazinin ziraata elverişli olup olmaması bakımından dağıtılacak kimselere de elverişli kısımlar temini için seçim hakkının Tarım Bakanlığına verilmesi uygun görülmüştür.

11. — Kamulaştırma bedelinde Hükümetin teklifi veçhile 1944 bütçe yılındaki vergi kıymetleri esas alınmış ve yüzde dört faizli yirmi yıl taksitli toprak tahvilleriyle ödeme kabul edilmiştir. Şu kadar ki, Hükümet teklifinden farklı olarak beş bin dönümden iki bin dönüm haddine kadaar olan kamulaştırmalarda vergiye esas olan kıymetin iki misli ve iki bin dönümden aşağı olan kamulaştırmalarda üç misli kabul edilmiştir.

12. — Kanunun uygulanması bakımından Komisyonumuzca yapılan esaslı değişikliklerden biri de ilgililer için idari ve kazai müracaat yollarının kabul edilmesi olmuştur. Bu maksatla tasarının muhtelif maddelerine itiraz ve müracaat hakkını belirten hükümler konmuştur. Şu kadar ki, toprak dağıtım işinin aksa-madan yürüyebilmesini temin için kaza mercilerince müracaatın işlemleri durdurulmaması uygun görülmüştür. Gerçi vatandaşın hakkını korumak bakımından mahkemelerce icranın tehirine karar verilebilmesi esasından ayrılmanın

doğru olmayacağı hatıra gelebilirse de bilhassa haksız kamulaştırmalarda değer bahanın ödeneceğine dair hüküm konması, bu mahzuru gidecek mahiyette görülmüştür. Ayrıca idarenin işlemlerini kolaylaştırmak bakımından tasarıya birçok diğer hükümler ilâve edilmiştir ki 11 nci maddeye verilen vuzuh, tasarıya ilâve olunan 32 nci madde ile geçici madde bu cümledendir.

12. — Hükümet tasarısı, çiftçiye toprak dağıtımını esası yanında çiftçi ocakları kurmak esasını da ihtiva etmekte idi. Bu cümleden olarak Hükümet tasarısının 7 nci maddesine göre çiftçi ocağı haddi de arazi boylarından biri adedilmekte ve 7 nci bölümdeki hükümlere göre de 30 - 500 dönüm hadleri arasındaki mülkler çiftçi ocağı sayılmakta idi. Çiftçi ocağının hiçbir suretle bölünememesi, kiraya verilememesi, başkası lehine herhangi bir aynı hakla takyit olunmaması, ancak Ziraat Bankasına ipotek edilebilmesi, ölüm halinde miraslar müteadditse sulh yargıcınca miraslar arasında reşit ve ehliyetlisinin ocak reisi seçilmesi ve ocak reisine velâyet ve vesayet müesseseleri dışında küçükleri ocakta çalıştırma, aksi halde ocaktan çıkarma ve reşit olan miraslıların ocaktan alâkasını kesme gibi mevcut hukuk esaslarımızdan ayrı bir sistem ihtiva etmekte idi. Hükümet gerekçesinde çiftçi ocağı müstakil çiftçi ailelerinin yaratılması, çoğaltılması, idame ettirilmesi, toprağın parçalanmaması gayesiyle yeni bir tesis olarak kabul edildiği ileri sürülmüştü. Ancak hak sahibinin toprağı üzerinde tasarruf salâhiyetini takyit eden ve kredi bakımından yalnız Ziraat Bankasının yardımına bağliyan hükümler bilâkis çiftçi ailesinin istiklâlini takyit eder mahiyette olduğu gibi toprağın mirasta tek tarafı olarak ailenin bir ferdine intikal ettirilmesi diğer fertlerin icabı halinde ocaktan ayrılmaları takdirinde bunları diğer sahalarda müstahsil vaziyetine sokabilecek iktisadi şartlar ve himayelerin bulunmaması ve bu operasyona muvazi teşkilât ve tedbirlerin derpiş edilmemiş olması ve nihayet bir kimseyi rızası olmaksızın toprağından alâkasını kesmeye icbar etmesi hayat şartlarımıza ve memleket menfaatlerine uygun telâkki edilmediğinden ocak müessesesinin tasarıdan çıkarılması Hükümetin de muvafakatiyle kabul edilmiştir. Gerçi toprağın belli bir hadden aşağıya parçalanmaması, işletme bakımından zaruri ise de ocak müessesesi sadece toprağın işletmecilik bakımından parçalanma-

masını değil bir aileyi geçindirecek muayyen bir hadde kalmasını tazammun eden bir keyfiyet olmak itibarıyla bu gayeyi aşan mahiyet arz etmekte idi.

Ocak müessesesi başlıca bu mülâhazalarla kaldırılmış olmakla beraber kendilerine toprak verilenlerin bu toprakları belli bir müddet parçalanmadan ve herhangi bir aynı hakla takyit etmeden muhafaza etmeleri, toprak dağıtımı ile güdülen gaye bakımından yerinde olacağından tasarı ile taksitler ödeninceye kadar ve ödense dahi belli bir müddet süresince bölünemezlik, satılmamazlık ve takyit edilemezlik esasını ihtiva eden hükümler konulmuştur. Ayrıca tasarıya kendilerine toprak verilenlerin bu toprakları bizzat işlemedikleri, borçlarını zamanında ödemedikleri takdirde, Hükümet tasarısında farklı olarak, toprağın satılmayıp muhtaç çiftçilere verilmek üzere geri alınmasını tazammun eden hükümler konulmuştur. Kendisine toprak verilenin mazeret halinde arazisini ortaklıkla işletmiyerek sadece kira ile işletebilmesi esasını kabul edilmiştir.

14. — Hükümet tasarısının 41 nci maddesinde verilecek arazinin yerini tâyin etmek, verilecek vasıtaların miktar ve nevilerini belirtmek gibi haller dışında ve bu kanunun yürütülmesi ile ilgili bütün işlemler de Tarım Bakanlığı için geniş bir takdir hakkı derpiş edilmekte idi. Hudutları belli olmayan bir takdir hakkının hukuki emniyet esasına uymadığı ve bir çok mahzurları mülâhaza edildiği cihetle tasarıdan bu husustaki hükümler çıkarılmıştır.

15. — Bu kanunla Devletin hususi mülkiyetinde veya hükmi tasarrufu altında bulunan bütün arazinin dağıtılması derpiş edildiğinden Tapu Kanununun hükmü ihtiyaca uymayan 6 nci maddesi kaldırılmış, bu maddeye göre sahipsiz arazide şimdiye kadar yapılan arazi edinmelerinin biranevvel tescilini sağlayacak geçici bir madde kabul edilmiştir.

Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Ko. Başkanı	Sözcü	Kâtip
İzmir	Aydın	Çanakkale
R. Köker	Bazı maddelere muhalifim	S. Batu
	A. Menderes	

Ankara	Aydın	Bilecik
A. Çubukçu	17 nci maddeye muhalifim	K. Gülek
	N. Göktepe	
Burdur	Diyarbakır	
Ş. Engineri	Ş. Uluğ	

Elâzığ

Encümen müzakeresi hitam bulduktan sonra yapılan teklifleri Anayasamın ve Parti programının temetini teşkil eden ve yeminle teyit ettiğimiz Millî Hâkimiyet esaslarına muğayir gördüğümüzden Hükümetten evvelce gelmiş olan kanun teklifinin aynen kabulü reyindeyim

S. Sağiroğlu

Eskişehir	Gümüşhane
Bazı maddelere muhalifim	H. F. Ataç
E. Savaş	

Gümüşhane	İçel
R. Güreli	Bazı maddelere muhalifim
	T. C. Berker

İstanbul	İstanbul	Kastamonu
A. Bayındır	Dr. H. Diker	H. Çoruk
	Bulunmadı	Bulunmadı
Kayseri	Kayseri	Kırklareli
Ö. Taşcıoğlu	C. Tüzel	Dr. F. Umay
	Bulunmadı	

Konya	Konya	Konya
S. Çumralı	Ş. Engun	H. Karagülle
	Bulunmadı	

Kütahya	Manisa	Maras
M. Erkmen	F. Uslu	B. Kaplan
Mardin	Niğde	Urfa
R. Erten	H. Ulusoy	K. Berker

Yozgad

Bazı maddelere muhalifim

A. Suğur

Bazı maddeler hakkında Kamutaya mütalâalar arz etmek hakkını muhafaza ediyorum.

Çankırı Milletvekili

Atif İnan

Anayasa ve müstakbel sanayi inkişafına aykırı gördüğümüzden dolayı G. fıkrasına, yanlışlıkla yapılan kamulaştırmalarda arazinin dağıtılmış olması halinde dava hakkının yalnız

bedele hasrına ve mazeretin kabulü halinde bile arazinin ortaklıkla işletilmesinin memnuniyetine dair hükümlere muhalifim.

İçel Milletvekili
Şefik Tuğay

Çiftçinin toprak, vasıta ve kredi sahibi olmasına yardım etmek, diğer esaslı faydaları yanında, Devletimiz için, kalkınmamızı hızlandıracak ana hizmetlerin biri, her vatandaşın iktisadi hayatta kabiliyetini değerlendirmesini rejimimizin mahiyetine uygun tedbirlerle, sağlama umumî vazifesinin tabii bir icabı olduğu için tasarımı güttüğü gayede Komisyona tam bir ittifak halindeyiz. Gerek kamulaştırmaya tâbi tutulacak arazi bahsinde, gerekse tasarının ihtiva ettiği hükümlerde ve Komisyon mazbatasının muhtevasında esas itibarıyla Komisyon ekseriyetiyle aynı fikirdeyim. Yalnız aşağıdaki hususlarda kendilerinden ayrılmaktayım :

1. — Bu kanunun emniyetle tatbiki, arazinin hukuki hüviyetinin tespitine, hususiyile yüz ölçüleriyle sınırlarının ve maliklerinin ihtilâfa mahal vermeyecek surette tapu sicilleriyle belirtilmesine bağlıdır. Binaenaleyh, süratli bir toplama usulü kabul edilerek bu kanunun tatbik olunacağı yerlerde bununla işe başlanması lâzımgelir. Esasen tasarının on birinci ve müteakıp maddelerinde arazinin tesbiti için beyannameler istenmekte, Komisyonlar ödevlendirilmekte, aşağı yukarı süratli bir tapulamanın gerektireceği zaman ve zahmet göze alınmaktadır. Böyle idari bir tespit yerine arzolan daha esaslı muameleyi yapmak yerinde olacaktır. Binaenaleyh, senelerdenberi Meclis Komisyonlarında bulunan Tapulama Kanunu tasarısı Komisyonumuzca müzakere ve bu kanunla birlikte intaç edilmelidir.

2. — Tasarının 14 ncü maddesinde «Kamu faydasına yarayan derneklerle İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait ortaklıklar arazisinin 5 000 dönümden yukarı kısmının kamulaştırma dışında bırakılmasına oevaz vermektedir ve bu hüküm de, kamu faydasına yarayan dernekten hariç, yerindedir. Şu kadar ki dar topraklı ilân edilen bölgelerde bu gibi müesseselerin malik ola-

bilecekleri arazinin de ancak muayyen kamu işlerine yarayacak kısma hasrı ve kanuna buna dair bir hüküm konması zaruridir.

3. — Kamulaştırılan arazide kamulaştırma dışında kalan parçayı sahibinin seçmesi esası gerek Hükümet tasarısında, gerekse Komisyonun birinci ve ikinci müzakerelerinde kabul edilmişken sonradan Hükümetin yaptığı teklif ile bu salâhiyet Tarım Bakanlığına verilmiştir. Bir kere Tarım Bakanlığına bu hususta salâhiyet verilmek isteniyorsa bunun hak sahibinin mağduriyetine mahal bırakmıyacak şekilde etraflı olarak vuzuhlandırılması ve çerçeveslenmesi zaruri olup sahibi kelimesini Tarım Bakanlığı tâbiriyle değiştirmek kâfi değildir. Büyük arazide toprak sahibi muayyen bir yeri hususi bir şekilde imar etmiş, orada yerleşmiş bulunuyorsa bu yerin kendisine bırakılması hem maddet icabı, hem de milli ekonomi bakımından zaruridir. Gerçekten bir arazi, meselâ 2 000 veya beş bin dönüm üstündedir diye kamulaştırmaya mâruz bulunuyorsa, bunun hangi kısmının kamulaştırılacağı belli olmadığına ve sahibine de ancak vergi kıymeti esasından toprak bonosıyla çok mahdut bir para verildiğine göre toprağı ıslah ve imar etmekten kaçınacak ve bundan da memleket zarar görür. Halbuki tasarının belli başlı amaçlarından biri yurt topraklarının iyi ve sürekli şekilde işlenmesidir. Bu itibarla maddenin bu şekline iştirak etmiyorum.

4. — Kamulaştırma karşılığı olarak tasarısı 1944 yılı vergi kıymetinin bir ilâ üç mislini esas almaktadır. Birinci ve ikinci müzakerede on yedinci maddenin ilk şekli dairesinde 2 bin dönüm haddi içinde yapılacak kamulaştırmalarda tarafımdan yapılan teklif üzerine değer pahanın para ile ödenmesi kabul edilmiş idi. Gerçekten bu hükmün tatbiki halinde sahibi artık kendisine başka sahalarda iş bulmak zorunda kalacağından verilecek bedelin elinden alınan mala muadil olması, yeni bir iş edinebilmesi bakımından da zaruridir. Fakat bu hükümden de sonradan vazgeçilmiştir. İmdi vergi kıymetlerinin hakiki değere tekabül etmedikleri meydandadır. Bundan maada bu değer de % 4 faizli 20 yıl vadeli toprak konularıyla ödendiğine göre yüksek iskontolar yüzünden sahibinin eline bu de-

ğerlerin dahi % 50 - 60 sı raddesinde bir para geçecek demektir. Gerçi Anayasanın değer paha ve peşin para esasını çiftçiyi topraklandırmak için yapılacak kamulaştırmalara şâmil olmayıp bu iş kanun vazımın takdirine bırakılmıştır. Fakat kanun vazımın mevzula ilgili bütün hususları bir bütün olarak mütalâa etmesi ve ona göre uygun bir neticeye varması tabiidir. Bu bakımdan tasarıda kabul edilen esas doğru bulmamaktayım.

Gerçekten vergi esasının kabulüne başlıca iki mülâhaza hâkim olmuştur. Bunlardan biri kıymet takdiri usulünün tatbikatta doğurabileceği güçlükler ve takdirdeki seyyaliyet hasebiyle vergi kıymeti gibi sabit bir esasın muvafık olacağı mülâhazasıdır. Halbuki kolay ve çok mahzurlu bir usul yerine biraz güç fakat daha isabetli bir şekli ihtiyar etmenin lüzumunu izaha hacet yoktur. Kaldı ki takdirdeki seyyaliyet ve külfeti mümkün olduğu kadar azaltacak usul bulmakta mümkündür. Meselâ her kamulaştırma bölgesinde arazinin mahal ve mahiyetine göre iyi orta ve kötü yılların dönüm başına ortalama sâfi verimini tesbit etmek ve bunların 10 seneliği gibi vergi kıymetleri için de esas olan bir devreyi ölçü olarak almak mümkündür. Zaten bir zirai istihsal sahasını başkasına mal etmeği mâtuf bu türlü muamelelerde, değer paha gibi spekülâtif ölçüler yerine hasılat ölçüsü, İsviçre Medeni Kanununun Medeni Kanunumuza alınmayan zirai işletmelerin muayyen bir mirasçıya mal etmeye müteallik esas ittihaz edilmiş bulunmaktadır. Fakat vergi esasının kabulünde asıl saik, değer pahanın takdirindeki zorluktan ziyade Hazinesinin bu külfeti kaldırmıyacağı mülâhazasıdır. Bu mülâhaza da kâfi değildir. Toprağı ve dolayısıyla geçim vasıtasını, çiftçiyi toprak sahibi yapmak gibi bir umumî manfaat ve hizmet için dahi olsa sahibinin elinden değerinden az bir bedel ile almak, dolayısıyla hizmetin bir kısım külfetini o vatandaşa yüklemek demek olur. Bir kerre Hazinesinin tahammül edemeyeceği ifade olunan böyle bir külfete elinden toprağı alınanların ne derece tahammül edebileceklerini; onların geçim ve çalışma imkân ve şartları üzerinde ne gibi tesirler yapacağını da beraber düşünmek icabeder. Gerçi Hazinesinin bugünkü malî durumu ve yarının ihtiyaçları ona külfet yüklemek

hususunda titiz davranmayı gerekli kılmaktadır. Ancak bahis mevzu malî külfeti tamamiyle toprak sahiplerine yüklemek de doğru değildir. Bilâkis bu külfeti diğer âmme hizmetlerinin masrafları gibi bilinen usuller dairesinde temin olunacak kaynaklarla karşılamak ve netice itibariyle bütün millete iktiham edilmek lâzımgelir. Toprak sahibine mâkul ve münasip bir bedel verilmesi lüzumu sadece sözü geçen mülâhazalar icabı değildir. Memleketin iktisadi menfaati da bunu zaruri kılmaktadır. Filhakika tasarı kamulaştırmanın derhal yapılmasını gerektirmemektedir. Bilâkis nerede ve ne zaman tatbikına başlanacağı belli değildir ve önümüzdeki bütçe devresinde tatbikına geçilmesi için tahsisat da konmuş bulunmamaktadır. Şu halde işin yıllarca süreceği anlaşılmaktadır. İmdi günün birinde gayet cüzi bir bedelle elinden toprağı alınacak olan bir kimsenin o toprağı imar ve islâh etmemesi, sermaye ve emek sarfeylememesi, bilâkis kendine başka sahalarda iş bulma yolunu tutması, neticesi itibariyle kanunun birinci maddesinde amaç olarak gösterilen yurt topraklarının sürekli ve iyi işlenmesine engel teşkil etmesi, Hülâsa ziraatı istihsal sahasında menfi tesirler yapması ihtimalleri bilhassa gözönünde tutulmak zaruridir. Halbuki ziraat diğer istihsal sahalarna nispetle arzettiği hususiyetler ve zorluklar itibariyle bilhassa teşvik ve himayeye muhtaçtır. Bu itibarla bizzat memleketin yüksek iktisadi menfaati toprak sahiplerine muhil ve makul bedel verilmesini âmir bulunmaktadır. Bu mülâhaza bittabi Devlet müesseselerine ait topraklar ile işlenmiyen topraklar için vârit değildir. Bu itibarla bu gibi topraklar için hatta mutlak olarak vergi kıymetinin esas alınmasında bir mahzur yoktur. Buna mukabil hususi şahıslara ait olup işlenmekte olan, ve imar edilen topraklar için, şüphesiz sibikülâtif unsurları da ihtiva eden değer baha esasına göre değil, yukarıda işaret olunduğu üzere yıllık ortalama sâfi gelirin memleketimide bu gibi işlerde mutat olduğu üzere on misline göre hesaplanacak bir bedelin esas tutulması lâzımgelir fikrindeyim. Şurasına da işaret edeyim ki, beş bin dönüm haddinden aşağı mülkler için tasarıda kabul olunan iki ve üç misil tüzel kişilere ve

işlenmiyen topraklara taalluk ettiği nispette burada teklif olunan miktardan fazladır. Bu suretle toprak sahibine tediye olunacak miktarın daha fazla oluşu kendilerine toprak verilenlerin taksitlerini arttırmaması tabiidir.

5. — Memleketi dar ve geniş topraklı bölgelere tefrik işinin çok kısa zamanda yapılması, kezalik kamulaştırma yapılacak bölgelerde kamulaştırılacak arazinin kısa bir müddet içinde sahibine bildirilmesi, tasarıda bu konulara müteallik maddelerin durumunu teşkil etmektedir. Ancak bunun tamamen takdire bırakılmıyarak kanuna âzami müddetler konmalıdır. Gerçekten bölgede kamulaştırma dışında bırakılacak miktarın beş bin mi yoksa iki bin mi olacağı, bir çiftliğin ortakçılık ve yarıcılık gibi usullerle işlendiği için kamulaştırmaya tâbi tutulup tutulmayacağı en kısa bir müddet zarfında belirtilmelidir. Aksi halde sahipleri hususiyle tasarıdaki vergi kıymeti esası baki kalır ve sahibine bırakılacak kısmın intihabını Tarım Bakanlığına bırakan hüküm de muhafaza edilirse topraklarını imar etmekten ve işlemekten kaçınacaklardır ki bunun mahzurlarına ve bizzat bu kanunun esaslarına aykırılığına yukarıda işaret olunmuştur. Fazla olarak bu iş uzun uzadıya geciktiği takdirde ortakçılık, yarıcılık gibi usullerle işlenmekte olan veya üzerinde meskûn amele bulunan çiftliklerde bu durumun kamulaştırmadan kaçınma gayesiyle bertaraf edilmesini yani meskûn amele, kiracı ve ortakçı çiftlikten

çıkarılmak, işletme usulünde değişiklikler yapmak gibi tedbirlere başvurulmak ve netice itibariyle ve içtimai durumu düzeltelim derken yeni yeni sıkıntılarla karşılaşılacak tehlikesi de gözönünde tutulmak lâzımgelir.

Tasarı ziraati kalkındırma işinin temelleşmelerinde olan donatım ve kredi işinde sadece donatım kurumunun o da kurumun her yıl bütçesine para konacağı söylemekle iktifa edilmektedir.

Kanaatimce bu işe istenen sürat ve istikameti verebilmek için diğer bu türlü esaslı mevzularda olduğu üzere her yıl bütçesine asgari muayyen miktarın konacağına dair hüküm konması ve Hükümetçe önceden tesbit edilecek bir plân dairesinde reform işini müstakar ve devamlı bir çalışma ile başarılması zaruridir.

7. — Kendilerine toprak verilenlerin; aldıkları ve malik oldukları topraklar üzerinde borç ödendikten sonra dahi tasarruf salâhiyetinin mukayyet kalacağı 25 yıl müddeti de çok uzun bulmakta, toprak alan çiftçinin mazereti halinde ortakçılıkla işletmeğe müsaade olunmamasını doğru bulmamaktayım.

8. — Tasarının derpiş ettiği reformun başarılmasında bilhassa idare âmirlerinin himmet ve hizmeti esastır. Bu bakımdan bütün muamele ve salâhiyetlerin Tarım Bakanlığında toplanmasını da ihtiyaca uygun saymamaktayım.

Rize Milletvekili
T. B. Balta

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı

Birinci bölüm

Umumî hükümler

MADDE 1. — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır:

- a) Arazisi olmayan veya yetmeyen çiftçileri ve çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;
- b) Kendilerine arazi verilenlere ve yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara yapı ve ıslah sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;
- c) Arazi mülkleri üzerinde işletmeler kurulmasını ve yurt topraklarının sürekli surette işlenmesini sağlamak;
- d) Arazi mülklerinin aşırı derecede büyümelerini ve hadden aşağı küçülmelerini önlemek.

MADDE 2. — Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yollarıyla nebat ve hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya ve bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine «çiftçilik» denir.

MADDE 3. — Çiftçiliği kendine asıl iş edip geçim ve kazancını bu yoldan sağlayanlara «çiftçi» denir.

MADDE 4. — Çiftçiler kendilerini ziraat teşkilâtınca tutulacak kütüklere yazdırmak ve çiftçilikten vazgeçtiklerinde kayıtlarını silmek zorundadırlar.

Bu gereği yerine getirmeyenler bu kanunla diğer kanunlarda çiftçilere tanınan haklardan faydalanamazlar.

MADDE 5. — Bu kanunda kastedilen arazi, ormandan başka olan kültür arazisidir. Kültür arazisi; çiftçilikte kullanılan arazidir.

Kültür arazisi : Tarla, bağ, bahçe, ağaçlık, çayır ve mer'a çeşitlerine ayrılır.

Tarla arazisi : Sürekli saban altında bulunan, tabiatı ve kuvveti yönünden üzerinde nöbetle geniş ölçüde hububat, bakliyeler, yem ve

GEÇİCİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Tasarısı

Birinci bölüm

Genel hükümler

MADDE 1. — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır:

- a) Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;
- b) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;
- c) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak;

MADDE 2. — Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yollarıyla nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine «çiftçilik» ve bu işleri devamlı olarak yapanlara «çiftçi» denir.

MADDE 3. — Çiftçiler tarım teşkilâtının bulunduğu yerlerde tüzükte gösterilecek usul ve şekle göre tutulacak kütüklere kendilerini yazdırmak ve çiftçilikten vazgeçtiklerinde kayıtlarını silmek zorundadırlar.

Bu gereği yerine getirmeyenler bu kanunla çiftçilere tanınan haklardan faydalanamazlar.

MADDE 4. — Bu kanunda yazılı araziden maksat, ormandan başka olan kültür arazisidir. Kültür arazisi; çiftçilikte kullanılabilen arazidir.

Kültür arazisi: Tarla, bağ, bahçe, ağaçlık, çayır ve mer'a çeşitlerine ayrılır.

Tarla arazisi: Tabiatı ve kuvveti yönünden üzerinde hububat, bakliyeler, yem ve sanayi nebatları yetiştirilebilen arazidir.

Hü.

sanayi nebatları yetiştirilebilen arazidir.

Bağ arazisi : Derin işlenerek üzerine üzüm çubuğu dikilip sürekli bakımla çubuk veya üzüm yetiştirilebilen arazidir.

Bahçe arazisi : Üzerinde bir veya türlü çeşitten meyva, sebze, çiçek, fidan ve benzeri faydalı nebatlar yetiştirilebilen arazidir.

Ağaçlık arazi : Tarla, bağ, bahçe, çayırık halinde kullanılmaya elverişli olmayan ve üzerinde yakacak ve kullanılacak odun, dal, yaprak veren toplu ağaçlar bulunan ve genişliği bir hektarı geçmeyen arazidir.

Çayır arazisi : Tarla ve bahçe halinde kullanılması iktisadi olmayan ve üzerinde tabii surette veya suni şekilde biçilebilecek ot yetiştirilebilen arazidir.

Mera arazisi : Tarla ve bahçe halinde kullanılmaya elverişli olmayan ve üzerinde biçilebilecek ot bitmeyen ve fakat hayvan otlatılan arazidir.

MADDE 6. — Bu kanunun tatbikatında yüz ölçüsü olarak dönüm kullanılır.

Dönüm bin metre karelik yerdir.

MADDE 7. — Arazi mülkleri genişlik bakımından, küçük arazi, çiftçi ocağı arazisi, orta arazi, büyük arazi olmak üzere dört boya ayrılır.

Küçük arazi mülkü, çiftçilikten başka mesleklerde çalışanların geçinmelerine yardımcı olan ve genişliği otuz dönümü geçmeyen arazidir.

Çiftçi ocağı arazisi, genişliği otuz dönümden aşağı ve beş yüz dönümden yukarı olamaz.

Orta arazi mülkü, Beş bin dönümden büyük olamaz.

Büyük arazi mülkü, genişliği beş bin dönümü geçen mülklerdir. Çiftçinin kalkınmasını sağlayacak kamu hizmetlerinde kullanılmak şartıyla büyük araziyi ancak Devlet mülk edinir.

Kamu faydasına yarayan derneklerle İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait ortaklıklar, Bakanlar Kurulu kararıyla beş bin dönümden fazla araziyi işletme şartıyla mülk edinebilirler.

Arazi mülklerinin boylara ayrılışında nerede olursa olsun bir şahsa ait bütün arazinin yekûnu hesap edilir.

MADDE 8. — Bu kanunda arazi işlenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakıl-

Geçici K.

Bağ arazisi : Üzerine üzüm çubuğu dikilip çubuk veya üzüm yetiştirilebilen arazidir.

Bahçe arazisi : Üzerinde bir veya türlü çeşitten meyva, sebze, çiçek, fidan ve benzeri faydalı nebatlar yetiştirilebilen arazidir.

Ağaçlık arazisi : Tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmaya iktisaden elverişli olmayan ve üzerinde ağaç bulunan veya yetiştirilebilen arazidir.

Kavaklık ve okaliptüslük arazi : Kavak ve okaliptüs yetiştirilebilen arazidir.

Çayır arazisi : Tarla, bağ ve bahçe halinde kullanılması iktisadi olmayan ve üzerinde biçilebilecek ot yetişen veya yetiştirilebilen arazidir.

Mer'a arazisi : Tarla, bağ, bahçe halinde kullanılmayan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir.

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanmasında yüz ölçüsü olarak dönüm kullanılır.

Dönüm bin metre karelik yerdir.

MADDE 6. — Arazi mülkleri yüz ölçüsü bakımından, küçük orta ve büyük arazi olmak üzere üç boya ayrılır.

Küçük arazi mülkü, 500 dönüme kadar olan arazidir.

Orta arazi mülkü, 501 den 5000 dönüme kadar olan arazidir.

Büyük arazi mülkü, 5000 dönümü geçen arazidir.

Arazi mülklerinin boylara ayrılışında nerede olursa olsun bir kişiye ait bütün arazinin tutarı hesaplanır. Şüyu olarak tasarruf edilen arazi mülklerinde her şahsa ait hisse ayrı ayrı hesap edilir.

MADDE 7. — Bu kanunda arazi işlenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakıl-

Hü.

mayıp tabii şartlara ve teknik gereklere göre yaradıkları istihsal bölümlerinde kullanılmakta olması ve ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Üstüste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi işlenmiyor sayılır.

Bu kanun hükümlerine göre arazinin işlenip işlenmediğini Ziraat Bakanlığı belli eder.

İkinci bölüm

Dağıtılacak arazi

MADDE 9. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi şunlardır :

a) Tapulu ve tapusuz olarak Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunup kamu işlerinde kullanılmayan arazi;

b) Bir veya bir kaç köy halkının ortamalı olarak kullandıkları araziden Ziraat Bakanlığınca ihtiyaçtan fazla olduğu belirtilen parçası;

c) Sahibi belli olmayan arazi;

d) Kurutulan bataklıklardan kazanılacak arazi;

e) Göllerin kuruması ve nehirlerin doldurmasıyla elde edilecek arazi;

f) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak arazi.

Dağıtılacak araziden, a, b, c, bentlerinde yazılı olanlar bu kanunun yürürlüğe girmesiyle (d) bendindeki kamulaştırma işlemi bitip Hazine adına tapuya tescil edilmesiyle Ziraat Bakanlığı emrine geçer.

Geçici K.

mayıp tabii ve mahalli şartlara göre ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Makbul mazeret olmaksızın üstüste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi işlenmiyor sayılır.

Arazinin işlenip işlenmediğini Tarım Bakanlığınca belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin itiraz ve müracaat hakkı saklıdır.

İkinci bölüm

Dağıtılacak arazi

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi şunlardır:

a) Devletin hüküm ve tasarrufu veya hususi mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılmayan arazi;

b) Bir veya birkaç köy, kasaba veya şehirin ortamalı olan arazinin ihtiyaçtan fazla olduğu Tarım Bakanlığınca belirtilen parçası;

c) Sahibi bulunmayan arazi;

d) Devletçe kurutulan sahipsiz bataklıklardan kazanılacak arazi;

e) Göllerin kuruması ve nehirlerin doldurmasıyla elde edilecek arazi;

f) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak arazi.

MADDE 9. — Yapılacak yayım ve incelemeler sonunda sahibi bulunamadığından dolayı Hazine adına tescil olunan sekizinci maddenin (c) bendinde yazılı arazinin 10 yıl içinde hükümle sahibi belli olduğu takdirde elkoma tarihindeki bedeli kamulaştırmadaki esaslara göre belli edilerek Devletçe ödenir.

MADDE 10. — Sekizinci madde gereğince dağıtılacak araziden aynı maddenin (a) bendinde yazılı olanlar bu kanunun yürürlüğe girmesiyle, (b) bendinde yazılı arazi Tarım Bakanlığınca ayrılmasıyla, (c) ve (f) bendlerindeki arazi Hazine adına tapuya tescil edilmesiyle, (d) ve (e)

MADDE 10. — Bu kanunun tatbikına başlanılan yerlerde keyfiyet münasip vasıtalarla yayınlanır. Yayınlanmadan sonra gerçek ve tüzel kişiler tasarruflarındaki arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını üç ay içerisinde sınırlarını, hendek veya o yerde tedariki mümkün malzeme ile belirtmek ve bu arazilerin amır, çeşit ve gerçek yüz ölçülerini gösteren bir beyan kâğıdı vermek ve tasarruf belge veya onanmış benzerini ödevli yerlere vermek zorundadır.

Bu mecburiyetleri yerine getirmeyenler yükletilen yükün ağırlığına göre elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılır. Yazılı bildiriğe rağmen beyan kâğıdı vermemekte direnenler on günden bir aya kadar hapis ve yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılırlar.

bendlerindeki arazi meydana gelmesiyle Tarım Bakanlığı emrine geçer.

MADDE 11. — Bu kanunun 61 nci maddesi uyarınca Kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yer belli edilmek suretiyle keyfiyet o yerin bağlı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer münasip vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu Resmî Gazetede bir defa ve ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan ikişer gazetede enaz birer gün ara ile üç defa yayınlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilk ilân Resmî Gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılmaz. Resmî Gazete ile yayınlanma tarihinden başlayarak üç ay içinde özel idareler, belediyeler, her çeşit vakıflar, köyler ve o yerde oturan gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki araziden sınırları belli olmıyanların köşelerine taş dikmek, hendek açmak veya o yerde tedariki mümkün vasıtalarla faydalanmak suretiyle sınırlarını belirtmek ve arazilerine ve üzerindeki yapı ve tesislere ait örneği tüzüğünde gösterilen beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf bölgeleri veya muhtarlarca onanmış benzerleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek mercilere vermekle ödevlidirler.

Şuyulu olarak tasarruf olunan arazide bu ödev her hisse sahibine düşer. Küçüklere ve kırsıtlara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işiyle kanunî temsilcileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmıyanlar, tasarruflarının dayandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazırlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar gösterilmekle beraber arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar, bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar yazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeğe uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtlarıyla eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit geçirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerdeki yetkili mercie vermek üzere o ilin valisine gönderirler.

MADDE 11. — Bu yetkili yerler verilen beyan kâğıtlarının arazinin sahibi, çeşitleri, genişliği bakımından gerçeğe uygun olup olmadığını tasarruf belge ve dayanakları üzerinde ve yerinde inceler. Böylece özel kişilere ve Devlete ait arazi belli edilir.

Üçüncü bölüm

Arazi kamulaştırılması

MADDE 12. — Arazisi olmayanlara veya yetmeyenlere dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi, üzerindeki yapı ve tesisleri ile birlikte Ziraat Bakanlığınca kamulaştırılır.

- Vakıflara ait her çeşit arazinin tamamı;
- Özel idare ve belediyelere ait olupta kamu hizmetlerinde kullanılmıyan arazi;
- Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;
- Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmiyen arazi.

Dağıtılacak arazinin yetmediği yerlerde orta arazinin o yer için Ziraat Bakanlığınca belli edilen giftçi ocağı haddinden fazlası kamulaştırılır.

Ancak, işletme bütünlüğünü bozmamak için üzerinde her türlü tesisleri ve donatımı tam bir işletme kurulu bulunan düzenli ve sürekli bir şekilde işetlenen orta arazi bu hükmün dışındadır.

Kamulaştırmaya uğrayacak büyük veya orta araziden sahibine bırakılan parçanın yerini toplu olmak şartıyla sahibi seçer.

MADDE 12. — 11 nci maddede yazılı ödevleri yerine getirmiyen arazi sahipleri, kanuni temsilciler ve Vakıf mütevellileri 50 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılırlar. Yazı ile istendiği halde bu ödevleri yerine getirmemekte direnenler hakkında bu ceza iki kat olarak hükmolunur.

MADDE 13. — Beyan kâğıtlarının gerçeğe uygunluğunu yetkili merciler tasarruf belge ve dayanakların üzerinde ve yerinde incelerler. Böylece özel kişilere ve Devlete ait arazi belli edilir. 25 ve 26 nci maddelerin hükümleri saklıdır.

Üçüncü bölüm

Arazi kamulaştırılması

MADDE 14. — Arazisi olmayanlara veya yetmeyenlere dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi, üzerindeki yapı ve tesisleri ile birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır.

- Mülhak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Evkaf U. Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bilûmum vakıf arazisinin tamamı;
- Özel idare ve belediyelere ait olupta kamu hizmetlerinde kullanılmıyan arazi;
- Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;

(Kamu faydasına yarayan derneklerle, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait ortaklıklar arazisinin beş bin dönümden yukarı kısmı, işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu kararı ile kamulaştırma dışında bırakılabilir.)

- Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmiyen arazi.

Kamulaştırılan arazideki yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân, değirmen ve fabrika gibi ziraat işletme ile ilgili olmıyanlar ile bağ ve bahçeler kamulaştırma dışında bırakılır.

e) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırmağa tâbi araziden bölünmek suretiyle 1944 yılı Ekim ayından sonra iktisap edilen ve yeni sahipleri tarafından doğrudan doğruya işletilmeyen arazinin tamamı (56) nci madde hükümleri bu arazi hakkında uygulanır. Miras yoluya intikal eden arazi bu fıkra hükmü dışında tutulur.

MADDE 15. — Bu kanunun yayımlandığı tarihten başlayarak her bölgede sekizinci maddenin a, b, c, d, e bentlerinde yazılı arazi ile 14 ncü madde gereğince kamulaştırılabilecek arazinin toprak dağıtılacaklara yeter miktarda olup olmadığı Bakanlar Kurulu kararıyla belli edilerek geniş ve dar topraklı bölgeler ilân olunur.

Her il bir bölge sayılır. Özel bir durumda olan ilceler ayrı bir bölge sayılabilir.

İl veya ilçe topraklarının geniş veya dar olduğunun belli edilmesinde 33 ncü maddenin a, b, c bentlerinde yazılı o yerde oturan çiftçilerle ziraat işçileri aileleri esas tutulur.

Her bölgedeki incelemeler tamamlandıkça yapılacak ilân akabinde o bölgede derhal kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanabilir.

MADDE 16. — Geniş topraklı bölgelerde gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait arazi kamulaştırmalarında 14 ncü maddenin c bendi hükümleri tatbik olunur.

Dar topraklı bölgelerde orta arazinin iki bin dönümden fazlası kamulaştırılabilir. Şu kadar ki mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesisleri ve donatımı olan ve düzenli bir şekilde sahibi tarafından işletilmekte bulunan orta arazi bu hükmün dışında tutulur.

Tarım Bakanlığı düzenli saymadığı bir işletmede gördüğü noksanları sahibine bildirir ve tamamlanması için iktisadî şartları ve sahibinin durumunu gözönünde tutarak münasip bir müddet tâyin eder. Makbul mâzeret olmaksızın bu müddet içinde noksanlar tamamlanmaz ise sahibi düzenli işletme hükmünden faydalanamaz. Tarım Bakanlığının bu husustaki kararlarına karşı ilgililerin müracaat hakları saklıdır.

MADDE 17. — Topraksız veya az topraklı çiftçiler tarafından ortakçılık veya kiracılıkla işlenmekte olan veya hiç arazisi olmayıp ötedenberi tarım işçiliği ile geçinenlerin üzerlerinde yerleşmiş buldukları arazi, o bölgede (39) ncü madde gereğince dağıtmıya esas tutulan miktarın kendi seçtiği yerde üç katı sahibine bırakılmak şartıyla yukarıda yazılı çiftçi ve işçilere dağıtılmak üzere kamulaştırılabilir. Sahibine bırakılacak olan arazi 50 dönümden aşağı olamaz. Şu kadar ki bu hükmün uygulanmasında da-

Hü.

Geçici K.

MADDE 13. — Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırma gereğini takdir etmek ve kamulaştırma kararını vermek Ziraat Bakanlığına aittir.

MADDE 14. — Ziraat Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini, vasıflarını ve değerini gösteren kroki, mazbatalar kamulaştırma kararna bağlı olarak o yerin en büyük mülkiye üstüne gönderilir.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde gazete veya herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yoluyla yayımlanır. Yayının yapıldığı belgeye bağlanır.

Bu yayım ilgililere bildirik yerine geçer.

MADDE 15. — Kamulaştırılacak arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin kamulaştırma karışıkları, arazide 2901 sayılı kanun gereğince toprak yazma komisyonları tarafından toprak vergisine matrah olmak üzere 1943 yılına kadar kesin olarak belirtilen değerdir.

Bina ve tesislerde ise, aynı mali yıl vergisine

ha yakınında dağıtılabilecek veya kamulaştırılabilecek araziden bunlara verilmesi mümkün olan miktarın bu çiftçileri topraklandırmaya yetmemesi şarttır. Civardaki çiftçiler tarafından ortakçılık veya kiracılıkla işlenmekte olan arazi dahi bu çiftçilere dağıtılmak üzere yukarıdaki şartlar ve esaslara göre kamulaştırılabilir. Bu gibi yerlerde köy varsa köy öğretmeni için köy tüzel kişiliği adına da bir yer verilir.

MADDE 18. — Kamulaştırılacak büyük ve orta arazide, kamulaştırma dışında kalacak parçaları kültür çeşitlerini içine alacak şekilde ve mümkün olduğu kadar semt itibariyle toplu bir halde Tarım Bakanlığı seçer. Kamulaştırma dışında bırakılacak parçanın dahi kamulaştırılmasını sahibi isterse bunun da kamulaştırılması mecburidir. İçinde köy veya çiftçi evleri bulunan arazide köyün veya bu evlerle müstemilâtın kurulu bulunduğu yerler üzerinde ve harman yerlerinde bu hak kullanılamaz.

MADDE 19. — Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırma gereğini takdir etmek ve kamulaştırma kararını vermek Tarım Bakanlığına aittir.

MADDE 20. — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve vasıflarını ve değerini gösteren kroki ve mazbatalar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde gazete veya herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yoluyla yayımlanır ve ilgililerin beyannamelerindeki adreslerine tebliğ edilir. İlânın yapıldığı zabıt varakasıyla belirtilir. Bu ilân ve tebliğ, adresi belli olmıyan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmıyan ilgililere bildirik yerine geçer.

MADDE 21. — Kamulaştırılacak arazinin :
a) Beşbin dönümden fazla kısmında 1833 ve 2901 sayılı kanunlar gereğince takdir edilip 1944 bütçe yılı arazi vergisine matrah olan değer;

b) Beşbin dönümden aşağı olan arazide aynı değer iki katı;

Hü.

Geçici K.

matrah olmak üzere sâfi irattan 1837 numaralı kanununun 14 ncu maddesi mucibince bulunacak değerleri esas tutulur.

1943 malî yılına kadar toprak yazma komisyonlarınca yazımı yapılmamış arazi veya irat değerleri kesin olarak belirtilmemiş bulunan bina ve tesislerin kamulaştırma karşılıkları 1331 yılı vergilerine matrah olarak kaydedilen değerlerin altı katıdır.

Hiç vergi yazımı yapılmamış veya 1331 yılından önce yapılmış olan arazi, yapı ve tesislerin kamulaştırma karşılıkları, kamulaştırılacak arazi, yapı ve tesislerin yöre ve çevresindeki en yakın arazi, yapı ve tesislerin yukardaki fıkralara göre ödevli mercilerce kesin olarak belirtilen değerlerdir.

Bu gibi hallerde ödevli merciler en geç bir ay içerisinde karar vermek zorundadır. Bu süre içerisinde özürsüz olarak ödevini yapmayan komisyonların başkan ve üyeleri hakkında kanun gereğince takibat yapılır.

Ödevli komisyonlar çalışma halinde değilse yetgili makamlar tarafından derhal toplanarak yukarıda gösterilen ödevler yaptırılır.

c) İki bin dönümün aşağısında yapılacak kamulaştırmalarda aynı değer üç katı.

Kamulaştırma karşılığına esas olur.

Kamulaştırılacak araziden gizli kaldığından veya diğer bir sebepten dolayı 1944 bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayanlara çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin sözü geçen yıl vergisine matrah olan değerlerine göre Arazi Vergisi Kanununun yetkilendirdiği komisyonlarca değerleri biçilir. Bu yolla bulunan değerler kesinleştikten sonra kamulaştırma karşılığına esas tutulur.

Bu fıkra gereğince tâyin olunacak değere Hazine ve mülk sahibi 3692 sayılı kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler.

Hazinece taksitle satılmış olupta kamulaştırma tarihinde taksit bedelleri tamamen ödenmemiş olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her sene için ihale bedelinden yüzde beş tenzil edildikten sonra kalan miktar, vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir. 14 ncu maddenin (E) bendi gereğince kamulaştırılacak arazinin bedeli bölünmezden evvelki bütünün tâbi olduğu hükümlere göre hesaplanarak tapuda kayıtlı sahibine ödenir.

MADDE 22. — Vergide bir bütün olarak kayıtlı bulunan arazinin tamamı kamulaştırılmış değilse değer kamulaştırılan parçalarla sahibine kalan parçaya ifrazı, tadilât komisyonları tarafından yapılır. Tadilât komisyonu kararına karşı arazi sahibi ile Hazine 1833 ve 3692 sayılı kanunlar dairesinde itiraz edebilirler.

MADDE 23. — Kamulaştırılacak arazi üzerinde bulunan yapı ve tesislerin takdir edilecek değerleri kamulaştırma karşılığına esas olur.

Bu takdir işlemi 1837 sayılı kanunun yetkilendirdiği komisyonlarca yapılır. Hazine ve mülk sahiplerinin 3692 sayılı kanun hükümleri gereğince itiraz hakları saklıdır.

MADDE 24. — 21, 22, 23 ncu maddelerde yazılı işlemlerle ödevli bütün merciler en geç bir ay içinde karar vermek zorundadırlar. Bu süre içinde mâzeretsiz olarak ödevini yapmayan komisyonların başkan ve üyeleri hakkında kanun gereğince takibat yapılır. Ödevli komisyonlar çalışma halinde değilse yetkili makamlar tara-

MADDE 16. — Kamulaştırmada bu kanun hükümlerinin tatbikiyle ilgili itirazlar, kamulaştırma kararının yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde yapılabilir.

Kamulaştırma işlemleri ve kararlarından doğabilecek uyuşmazlıklara yargı ve idare yetkili yerlerinde bakılmayıp merkezde kurulacak toprak itiraz komisyonlarında bakılır.

Bu komisyonlarca verilen kararlar kesin olup aleyhine yargı ve idare yetkili yerlerine başvurulamaz.

Kamulaştırılması kesinleşen arazi tapuca Hazine adına yazılır.

ından hemen toplantıya çağrılarak ödevleri yaptırılır.

MADDE 25. — Kamulaştırmada bu kanun hükümlerinin uygulanması ile ilgili itirazlar kamulaştırma kararının arazi sahiplerine gerekçesiyle birlikte 20 nci madde hükümleri dairesinde bildirildiği veya ilân edildiği tarihten başlamak üzere bir ay içerisinde Tarım Bakanlığına yapılabilir. Bakanlık itirazı haklı bulunmazsa kamulaştırma işleminin tamamlanmasına karar verir. Bu kararın yerine getirilmesi yardım mercilerince geri bırakılmaz.

MADDE 26. — 25 nci maddeye göre itiraz haklı görülmiyerek kamulaştırma işleminin tamamlanmasına karar verilmesi halinde, kamulaştırma ile ilgili işlemlere karşı genel hükümler dairesinde dâva açılabilir.

Gerek mahkemede, gerek Danıştay'da dâva, itirazın reddi hakkındaki kararın tebliği tarihinden başlamak üzere en geç üç ay içinde açılır. Zamanaşımını durduran veya kesen sebepler varsa gözönünde bulundurulur. Dâva vazifesizlik veya salâhiyetsizlik noktasından reddedildiği takdirde dâvacı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 193 ncü maddesi hükmünden faydalanır.

MADDE 27. — Bu kanunun uygulanması ile ilgili olup görülmesi Sulh ve Asliye Hukuk mahkemelerine ait dâva ve işleri yerinde görmek üzere Asliye mahkemesi yetkisinde, gerektiği kadar gezici mahkemeler kurulur. Bu mahkemelerde şifahi muhakeme usulü tatbik olunur.

Danıştay'da görülecek dâvalar, cevaplar tamamlanır tamamlanmaz yapılacak başka bir işlem kalmamışsa hemen ve diğer işlerden önce almarak karara bağlanır. Danıştay'ın lüzumlu göreceği yerinde yapılacak incelemeleri ve araştırmaları yetkili merciler kısa bir zamanda yapmakla ödevlidirler. Bu dâvalarda cevap süresi uzatılmaz.

MADDE 28. — 21, 22, 23 ncü maddelerde yazılı işlemlerle bu kanunun uygulanmasıyla ilgili her türlü itiraz ve dâvalar kamulaştırma, Hazi-

MADDE 17. — Kamulaştırılacak arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin mülkiyetinin ihtilâflı olması veya arazinin ekili bulunması kamulaştırma işlemini durduramaz. Ekili parçaya el konulması ürünün devşirilmesine kadar geri bırakılabilir; ürünün takdir edilen karşılığı ödenmek şartıyla hemen el konabilir.

ne adna tescil ve dağıtmayı durduramayacağı gibi bunların durdurulması hakkında yargı mercilerince de karar verilemez. 25 nci madde hükümleri saklıdır.

MADDE 29. — Haksız olarak kamulaştırıldığı anlaşılan arazi henüz dağıtılmamışsa kamulaştırma işleminin bozulmasına ve arazinin sahibine geri verilmesine, dağıtma işi tamamlanmışsa hakkının para ile ödenmesine karar verilir ve bu karar hiçbir harç ve masraf istenilmeksizin hemen ilgililere tebliğ olunur.

Dâvacı haklı çıkarsa hüküm anlatıldığı veya yazılı olarak bildirildiği tarihten sonra dâva mevzuu olan arazi dağıtılamaz.

Danıştay'da verilen kararlar derhal yerine getirilir ve mahkemenin verilen kararın kesinleşmesi beklenir.

MADDE 30. — Haksız olarak kamulaştırıldığı tahakkuk eden arazi hükümden önce dağıtılmış ise bir ay içinde, Tarım Bakanlığı, ikisi mahallî idare heyeti ve biri Belediye Encümeni tarafından seçilecek üç kişilik bir komisyonun istişarî mütalâasını alarak arazinin elkonma tarihindeki değerini belirtir ve sahibine bildirir. Sahibi bu değere razı olursa ayrıca hüküm almağa lüzum kalmaksızın alacağı derhal ödenir.

Bu değere razı olmayanlar yargıca baş vurarak bedelin hüküm altına alınmasını isteyebilirler. Bu dâvalar dahi şifahi muhakeme usulüyle görülür ve arazinin kamulaştırma zamanındaki değer pahası hüküm altına almır.

MADDE 31. — Kamulaştırma yapılan yerlerde arazi ile ilgili dâvalara Tarım Bakanlığı müdahil sıfatıyla katılabilir. Tarım Bakanlığının bu dâvalarda taraflara bağlı olmaksızın delil göstermeğe, isteklerde bulunmağa ve kanun yollarına baş vurmağa hakkı vardır.

MADDE 32. — Kamulaştırma karşılığı sahibine verilmek ve sahibi almaktan kaçındığı veya bulunmadığı yahut kamulaştırılan gayrimenkul nızalı olduğu takdirde Ziraat Bankasına yatırılmak şartı ile gayrimenkule el konur ve Tarım Bakanlığının isteği üzerine tapuca Hazine adına tescilli yapılır.

Kamulaştırılan arazi, yapı ve tesisler tescil tarihinden itibaren iki yıl içinde bu kanun gere-

Hü.

Geçici K.

ğince dağıtılmadığı takdirde sahipleri almış oldukları bedelleri Hazineye ödeyerek bunları geri alabilirler.

21 nci maddenin son fıkrası ile 22 ve 23 ncü maddelerde yazılı hallerde kamulaştırılacak arazi, yapı ve tesisler karşılıklarının sahibine verilmesi veya bankaya yatırılması beklenmeksizin Hazine adına tescil edilir ve kesinleşen karşılıklar bu kanun hükümlerine göre sahiplerine ödenir.

MADDE 33. — Kamulaştırma işlerinin başladığı bölgelerde kamulaştırılacak arazinin belirlenmesi ve ilgililere bildirilmesi işi 11 nci maddede yazılı üç aylık sürenin bitmesinden başlamak üzere, en geç beş yıl içinde tamamlanarak derhal ilân olunur. Bu ilândan sonra o bölgede bu suretle belirtilmiş bulunan arazinin dışında yeneden kamulaştırma yapılamaz. Sonraki edinmelerle arazinin o bölge için kamulaştırma haddi olarak belli edilen miktarın üstüne çıkması veya arazinin işlenmemesi halleriyle 16 nci maddenin son fıkrasında yazılı sebeple yapılacak kamulaştırmalar bu hükmün dışındadır.

MADDE 18. — Kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin karşılığı özel bir kanunla çıkarılacak tahvillerle ödenir.

Dördüncü bölüm

Arazi verilecekler

MADDE 19. — Bu kanun hükümlerine göre arazi aile reislerine verilir.

Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortakçılık, kiracılık yapanlar;
- b) Arazisi yetmeyen çiftçiler.
- c) Hiç arazisi olmayıp ta bulunduğu yerde eskidenberi ziraat işçiliğiyle geçinenler.
- d) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar.
- e) Ocak mirasının tasfiyesi dolayısıyla ocaktan ayrılanlarla arazisi yetmeyen çiftçi ailelerinin askerliğini bitirmiş çocukları.
- f) Ziraat Okullarını veya Ziraat Bakanlığınca tanınmış kursları, bitirenlerden arazisi olmayanlar.
- g) Evvelce çiftçi olmayıp ta arazi edindiği

Dördüncü bölüm

Arazi verilecekler

MADDE 34. — Bu kanun hükümlerine göre arazi aile reislerine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortakçılık, kiracılık yapanlar;
- b) Arazisi yetmiyen çiftçiler;
- c) Hiç arazisi olmayıp yerleşmiş bulunduğu yerde ötedenberi tarım işçiliğiyle geçinenler;
- d) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;
- e) 58 nci madde hükmüne göre miras şirketinden ayrılanlar;
- f) Tarım ve Veteriner okullarını veya Tarım Bakanlığınca tanınmış Tarım kurslarını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler;
- g) Evvelce çiftçi olmayıpta arazi edindiği takdirde çiftçilik yapacaklarına Tarım Bakanlı-

Hk.

takdirde çiftçilik yapmayı taahhüt edenler.

MADDE 20. — Arazi dağıtımında yukarıdaki maddenin her bendi içinde de aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Çocuk sahibi olanlar.
- b) Evi ve yeter miktarda istihlal vasıtaları bulunanlar.
- c) Evi olup yeter istihlal vasıtaları bulunmayanlar.
- d) Yeter istihlal vasıtası bulunup ta evi olmayanlar.

MADDE 21. — Arazi verileceklerin Türk olmaları ve medeni hakları kullanma ehliyetini haiz ve erkeklerde askerliğini yapmış ve yahut özel kanunlardaki muaflık veya geriye bırakılma hükümlerinden faydalanmış bulunmaları, çiftçi olmaları ve çiftçilik yapmayı, verilecek araziyi bizzat işletmeyi taahhüt etmeleri şarttır.

Beşinci bölüm

Arazi dağıtılması

MADDE 22. — Arazi dağıtılması bu kanun hükümlerine uygun olarak Ziraat Bakanlığınca yapılır.

MADDE 23. — Arazi isteyenler;

- a) Hüviyetlerini ve medeni durumlarını;
- b) Arazileri varsa çeşitlerini ve gerçek yüz ölçülerini;
- c) Arazi üzerindeki yapı ve tesislerle ziraat alet ve vasıtalarını;
- d) Arazi istedikleri yeri;

Gösteren o yerin ihtiyar heyetlerinden onanmış bir beyan kâğıdı ile çiftçi ocağı kuracaklarına dair bir taahhüt kâğıdını buldukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler.

MADDE 24. — Bölgelere ve ziraat çeşitlerine göre hiç arazisi olmayanlara çiftçi ocağı hadleri içinde yetecek ölçüde arazi verilir.

Toprağı yetmeyenlerin gene bölge ve ziraat çeşitleri gözönünde tutularak arazileri çiftçi ocağı hadleri içinde yetecek ölçüye çıkarılır.

Geçici K.

ğınca kanaat getirilenler.

Bu madde şumulüne giren kimselerden müstakil bir işletme kuracak durumda bulunanlara, aile sahibi olmasalar dahi, arazi verilir.

MADDE 35. — Arazi verilmesinde yukarıdaki maddenin her bendi içinde de aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Çocuk sahibi olanlar;
- b) Evi ve yeter miktarda istihlal vasıtaları bulunanlar;
- c) Evi olup yeter istihlal vasıtaları bulunmayanlar;
- d) Yeter istihlal vasıtası bulunupta evi olmayanlar.

MADDE 36. — Arazi verileceklerin Türk olmaları ve medeni hakları kullanma ehliyetini haiz bulunmaları ve çiftçi olmaları veya çiftçilik yapmayı taahhüt etmeleri ve her iki halde de verilecek araziye bizzat işletmeleri şarttır.

Vasisi ister ve sulh yargıci da izin verirse velisi olmıyan küçüklere de toprak verilebilir.

Beşinci bölüm

Arazi verilmesi

MADDE 37. — Arazi bu kanun hükümlerine uygun olarak Tarım Bakanlığınca verilir.

MADDE 38. — Arazi isteyenler:

- a) Hüviyetlerini ve medeni durumlarını;
- b) Arazileri olup olmadığını, varsa çeşitlerini ve gerçek yüz ölçülerini;
- c) Arazi üzerindeki yapı ve tesislerle tarım alet ve vasıtalarını;
- d) Arazi istedikleri yeri;

gösteren o yerin ihtiyar heyetlerinden onanmış bir beyan kâğıdını Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek mercilere verirler.

MADDE 39. — Hiç arazisi olmayanlara, bölgelere ve tarım çeşitlerine göre bir çiftçi ailesinin geçinmesine ve aile fertlerinin iş kuvvetlerinin değerlendirilmesine yetecek genişlik, kuvvet ve çeşitte olmak üzere küçük arazi haddi içinde arazi verilir.

Toprağı yetmeyenlerin arazileri yukarıki

Hü.

Geçici K.

MADDE 25. — Bölgenin tabii ve iktisadi şartlarına göre verilecek arazinin türlü kültür arazisi çeşitlerini içine alması gözönünde tutulur.

Bir kişiye verilecek arazinin bir yerde ve toplu olması gözetilir.

MADDE 26. — Arazi isteyen kişiye, oturduğu yerde dağıtılacak arazi bulunmadığı veya kalmadığı takdirde önce o bölge içinde başka bir yerde ve burada da dağıtılacak arazi bulunmadığı halde yakın ve alıştığı iklim şartlarına uygun başka bir bölgede arazi verilir.

Kamu işi gören her türlü Devlet çiftlikleri ve işletmeleri içerisinde bulunan sahipli arazinin tabiat ve vasıfları gözönünde tutularak o çevrede dengi değerle Devlet tepraklarıyla değiştirmeye Ziraat Bakanlığı yetkilidir.

Bu yüzden çıkacak uyuşmazlıklar bu hükmün tatbikına engel olamayacağı gibi bu işlerden ötürü mahkemelerce ihtiyati tedbir ve haciz kararları verilemez.

MADDE 27. — Arazi üzerindeki yapı ve tesisler bedel karşılığında ve borçlandırma yoluyla verilir.

Bu bedel her bölge için Ziraat Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar kurulunca belli edilir.

Borçlandırma, verilen arazi, yapı ve tesislerin temlikinden itibaren gelecek beşinci yılın Eylülünden başlamak ve yirmi yılda eşit taksitlerle ve faizsiz olarak ödenmek üzere Ziraat Bankasıyla yapılır.

Arazinin mülk edinilmesinden sonra borçlu çiftçinin, ilköğretime başlayan her çocuğu için geri kalan borcundan % 5 i indirilir.

MADDE 28. — Yıllık taksitlerini ödemeyenlerden yıllık ürünlerinin geçinme haddinden artık kalan kısmı Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre Ziraat Bankasıyla tahsil olunur.

Beş yıllık taksitlerini ödemeyenlerin çiftçi ocağının tümü Tahsili Emval Kanununa göre

fıkra hükümleri dairesinde yeter miktara çıkarılır.

Verilecek arazinin imkân nispetinde bir yerde ve toplu olması gözetilir.

MADDE 40. — Arazi dağıtımı bölgenin tabii ve iktisadi şartlarına göre çeşitli istihsal bölümlerini içine alan mürekkep işletmeler kurulabilecek surette yapılabileceği gibi istihallerini bağcılık, meyvacılık, bahçecilik, fidancılık, tarla ziraati ve hayvancılık gibi bir istihsal bölümünde toplayan basit işletmeler kurulabilecek şekilde de yapılabilir.

MADDE 41. — Arazi isteyen kimseye, oturduğu yerde verilecek arazi bulunmadığı veya kalmadığı takdirde önce o bölge içinde başka bir yerde ve burada da verilecek arazi bulunmadığı veya kalmadığı halde yakın ve alıştığı iklim şartlarına uygun başka bir bölgede arazi verilir

MADDE 42. — Arazi ve üzerindeki yapı ve tesisler bedel karşılığında borçlandırma yoluyla verilir.

Hü.

satılarak borç ödetilir. Satılan ocağın bir parçası ocak kurma sırasında borçluya ait olduğu takdirde borçluya payına düşen bedel ödenir..

Zor durumlarda bu hükümler tatbik edilmez. Zor durumun takdiri Ziraat Bakanlığına aittir.

MADDE 29. — Bu kanunun yayımlanmasından sonra sahip olduğu arazinin tümünü herhangi bir suretle elden çıkaranlar veya çiftçi ocağı haddinden aşağı düşürenler bu kanunun tanıdığı haklardan faydalanamazlar.

MADDE 30. — İşlenmemesi yüzünden kamulaştırılan veya ocak bedelinden olan borcun ödenmemesi sebebiyle satılan arazi sahiplerine, tekrar arazi verilmez.

Geçici K.

MADDE 43. — Sahip olduğu arazinin tümünü veya bir kısmını bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra herhangi bir suretle elden çıkaranlar bu kanunun tanıdığı haklardan faydalanamazlar.

MADDE 44. — Arazisi, işlenmemek yüzünden kamulaştırılan veya bu kanun hükümleri dairesinde geri alınanlara, yeniden arazi verilmez.

Altıncı bölüm

Mali hükümler

MADDE 45. — Kamulaştırma bedeli eşit taksitlerle ve kamulaştırmayı takip eden yıldan itibaren yirmi yılda ödenecek «Toprak tahvilleri» adlı Hazine tahvilleriyle ödenir. Her taksite senelik % 4 faiz yürütülür. Her yılın kupon vâdesi 30 Eylül'dür. Toprak tahvillerinin en küçük kupürü 100 lira itibarı kıymetlidir. Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tahvil çıkarılır. Bu tahvillerin ana ve faizini ihtiva eden kupon bedelleri vâdelerinden beş sene sonra Hazine lehine zaman aşımına uğrar.

Toprak tahvilleri, ödenmemiş kupon bedelleri üzerinden diğer Devlet tahvillerine tanınan imtiyaz ve hakları tamamen haizdirler.

Yıllık amortisman taksitlerini, faizleri ve diğer giderleri karşılayacak ödenek her yıl Devlet borçları bütçesinde ayrı bir fasla konur. Her tertipte çıkarma giderleri Devlet borçları bütçesinde açılacak ayrı bir fasla ödenek kaydedilerek harcanır.

Maliye Bakanlığı her tertipte çıkarma için elli bin liraya kadar geçici harcamaya izinlidir. 17 ve 29 neu maddeler hükümleri saklıdır.

Hâ.

Geçici K.

Altıncı bölüm

Kuruluş ve donatım

MADDE 31. — Çiftçi ocağı kuracaklara işletme yapılarını ve arazi ıslahatını ve diğer tesisleri ve onarmayı meydana getirmek üzere Ziraat Bankasına yirmi beş yıla kadar vadeli yetecek ölçüde kuruluş kredisi açılır.

MADDE 32. — Çiftçi ocağı kuracaklara yetecek ölçüde canlı ve cansız demirbaş ve istihsal malzemesi Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından tedarik edilerek taksitle ödenmek üzere verilir.

MADDE 33. — Ziraat Bakanlığının ıslah istasyonlarında, fidanlıklarında ve hayvan yetiştirme müesseselerinde yetiştirilen iyi cins tohumluk, fidan ve damızlık hayvanlardan dağıtılacaklar tercihan çiftçi ocağı sahiplerine verilir.

MADDE 46. — Dağıtılacak arazi, yapı ve tesislerin karşılığı Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca belirtilecek esaslara göre tâyin edilerek borçlandırmayı takip eden altıncı yılın Ocak ayından başlamak ve yirmi yılda, yirmi eşit taksitte ve faizsiz olarak ödenmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası adına senede bağlanır ve senetleri bankaya verilir.

Borçlunun ilköğretim çağına giren her çocuğu için geri kalan taksitlerinden % 5 indirilir.

Vâdesinden önce ödenen taksitlerden yıllık % 5 iskonto yapılır.

MADDE 47. — Arazi verileceklere kuracakları işletme yapı ve tesislerini meydana getirmek, bunların onarılmasını ve işletmenin yıllık işletilmesini sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında kurulacak özel bir fondan kredi açılır.

Kuruluş kredisi yirmi beş yıla, onarma kredisi on yıla ve yıllık işletme kredisi bir yıla kadar vâdeli olabilir.

Bu kredilerin açılma şekillerine ve miktarlarına ve % 5 i geçmemek üzere faizlerine müteallik esaslar Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

MADDE 48. — Yukarıki maddede yazılı özel fonun kaynakları şunlardır:

a) Her yıl bütçesine bu maksatla konacak ödenek;

b) 45 nci maddede yazılı alacaklardan yapılacak tahsilât.

MADDE 49. — Küçük arazide işletme kuracaklara yetecek ölçüde canlı ve cansız demirbaş ve istihsal malzemesi Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından tedarik edilerek taksitle ödenmek üzere verilir.

MADDE 50. — Tarım Bakanlığının ıslah istasyonlarında, fidanlıklarında ve hayvan yetiştirme müesseselerinde yetiştirilen iyi cins tohumluk, fidan ve damızlık hayvanlardan dağıtılacaklar tercihan bu kanun gereğince topraklandırılmış otlara verilir.

Hü.

Geçici K.

MADDE 51. — Bu kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına verilen işler bankasının aslı ödevlerinden olup banka bu işlerin yürütülmesi için teşkilâtına zaruri gördüğü servis ve kadroları ekleyebilir. İlâve teşkilât masrafları özel fondan ödenir. Banka bu işler için yıllık ayrı hesap tutarak bilânço tanzim eder.

Özel fonun bilânçosu zarar gösteren yıllarda bu zarar ertesi yıl Devletçe bütçeye konacak ödenekle karşılanır.

MADDE 52. — Dağıtılan arazi ile yapı ve tesislerden ve bu kanun hükümleri dairesinde açılan kuruluş, onarma ve çevirme kredilerinden doğan alacaklar vadesinde, ödenmediği takdirde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasınca borçlunun arazisi, yapı ve tesisleri ile işletme vasıtaları dışında kalan haczi caiz mallarından Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.

Borçlunun arazi, yapı ve tesisleri ile işletme vasıtaları dışında müracaat edilebilecek malları olmadığı takdirde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası bu vasıtalar üzerinde Tahsili Emval Kanununa göre haciz ve takip hakkını kullanmakla beraber 57 nci madde hükümleri dairesinde arazinin geri alarak tapu kaydının Hazine adına değiştirilmesini mahkemeden isteyebilir. İsteğin mahkemece kabulü halinde ödenen taksitler ve yapılan zaruri veya faydalı masraflarla elde edilen intifa bedellerinin karşılıklı mahsubunda aynı madde hükümleri tatbik olunur.

Zor durumda bu hükümler tatbik edilmez. Zor durumun tâyin ve takdiri ve bu duruma göre alacakların ne müddet geri bırakılacağı Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca kararlaştırılır.

Yedinci bölüm

Çiftçi ocakları

MADDE 34. — Çiftçi ocağı arazisi, bölgelere göre bir çiftçi ailesinin geçinmesine ve aile fertlerinin iş kuvvetlerini değerlendirmeye yetecek genişlik, kuvvet ve çeşitte arazidir.

MADDE 35. — Çiftçi ocakları bütün zirai istihsal bölümlerini içinde toplayan mürekkep işletmeler biçiminde kurulabilecekleri gibi istih-sallerini bağcılık, meyvacılık, bahçecilik, fidan-

Hâ.

çılık, tarla ziraati veya hayvancılık gibi zirai istihsal bölümlerinden birinde toplayan basit işletmeler halinde de kurulabilir.

MADDE 36. — Çiftçi ocağı; arazisiyle bu arazinin işletilmesine ayrılan her türlü yapı ve tesislerden kurulmuş bir bütündür. Çiftçi ocaklarının veraset suretiyle geçiş hükümleri mahfuz kalmak üzere tek sahip adına tapuya yazdırılması gerektir.

Bir aile her nerede olursa olsun birden fazla çiftçi ocağına sahip olamaz.

Tapuya yazdırma ile çiftçi ocağının kurulması tamamlanır.

MADDE 37. — Çiftçi ocağı hiç bir suretle bölünemez; veraset yoluyla geçme hükümleri mahfuz kalmak şartıyla müşterek veya iştirak halinde mülkiyete mevzu olamaz.

Yalnız bu kanunun kabul ettiği hallerde ve ancak toplu olarak satılır.

Ocak sahibi çiftçi ocağı üzerinde karşılıklı, karşılıksız, sağlıkta yürür veya ölüme bağlı hiçbir temlikî tasarrufta bulunamaz, ocağı kiraya veremez, başkası lehine herhangi bir aynı hakla takyit edemez.

Çiftçi ocağı askerlik ve belgelendirilen uzun hastalığın süresi boyunca kira ile işletilebilir.

Geçici K.

Yedinci bölüm

Verilen araziye ait hükümler

MADDE 53. — Bu kanun hükümleri dahilinde verilen gayrimenkuller, 42 ve 46 ncı maddeler gereğince borçlandırılacak miktar ile 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulacak özel fondan verilecek kredinin ulaşabileceği miktarın tamamı için borçlandırma senedinde yazılı şartlar dairesinde Ziraat Bankasına ipotek edilmek suretiyle arazi verilen adna tapuya bağlanır.

MADDE 54. — Verilen gayrimenkullerin bedelleriyle 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulu özel fondan açılan kredilerden doğan borçlar tamamıyla ödenmedikçe bu gayrimenkuller üzerinde temlikî hiçbir tasarrufta bulunamaz ve başkaları lehine aynı bir hak ihdas edilemeyeceği gibi şahsî bir hak da bu gayrimenkullerin sicillerine kaydedilemez.

Bu gayrimenkuller tüzel ve gerçek kişilerin alacakları için haczolunamaz.

Yukarıki fıkralar hükümleri verilen işletme vasıtaları hakkında da tatbik olunur.

MADDE 55. — Toprakları yetmediğinden dolayı bu kanun gereğince kendilerine arazi verilenlerin evvelce tasarrufları altında bulunan arazi ile bu işletme içindeki yapı ve tesisler dahi bunların üzerinde arazi verilmesinden evvel üçüncü şahısların teessüs etmiş aynı hakları ve mevcut hacizler saklı kalmak şartıyla bu bölüm hükümlerine tâbidir.

MADDE 56. — Bu kanunla verilen arazi ortaklıkla işletilemez ve kiraya verilemez. Askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi makbul sebepler varsa kira ile işletilebilir. Kira ile işletmeyi zarurî bulan sebepleri Tarım Bakanlığı takdir eder.

MADDE 57. — Bu kanunla verilen arazi sahibi tarafından işletilemiyerek terkedilir veya

MADDE 38. — Çiftçi ocakları mülkekinme bedeline ve ocak sahiplerine verilecek her türlü kredilere karşılık olarak borçlar ödeninceye kadar Ziraat Bankasına kanunlu ipotek edilmiş sayılır.

Ocaklar üzerine bundan başka gayrimenkul rehini tesis edilemez. Tüzel ve gerçek kişiler alacakları için haczolunamaz ve satılamaz.

MADDE 39. — Ocak sahibinin ölümü halinde mirasçı birden fazla ise ocağı idare etmek üzere sulh yargılığınca mirasçılar arasından reşit ve ehliyetlisi ocak reisi seçilir.

Seçilecek reisin sıhhatli, ahlâklı, muhitin emniyetini kazanmış olması ve çiftçiliğe ait işlerin ehli bulunması şarttır.

Mirasçılar arasında ehliyetli reşit yoksa ve reşit olmayan mirasçı birden çok ve vasiler de müteaddit olursa ocağı işletmek üzere vasilerden en ehliyetlisi sulh yargılığınca ocak reisi seçilir.

Sulh yargılığı ehliyetin belli edilmesinde ziraat teşkilâtının mütalâasını alır.

ortaklıkta veyahut özürsüz olarak kira ile işletirse Tarım Bakanlığının, bu kanun gereğince ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere, gayrimenkullerin geri verilmesini ve tapu kaydının silinerek Hazine adına değiştirilmesini mahkemeden istemeğe hakkı vardır. Bu işlerde basit muhake-me usulü tatbik olunur.

Gayrimenkullerin geri alınması halinde ödenen taksitler ve yapılan zarurî veya faydalı masraflarla araziden elde edilmiş olan intifanın bedelleri karşılıklı olarak hesap edilir. Değerlerde ziyade varsa fazlası geri alınır. Arazinin işletilmeyen yıllara ait ecri misli tazminat olarak kendisinden alınır.

MADDE 58. — Borç daha evvel ödenmiş olsa bile borçlanma tarihinden başlayarak 25 yıl geçmedikçe ilgili arazi, yapı ve tesislerle işletme vasıtaları bu bölümdeki hükümlere tâbi kılırlar.

MADDE 59. — Arazi, yapı ve tesisler verilmenin ölümünde mirasçılar araziye iştirak halinde işletirler. Muristen kalan araziye idare ve işletmek için mirasçılar kendi aralarında uyularak şirkete terekenin açılmasından itibaren üç ay içinde bir mümessil seçerler.

Bu müddet içinde seçemedikleri veya uyusamadıkları takdirde sulh yargılığınca mirasçılar arasından reşit ve ehliyetlisi seçilir. Sulh yargılığı ehliyetin belli edilmesinde tarım teşkilâtının mütalâasını alabilir.

Şirketten ayrılmak isteyen mirasçılar kalmak isteyenlerle uyularak hisselerini mirasçılardan birine veya bir kaçına satabilirler. Şu kadar ki arazi bütünlüğünün bozulmaması ve arazi üzerindeki bütün yapı ve tesislerle işletme vasıtalarının dahi birlikte devredilmesi şarttır.

Şirketten ayrılan mirasçıların miras hisseleri için dahi bu arazi ipotek edilemez.

54, 55, 56, 57, 58 nci maddeler hükümleri mi-

Hü.

Geçici K.

MADDE 40. — Ocaktan ayrılmak isteyen mirasçılarının payları ocağı tevarüs eden mirasçılar tarafından en fazla beş yılda ve eşit taksitlerle ödenir. Süresi içinde borç ödenmezse ocak toplu olarak Sulh yargılığınca satılarak bedeli ocağın borçları ödendikten sonra kalanı mirasçılar arasında payları ölçüsünle üleştirilir.

Ocakla ilgisini kesmemiş olan küçükler işletmede çalışmak zorundadırlar.

Aksi halde reis tarafından yukarıdaki hükümler içinde payları ödenerek ocakla ilgileri kesilebilir.

Ocak reisi; reşit olan mirasçılarının paylarını ödeyerek ocakla alâkalarını kesebilir.

Sekizinci bölüm

Türlü hükümler

MADDE 41. — Bu kanun hükümlerine göre verilecek arazinin yerini göstermekte arazi, demirbaş çeşitlerinin sayılarının belli edilmesinde ve bu kanunun yürütülmesi ile ilgili diğer hususlara ait bütün işlemlerde Ziraat Bakanlığı takdir hakkını haizdir.

MADDE 42. — Ziraat Bakanlığının izni olmadan işgal, ihya ve açma yollarıyla arazi edinme yasaktır. Aksine iş yapanlar Ziraat Bakanlığınca araziden çıkarılır.

MADDE 43. — Arazi kamulaştırma ve dağıtma işini yalnız Ziraat Bakanlığı yapar. Diğer makamların bu hususlarda yetkileri kaldırılmıştır.

MADDE 44. — Bu kanun hükümlerine göre yapılacak müracaatlar ve işlemler için hiç bir vergi, resim ve harç alınmaz.

arasçılar tarafından iştirak halinde işletilen arazi, yapı ve tesisler hakkında dahi tatbik olunur.

Borç tamamıyla ödenmedikçe ve ödense bile borçlanma tarihinden başlayarak yirmi beş yıl geçmedikçe taksim veya şuyunun giderilmesi istenemez.

Sekizinci bölüm

Türlü hükümler

MADDE 60. — Bu kanun hükümlerine göre verilecek arazinin yerini göstermekte, arazi miktarı ile demirbaş çeşit ve sayılarının belli edilmesinde Tarım Bakanlığı takdir hakkını haizdir.

MADDE 61. — Bu kanun hükümlerinin tatbiki dolayısıyla yapılacak bütün müracaatlar ve verilecek dilekçe, beyanname, taahhütname, senet, tasarruf belgeleri veya benzerleri ve sair her türlü kâğıtlar ve bütün resmî mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler bütün vergi, resim, harçlardan ve pul mükellefiyetlerinden muaftır.

Hü.

MADDE 45. — Bu kanun hükümlerini yürütmek üzere Ziraat Bakanlığına bağlı ayrı bir teşkilât kurulur.

MADDE 46. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtmak için arazi kamulaştırma işlerinin ve arazi dağıtımının yapılacağı yerler Ziraat Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.

MADDE 47. — Bu kanunun tatbik suretini gösterir tüzükler yapılır.

MADDE 48. — Araziyle ilgili olupta bu kanuna aykırı bütün hükümler kaldırılmıştır.

Geçici K.

MADDE 62. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtmak için arazi kamulaştırma işlerinin ve arazi dağıtımının yapılacağı yerler Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.

MADDE 63. — Bu kanunun tatbik suretini gösterir tüzükler yapılır.

MADDE 64. — 716 sayılı Borçlanma Kanununun 3 ncu maddesi ve 2490 sayılı arttırma, ek-siltme ve ihafé Kanununun 56 nci maddesinin 2 nci fıkrası ve 2510 sayılı İskân Kanununun 17 nci maddesine bağlı toprak tevzi cetveli ve bu maddenin sanatkârlara yarım istihkak toprak verilinceğine dair olan fıkrası ile 20 ve 21 nci maddeleri ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 6 nci maddesi hükümleri ve arazi dağıtılması hakkındaki diğer makamların yetkileri kaldırılmıştır. Bu kanuna aykırı sair hükümler arazi hakkında cari olmaz.

GEÇİCİ MADDE — 2644 sayılı Tapu Kanununun 6 nci maddesinin yürürlükte bulunduğu süre içinde Devletin hususi mülkiyetinde olmayıp hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve âminenin hizmetine tahsis edilmemiş olan ham toprağı açanların bu kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden başlayarak altı ay içinde o yerin en büyük Mülkiye üstüne başvurmaları şartıyla hükmü kaldırılan 6 nci madde uyarınca ve âdi iskân haddi içinde belli olacak hakları tanıtır. İdare mercileri bu müracaatları en kısa bir zaman içinde neticelendirmekle ödevlidirler. İlgililer, idare mercilerinin istiyebilecekleri bilgileri ve gerekli masrafları bu mercilerce belli edilecek süre içinde vermezlerse haklarından vazgeçmiş sayılırlar. Altı ay içinde müracaat etmeyenlerin veya müracaatları kabul edilmeyenlerin işgalleri altında bulundurdıkları topraklarla iskân haddi üstündeki miktarlar, gayrimenkule tecavüzün men'i hakkındaki kanunda yazılı usuller dairesinde müddet ve şartla bağlı olmaksızın Tarım Bakanlığının isteği üzerine zilyetlerin elinden alınarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılır.

Hü.

Geçici K.

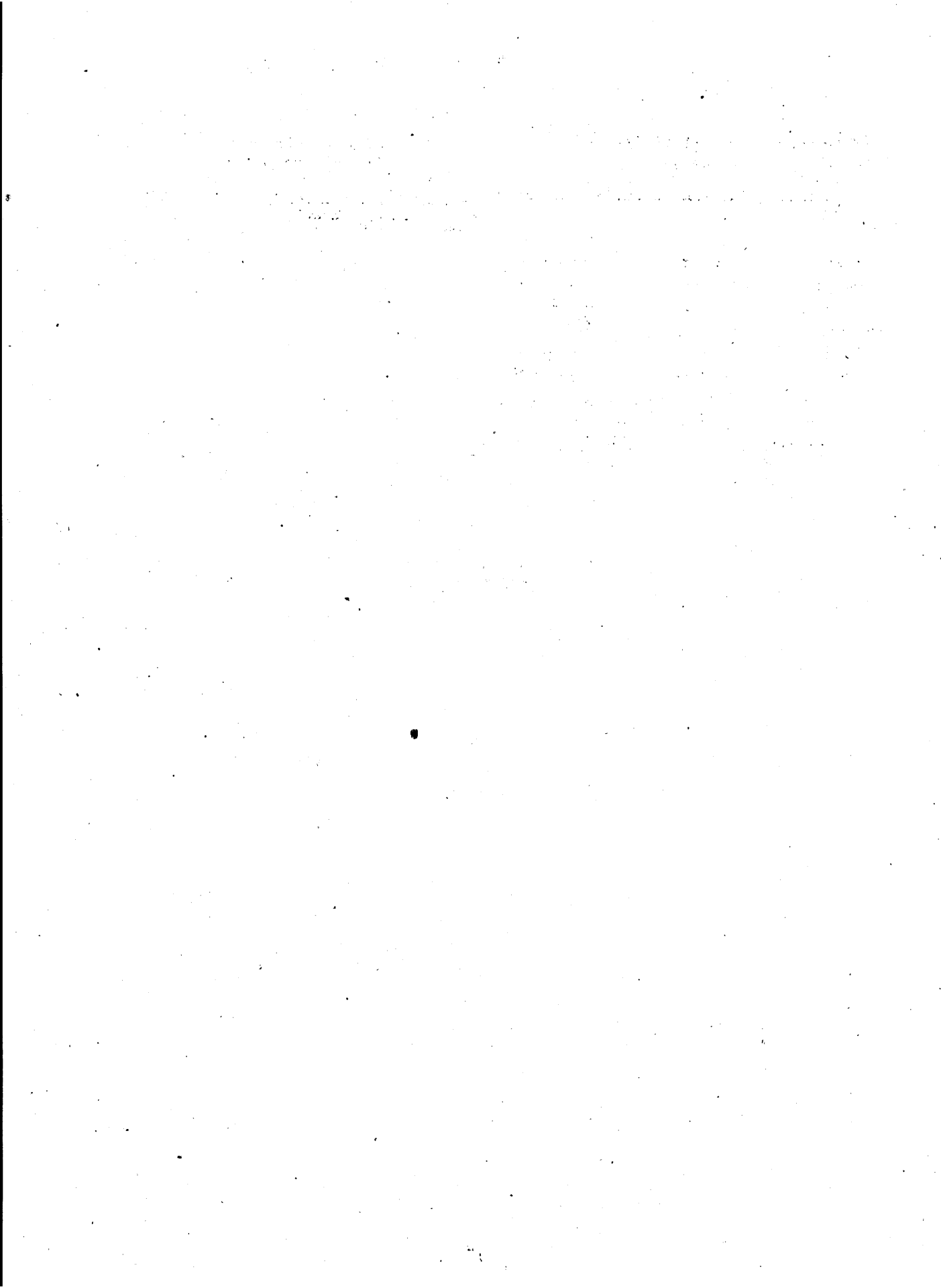
MADDE 49. — Bu kanun yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 50. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başb.	Ad. B.	M. M. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. B.	Ha. B.	Ma. B.
Hülmî Uran	H. Saka	N. E. Sumer
Mf B.	Na. B.	İk. B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. B.	G. İ. B.	Zr. B.
Dr. H. Alataş	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. B.		Ti. B.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

MADDE 65. — Bu kanun yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

MADDE 66. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe kanununa bağlı A cetvelinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/431)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71/368 - 6/982

5 . V . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 4 . V . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesi ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Ger ekçe

Bakanlığınca bağlı Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü bütçesinin (A) işaretli cetveli üzerinde değişiklikler yapılması gerekmiş bu yüzden ilişik kanun tasarısı düzenlenmiştir.

Bu değişiklik üç bölümde hülâsa edilmiştir:

- Bütçenin bazı bölüm ve maddeleri arasında aktarma yapılması,
- Bütçenin bazı bölümlerine ek ödenek verilmesi,
- Bütçede yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulması,

Aktarma için (1) numaralı cetvelde işaret edildiği üzere iki tertipten 59 400 lira indirilerek muhtelif tertiplere eklenmiştir.

Olağanüstü ödeneye ait 1 600 lira tasarının 3 ncü maddesinde gösterildiği gibi 2 nei bölümün müteferrik müstahdemler maddesinden temin edilmiştir.

İndirilen tertiplerden 9 400 lirası müstahdemler ücretlerindedir ki bunun 2 400 lirası 1944 malî yılı bütçesinin kabulünden sonra yürürlüğe giren ve memurlara yapılacak yardımları âmir bulunan 4598 sayılı kanun hükümleri icabındandır. Diğer 7 000 lirası da bu yılki harp durumu karşısında muhtelif bölümlerde noksan kalan ödenek dolayısıyla yıl sonuna kadar yapılması lâzım hizmetler karşılığıdır.

Bunlardan birisi de sigorta için alınan 50 000 liralık ödenektir. İdare bu ödeneği millî bankada tesis edeceği fon için istemiştir. Fakat tatbikatta bu fonun bu sene içerisinde tesisine imkân görmediği gibi 1945 yılı içinde de ödenek darlığından sigorta için para konulmamış ve bu sene bu paranın çok ihtiyaç olan diğer hizmetlere karşılık gösterilmesi zarurî görülmüştür.

Zam yapılan tertiplerden kilometre uçuş parasına konulan ödenek bu sene fazla servis yapılması ve uçuş personelin daha fazla kilometre yapması yüzünden bahar servisinde kendilerine istihkaklarının ödenmesi maksadiyle bilhesap konulmuştur. Diğer mühim zam yapılan tertip geri verilecek bilet ücretleri tertibidir. 1944 yılı varidat bütçesi (B) cetvelinde işletme hasılatı (200 000) lira olarak tahmin edildiği halde yeni açılan hatlarla beraber umumî şekilde halkımızın havaacılığa fazla

rağbet yüzünden bu miktar tahminin çok fevkinde yükselmiş ve bu yüzden bütçeye konulan ödenekle acentelerimize ait komisyonlar ödenemediği gibi memur ve yolcularımızın nakli için bir kısım eşhasa da borçlu kalmıştır. Verilecek borçlarla sene sonuna kadar olan komisyon vesaire hesabedilerek bu miktar ödenek talep edilmiştir.

Munzam ödenek talebine gelince: Yukarıda da bilmünasebe arz ve izah edildiği üzere idare bu sene servislerinden tahminden fazla varidat elde etmiş bundan başka memlekete çok miktarda gelen yabancı tayyarelerden aldığı iniş kalkış ücretleri, yine müttefik yabancı milletlerin istifadelerine tahsis eylediği kiralar ve nihayet senelerdenberi elde tutup bu sene içerisinde yaptırılan yer altı tanklarından akaryakıt için istifade ederek boşalan ve adedleri binlere balığ olan benzin bidonları satışı vesair müteferrik hasılat ile (550 000) lira kadar bir para toplanmıştır.

Mevcut para ile en hayati işlerin yapılması ve bu idarenin önemli işleri içerisinde olan işletme, satınalma ve tesisat fasıllarına tevzii suretiyle yakında açacağı hava seferlerini sağlaması derpiş edilmiştir.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/431

Karar No. 68

9 . V . 1945

Yüksek Başkanlığa

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 5 . V . 1945 tarihli ve 6/982 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Komisyonumuza havale buyurulmakla Ulaştırma Bakanı Ali Fuat Cebesoy ve Havayolları Genel Müdürü ile Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü hazır oldukları halde incelenip görüldü.

Tasarı, yıl sonuna kadar yetmiyeceği anlaşılın işletme ile ilgili tertiplerin noksanlarını tamamlamak ve kanunla emredilen hizmetlerin yapılmasını sağlamak maksatlarıyla Genel Müdürlük 1944 yılı bütçesinin, tasarrufu mümkün tertiplerinden 59 400 liralık aktarma yapmak ve yine işletme ve satınalma ile tesislere harcanmak üzere 550 000 lira ek ödenek verilmek ve 4598 sayılı kanunun emrettiği yardımlar için de 1 600 lira olağanüstü ödenek konmak ve bir bölüm adının kanun değişikliğine göre düzeltilmesini sağlamak maksadıyla hazırlanmıştır.

Gereğinin incelenmesinden ve alınan izahlardan sonra tasarı esas itibarıyla kabul edilmiş ve genel bütçeye ilişkin ve geçenlerde Meclise kabul edilen bir kanuna göre bu idareye satınal-

dığı uçak ve yedek gereç taksitlerini ödemek için verilmiş olan bir milyon liralık ödeneğin de ek ödenekler arasına konularak harcanmasının temini uygun görülmüştür.

Bundan başka yazıya ilişkin bazı değişiklikler yapılmak suretiyle tasarı yeniden düzenlenmiştir.

Kamutayın onayına konulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
Kastamonu	Edirne	Tokad
T. Coşkan	M. N. Gündüzalp	H. N. Keşmir
İstanbul	Aydın	Bitlis
F. Öymen	Gl. Refet Alpman	B. Osma
Çanakkale	Diyarbakır	Eskişehir
S. T. Arsal	R. Bekit	Y. Abadan
Giresun	Giresun	İsparta
M. Akkaya	A. Sayar	M. Karaoğaç
İstanbul	İzmir	Kütahya
H. Kortel	M. Birsal	H. Pekcan
Manisa	Rize	Samsun
F. Kurdoğlu	T. B. Balta	M. A. Yörüker
Tokad	Urfa	Yozgad
R. A. Sevengil	E. Tekeli	A. Sungur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik bir sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (59 400) liralık münakale yapılmıştır.

MADDE 2. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (550 000) lira munzam ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 2 nci faslının müteferrik mütahdemler ücret maddesinden (1 600) lira tenzil edilerek ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 4. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 5 nci faslının adı (4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları) ve 14 ncü faslının adı (4598 sayılı kanun gereğince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları) şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanun yayım tarihinden yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Başb.	Ad. B.	M. S. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal.
İçiş. B.	Dışiş. B. V.	Ma. B.
Hâlmî Uran	N. E. Sumer	N. E. Sumer
M. E. B.	Ba. B.	Eko. B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
Sa. ve So. Y. B.	G. ve Tekl. B.	Ta. B.
Dr. Sadi Konuk	S. H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Ulaş. B.	Ti. B.	
A. F. Cebesoy	C. S. Siren	

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında 59 400 liralık aktarma yapılmıştır.

MADDE 2. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (1 550 000) lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ikinci bölümünün hizmetliler ücreti maddesinden 1 600 lira düşülerek ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 4. — Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin beşinci bölümünün adı (4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı) ve 14 ncü bölümünün adı (4598 sayılı kanun gereğince yapılacak tedavi, yol vesaire giderleri) şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen.

MADDE 6. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Tenzil	Zam
2		Ücretler		
	2	Müteferrik müstahdemler ücreti	9 400	
5		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zamları		
	1	Memur ve müstahdemler		2 400
7		Kilometre uçuş parası		10 000
8		Büro masrafları		
	3	Tenvir		2 000
9		Matbu evrak ve defterler		1 000
10		Posta, telgraf ve telefon ücret ve masrafları		
	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları		4 000
18		Geri verilecek bilet ücretleriyle bilet satış komisyonları		40 000
22		Sigorta ücreti	50 000	
		YEKÛN	59 400	59 400

[2] SAYILI CETVEL

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Lira
15		Hava ve yer nakil vasıtaları masrafları	
	1	İşletme	230 000
	2	Satınalma	255 000
		Fasıl yekûnu	485 000
16		Meydanlar ve istasyon binaları atelye, hangar ve inşa, tesis ve istimlak işleri	65 000
		YEKÛN	550 000

[3] SAYILI CETVEL

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Lira
7/A		4598 sayılı kanun gereğince yapılacak yardımlar	
	1	Doğum yardımı	800
	2	Ölüm yardımı	800
		Fasıl yekûnu	1 600

Bütçe Komisyonunun değiştirilmesine bağlı cetveller

CETVEL [1]

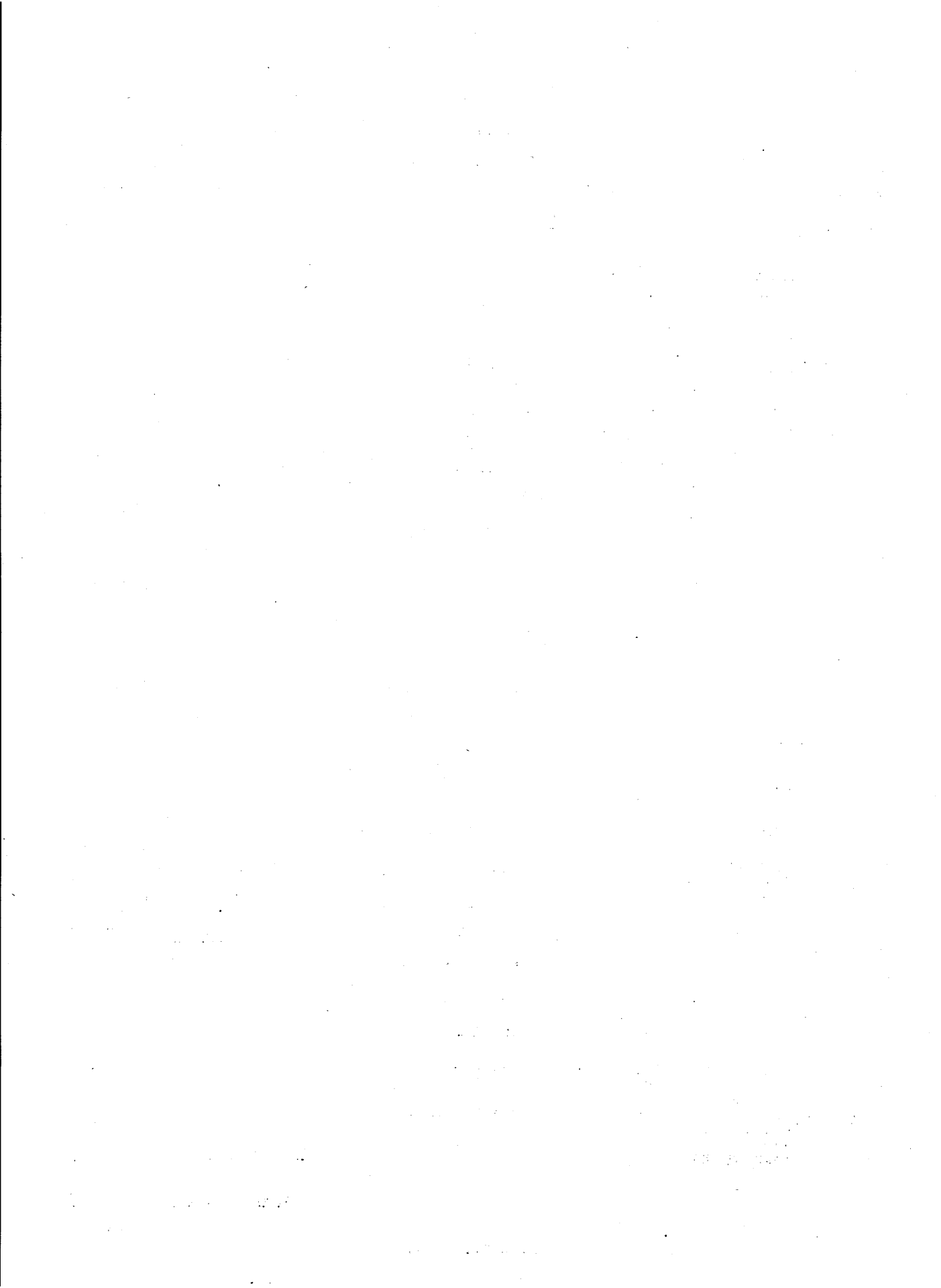
B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Düşülen Lira	Eklenen Lira
2		Ücretler		
2		Müteferrik müstahdemler ücreti	9400	
5		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince verilecek çocuk zammı		
1		Memur ve hizmetliler		2 400
7		Kilometre uçuş parası		10 000
8		Büro giderleri		
3		Tenvir		2 000
9		Matbu evrak ve defterler		1 000
10		Posta, telgraf ve telefon ücret ve giderleri		
2		Telefon ve diğer muhabere ücret ve giderleri		4 000
18		Geri verilecek bilet ücretleriyle bilet satış komisyonları		40 000
22		Sigorta ücreti	50 000	
TOPLAM			59 400	59 400

CETVEL [2]

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Lira
15		Hava ve yer nakil vasıtaları giderleri	
1		İşletme	230 000
2		Satılmalma	1 255 000
Bölüm toplamı			1 485 000
16		Meydanlar ve istasyon binaları atelye, hangar, inşa, tesis, kamulaştırma ve tamir işleri	65 000
Toplam			1 550 000

CETVEL [3]

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Lira
7/A		4598 sayılı kanun gereğince yapılacak yardımlar	
1		Doğum yardımı	800
2		Ölüm yardımı	800
Bölüm Toplamı			1 600

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/424)

T. C.

Başbakanlık

26 . IV . 1945

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-353 6/915

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Umum Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 21 . IV . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Umum Müdürlüğü 1944 akçalı yılı bütçesine 1 527 400 lira munzam ve 150 000 lira olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun gerekçesi

1. — P. T. T. Umum Müdürlüğünün 1944 akçalı yılı gider bütçesine konulan ödenekten bir kısmının bir taraftan dünya savaşının devamı dolayısıyla bazı işletme maddeleri fiyatlarında başgösteren yükselişler, diğer taraftan yurdun bazı bölgelerinde vukuagelen depremlerin yaptığı hasarlar ile yeni teşkil edilen ilcelerde ve Genel Kurmayca lüzum görülen diğer yerlerde açılan ve açılacak olan P. T. T. merkezlerinin muhtaç oldukları idare giderleri yüzünden sene sonuna kadar ihtiyacı temin edemeyeceği ve yapılan tahmine göre 1 527 400 liraya balığ olmuş bulunan bu giderin diğer tertiplerden artım ve münakale suretiyle karşılanmasına da imkân olmayacağı anlaşılmış olduğundan bu miktarın munzam ödenek olarak bu tertiplere eklenmesine,

2. — Bir çokları memleketin en ücra köşelerinde ve sıhhi kuruldan mahrum yerlerde çalışan P. T. T. memurlarının bilhassa gece çalışması yüzünden mâruz kaldıkları umumî zafiyet dolayısıyla verem gibi müthiş bir hastalığın yapmaktaki olduğu tahribatı önlemek ve bu fedakâr gruba bu alanda olsun bir kolaylık temin etmek için bir sanatoryum tesisi düşünülmüş ve bu hizmetin 1944 akçalı yılı içinde 150 000 liralık bir harcamayı istilzam edeceği tahmin edilmekte bulunmuş olduğundan bu miktarda olağanüstü ödenek alınmasına lüzum görülmüştür.

Binaenaleyh, 4646, 4647 sayılı kanunlar gereğince % 50 ye iblâğ edilen resmî dairelerin posta ve telgraf ücretlerinden temin edilecek gelirin gerek munzam ve gerek olağanüstü ödeneklerin tamamını karşılamaya yeteceği anlaşılmıştır.

Bölüm : 5/ A - Madde : 1

4598 sayılı kanunun 7 nci maddesi gereğince yapılacak doğum yardımı

4598 sayılı kanun gereğince ödenecek olan doğum parası için bidayeten 25 000 liralık ödenek alınmıştır. Doğum nispetinin tahminden yüksek olduğu bu ödeneğin 5 aylık bir devre zarfında tamamen harcanmış olmasıyla anlaşılmış ve bu itibarla geri kalan 7 aylık bir devre için daha 50 000 lira ilâvesine lüzum ve zaruret hasıl olmuştur.

Bölüm : 9 - Madde : 1

Vilâyetler kırtasiyesi

Elde stok mevcut olmamakla beraber bu günkü haller dolayısıyla kırtasiye fiyatlarında görülen artışı ve son aylarda teşkil edilen ilçelerle diğer bazı mahallerde yeniden açılan merkezlerin ihtiyacını karşılamak için daha 25 000 lira ilâvesi lüzumlu görülmüştür.

Bölüm : 9 - Madde : 3

Vilâyetler tenviri

P. T. T. İşletmesinde günden güne hasıl olan inkişaf ve son zamanlarda yeniden kurulan ilçelerde açılan ve açılacak olan merkezlerin ihtiyacını karşılamak için bu tertibe daha 25 000 liranın ilâvesi icabetmiştir.

Bölüm : 9 - Madde : 4

Vilâyetler teshini

Bu günkü vaziyet dolayısıyla yakacak fiyatlarının artması ve yeniden açılan merkezlerin ihtiyacı karşısında bu tertibe daha 50 000 liranın ilâvesi lâzım gelmiş olmasından.

Bölüm : 10

Basılmış evrak ve defterler

Kâğıt, karton ve mukavva gibi baskı malzemesi fiyatlarında ve bilhassa iş hieminde ve çoğalan telgraf haberleşmelerinin telgraf koyaları istihlâkinde husule getirdiği artışla beraber açılan ve açılacak olan merkezlerin ihtiyacı nazarı dikkate alınarak bu tertibe daha 200 000 lira ilâvesi lüzumlu görülmüştür.

Bölüm : 13 - Madde : 1

Nakil vasıtaları satınalma bedeli

Hurda bir nare gelmiş olan bir kısım motörlü nakil vasıtalarının, şehirler için posta nakliyatıyla diğer servis ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir surette yenilenmelerine zaruret hissedilmiş ve bunu temin için bu tertibe daha 150 000 liranın ilâvesi lâzım gelmiştir.

Bölüm : 14 - Madde : 2

Gecei memuriyet harcırahı

Muhtelif istikametlerde inşa edilmekte olan telgraf ve telefon devrelerinde çalışan, mühendis, makineci ve hastabakıcı harcırahlarına harcanmak üzere bu tertibe daha 40 000 lira ilâvesine zaruret hâsıl olmuştur.

Bölüm : 15

Melbusat

Gerek bugünkü vaziyet dolayısıyla fiyatların artmış olması ve gerekse müstahdemine yaptırılacak kışlık ve yazlık elbiselerin satın alınması içindaha 350 000 liranın ilâvesi lâzım gelmiştir.

Bölüm : 17 - Madde : 1

Posta nakil işleri

Posta hizmetlerinin inkişafı ve yeni açılan merkezler için yeni sürücülükler ihdası zarureti karşısında hacmi günden güne artan posta nakliyatının istenen intizam ve süratle temin edilebilmesi için bu tertibe daha 50 000 lira ilâvesine lüzum görülmüştür.

Bölüm : 17 - Madde : 3

Seyyar memur ve hamal primleri

Memuriyet hayatları ailelerinden uzak olarak posta vagonlarında ve daimî sefer halinde geçen posta seyyar memurlarının bu günkü hayat şartları karşısında ihtiyar ettikleri zaruri giderlerini önleyebilmek ve posta seferlerinin işletmeğe yeni açılan ve açılacak olan istasyonlara teşmil etmek için bu tertibe 15 000 liranın ilâvesi uygun görülmüştür.

B. : 17 - Madde : 5

Posta pulu ve kartları ile tarih damgaları giderleri

Yeniden bastırılması kararlaştırılan pul ve kartlar için bu tertibe 40 000lira ilâvesi icabetmiştir.

Bölüm : 19

Bina inşa ve tamir işleri

Zelzele bölgelerinde yıkılan ve hasara uğrayan binaların tamir ve bir kısmının yeniden inşası, İstanbul'daki yatılı Meslek okulunda önümüzdeki sene açılacak 2 nci sınıf için lüzumlu görülen ilâve inşaatla santral cihazları tamamen gelmiş bulunan Balıkesir, İzmit ve Mersin'de kurulacak otomatik telefon tesisatının faaliyete getirilmesi için bu yerlerde yapılacak bina inşaatına derhal başlanması zarureti, P. T. T. hizmetlerinin ağır ve meşakkatli olması ve hizmetin büyük kısmının bilhassa geceye tesadüf etmesi dolayısıyla posta, telgraf ve telefon memurlarıyla hava değişikliklerine fazlaca mâruz bulunan müvezzi ve bakıcılar arasında umumî zafiyete uğrayanların çokluğu ötedenberi bir sanatoryom ve istirahat yerinin müstakillen bu idareye tahsisini icabettirmekte idi. Son savaş seneleri ise bu vaziyeti bir kat daha ağırlaştırmış bulunmaktadır.

Halen 100 000 lira kadar bir tedavi ücreti bu maksat için kullanıldığı halde mevcut sıhhat müesseselerinde açık yer bulunamaması şefkatli alâkadarlara rağmen bir çok hastaları sıra beklemek zaruretinde bırakmaktadır.

P. T. T. İdaresinin senelerdenberi memurlarına içtimai ve sıhhi yardım amacıyla tasarladığı bu müessesenin kurulabileceği bütün şart ve vasıfları haiz ve müsait yer tedariki de halen mümkün görüldüğünden diğer âcil tesislerle birlikte bu maksat için 500 000 lira ilâvesi zaruri görülmüştür.

Bölüm : 28

Pasif korunma masrafları

Hava hareketlerinin son inkişafı karşısında tedariki icabeden bazı korunma levazımının mübayaasını temin için bu tertibe de 20 000 lira ilâvesine zaruret hâsıl olmuştur.

Bölüm : 35 - Madde : 1

Tahsildarlar aidatı

Telefon tesisatının damii inkişafı karşısında telefon gelirinin artışı ve bunun tabii bir neticesi olarak çoğalan tahsilâtın aidat üzerinde yaptığı tesir dolayısıyla 1944 yılı bütçesine konan ödenğin yetmiyeceği gözönüne alınarak bu tertibe 5 600 lira ilâvesi zaruri görülmüştür.

Bölüm : 35 - Madde : 2

Umumî telefon merkezleri aidatı

Telefon tesisatının içtimai hayatta hergün biraz daha fazla kendini hissettirmekte olması ve bu yüzden umumî merkezlerde yapılan konuşmaların artması dolayısıyla bu tertipten harcanan para da bir hayli artmış ve bütçeye konan ödenekleri ihtiyacı temine yetmemiştir.

Sene sonuna kadar tahakkuk edecek aidatın ödenmesini temin için bu tertibe de 6 800 liranın ilâvesi lüzumlu görülmüştür.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/424

Karar No. 71

10 . V . 1945

Yüksek Başkanlığa

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmaması hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 26 . IV . 1945 tarihli ve 6/915

sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Komisyonumuza havale buyurulmakla Ulaştırma Bakanı Ali Fuat Cebesoy ile Genel Müdür hazır oldukları halde incelenip görüldü.

Gerekçede etraflıca izah edildiği veçhile Genel Müdürlüğün bazı hizmetlerine, gelir fazlasından karşılanmak üzere (1 527 000) liralık ek ödenek verilmek ve Genel Müdürlük memurları için tesis edilecek sanatöryom için de yenden açılan bir bölüme (150 000) lira olağanüstü ödenek konmak maksatlarıyla tasarının hazırlanmış olduğu anlaşılmıştır.

Her tertip için istenen ödenekler üzerinde alınan izahlar komisyonumuzca yerinde görülerek tasarı teklif gibi kabul edilmiş ve yazıya ilişkin bazı değişikliklerle Kamutayın onayına

konmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Başkan Kastamonu <i>T. Coşkan</i>	Başkan V. Edirne <i>M. N. Gündüzalp</i>	Sözcü Tokad <i>H. N. Keşmir</i>
Kâtip İstanbul <i>F. Öymen</i>	Aydın <i>Gl. R. Alpman</i>	Bitlis <i>B. Osma</i>
Çanakkale <i>S. T. Arsal</i>	Diyarbakır <i>R. Bekit</i>	Eskişehir <i>Y. Abadan</i>
Giresun <i>M. Akkaya</i>	Giresun <i>A. Sayar</i>	İsparta <i>M. Karaağaç</i>
İstanbul <i>H. Kortel</i>	İzmir <i>M. Birsal</i>	Kütahya <i>H. Pekcan</i>
Manisa <i>F. Kurdoğlu</i>	Rize <i>T. B. Balta</i>	Samsun <i>M. A. Yörüker</i>
Tokad <i>R. A. Sevengül</i>	Urfa <i>E. Tekeli</i>	Yozgad <i>A. Sungur</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik cetvelde gösterilen tertiplerine (1 527 400) lira munzam ödenek verilmiştir.

MADDE 2. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (P. T. T. Sanatoryomunun tesisine müteallik her nevi giderlerle ilân defterleri) adıyla açılan 44 nevi fasla (150.000) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 3. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Başb. <i>Ş. Saraçoğlu</i>	Ad. B. <i>R. Türel</i>	M. Sa. B. <i>A. R. Artunkal</i>
İçiş. B. <i>Hilmi Uran</i>	Dışiş. B. V. <i>N. E. Sümer</i>	Ma. B. <i>N. E. Sümer</i>
M. E. B. <i>Yücel</i>	Ba. B.	Eko. B. <i>Fuad. Sirmen</i>
Sa. ve So. Y. B. <i>Dr. S. Konuk</i>	G. ve T. B. <i>Suad H. Ürgüblü</i>	Ta. B. <i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
Ula. B.		Ti. B. <i>C. S. Siren</i>

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik cetvelde gösterilen tertiplerine (1 527 400) lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 2. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde (P. T. T. Sanatoryomunun tesisine ilişkin her türlü giderlerle ilân ücretleri) adıyla açılan 44 nevi bölüme (150 000) lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

Hükümetin teklifine bağlı

ÖZETVEL

F.	M.	Muhassasatın nev'i	Zammedilen Lira
5/A	1	4598 sayılı kanunun 7 nci maddesi gereğince yapılacak doğum ve ölüm yardımları	
	1	Doğum	50 000
9		Vilâyetler büro masrafları	
	1	Kırtasiye	25 000
	3	Tenvir	25 000
	4	Teshin	50 000
		Fasıl yekûnu	100 000
10		Matbu evrak ve defterler	200 000
13		Nakil vasıtaları masrafları	
	1	Satılma bedeli	150 000
14		Harcırahlar	
	2	Muvakkat memuriyet harcırahı	40 000
15		Melbusat	350 000
17		Posta hizmetleri	
	1	Nakil işleri	50 000
	3	Seyyar memur ve hamal primleri	15 000
	5	Posta pulu ve kartları ile tarih damgaları masrafları	40 000
		Fasıl yekûnu	105 000
19		Bina, inşa ve tamir işleri	500 000
28		Pasif korunma masrafları	20 000
35		Müteferrik aidat	
	1	Tahsildarlar aidatı	5 600
	2	Umumî telefon merkezleri aidatı	6 800
		Fasıl yekûnu	12 400
		UMUMİ YEKÜN	1 527 400

Bütçe Komisyonunun değiştirilmesine bağlı

CETVEL

F.	M	Ödeneğin çeşidi	Lira
5/A		4598 sayılı kanunun 7 nci maddesi gereğince yapılacak doğum ve ölüm yardımları	
	1	Doğum	50 000
9		Vilâyetler büro giderleri	
	1	Kırtasiye	25 000
	2	Tenvir	25 000
	3	Teshin	50 000
		Bölüm toplamı	100 000
10		Matbu kâğıtlar ve defterler	200 000
13		Nakil vasıtaları giderleri	
	1	Satılma bedeli	150 000
14		Yıllıklar	
	2	Geçici memuriyet yolluğu	40 000
15		Melbusat	350 000
17		Posta hizmetleri	
	1	Nakil işleri	50 000
	3	Seyyar memur ve hamal primleri	15 000
	5	Posta pulu ve kartları ile tarih damgaları giderleri	40 000
		Bölüm toplamı	105 000
19		Bina, inşa ve tamir işleri	500 000
28		Pasif korunma giderleri	20 000
35		Müteferrik kesenek	
	1	Tahsildarlar keseneği	5 600
	2	Umumî telefon merkezleri keseneği	6 800
		Bölüm toplamı	12 400
		TOPLAM	1 527 400

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarıları ve Bütçe Komisyonu raporu (1/429,430

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/423)

T. C.

Başbakanlık

4 . V . 1945

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/360, 6/981

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Orman Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 26 . IV . 1945 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

F. : 17 - M. : 1 - Resmî telefon tesis ve mükâleme bedeli

Ankara ve İstanbul Telefon Müdürlüğünün 1943 yılından istemiş olduğu (974) lira telefon mükâleme bedeline ait tahakkuk evrakı malî yıl geçtikten sonra verilmiş ve yılı bütçesinde tahsisat bakıyesi olmadığından geçen yıl borçları tertibinden verilememiştir. (494) lira (10) kuruşu Ankara ve (479) lira (90) kuruşu da İstanbul Telefon İdaresine aittir.

F. : 42 - M. : 2 - Muvakkat memuriyet harcırahı

Orman Koruma bölük ve takım komutanlarının 1943 yılı muvakkat memuriyet harcırahından (704) lira alacakları tahakkuk etmiş ve tahakkuk evrakını vaktinde vermemelerinden ve yılı bütçesinde tahsisat bakıyesi olmadığından geçen yıl borçları tertibinden verilememiştir. Bu borç altı subayın muvakkat memuriyet harcırahıdır.

F. : 44 - M. : 1 - Taymat

Orman Koruma birlikleri tarafından alınan bir kısım ekmeçlik un, hububat ve erzak bedeli olarak Toprak Mahsulleri Ofisine ait (34 820) liralık tahakkuk evrakı zamanında verilmediği için 1943 yılı bütçesinden ödenememiştir. Bu para tamamen Toprak Mahsulleri Ofisine ödenecektir.

F. : 44 - M. : 3 - Mahrukât, tenvir ve teshin

Samsun belediyesinin 1943 malî yılından istemiş olduğu (128) lira elektrik bedeline ait tahakkuk evrakı malî yıl geçtikten sonra verilmiş ve yılı bütçesinde tahsisat bakıyesi olmadığından geçen yıl borçları tertibinden verilememiştir.

F. : 46 - Nakliyat

Nakliyattan tahakkuk ettirilen (11 000) liradan (5 390) lirası erat nakliyesi olarak Devlet Demiryollarına ödenmesi lâzımgelen tren ücreti, (5 035) lirası yine erat nakliyesi olarak Devlet

Denizyollarına verilecek vapur ücreti ve (575) lirası da erzak ve sair levazım naklinden dolayı Bursa'da nakliyatçıya ödenmesi lâzımgelen kamyon nakliye ücretidir. Her hizmetin bütçeye konulan tahsisat dâhilinde yapılması meşrut olup bunun hilâfında hiç bir taahhüde girilmemesi muktazi bulunduğu halde bazı resmî idare ve müessesatın hesaplarını vaktiyle kapayıp alacaklarına ait tahakkuk evrakını vaktinde vermemelerinden dolayı karşılıksız kalan bu borçların ait olduğu daire ve müesseselere ödenmesi zaruri görülmektedir.

Maahaza bunun gelecek yıllarda tekerrür etmemesi için senesi içinde müesseseler namına kredi açmak suretiyle muamele yapılmak gibi tedbirlere başvurulmuştur. Bunların tutarı olan (47 626) lira taymat faslından düşülerek yeniden açılacak olağanüstü fasıllara nakledilecek tahsisattan karşılanacaktır.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Orman Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Orman Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 46 ncı faslının 1 nei (Taymat) maddesinden 47 626 lira indirilerek ilişik cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükmünü Maliye

ve Tarım Bakanları yürütür.

Başb.	Ad. B.	M. S. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
İçiş. B.	Dışiş. B. V.	Ma. B.
	N. E. Sumer	N. E. Sumer
M. E. B.	Ba. B.	Ekö. B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
Sa. ve So. Y. B.	G. ve T. B.	Ta. B.
Dr. S. Konuk	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Ula. B.		Ti. B.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

F.	Muhassatın nevi	Lira
33/A	1943 yılı karşılıksız borçları	974
60	1943 yılı karşılıksız borçları	46 652
	Yekûn	47 626

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı (1/430)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/360, 6/980

4 . V . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Orman Umum Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 26 . IV . 1945 tarihinde

Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçe ve ilişiğiyle birlikte sunulmuş olduğunu arzederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

1 sayılı cetvelin gerekçesi

F. : 41 - M. : 3 - Müteferrika

Bütçeye konulan (10 000) liralık tahsisattan cüz'i bakrye kalmıştır. Koruma postaları binaları için yaptırılacak bayraklarla sair müteferrik ihtiyaçların karşılanması maksadiyle (1 000) liralık tahsisata.

F. : 42 - Matbu evrak ve defterler

Bütçeye konulan (11 000) liralık tahsisat tükenmiş ve bu tahsisatla Genel Komutanlık ihtiyacının mühim bir kısmı temin edilememiştir. Koruma postalarının vazife ve kontrolleri bakımından yaptırılması zaruri görülen matbu evrak ve defterler için (4 000) liralık tahsisata.

F. : 43 - Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları

Bütçeye konulan (3 500) liralık tahsisat ihtiyaca kifayet etmeyeceği anlaşılmıştır. Genel Komutan muavinliği için yeniden alınan bir telefonla tabur ihtiyaçlarını karşılamak üzere (2 000) liralık tahsisata.

F. : 45 - M. : 1 - Daimî memuriyet harcırahı

Bütçeye konulan (14 000) liralık tahsisata sonradan ilâveten muvakkat memuriyet harcırahı tertibinden (5 000) liralık münakale yapıldığı halde bunun da ihtiyaca tekabül etmeyeceği anlaşılmıştır. Malî yılı sonuna kadar (50) subay ve memurun muhtelif suretlerle teşkilâtten ayrılmaları ve bunların yerlerine yenilerinin gelebilmeleri için asgari (3 000) liralık tahsisata.

F. : 45 - M. : 3 - Müfettişler harcırahı

Bütçeye konulan tahsisat tükenmiştir. Bir kısım taburların 1942 ve diğer taburların malî yılı levazım hesap teftişlerinin yaptırılabilmesi için (1 500) liralık tahsisata.

F. : 47 - M. : 1 - Melbusat

1943 bütçesine nazaran bu maddeye (36 000) lira noksaniyle konulan tahsisatın kifayet edeceği tahmin olunmuş idi. Halbuki bu yıl Sümerbanktan alınan bir kısım eşyanın fiyatları geçen yıla nazaran yüksek olduğu gibi er kunduraları da geçen yıla nispetle biraz farklı fiyatla yaptırılmış ve (14 000) çift kundura ihtiyacına mukabil ancak (7 000) çift kundura alınabilmiştir. Koruma birliklerinin bu ve bu kabîl ihtiyaçlarının karşılanması için (34 374) liralık tahsisata.

F. : 49 - Ecza ve sıhhi malzeme masrafları

Bütçeye konulan (10 000) liralık tahsisat kâfi gelmemiştir. Yeniden bazı ilâçların satın alınabilmesi için bin liralık tahsisata.

2. sayılı cetvelin gerekçeleri

F. : 11 - M. : 1 - Posta ve telgraf ücretleri

4646 ve 4647 sayılı kanunların muvakkat 1 nci maddesi gereğince 1944 malî yılından itibaren % 50 ye çıkarılmış olan resmî ücretlerin mer'i tarifeye göre farkı olarak tahakkuk eden (77 551) lira 97 kuruş ile 1944 yılı bütçesine rakam hatasından dolayı noksan konulan (17 999) lira 16 kuruşun Posta ve Telgraf İdaresine ödenebilmesi için (95 551) liralık tahsisata

F. : 11 - M. : 2 - Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları

1944 yılı bütçesine konulan (6 000) liralık tahsisat tükenmiştir. Genel Müdürlük merkezinde ya-

pılan bir santral ile taşradaki tahdit komisyonları ve diğer servisler için lüzum görülen telefon tesis ve münakale karşılığı olarak (2 500) liralık tahsisata

F. : 13 - M. : 1 - Motörlü nakil vasıtaları masrafı

Bütçeye konulan (14 000) liralık tahsisattan cüzi bakiye kalmıştır. Yedek alât ve edevat fiyatlarıyla onarma masraflarının pahalılığı dolayısıyla malı yıl sonuna kadar olan ihtiyacın karşılanması maksadiyle (3 000) liralık tahsisata

F. : 26 - Yazı, neşir ve propaganda işleri

1944 yılı bütçesine konulan (5 500) liralık tahsisat tükenmiştir. Yurt orman dâvasının halledilebilmesi halka ağaç sevgisinin yerleştirilmesi, ormanların imar muhafaza ve bakımı için ihtiyar edilen fedakârlığın duyulabilmesi mümkün olacağı şüphesizdir. Neşir ve propaganda işlerine bir kat daha önem verilmek düşüncesiyle (2 000) liralık tahsisata

F. : 32 - Geçen yıl borçları

1944 yılı bütçesine (10 000) liralık tahsisat konulmuş ve bu para tahakkuk eden borçlara ödenikten sonra Türk Maarif Cemiyetinin ilân ücretiyle İçel Çiftçiler Kurumunun (500) lira bundan başka eli işten çektirilip mahkemeleri sonunda beraet eden Bolu Mesaha Memuru İsmail, Gerze Mesaha Memuru Cemil ve Adana Orman Kâtibi Mehmet Baykal'ın nısıf maaşlarından (820) lira alacakları tahakkuk etmiştir. Bu borçların ödenmesi için (1 500) liralık tahsisata

F. : 33 - Eski yıllar borçları

M. : 1 - 1939 - 1942 yılı borçları

Elde mevcut tahakkuk etmiş ve edecek borçlara karşı 1944 yılı bütçesine (16 000) liralık tahsisat konulmuş idi. Tahmin üstünde sonradan Zingal Şirketinin mahkeme kararıyla idareden (5 100) lira ve bundan başka eli işten çektirilip mahkemeleri sonunda beraet eden Adana orman kâtibi Mehmet Baykal, Bartın orman mühendisi Cemil Zeren ve Bolu orman meseha memuru İsmail Yüceer'in nısıf maaşlarından (1 900) lira alacak tahakkuk etmiştir. Bu borçların ödenmesi için daha (7 000) liralık tahsisata.

F. : 33 - M. : 2 - 1937 - 1938 yılı borçları

1944 yılı bütçesine (145) liralık tahsisat konulmuş idi. Sonradan Taşköprü Mal Sandığının zaman aşımına uğramadığı anlaşılan mahkeme harc ve masraflarından (550) lira alacağı tesbit edilmiş olduğundan bu miktarlık tahsisata.

F. : 34 - Hükme bağlı borçlar

1944 yılı bütçesine konulan (3 000) liralık tahsisat tükenmiştir. Zingal Şirketi mahkeme ilâmma müsteniden idaremizden (6 350) lira para istemektedir. Bu borcun ödenmesi için (6 350) liralık tahsisata ihtiyaç hasıl olmuştur. Bunların tutarı olan (118 451) liralık munzam tahsisatın karşılığı Devlet Orman İşletmelerinden alınacak tarife bedelinden temin edilecektir.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (46 874) liralık aktarma yapılmıştır.

MADDE 2. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (118 451) lira ekleme ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini Ma-

liye ve Tarım Bakanları yürütür.

Başb.	Ad. B.	M. S. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
İçiş. B.	Dışiş. B. Na.	Ma. B.
	N. E. Sumer	N. E. Sumer
M. E. B.	Ba. B.	Eko. B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
Sa. ve So. Y. B.	G. ve T. B.	Ta. B.
Dr. S. Konuk	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
	Ula. B.	Ti. B.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

F.	M.	Muhassastm nev'i	Tenzil edilen	Zammedilen
41		Büro masrafları		
	3	Müteferrika		1 000
42		Matbu evrak ve defterler		4 000
43		Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları		2 000
45		Harcırahlar		
	1	Daimî memuriyet harcırahi		3 000
45	3	Müfettişler harcırahi		1 500
		Fasıl yekûnu		4 500
46		Muayyenat		
	1	Tayinat	46 874	
47		Askerî levazım		
	1	Melbusat		34 374
49		Ecza ve sıhhi malzeme masrafları		1 000
			46 874	46 874

[2] SAYILI CETVEL

F.	M.	Muhassastım nev'i	Zammedilen
11	1	Posta telgraf ücretleri	95 551
11	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve masrafları	2 500
13	1	Motorlu nakil vasıtaları masrafı	3 000
26		Yazı, neşir ve propaganda işleri	2 000
32		Geçen yıl borçları	1 500
33	1	1939 - 1942 yılları borçları	7 000
33	2	1937 - 1938 yılları borçları	550
34		Hükme bağlı borçlar	6 350

YEKÜN 118 451

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/429, 430

Karar No. 70

10. V. 1945

Yüksek Başkanlığa

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 4. V. 1945 tarihli ve 6/980, 981 sayılı tezkereleriyle Yüksek Meclise sunulan iki kanun tasarısı Komisyonumuza havale buyrulmakla Tarım Bakanı Ş. Raşit Hatipoğlu hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Tasarının biri Genel Müdürlüğün 1944 yılı bütçesinin müteferrika, muhabere ücretleri, yolluklar ve melbusat bölümlerindeki ödeneklerin yetmiyeceği anlaşıldığından ödeneğinde artık kalacağı umulan tayinat tertibinden 46 874 lira-lık aktarma yapılmasını ve yine bir kısım bölümlere gelir fazlasından karşılanmak üzere 118 451 lira ek ödenek verilmesini, diğeri de geçmiş yıllarda gerçekleştiği halde yıllarında ödenek olmadığından ödenemeyen karşılıksız borçları ödemek üzere yeniden açılan bölümlere 47 626 lira aktarma olarak olağanüstü ödenek konmasını sağlamak maksatlarıyla hazırlandığı gerekçelerden ve alınan izahlardan anlaşılmıştır.

Aktarmalar arasında yıl sonu itibariyle eklenmesine lüzum görülmeyen matbu evrak ve defterler tertibine istenen 4 000 lira tamamıyla çıkarılmış ve müteferrikadan 500, müfettişler yolluklarından 600 lira düşülmüş ve görüşme sırasında yapılan teklifle yeniden geçici tazmi-

nata 600 lira konmuştur.

Olağanüstü ödenekler arasından da motörlü nakil vasıtaları için istenen 3 000 lira çıkarılmıştır.

Karşılıksız borçların muhabere, yolluk, tayinat, mahrukat, tenvir ve teshin ve nakliyat gibi durması mümkün olmayan hizmetlerle ilgili olduğu görüldüğünden kabul edilmiş ve yine bu gibi hizmetlere konacak ödeneklerin yeterliğinin ve karşılıksız borç yapılmamasının temini hususunda dikkat nazarı çekilmiştir.

Her iki tasarı, birleştirilmek suretiyle ve yazıya ilişkin bazı değişiklikler yapılarak yeniden hazırlanmış olup Kamutayın onayına konmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
Kastamonu	Edirne	Tokad
<i>T. Coşkan</i>	<i>M. N. Gündüzalp</i>	<i>H. N. Keşmir</i>
Kâtip		
İstanbul	Aydın	Bitlis
<i>F. Öymen</i>	<i>Gl. R. Alpman</i>	<i>B. Osma</i>
Bolu	Çanakkale	Diyarbakır
<i>Dr. Z. Ülgen</i>	<i>S. T. Arsal</i>	<i>R. Bekit</i>
Diyarbakır	Eskişehir	Giresun
<i>Ş. Uluğ</i>	<i>Y. Abadan</i>	<i>M. Akkaya</i>
Giresun	Hatay	İsparta
<i>A. Sayar</i>	<i>H. Selçuk</i>	<i>M. Karaağaç</i>

Istanbul	İzmir	Kütahya	Urfa	Yozgad	Yozgad
H. Kortel	M. Bırsel	H. Pekcan	E. Tekeli	S. İçöz	A. Sungur
Rize	Samsun	Tokad		Zonguldak	
T. B. Balta	M. A. Yörüker	R. A. Sevengül		E. Erişirgöl	

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanunu-
na bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılma-
sı hakkında kanun tasarısı*

MADDE 1. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (42 374) liralık aktarma yapılmıştır.

MADDE 2. — Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı tertiplerine (115 451) lira ek ödenek verilmiştir.

MADDE 3. — Orman Genel Müdürlüğü 1944

yılı bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin 46 ncı muayyenat bölümünün 1 nci (Taynat) maddesinden 47 626 lira indirilerek ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı yeniden açılan tertiplere olağanüstü ödenek konulmuştur.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Maliye ve Tarım Bakanları yürütür.

Bütçe Komisyonunun değiştirilmesine bağlı cetveller

OETVEL [1]

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Düşülen Lira	Eklenen Lira
38		Geçici tazminat		600
41		Büro giderleri		500
3		Müteferrika		500
43		Telefon ve diğer muhabere ücret ve giderleri		2 000
45		Yolluklar		
	1	Daimî memuriyet yolluğu		3 000
	3	Müfettişler yolluğu		900
		Bölüm toplamı		3 900
46		Muayyenat		
	1	Taynat	42 374	
47		Askerî levazım		
	1	Melbusat		34 374
49		Ecza ve sıhhi malzeme giderleri		1 000
		TOPLAM	42 374	42 374

CETVEL [2]

B.	M.	Ödeneğin çeşidi	Lira
11		Posta, telgraf ve telefon ücret ve giderleri	
	1	Posta ve telgraf ücretleri	95 551
	2	Telefon ve diğer muhabere ücret ve giderleri	2 500
		Bölüm toplamı	98 051
26		Yazı, neşir ve propaganda işleri	
32		Geçen yıl borçları	2 000
33		Eski yıllar borçları	1 500
	1	1939 - 1942 yılları borçları	7 000
	2	1937 - 1938 yılları borçları	550
		Bölüm toplamı	7 550
34		Hükme bağlı borçlar	6 350
		TOPLAM	115 451

CETVEL [3]

33/A		1943 yılı karşılıksız borçları	974
60		1943 yılı karşılıksız borçları	46 652
		TOPLAM	47 626

